

អង្គការ ព្រះសុត្តន្តបិដក

សំយុត្តនិកាយ

ឈ្មោះ

សារត្ថប្បកាសិនី

ភាគ ៣៥

សង្ខាយតនវគ្គ សត្តបកាគ

ពុទ្ធសករាជ ២៥៥៦

អធិប្បាយ

បឋម ទុតិយ តតិយ ចតុត្ថបណ្ណសកៈ

អង្គការ ១០៧ សូត្រ

អង្គការ ព្រះសុតន្តបិដក

សំយុត្តនិកាយ

ឈ្មោះ

សារតូប្បកាសិនី

ភាគ ៣៥

សង្ខាយតនវគ្គ សត្តមភាគ

ពុទ្ធសករាជ ២៥៥៦

អធិប្បាយ

បឋម ទុតិយ តតិយ ចតុត្តបណ្ណាសកៈ

អង្គការកែ ១០៧ ស្ងួត

សង្ឃាយតនវគ្គ

សត្តបតារាគ មាន ៤ បណ្ណាសកៈ

១-បឋមបណ្ណាសកៈ មាន ០៥ វគ្គ

ព្រះអដ្ឋកថាគៃសេចក្តី ២៣ សូត្រ

២-ទុតិយបណ្ណាសកៈ មាន ០៤ វគ្គ

ព្រះអដ្ឋកថាគៃសេចក្តី ២៩ សូត្រ

៣-តតិយបណ្ណាសកៈ មាន ០៥ វគ្គ

ព្រះអដ្ឋកថាគៃសេចក្តី ៣០ សូត្រ

៤-ចតុត្ថបណ្ណាសកៈ មាន ០៤ វគ្គ

ព្រះអដ្ឋកថាគៃសេចក្តី ២៧ សូត្រ

រួមក្នុងសត្តបកាគនេះ មាន

៤ បណ្ណាសកៈ ស្មើនឹង ១៨ វគ្គ ព្រះអដ្ឋកថាចានគៃសេចក្តីដែល

លំចាកសរុបមានចំនួន ១០៧ សូត្រ

ស្រៈនិស្ស័យ

Signes et accents:

ខ្មែរ Cambodgien	{	៊	៊	◌̄	◌̄	្រ	្រ	្រ	្រ
---------------------	---	---	---	----	----	----	----	----	----

ឡាវ Romain	{	a	ā	i	ī	u	ū	e	o
---------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---

សៀម Siamois	{	៊	៊	◌̄	◌̄	្រ	្រ	្រ	្រ
----------------	---	---	---	----	----	----	----	----	----

លាវ Laotien	{	៊	៊	◌̄	◌̄	្រ	្រ	្រ	្រ
----------------	---	---	---	----	----	----	----	----	----

សិង្ហ Cinghalais	{	៊	៊	◌̄	◌̄	្រ	្រ	្រ	្រ
---------------------	---	---	---	----	----	----	----	----	----

ភូមា Birman	{	៊	៊	◌̄	◌̄	្រ	្រ	្រ	្រ
----------------	---	---	---	----	----	----	----	----	----

ស្រៈពេញក្នុង
Voyelles.

ខ្មែរ
Cambodgien

{ អ អា ឥ ឺ ឺ ឺ ឺ ឺ

ឡាវ
Romain

{ ា . ៉ា ិ ិ ុ ុ ូ ូ

សៀម
Siamois

{ ោ ោ ី ី ុ ុ េ េ

លាវ
Laotien

{ ា ា ុ ុ ុ ុ េ េ

កម្ពុជ
Cinghalais

{ ា ា ុ ុ េ េ ិ ិ

ប៊ែរម៉ា
Birman

{ ា ា ុ ុ ិ ិ េ េ

ဂုဏ်း
Consonnes:

ខ្មែរ Cambodgien	ក ក	ខ ខ	ဂ ဂ	ဃ ဃ	င င
ខ្មែរ Romain	k	kh	g	gl	n
ខ្មែរ Siamois	ក	ខ	ဂ	ဃ	င
ខ្មែរ Laotien	ក	ខ	ဂ	ဃ	င
ខ្មែရ Cinghalais	ក	ខ	ဂ	ဃ	င
ខီမာ Kirman	က	ခ	ဂ	ဃ	င

ខ្មែរ
Cambodgien } ក ខ គ ឃ ង

ខ្មែរ
Roumja } c ch j jh ក

ស្រៀម
Samois } ក ខ គ ឃ ង

លាវ
Laotien } ខ ឃ ង ច ដ

លាវ
Singhalais } ខ ឃ ង ច ដ

ប៊ុរម៉ា
Birman } ខ ឃ ង ច ដ

ខ្មែរ
Cambodgien } ក ខ គ ឃ ង

ខ្មែរ
Roumaja } c ch j jh ក

ស្រៀម
Samois } ។ ឃ ឆ ណ ល

លាវ
Laotien } ច ឃ ក ឃ ឃ

សិង្ហ
Singhalais } ខ គ ឆ ឃ ឃ

ប៊ូរ៉ា
Birman } ខ ឃ ឆ ឃ ឃ

ខ្មែរ
 Cambodgien }

គ	ង	ឃ	ជ	ញ
---	---	---	---	---

ខ្មែរ
 Romain }

c	ch	i	jh	ñ
---	----	---	----	---

ស្រៀម
 Siamois }

ာ	ဉ	ဧ	ဂ	ဂ
---	---	---	---	---

လာဝီ
 Laotien }

ဝ	ဃ	ဒ	ဆ	ဗ
---	---	---	---	---

လင်္ကာ
 Cinghalais }

ච	ඡ	ඣ	ඤ	ඞ
---	---	---	---	---

မြန်မာ
 Birman }

ဝ	ဆ	ဂ	ဈ	ည
---	---	---	---	---

ខ្មែរ
Cambodgien } ក ខ គ ឃ ង

ខ្មែរ
Roumja } c ch j jh ក

ស្រៀម
Samois } ។ ឃ ឆ ណ ល

លាវ
Laotien } ច ឃ ក ឃ ង

សិង្ហ
Singhalais } ខ គ ឆ ឃ ង

ប៊ូរ៉ា
Birman } ខ ម ក ឃ ង

ខ្មែរ
Cambodgien } ក ខ គ ឃ ង

ខ្មែរ
Roumja } c ch j jh ក

ស្រៀម
Samois } ។ ឃ ឆ ណ ល

លាវ
Laotien } ច ឃ ក ឃ ឃ

សិង្ហ
Cinghalais } ខ គ ក ឃ ឃ

ប៊ូរ៉ា
Birman } ខ ឃ ក ខ ឃ

ខ្មែរ Cambodgien	}	ក ខ គ ឃ ង
----------------------------	---	-----------------------

ខ្មែរ Reamja	}	c ch j jh k
------------------------	---	-------------------------

សៀម Siamois	}	ာ ဃ င ဎ ဏ
-----------------------	---	-----------------------

လာဝီ Laotien	}	ဝ ဃ င ဎ ဏ
------------------------	---	-----------------------

လင်္ကာ Cinghalais	}	ච ජ ඊ ඔ ඔ
-----------------------------	---	-----------------------

မြန်မာ Birman	}	စ ဆ ဇ ဈ ည
-------------------------	---	-----------------------

ពាក្យឆ្លើម

ព្រះពុទ្ធរូប្តមៈ គឺ ព្រះត្រៃបិដក ជាសាសនធម៌ ពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់ ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់មានអង្គ ៩ គឺ ៖

សុត្ត បានដល់ ឧកតោវិកង្គ និទ្ទេសៈ ខន្ធកៈ បរិវារៈ ព្រះសូត្រផ្សេង ៗ មានមន្តិលសូត្រជាដើម ។

គេយ្យ បានដល់ ព្រះសូត្រដែលប្រកបដោយគាថាទាំងអស់ ។

វេយ្យាករណ គឺ ព្រះអភិធម្មបិដកទាំងអស់ ព្រះសូត្រដែលមិនមានគាថា និង ពុទ្ធរូប្តមៈដែលមិនបានចាត់ចូលក្នុងអង្គ ៨ ឈ្មោះថា វេយ្យាករណៈទាំងអស់ ។

គាថា គឺ ព្រះធម្មបទ ថេរីគាថា ថេរីគាថា និងគាថាសុទ្ធ ៗ ដែលមិន មានឈ្មោះ ពោលដល់ ព្រះសូត្រក្នុងសុត្តនិបាត ។

ឧទាន គឺ ព្រះសូត្រ ៨២ សូត្រ ដែលព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ទ្រង់សម្តែងដោយ សោមនស្សញ្ញាណ ។

ឥតិវុត្តក គឺ ព្រះសូត្រ ១១០ សូត្រ ដែលផ្តើមឡើងដោយពាក្យថា សេចក្តី នេះ សមដូចពាក្យដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ទុក ។

ជាតក គឺ ជាការសម្តែងរឿងក្នុងអតីតជាតិរបស់ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ មាន អបណ្ណជាតកជាដើម មានទាំងអស់ ៥៥០ រឿង ។

អព្ពតធម៌ គឺ ព្រះសូត្រដែលបដិស័យត្រូវដោយអច្ឆរិយព្ពតធម៌ទាំងអស់ ។

វេទល្ល គឺ លំដាប់ពាក្យដែលអ្នកសួរបានយល់ច្បាស់ ព្រមទាំងបាននូវសេចក្តី

រីករាយ និងសួរជាបន្ត ៗ ទៅ ។

ព្រះពុទ្ធរូបនេះទាំងឡាយនេះ ដោយសកាវធម៌ គឺ ជាសច្ចធម៌ដែលទ្រង់
ត្រាស់សម្តែងថា ៖

ជាធម៌ដ៏ជ្រាលជ្រៅ ដឹងបានដោយលំបាក ដឹងតាម
ឃើញតាមបានដោយលំបាក ស្ងប់ ប្រណីត ល្អិត
មិនអាចដឹងបានដោយការត្រិះរិះ ប៉ុន្តែជាធម៌ដែល
បណ្ឌិតគប្បីដឹងបាន ។

ព្រោះសកាវៈនៃធម៌មានលក្ខណៈដូចពោលមកហើយនេះ ទើបត្រូវធ្វើឲ្យ
ជាក់ច្បាស់ ឲ្យកើតការយល់ចូលចិត្តទាំងអត្ត និងព្យញ្ជនៈ ដើម្បីញ៉ាំងការយល់
ដឹងនូវធម៌ទាំងឡាយតាមសេចក្តីពិតក្នុងរឿងនោះ ៗ ។

ស្របតាមអធិប្បន្នស្រ័យផ្សេងគ្នា របស់មនុស្សផ្សេងគ្នា ក្នុងទឹកនៃផ្សេងផ្សេង ៗ
ដែលទ្រង់ឧបមាទុកដូចជាផ្កាឈូក ៤ ពួក ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ព្រះអង្គឈ្នាសក្នុងវិធី
សម្តែងព្រះធម៌ តាមការបង្រៀនព្រះធម៌របស់ព្រះមានព្រះភាគមាន ៣ ប្រការ
គឺ ៖

១ ទ្រង់បង្រៀនឲ្យយល់ដឹងដ៏ក្រៃលែង ឃើញពិតក្នុងវត្ថុដែលគួរដឹង គួរ
ឃើញ ។

២ ទ្រង់សម្តែងធម៌មានហេតុផល ដែលអ្នកស្តាប់អាចពិចារណាឃើញតាម
សេចក្តីពិតបាន ។

៣ ទ្រង់សម្តែងធម៌អស្ចារ្យ គឺ អ្នកប្រតិបត្តិតាមនឹងបានទទួលនូវប្រយោជន៍ សមគួរដល់ការប្រព្រឹត្តប្រតិបត្តិ ។

ព្រះមានព្រះភាគជាម្ចាស់ ទ្រង់ប្រកបដោយបាដិហារ្យ ទ្រង់ធ្លាតក្នុងវេហារ ព្រោះទ្រង់ជាម្ចាស់នៃព្រះធម៌ មុននឹងទ្រង់សម្តែងនូវព្រះធម៌ដល់បុគ្គលណា ទ្រង់ បានពិចារណាមើលនូវឧបនិស្ស័យរបស់បុគ្គលនោះ ដោយព្រះញាណ ទ្រង់ជ្រាប ថា ការបានស្តាប់នូវពុទ្ធាវាទ តែងនាំមកនូវប្រយោជន៍ ទើបទ្រង់សម្តែង ។

ក្រោយពីព្រះមានព្រះភាគជាម្ចាស់ ទ្រង់បរិនិព្វានទៅ ទ្រង់បានតាំងព្រះធម៌- វិន័យទុកជាសាស្ត្រាជំនួសព្រះអង្គ ។ តែការមិនមានសតិបញ្ញាបារមី ការយល់ខុស ក្នុងធម៌របស់បុគ្គលនោះ បានធ្វើការអធិប្បាយសេចក្តីនៃព្រះធម៌វិន័យ តាមការយល់ ឃើញរបស់ខ្លួនឯង ជាហេតុធ្វើឲ្យមានការបដិបត្តិផ្សេងៗ គ្នា មានសីល និងទិដ្ឋិ ផ្សេងៗ គ្នា ហេតុមាននិកាយដល់ទៅ ១៨ ។

ព្រះអង្គកថាចារ្យ ជ្រាបពុទ្ធាធិប្បាយទាំងដោយអត្ត និងព្យញ្ជនៈនៃព្រះពុទ្ធ- វចនៈ ព្រោះការសិក្សាចាំស្ងាត់តគ្នាមកតាមលំដាប់ មានធន្ទៈ និងឧស្សាហៈដ៏ ខ្លាំងក្លា បានអធិប្បាយព្រះពុទ្ធវចនៈក្នុងព្រះត្រៃបិដក នូវសេចក្តីដែលលំបាកយល់ ឲ្យកើតការងាយយល់សម្រាប់អ្នកសិក្សា និងបដិបត្តិ ទើបសេចក្តីសំខាន់នៃគម្ពីរ ក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ខាងក្រោយតគ្នារហូតមក មាន ៖

១ ព្រះសូត្រ គឺ ព្រះពុទ្ធវចនៈ ដែលហៅថា ព្រះត្រៃបិដក ទាំងព្រះវិនយ- បិដក ព្រះសុត្តន្តបិដក និងព្រះអភិធម្មបិដក ។

២ សុត្តានុលោម គឺ គម្ពីរដែលព្រះអង្គកថាចារ្យរចនាឡើង អធិប្បាយ

សេចក្តីដែលលំបាកក្នុងព្រះត្រៃបិដក ។

៣ អាចរិយវាទ វាទៈរបស់អាចារ្យផ្សេងៗ តាំងអំពីថ្នាក់ដឹកា អនុដឹកា និង បុព្វាចារ្យជំនាន់ក្រោយ ។ ។

៤ អត្តនោមតិ ការគិតឃើញរបស់អ្នកនិយាយ អ្នកសម្តែងធម៌ក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ។

ក្នុងកាលតមក មានការអធិប្បាយធម៌ប្រភេទអាចរិយវាទ គឺ កាន់តាម អាចារ្យរបស់ខ្លួន ទូន្មានទុកជាមួយអត្តនោមតិ ទៅតាមមតិរបស់ខ្លួនឯង ដោយ ច្រើនទាំងនេះអាចនឹងមាន ព្រោះគម្ពីរព្រះពុទ្ធសាសនា ដែលមានគោលសំខាន់ គឺ ព្រះត្រៃបិដក និងអង្គកថាមិនទាន់បានប្រែ អង្គកថាចំណែកច្រើននៅជាកាសាបាលី បុគ្គលដែលមានឆន្ទៈក្នុងកាសាបាលីតិចតួច សំនួនកាសាបាលីដែលប្រែចេញមក ហើយ លំបាកដល់ការយល់របស់អ្នកដែលមិនបានសិក្សាកាសាបាលីជាមុន ព្រោះ ខ្វះកល្យាណមិត្ត ខ្វះសប្បុរស ដែលមានការចេះដឹង ក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនាជាដើម ។

ការអធិប្បាយធម៌ ដែលជាផលនៃការត្រាស់ដឹងរបស់ព្រះអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់មានអន្តរាយច្រើន ព្រោះនឹងមានឱកាសដែលយល់ខុស និយាយ ខុស បដិបត្តិខុស ។ ព្រះត្រៃបិដកប្រៀបដូចជារដ្ឋធម្មនុញ្ញ ច្បាប់ទូទៅនឹងជំទាស់ ដល់ច្បាប់រដ្ឋធម្មនុញ្ញមិនបាន យ៉ាងណា ការអធិប្បាយធម៌ជំទាស់នឹងព្រះត្រៃបិដក ពុទ្ធសាសនិកជនដែលល្អប្រកាន់ថាធ្វើមិនបានដូចគ្នា ដូច្នោះ ។

សូមអានុភាពនៃព្រះរតនត្រ័យ ប្រតិស្តានក្នុងហឫទ័យ

របស់ពុទ្ធសាសនិកជនទាំងឡាយ សូមបានជួបប្រសព្វ
សេចក្តីចម្រើនក្នុងព្រះធម៌ ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់
ប្រកាសទុកល្អហើយបរិបូណ៌ដោយអត្ត និងព្យញ្ជនៈ ។

ក្រុមរៀបរៀងព្រះអង្គកថា

និទានកថា

សេចក្តីសង្ខេបថា ក្នុងទីបំផុតនៃការសម្តែងយមកប្បដិហារ្យ ព្រះមានព្រះ-
ភាគជាម្ចាស់ ស្តេចចូលចាំវស្សានៅលើផ្ទាំងបណ្តុកម្តួលសិលាសនៈ ក្រោមដើម
បារិវត្តក្រព្រឹក្សក្នុងទេវនគរ ទ្រង់ធ្វើព្រះមាតាឲ្យជាអង្គសាក្សី ត្រាស់ព្រះអភិធម្ម-
កថាដល់ទេវបរិស័ទ លុះទ្រង់សម្តែងបករណ៍ធម្មសន្តិណ៍បាន ១០០ ឆ្នាំកន្លងទៅ
ពួកភិក្ខុវដ្តីបុត្រសម្តែងវត្ថុ ១០ ប្រការ ដែលប្រាសចាកព្រះធម៌វិន័យ គឺ ៖

- ១ ភិក្ខុទុកដាក់អំបិលក្នុងក្លាក់សម្រាប់ឆាន់ជាមួយអាហារថា គួរ ។
- ២ ភិក្ខុឆាន់អាហារពេលព្រះអាទិត្យជ្រុលទៅ ២ ធ្នាប់ គួរ ។
- ៣ ភិក្ខុហាមកត្តហើយ ចូលទៅក្នុងចន្លោះស្រុក ហើយឆាន់កត្តដែលមិនបាន
ធ្វើវិនយកម្មមុន ឬ មិនជាដែនរបស់ភិក្ខុណី គួរ ។
- ៤ ភិក្ខុនៅក្នុងអាវាសជាមួយគ្នា បំបែកគ្នាធ្វើសង្ឃកម្ម គួរ ។
- ៥ ភិក្ខុធ្វើឧបោសថកម្មមិនរង់ចាំឆន្ទានុមតិ គួរ ។
- ៦ ប្រការបដិបត្តិដែលឧបជ្ឈាយ៍ អាចារ្យធ្លាប់ប្រព្រឹត្តមកខុសត្រូវ យ៉ាងណា
ប្រព្រឹត្តតាម គួរ ។
- ៧ ភិក្ខុហាមកត្តហើយ ឆាន់ទឹកដោះស្រស់ដែលមិនទាន់ប្រែជាទឹកដោះជូរ
គួរ ។
- ៨ ភិក្ខុដឹកស្រាខ្សោយ ៗ គួរ ។

៨ ភិក្ខុក្រាលសំពត់និសីទនៈដែលមិនមានជាយ គួរ ។

១០ ភិក្ខុទទួល ឬត្រេកអរចំពោះមាស និងប្រាក់ ដែលគេទុកដាក់ដើម្បី
ខ្លួន គួរ ។

ព្រះយសត្រូវដែលជាបុត្ររបស់ព្រាហ្មណ៍ ឈ្មោះថា កាកណ្ណកៈ បានស្តាប់
វត្ថុ ១០ ប្រការនោះហើយបានកាន់យកព្រះចៅអសោករាជដែលជា ព្រះឪស
របស់ ព្រះចៅសុសុនាគៈធ្វើជាសម្លាញ់ ហើយជ្រើសរើសព្រះថេរៈ ៧០០ អង្គ
ក្នុងចំណោម ភិក្ខុ ១.២០០.០០០ អង្គ គឺ (ដប់ពីរសែន) ញ៉ាំងវត្ថុ ១០
ប្រការទាំងនោះ ហើយលើកសរីរៈ គឺ ព្រះធម៌វិន័យឡើងសង្គាយនា ។

ភិក្ខុវ្តីបុត្រមានប្រមាណ ១០.០០០ អង្គ ត្រូវព្រះធម្មសង្គាហកត្តរទាំងឡាយ
គ្របសង្កត់ហើយ គឺ ទិតៀនហើយ ទើបស្វែងរកពួកគណៈ គ្រាបានពួកដែល
ជាទុព្វលវៈដ៏សមគួរដល់ខ្លួន ក៏ចាត់តាំងសម្លាក៏ត្រកូលអាចារ្យថ្មី ឈ្មោះថា មហា
សង្ឃិកៈ និងឯកព្យាហារិកៈ ដែលបែកចេញមកពីត្រកូលអាចារ្យសង្ឃិកៈនោះ ។
ត្រកូលអាចារ្យពីរពួកដទៃទៀត គឺ បញ្ញត្តិវាទៈ និងពហុលិយៈ ដែលមានឈ្មោះ
ម្យ៉ាងទៀតថា ពហុសុត្តិកៈ ដែលបែកចេញមកពីនិកាយគោកុលិកៈ ។ អាចរិយ-
វាទដទៃទៀតឈ្មោះថា ចេតិយវាទ កើតឡើងហើយក្នុងវាទនិកាយពហុលិយៈ
នោះ នោះឯង ។ ក្នុងវាយនៃឆ្នាំទីពីរ គឺ ក្នុងព្រះពុទ្ធសករាជ ២០០ ត្រកូលអាចារ្យ
ទាំងប្រាំ បានកើតឡើងពីត្រកូលអាចារ្យមហាសង្ឃិកៈដោយប្រការ ដូច្នោះ ។

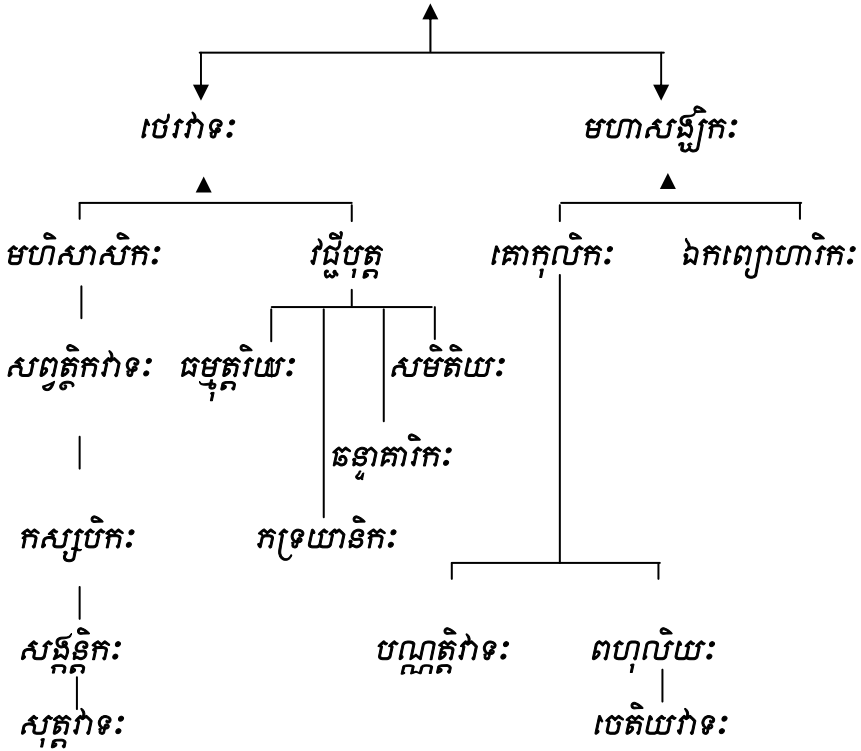
ត្រកូលអាចារ្យទាំងប្រាំនោះ រួមជាមួយមហាសង្ឃិកៈដើមមួយ ក៏បានជា

ប្រាំមួយត្រកូល ។ ក្នុងពុទ្ធសករាជ ២០០ ឆ្នាំ អាចរិយវាទទាំងពីរ គឺ មហិ-
 សាសកៈ និងវជ្ជបុត្តកៈកើតឡើង ដែលបែកចេញមកពីថេរវាទ ។ ក្នុងបណ្ណ
 អាចរិយវាទទាំងពីរនោះ អាចរិយវាទទាំងបួន គឺ ធម្មត្ថចរិយៈ ១ កទ្រយានិកៈ ១
 ឆន្ទាគារិកៈ ១ សម្មតិយៈ ១ កើតឡើង ព្រោះបែកចេញមកពីនិកាយវជ្ជបុត្តកៈ
 ។ ក្នុងពុទ្ធសករាជ ២០០ ឆ្នាំ នោះឯង អាចរិយវាទពីរពួក គឺ សព្វត្ថិកវាទ និង
 ធម្មគុត្តិកៈកើតឡើង ព្រោះការបែកចេញពីត្រកូល អាចារ្យមហិសាសកៈទៀត ។
 កាលនិកាយកស្សប្រិកៈទាំងឡាយបែកគ្នាហើយ ក៏ជាហេតុឲ្យនិកាយឈ្មោះថា
 សង្កនិកៈផ្សេងទៀតកើតឡើង កាលនិកាយសង្កនិកៈទាំងឡាយបែកគ្នាហើយ និ-
 កាយឈ្មោះថា សុត្តវាទក៏កើតឡើង ។ អាចរិយវាទ ១១ និកាយនេះកើតឡើង
 ហើយ ព្រោះបែកចេញមកពីថេរវាទ យ៉ាងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។ អាចរិយ-
 វាទ ១១ និកាយនេះ រួមនឹងថេរវាទដើម ក៏ជា ១២ និកាយ ។

ក្នុងពុទ្ធសករាជ ២០០ អាចរិយវាទ គឺ លទ្ធិនៃអាចារ្យទាំងអស់ រួម ១៨
 និកាយ គឺ ១២ និកាយបែកចេញអំពីថេរវាទនេះ និងនិកាយអាចរិយវាទ ៦ បែក
 ចេញមកពីត្រកូលអាចារ្យមហាសង្ឃិកៈទាំងឡាយ ដូច្នោះឯង ។

ពាក្យថា និកាយ ១៨ ក្តី ត្រកូលអាចារ្យ ១៨ ក្តី ជាឈ្មោះ របស់និកាយ
 ដែលពោលមកហើយទាំងនោះឯង ។ ម្យ៉ាងទៀត បណ្ណនិកាយទាំង ១៨ នោះ
 បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា ជានិកាយដែលបែកចេញពីគ្នា , ចំណែកថេរវាទ បណ្ឌិតគប្បី
 ជ្រាបថា ជានិកាយដែលមិនបែកគ្នា គឺ តាំងនៅដូចដើម ។

តារាងសម្ព័ន្ធនិកាយសង្ឃក្នុងសតវត្ស ទី ៣

កិក្ខុដ៏លាមកទាំងឡាយ ដែលជាពួកវជ្ជិបុត្តជាអធម្មវាទី ត្រូវព្រះថេរៈជា ធម្មវាទីទាំងឡាយបានបណ្តេញចេញហើយ បានពួកដទៃទៀត ទើបផ្តើមតាំងជា គណាចារ្យថ្មី ។

(ស្រង់ចេញពីអង្គកថា បរមត្ថទីបនី អង្គកថាអភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ)

ប្រវត្តិអ្នកតែងព្រះអង្គកថា

ព្រះពុទ្ធឃោសត្ថេរ ដែលឃើងនិយមហៅថា ព្រះពុទ្ធឃោសាចារ្យ បានប្រាប់ទុកខាងក្រោយនៃអារម្ភកថា ព្រះគម្ពីរអង្គកថាអង្គសាលិនីថា ព្រះភិក្ខុមាននាមថា ពុទ្ធឃោសៈដូចគ្នា បានអារាធនាលោកឱ្យតែងព្រះគម្ពីរនេះឡើង (គម្ពីរអង្គសាលិនី) ។ ទាំងនេះឃើញថា នាមព្រះពុទ្ធឃោសៈមានច្រើន ដូចក្នុងសម័យនោះ ក៏នៅមានព្រះពុទ្ធឃោសៈអារាធនាឱ្យព្រះ ពុទ្ធឃោសៈតែងគម្ពីរនេះជាដើម ។

កិត្តិសព្ទរបស់ព្រះពុទ្ធឃោសៈ ជាមន្ត្រីលើអង្គនៃ ព្រោះលោកបានធ្វើការកសាងព្រះគម្ពីរទុកយ៉ាងច្រើនសន្លឹកសន្លាប់ ។ ព្រះពុទ្ធឃោសាចារ្យជាអ្នកស្រុកជម្ពូទ្វីប គឺ ប្រទេសឥណ្ឌាប៉ែកខាងត្បូង មានជីវិតរស់នៅក្នុងរវាងពុទ្ធសករាជ ៧៤៥ ដល់ ១.០០០ ឆ្នាំ កើតក្នុងត្រកូលព្រាហ្មណ៍នាតំបន់ ពុទ្ធគយាដែនមគធៈ ជិតស្ថានទីត្រាស់ជីវិត ។ មុនចូលមកបួសក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា បានសិក្សាសិល្ប៍សាស្ត្រទាំងពួង រៀនចប់ត្រៃវេទ បានត្រាច់ទៅ កាន់ទីផ្សេង ៗ ក្នុងជម្ពូទ្វីប បានឆ្លើយបញ្ហាជាមួយសមណៈ និងព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ ប្រាកដជាអ្នកមានសតិបញ្ញាច្រើន ។ សមណព្រាហ្មណ៍ និងបណ្ឌិតដទៃ ៗ មិនអាចឆ្លើយដោះស្រាយបញ្ហាព្រាហ្មណ៍កំលោះនេះបាន ។ តែព្រាហ្មណ៍កំលោះនេះ អាចដោះស្រាយបញ្ហាដែលសមណព្រាហ្មណ៍ និងបណ្ឌិតសួរបាន ដូច្នោះ ព្រាហ្មណ៍កំលោះ ទើបមានឈ្មោះបោះសំឡេងខ្លួនខ្លា គ្របសង្កត់ហួតសកលជម្ពូទ្វីប ។

គ្រាមួយ ព្រាហ្មណ៍កំលោះដើរផ្លូវ មកដល់វត្តមួយដែលជាស្ថានទីពុទ្ធ-
គយា បានជួបជាមួយព្រះវេរតត្តរ ដែលជាព្រះមហាខ័ណស្រពសម្រេចបដិ-
សម្មិទា ៤ ។

ថ្ងៃមួយព្រាហ្មណ៍កំលោះ បានស្វាគ្យាយមន្តក្នុងគម្ពីរបតញ្ញាលី យ៉ាងត្រឹម
ត្រូវ ពីរោះគួរចាប់ចិត្តរហូតដល់យប់ ព្រះថេរៈបានឮសំឡេងព្រាហ្មណ៍នោះ
ស្វាគ្យាយហើយ ក៏ដឹងថាជាអ្នកមានសតិបញ្ញាច្រើន ទើបហៅព្រាហ្មណ៍នោះមក
ដើម្បីបានសន្ទនាគ្នា ព្រាហ្មណ៍កំលោះបានសួរបញ្ហាផ្សេង ៗ ក្នុងគម្ពីរត្រៃវេទ
ដែលខ្លួននៅមានការសង្ស័យមិនយល់ ចំពោះព្រះថេរៈ ព្រះថេរៈក៏ឆ្លើយអធិប្បាយ
បានទាំងអស់ ក្រោយមកព្រះថេរៈទើបសួរបញ្ហាក្នុងព្រះអភិធម្មខ្លះ ៗ ព្រាហ្មណ៍
កំលោះឆ្លើយមិនបាន ទើបសួរថា នេះឈ្មោះថាអ្វី ព្រះថេរៈឆ្លើយថា ឈ្មោះថា
ពុទ្ធមន្ត ទើបសួររៀនពុទ្ធមន្ត ហើយក៏បានបញ្ចូលសម្បទាក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា
បានរៀនព្រះពុទ្ធវចនៈ គឺ ព្រះត្រៃបិដក បានប្រាកដឈ្មោះថា ព្រះពុទ្ធហោសៈ ។

កាលព្រះពុទ្ធហោសៈ គង់នៅក្នុងវត្ត នាតំបន់ពុទ្ធគយានោះ បានរចនា
បករណ៍ឈ្មោះ **ញាណោទ័យ** ទុកក្នុងវត្ត ហើយផ្ដើមរចនាគម្ពីរអដ្ឋកថា ឈ្មោះ
អដ្ឋសាលិនី ដែលជាអដ្ឋកថាព្រះគម្ពីរធម្មសន្តិលីបករណ៍ និងគម្ពីរបរិក្កដ្ឋកថា
គឺ អដ្ឋកថាព្រះត្រៃបិដកច្បាប់សន្លឹប ព្រះវេរតមហាថេរៈ បានឃើញអដ្ឋកថា
ដែលលោកបានរចនាហើយ ទើបណែនាំលោកថា ក្នុងជម្ពូទ្វីបមានតែព្រះបាលី
ព្រះត្រៃបិដកប៉ុណ្ណោះ មិនមានអដ្ឋកថាបាលីព្រះត្រៃបិដកនៅឡើយ តែក្នុងលង្កា-
ទ្វីបនៅមាន ដោយព្រះថេរៈទាំងឡាយ មានព្រះសារីបុត្ត (ឈ្មោះដូចអគ្គសារីក)

ជាដើម បានរចនាទុក និងតមកព្រះមហិន្ទត្តរៈបានត្រួតពិនិត្យ ហើយរចនាទុក
 ជាភាសាសីហឡៈ សូមឲ្យព្រះពុទ្ធហោសៈទៅលង្កាទ្វីប ត្រួតពិនិត្យមើលអង្គកថា
 ទាំងនេះ ហើយប្រែមកជាភាសាមគធៈវិញ នឹងបានជាប្រយោជន៍ និងសេចក្តី
 ចម្រើនដល់មនុស្សលោកទាំងពួង កាលព្រះថេរៈបានណែនាំយ៉ាងនេះ ហើយព្រះ
 ពុទ្ធហោសៈ ក៏មានបីតិសោមនស្ស ក្រាបបង្គំលាព្រះឧបជ្ឈាយ៍ និងព្រះភិក្ខុសង្ឃ
 ហើយធ្វើដំណើរទៅកាន់លង្កាទ្វីបតាមទូក បានជួបព្រះពុទ្ធទេត្តត្តរៈ ដែលបាន
 និមន្តជ្រួសជ្រុវគ្នានៅកណ្តាលសមុទ្រ បានសន្ទនាគ្នា និងប្រាស្រ័យទាក់ទងរឿង
 ប្រែកម្ពុជាភាសាមគធៈ ហើយធ្វើដំណើរតទៅរហូតដល់ កំពង់ផែក្រុងលង្កា
 សម័យនោះ គឺ ជាកាលរបស់ក្សត្រលង្កាទ្រង់ព្រះនាមថា **មហានាម** មាននាម
 ដទៃទៀតថា (សិរិនិវាស) ខ្លះ (សិរិកុថៈ) ខ្លះ (សិរិកុដ្ឋៈ) ខ្លះ ពុទ្ធសករាជ
 (៧៥២-៧៧៤) ។

កាលដែលព្រះពុទ្ធហោសៈទៅដល់លង្កា បានទៅជួបព្រះភិក្ខុសង្ឃក្នុង
 មហាវិហារនាក្រុងអនុរាជបុរៈ ហើយបានទៅកាន់សម្លាករបស់ព្រះសង្ឃបាលត្តរៈ
 ដែលជាព្រះសង្ឃរាជនៅក្នុងក្រុងអនុរាជបុរៈ នៃសម្លាកមហាបធាន បានស្តាប់
 អង្គកថាជាភាសាសីហឡៈ និងថេរវាទទាំងអស់ហើយ បានធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា
 ជាពុទ្ធាធិប្បាយរបស់ព្រះមានព្រះភាគពិត ទើបបានសុំការអនុម័តិអំពីសង្ឃ
 ដើម្បីបានឱកាសរចនា អង្គកថាព្រះត្រៃបិដក ជាភាសាមគធៈ ។ ដើម្បីផ្សេងផ្សាត់
 ការចេះដឹង និងសមត្ថភាពរបស់ព្រះពុទ្ធហោសៈ គណៈសង្ឃលង្កា ដែលមាន
 ព្រះសង្ឃបាលត្តរៈជាប្រធាន បានប្រគល់ព្រះគាថា ២ ព្រះគាថាឲ្យលោករចនា

សិន ទើបអនុញ្ញាតឲ្យលោកត្រួតពិនិត្យគម្ពីរទាំងអស់ ។ ព្រះពុទ្ធហោសៈបាន
 រចនាបករណ៍ឈ្មោះ វិសុទ្ធិមគ្គឡើង មានសេចក្តីយ៉ាងល្អប្រសើរ រហូតដល់
 ព្រះសង្ឃលង្កាទទួលស្តាប់នូវសេចក្តីជំនាញរបស់លោក តាមប្រវត្តិបាននិយាយ
 ថា ដើម្បីនឹងប្រកាសនូវភាពជំនាញរបស់ព្រះពុទ្ធហោសៈនោះឲ្យប្រាកដ ទេវតា
 បានបណ្តាលឲ្យគម្ពីរដែលរចនាស្រេចហើយ បាត់ទៅ ព្រះពុទ្ធហោសៈក៏បាន
 រចនាជាថ្មីម្តងទៀត ទេវតាក៏បណ្តាលឲ្យបាត់ទៀត លោកក៏បានរចនាឡើងម្តង
 ទៀតគម្រប់ ៣ ដង បន្ទាប់មក ក៏ថ្វាយគម្ពីរដែលបានរចនាទាំងពីរគម្ពីរនោះវិញ
 វេលានោះ ទើបបានគម្ពីរវិសុទ្ធិមគ្គ ជា ៣ ចប់ ព្រះពុទ្ធហោសៈក៏បាននាំគម្ពីរ
 ទាំង ៣ ចប់នោះ ថ្វាយដល់ព្រះភិក្ខុសង្ឃ ព្រះភិក្ខុសង្ឃបានអានទាំងបីគម្ពីរ
 ប្រៀបធៀបគ្នាហើយមិនមានការខុសគ្នាទាំងដោយព្រះគម្ពីរ ឬអក្ខរៈ ឬដោយបទ
 ឬដោយព្យញ្ជនៈ ឬដោយអត្ថ ឬដោយបទដើម បទចុង ឬដោយថេរវាទ ឬ
 ដោយព្រះបាលី ទាំងឡាយក្នុងកន្លែងណានីមួយឡើយ ទាំងបីច្បាប់ដូចគ្នា ដើម្បី
 សម្តែងសេចក្តីអង្គអាចយ៉ាងក្រៃលែងរបស់លោក ទេវតាទាំងឡាយបានសាធុការ
 ព្រះសង្ឃប្រមាណ ១.០០០ អង្គ ប្រជុំគ្នាក្នុងមហាវិហារបានឃើញសេចក្តីអស្ចារ្យ
 នាំគ្នាត្រេកអរ កោតសរសើរ សោមនស្ស សាធុការបានប្រកាសថា លោកអង្គ
 នេះ ជាព្រះមេត្តយ្យពោធិសត្វ ពិតប្រាកដ និងបានអនុម័តឲ្យលោកប្រែគម្ពីរ
 ពីភាសាសីហឡៈមកជាភាសាមគធៈ ។

ក្នុងគ្រានោះ ព្រះចៅមហានាមក្សត្រនៃលង្កា ទ្រង់បានស្តាប់កិត្តិកុណារបស់
 លោក ស្តេចបានចេញចាកពីព្រះនគរទៅដល់មហាវិហារ ទ្រង់នមស្តារព្រះសង្ឃ

ហើយនមស្ការព្រះពុទ្ធហោសៈ និមន្តឲ្យគង់នៅក្នុងប្រាសាទមួយ ឈ្មោះ **បធានយរ** នាទិសទក្សិណរបស់មហាវិហារ បានប្រែអង្គកថាភាសាសីហឡៈ ជាអង្គកថាព្រះត្រៃបិដកភាសាមគធៈ ។

អង្គកថាក្នុងភាសាសីហឡៈពីបុរាណនោះមាន ៣ យ៉ាង គឺ ៖

១ មហាអង្គកថា

២ បច្ចុរិយអង្គកថា

៣ កុរុន្តីអង្គកថា អង្គកថាដែលបានលើកឡើងកាន់សង្ហាយនា

ព្រះមហិន្ទត្រូវនាំមកពីជម្ពូទ្វីប ហើយរចនាទុកជាភាសាសីហឡៈឈ្មោះ **មហាអង្គកថា** ។

អង្គកថា ដែលព្រះភិក្ខុទាំងឡាយប្រជុំគ្នារចនានៅក្នុងដែន (ផ្ទះទឹក) ដែលក្នុងភាសាសីហឡៈហៅថា **បច្ចុរិយៈ** ឈ្មោះថា **បច្ចុរិយអង្គកថា** ។

អង្គកថា ដែលព្រះភិក្ខុសង្ឃទាំងឡាយប្រជុំគ្នារចនា ក្នុងកុរុន្តីវេទ្យវិហារ ឈ្មោះថា **កុរុន្តីអង្គកថា** ។

វាទៈដែលអាចារ្យទាំងឡាយក្នុងកាលមុន មានព្រះអាចារ្យថ្នាក់ព្រះថេរៈ ជាដើម បានរចនាទុកដោយកាន់យកន័យព្រះបាលីឈ្មោះថា **ថេរវាទ** ។

គម្ពីរអង្គកថាភាសាសីហឡៈ ដែលព្រះពុទ្ធហោសៈបានប្រែមកជាអង្គកថាព្រះត្រៃបិដកភាសាមគធៈ មានច្រើនជាងពាក់កណ្តាលនៃគម្ពីរអង្គកថាទាំងអស់ មានរាយនាមព្រះគម្ពីរដូច្នោះ ៖

១ សមន្តប្បាសាទិកា អង្គកថាព្រះវិន័យបិដក

- ២ កង្ខារិតរណី ឬមាតិកដ្ឋកថា អដ្ឋកថាព្រះបាតិមោក្ខ
- ៣ សុមន្តលវិលាសនី អដ្ឋកថាទីយនិកាយ
- ៤ បបព្ភសុទនី អដ្ឋកថាមជ្ឈិមនិកាយ
- ៥ សារត្ថប្បកាសិនី អដ្ឋកថាសំយុត្តនិកាយ
- ៦ មនោរថបូរណី អដ្ឋកថាអង្គត្ថនិកាយ
- ៧ បរមត្ថជោតិកា អដ្ឋកថាខុទ្ទកបាវៈ និងសុត្តនិបាត
- ៨ ធម្មបទដ្ឋកថា អដ្ឋកថាធម្មបទ
- ៩ ជាតកដ្ឋកថា អដ្ឋកថាជាតក
- ១០ អដ្ឋសាលិនី អដ្ឋកថាធម្មសន្តិណីបករណ៍
- ១១ សម្មាហវិនោទនី អដ្ឋកថាវិកង្គិបករណ៍
- ១២ បញ្ចករណដ្ឋកថា ឈ្មោះបរមត្ថទីបនី ជាព្រះអដ្ឋកថាព្រះអភិធម្មទាំង
ប្រាំគម្ពីរ គឺ ធាតុកថា កថាវត្ថុ បុគ្គលប្បញ្ញត្តិ យមក និងបដ្ឋាន ។
- ១៣ វិសុទ្ធិមគ្គ បករណ៍វិសេសពោលដោយ សីល សមាធិ បញ្ញា ។
- ១៤ ញ្ញាណោទ័យ តែងមុនកាលនៅឥណ្ឌា ច្បាប់ដើមអន្តរធានហើយ ។
- ១៥ បរិត្តដ្ឋកថា អដ្ឋកថាព្រះត្រៃបិដកច្បាប់សន្លឹប ច្បាប់ដើមអន្តរធាន
ហើយ ។

ព្រះគម្ពីរទាំងនេះ បានជាប្រយោជន៍ដ៏ក្រៃលែង ចំពោះមនុស្សក្នុងប្រទេស
ផ្សេង ។ លោកពោលទុកថា គម្ពីរទាំងអស់ប្រើពេលវេលាត្រឹមតែ ១ ឆ្នាំ ក៏បាន
សម្រេច បានកើតសេចក្តីអស្ចារ្យ សូម្បីផែនដីក៏កម្រើកញាប់ញ័រ ។

លទ្ធផលការងារ វណ្ណកម្មរបស់ព្រះពុទ្ធឃោសៈ អ្នកសិក្សាភាសាបាលី
ទូទៅ បានសរសើរ និងរាប់អានលោកថា ជាបុរាណចារ្យយ៉ាងសំខាន់ក្រែកលែង
របស់លោក ។

រាយនាមលោកអ្នកមានឧបការៈ

លោកគ្រូអគ្គបណ្ឌិតធម្មចារ្យ ប៊ុត សាវង្ស

លោកគ្រូធម្មបណ្ឌិត រស់ សុផាត

លោកគ្រូវិនិយាចារ្យ គាំ អ៊ុវ

ឧបាសក ក្កាត ហ៊ិន	ឧបាសក នាក់ ម៉ៅ
ឧបាសក ទុំ ទួន	ឧបាសក ហុក សឹងហួត
ឧបាសក ជឹម ជំនិត	ឧបាសក កើត ទិត្យ
ឧបាសក សន ម៉ារឌី	ឧបាសក ហាយ ចំរើន
ឧបាសក អ៊ឹម វ៉ៃយ៉ា	ឧបាសក សុក្រ ហិត
ឧបាសក សោម រតនៈ	ឧបាសក សំ ឆាយ
ឧបាសក ម៉ៅ ជុន	ឧបាសក ជា ស៊ីបាន
ឧបាសិកា ថាប់ លឿម	ឧបាសិកា ហាយ សារ៉ាត់
ឧបាសិកា ប៊ុត សុម៉ាលី	ឧបាសិកា យស សម្បត្តិ
ឧបាសិកា ពូ ហ៊ាង	ឧបាសិកា ប៊ុត សេដាដូង
ឧបាសិកា ប៉ែន រមណី	

ព្រមទាំងពុទ្ធបរិស័ទក្នុង និងក្រៅប្រទេស

រាយនាមអ្នកប្រែសម្រួល

ព្រះសង្ឃអាស្រមព្រះកន្ទកុដិ

ព្រះភិក្ខុអត្តទិន្នោ	នូវ បូរ៉ា	ប្រធានអាស្រម
ព្រះភិក្ខុចិត្តរក្ខិតោ	សំ សម្បត្តិ	ធម្មាចារ្យ
ព្រះភិក្ខុធម្មប្បញ្ញោ	ផុំ សារឿន	ធម្មាចារ្យ
ព្រះភិក្ខុវរធម្មោ	ផុត តៅ	ធម្មាចារ្យ

សាមណេរ កៅរិនោ ឡោះ សូរៀត សមណសិស្ស សាលាសតិប្បដ្ឋាន

វៀតណាម

ឧបាសក ក្លាត ហិន

ឧបាសក ហាយ ចំរើន

បន្តិទានកថា

ការរៀបរៀង ប្រែសម្រួលអង្គកថាព្រះត្រៃបិដកជាខេមរភាសា ដើម្បី
បូជាចំពោះព្រះរតនត្រៃ ម្យ៉ាងទៀតដើម្បីតម្កល់ទុកជាសម្បត្តិវប្បធម៌ជាតិ និងជា
ចំណែកចូលរួមក្នុងការតាំងនៅនៃព្រះសទ្ធម្មតប្រប់ ៥.០០០ ព្រះវស្សា ។

យើងខ្ញុំជាក្រុមប្រែសម្រួលអង្គកថា សូមលើកនូវបុណ្យកុសលដែលកើត
ឡើងអំពីការងារនេះ ៖-

ឧទ្ទិសថ្វាយ និងគោរពជូន :

- ព្រះមហាវរក្សត្រ និងមហាវរក្សត្រិយានី
- ព្រះមហាក្សត្រនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
- សម្តេចព្រះសង្ឃរាជទាំងពីរគណៈ
- មាតាបិតានៃយើងខ្ញុំទាំងអស់គ្នា
- លោកគ្រូអគ្គបណ្ឌិតធម្មចារ្យ ប៊ុត សាវង្ស
- លោកគ្រូធម្មបណ្ឌិត រស់ សុផាត
- សព្វមុខមន្ត្រីរាជការ និងប្រជានុរាស្ត្រនៃកម្ពុជរដ្ឋ
- សព្វសត្វទាំងអស់ក្នុងត្រីយភព

សូមលោកត្រេកអរ អនុមោទនានូវចំណែកបុណ្យនេះ

សូមអនុមោទនា !.....

ក្រុមរៀបរៀង និងប្រែសម្រួល

បរាតិកាធម៌

លេខ្លះធម៌

ទំព័រ

បឋមបណ្ណសក្កៈ

សង្ខារយតនសម្មុត្ត

អនិច្ចត្តនិ ១

អដ្ឋកថា អដ្ឋត្តិកអនិច្ចសូត្រ ទី ១	១
អដ្ឋកថា អដ្ឋត្តិកទុក្ខសូត្រ ទី ២	៥
អដ្ឋកថា អដ្ឋត្តិកអនត្តសូត្រ ទី ៣	៦
អដ្ឋកថា ពាហិរអនិច្ចសូត្រ ទី ៤	៧
អដ្ឋកថា ពាហិរទុក្ខ...សូត្រ ទី ៥-៦	៨
អដ្ឋកថា ពាហិរអនិច្ច...សូត្រ ទី ៧-១០	៩

យមកវត្តនិ ២

អដ្ឋកថា សម្ពោធសូត្រ ទី ១-២	១០
អដ្ឋកថា អស្សាទសូត្រ ទី ៣-៤	១២
អដ្ឋកថា បឋមនោ...សូត្រ ទី ៥	១៣
អដ្ឋកថា ទុតិយនោ...សូត្រ ទី ៦	១៤
អដ្ឋកថា បឋមអភិណ្ណសូត្រ ទី ៧ ជាដើម	១៥

សព្វត្តនិ ៣

អដ្ឋកថា សព្វសូត្រ ទី ១	១៦
------------------------	----

អង្គកថា បឋមបហានសូត្រ ទី ២	១៩
អង្គកថា ទុតិយបហានសូត្រ ទី ៣	២១
អង្គកថា បឋមបរិជានសូត្រ ទី ៤	២២
អង្គកថា ទុតិយបរិជានសូត្រ ទី ៥	២៣
អង្គកថា អាទិត្យបរិ...សូត្រ ទី ៦	២៤
អង្គកថា អនុក្ខតសូត្រ ទី ៧	៣៤
អង្គកថា សារុប្បសូត្រ ទី ៨	៣៥
អង្គកថា បឋមសប្បាយសូត្រទី ៩	៣៧
អង្គកថា ទុតិយសប្បាយសូត្រទី ១០	៣៩
អង្គកថា បឋមសប្បាយសូត្រទី ៩	៣៧

ជំពូកទី ៤

អង្គកថា ជាតិអាទិធម្មសូត្រ ជាដើម	៤០
---------------------------------	----

អធិប្បក្កន្តី ៤

អង្គកថា អនិច្ចវក្ក	ទី ៥	៤២
--------------------	------	----

ទុតិយបណ្ណាសកៈ

អវិជ្ជាវគ្គនី ១

អង្គកថា អវិជ្ជាវក្ក	ទី ១	៤៤
---------------------	------	----

មិគជាលវគ្គនី ២

អង្គកថា បឋមមិគជាលសូត្រទី ១	៤៦
----------------------------	----

អង្គកថា ទុតិយមិក...សូត្រ	ទី ២	៤៧
អង្គកថា សមិទ្ធិសូត្រ	ទី ៣-៥	៥០
អង្គកថា សមិទ្ធិសូត្រ	ទី ៦	៥១
អង្គកថា ឧបសេន...សូត្រ	ទី ៧	៥២
អង្គកថា ឧបវាណាសូត្រ	ទី ៨	៥៤
អង្គកថា បឋមជស្សា...សូត្រ	ទី ៩	៥៦
អង្គកថា ទុតិយជស្សា...សូត្រ	ទី ១០	៥៨
អង្គកថា តតិយជស្សា...សូត្រ	ទី ១១	៥៩

ចន្ទវគ្គទី ៣

អង្គកថា បរលោកសូត្រ	ទី ១	៦៨
អង្គកថា សុញ្ញសូត្រ	ទី ២	៦៩
អង្គកថា សង្ខត្តសូត្រ	ទី ៣	៧០
អង្គកថា ធន្ទសូត្រ	ទី ៤	៧១
អង្គកថា បុណ្ណសូត្រ	ទី ៥	៧៨
អង្គកថា ពាហិយសូត្រ	ទី ៦	៧២
អង្គកថា បឋមឯជសូត្រ	ទី ៧-៨	៧៣
អង្គកថា ធម្មជាតិជាក្ខសូត្រ	ទី ៩	៧៤
អង្គកថា ធម្មជាតិជាក្ខសូត្រ	ទី ១០	៧៥

ចន្ទវគ្គទី ៥

អង្គកថា មឋមសង្ក្ខយ្ហសូត្រ	ទី ១	៧៨
អង្គកថា ទុតិយសង្ក្ខយ្ហសូត្រ	ទី ២	១០២

អង្គកថា បរិហានសូត្រ	ទំ ៣	១០៨
អង្គកថា បមាធិហារីសូត្រ	ទំ ៤	១១០
អង្គកថា សំរវៈសូត្រ	ទំ ៥	១១១
អង្គកថា សមាធិសូត្រ	ទំ ៦	១១២
អង្គកថា បដិសល្ល័នសូត្រ	ទំ ៧	១១៣
អង្គកថា បឋមនតុម្ហាកសូត្រ	ទំ ៨	១១៤
អង្គកថា ទុតិយនតុម្ហាកសូត្រ	ទំ ៩	១១៥
អង្គកថា ឧទកសូត្រ	ទំ ១០	១១៦

តតិយបណ្ណាសកៈ

យោគក្ខេបវិវត្តទី ១

អង្គកថា យោគក្ខេបសូត្រ	ទំ ១	១១៧
អង្គកថា ឧទាទាយសូត្រ	ទំ ២	១២០
អង្គកថា ទុក្ខសូត្រ	ទំ ៣	១២១
អង្គកថា លោកសូត្រ	ទំ ៤	១២២
អង្គកថា សេយ្យសូត្រ	ទំ ៥	១២៣

លោកកាមគុណវិវត្តទី ២

អង្គកថា មារចាសសូត្រ	ទំ ១-២	១២៤
អង្គកថា បឋមលោក...សូត្រ	ទំ ៣	១២៥
អង្គកថា ទុតិយលោក...សូត្រ	ទំ ៤	១៣១
អង្គកថា សក្កសូត្រ	ទំ ៥	១៣៤
អង្គកថា បញ្ចសិទ្ធសូត្រ	ទំ ៦	១៣៥

អង្គកថា សារីបុត្តសូត្រ	ទំ ៧	១៣៦
អង្គកថា រាហុលសូត្រ	ទំ ៨	១៣៧
អង្គកថា សំយោជនៈ...សូត្រ	ទំ ៩-១០	១៤១

គហបតិវគ្គទី ៣

អង្គកថា វេសាលីសូត្រ	ទំ ១	១៤២
អង្គកថា វដ្ឋិ...សូត្រ	ទំ ២-៣	១៤៣
អង្គកថា ការទ្វាជសូត្រ	ទំ ៤	១៤៤
អង្គកថា យោសិតសូត្រ	ទំ ៦	១៤១
អង្គកថា ហាលិទ្ធិកានិស្សត្រ	ទំ ៧	១៤៣
អង្គកថា លោហិត្តសូត្រ	ទំ ៩	១៤៥
អង្គកថា វេរបាព្ភានិស្សត្រ	ទំ ១០	១៦៣

ទេវទហវគ្គទី ៤

អង្គកថា ទេវទហសូត្រ	ទំ ១	១៦៤
អង្គកថា ខណៈសូត្រ	ទំ ២	១៦៥
អង្គកថា បឋមរូចារាមសូត្រ	ទំ ៣	១៦៧
អង្គកថា ទុតិយរូចារាមសូត្រ	ទំ ៤ ជាដើម	១៧១

និវបុរាណវគ្គទី ៥

អង្គកថា កម្មសូត្រ	ទំ ១	១៧២
អង្គកថា អនិច្ចនិព្វាន...សូត្រ	ទំ ២-៥	១៧៤
អង្គកថា អន្តោវាសិកសូត្រ	ទំ ៦-៧	១៧៥
អង្គកថា បរិយាយសូត្រ	ទំ ៨	១៧៧

អង្គកថា ឥន្ទ្រិយសូត្រ	ទំ ៩	១៧៩
អង្គកថា ធម្មកថិកសូត្រ	ទំ ១០	១៨០

ចតុត្ថបណ្ណាសកៈ

នន្ទិខយវគ្គទី ១

អង្គកថា នន្ទិខយសូត្រ	ទំ ១-៤	១៨១
អង្គកថា ជីវកម្មវន្តសូត្រ	ទំ ៥-៦	១៨២
អង្គកថា មហាកោដ្ឋិកសូត្រ	ទំ ៧-៩	១៨៣
អង្គកថា មិច្ឆាទិដ្ឋិសូត្រ	ទំ ១០-១២	១៨៤

សង្ឃិយេយ្យាលវគ្គទី ២

អង្គកថា សង្ឃិយេយ្យាលសូត្រ	ទំ ១-៦០	១៨៥
---------------------------	---------	-----

សម្មទ្គុវគ្គទី ៣

អង្គកថា សម្មទ្គុសូត្រ	ទំ ១	១៨៦
អង្គកថា ទុតិយសមទ្គុសូត្រ	ទំ ២	១៨០
អង្គកថា ពាលិសិកសូត្រ	ទំ ៣	១៨១
អង្គកថា ទិវរុក្ខសូត្រ	ទំ ៤	១៨២
អង្គកថា កោដ្ឋិកសូត្រ	ទំ ៥	១៨៤
អង្គកថា កាមភូសូត្រ	ទំ ៦	១៨៥
អង្គកថា ឧទាយ័សូត្រ	ទំ ៧	១៨៦
អង្គកថា អាទិត្តបរិ...សូត្រ	ទំ ៨	១៨៧
អង្គកថា បឋមហត្ថចាទិ...សូត្រ	ទំ ៩	២០១

អង្គកថា ទុតិយបាតុបាទសូត្រដី ១០ ២០២

ធម្មវិសិដ្ឋ

អង្គកថា អសិរិសសូត្រ ទី ១ ២០៣

អង្គកថា រថសូត្រ ទី ២ ២៤២

អង្គកថា កុម្មសូត្រ ទី ៣ ២៤៨

អង្គកថា បឋមទារុក្ខន្ធសូត្រ ទី ៤ ២៦០

អង្គកថា ទុតិយទារុក្ខន្ធសូត្រ ទី ៥ ២៨៨

អង្គកថា អរស្សត...សូត្រ ទី ៦ ២៨៩

អង្គកថា ទុក្ខធម្មសូត្រ ទី ៧ ៣១២

អង្គកថា កិដ្ឋកសូត្រ ទី ៨ ៣១៧

អង្គកថា វិណាសូត្រ ទី ៩ ៣៤០

អង្គកថា ធប្យាណសូត្រ ទី ១០ ៣៤៤

អង្គកថា យវកលាបិសូត្រ ទី ១១ ៣៦២

អង្គកថា ទេវាសុរសង្គមសូត្រដី ១២ ៣៦៤

អដ្ឋកថា សុត្តន្តបិដក

ឈ្មោះ សារត្ថប្បកាសិនី

អដ្ឋកថា សឡាយតនសំយុត្ត

សត្តបតកាគ លេខ ៣៥

បឋមបណ្ណាសកៈ

អនិច្ចវគ្គទី ១

អ ដ្ឋ ក ថា

អដ្ឋត្ថិកអនិច្ចសូត្រទី ១

[១] ក្នុង សឡាយតនវគ្គ អដ្ឋត្ថិកអនិច្ចសូត្រទី ១ មានវិនិច្ឆ័យដូច

តទៅនេះ ៖

បទថា ចក្កំ បានដល់ ចក្កំ ២ គឺ ញាណចក្កំ ១ មំសចក្កំ ១ ក្នុង
ចក្កំ ២ យ៉ាងនោះ ញាណចក្កំមាន ៥ យ៉ាង គឺ ពុទ្ធចក្កំ ធម្មចក្កំ សមន្ត-
ចក្កំ ទិព្វចក្កំ បញ្ញាចក្កំ ។ ក្នុងចក្កំ ៥ យ៉ាងនោះ ដែលឈ្មោះថា ពុទ្ធចក្កំ
បានដល់ អាសយានុសយញ្ញាណ និងត្រ័យបរោបរិយត្តញ្ញាណ ដែល

មកក្នុងព្រះបាលីថា ទ្រង់ត្រួតមើលលោកដោយពុទ្ធចក្ខុ ។

ដែលឈ្មោះ ធម្មចក្ខុ បានដល់ មគ្គចិត្ត ៣ ផលចិត្ត ៣ ដែលមក
ក្នុងព្រះបាលីថា វិវដំ វិតមលំ ធម្មចក្ខុំ ឧទបាទិ ធម្មចក្ខុប្រាសចាកជួលី
គី កិលេស ប្រាសចាកមន្ទិល គី អកុសល កើតឡើង ។

ដែលឈ្មោះថា សមន្តចក្ខុ បានដល់ សព្វញ្ញតញ្ញាណ ដែលមក
ក្នុងព្រះបាលីថា បាសាទមារុយ្ហ សមន្តចក្ខុំ សមន្តចក្ខុឡើងកាន់ប្រាសាទ ។

ដែលឈ្មោះថា ទិព្វចក្ខុ បានដល់ ញាណដែលកើតឡើងដោយការ
ពង្រីកអាណាគកសិណ ដែលមកក្នុងព្រះបាលីថា ទិព្វេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធន
ដោយទិព្វចក្ខុដ៏បរិសុទ្ធិ ។

ដែលឈ្មោះថា បញ្ញាចក្ខុ បានដល់ ញាណក្នុងការកំណត់សច្ចៈ ៤
ដែលមកក្នុងព្រះបាលីថា ចក្ខុំ ឧទបាទិ ចក្ខុ (ធម្មចក្ខុ) កើតឡើងហើយ ។
សូម្បី មំសចក្ខុ ក៏មាន ២ យ៉ាង គឺ សសម្ការចក្ខុ ១ បសាទចក្ខុ ១ ។

ក្នុង ២ យ៉ាងនោះ ពោលដោយសង្ខេប ដុំសាច់ដែលជាគ្រាប់ភ្នែក
ស្ថិតនៅក្នុងត្របកភ្នែក មានអង្គប្រកប ១៣ យ៉ាង គឺ ធាតុ ៤ វណ្ណៈ គន្លុះ
រសៈ ខ្នុរ ជា សម្ការរូប ជីវិតរូប ការរូប ចក្ខុបសាទរូប កាយបសាទរូប ។
តែកាលពោលដោយពិស្តារ រូប ៩ ទាំងនេះ គឺ ធាតុ ៤ វណ្ណៈ គន្លុះ រសៈ

ឱជា សម្មវរុប ពោលដោយសមុជ្ជាន ៤ (៧ គុណ ៤) ជារូប ៣៦ រូប ដែល
មានកម្មជាសមុជ្ជាន ៤ ទាំងនេះ គឺ ជីវិតរូប ១ ការរូប ១ ចក្ខុបសាទរូប ១
កាយបសាទរូប ១ ទើបរួមជា សសម្មារូប ៤០ នេះឈ្មោះថា សសម្មារ-
ចក្ខុ ។

ក៏ក្នុងសសម្មារចក្ខុរូបទាំងនេះ រូបណាដែលអាចឃើញរូប តាំងនៅ
ក្នុងគ្រាប់ភ្នែកដែលឃើញបាន មានពណ៌ខ្មៅ ដែលកំណត់ដោយសាច់ភ្នែក
ពណ៌ស រូបនេះ ឈ្មោះថា បសាទចក្ខុ ។ កថាពោលដោយពិស្តារនៃសោត-
បសាទរូបជាដើម ដទៃពីចក្ខុបសាទរូបនោះ ពោលទុកហើយក្នុងវិសុទ្ធិមគ្គ
នោះឯង ។

ក្នុងរូបទាំងនោះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់កាន់យកចក្ខុបសាទរូប ទើប
ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ចក្ខុជារបស់មិនទៀង (ចក្ខុ ភិក្ខុវេ អនិច្ចំ)
ដូច្នេះជាដើម ។ ក្នុងព្រះបាលីនោះ កថាពោលដោយពិស្តារ លោកប្រកាស
ទុកហើយក្នុងខាងក្រោយ ដោយន័យមានជាដើមថា រូប ឈ្មោះថាមិនទៀង
ដោយហេតុ ៤ ប្រការ (ចតុហិ ការណេហិ អនិច្ចំ ឧទយព្វយវន្តតាយ) ។
ពាក្យថា ត្រចៀក (សោតញ្ច) លោកបំណងយកចំពោះសោតបសាទរូប
ប៉ុណ្ណោះ ។ យានបសាទរូប ជិវិតបសាទរូប និងកាយបសាទរូប ក៏ដូចគ្នា ។

-៤- សារត្ថប្បកាសិនី អដ្ឋកថា សំយត្តនិកាយ សន្និសីទសុត្តន្ត

បទថា ចិត្ត (មនោ) បានដល់ ចិត្តដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងការពិចារណា ដែល
ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងក្រិមិ ៣ ។ ដូច្នោះ ព្រះសូត្រនេះ ព្រះអង្គត្រាស់ទុកតាមអធ្យា-
ស្រ័យរបស់បុគ្គលអ្នកត្រាស់ដឹង ព្រះអង្គត្រាស់សម្តែងលក្ខណៈ ៣ ក្នុង
អាយតនៈខាងក្នុង ៦ ទុកហើយ ។

ចប់អដ្ឋកថា អដ្ឋតិកអនិច្ចសូត្រទី ១

-៥- បឋមបណ្ណាសកៈ អធិបូរក្ក អដ្ឋកថា អដ្ឋតិកទុក្ខសូត្រទី ២

អ ដ្ឋ ក ថា

អដ្ឋតិកទុក្ខសូត្រទី ២

[២] អដ្ឋតិកទុក្ខសូត្រទី ២ ទ្រង់ត្រាស់ដោយលក្ខណៈ ២ ។

ចប់អដ្ឋកថា អដ្ឋតិកទុក្ខសូត្រទី ២

-b- សារតុប្បកាសិនី អដ្ឋកថា សំយុត្តនិកាយ សង្ឃាយតនវគ្គ

អ ដ្ឋ ក ថា

អដ្ឋត្តិកអនត្តសូត្រទី ៣

[៣] អដ្ឋត្តិកទុក្ខសូត្រទី ៣ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់តាមអធ្យាស្រ័យ របស់អ្នកត្រាស់ដឹង កាលព្រះអង្គត្រាស់សម្តែងលក្ខណៈ ១ ដែលជាលក្ខណៈ ដ៏សេស ដែលពួកបុគ្គលត្រាស់ដឹងកំណត់ហើយ ។ ឬនឹងកំណត់ព្រះសូត្រ នោះ ដោយលក្ខណៈត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះឯង ។

ចប់អដ្ឋកថា អដ្ឋត្តិកអនត្តសូត្រទី ៣

អដ្ឋកថា

ពាហិរអនិច្ចសូត្រទី ៤

ពាហិរអនិច្ចសូត្រទី ៤ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

[៤] រូប ក្លិន រស ផោដ្ឋព្វៈ មានសមុដ្ឋាន ៤ ។ សទ្ធករ មាន
សមុដ្ឋាន ២ ។

ពាក្យថា ធម្មារម្មណ៍ (ធម្មា) បានដល់ ធម្មារម្មណ៍ដែលប្រព្រឹត្តទៅ
ក្នុងកម្មី ៣ ។ ពាក្យថា ធម្មា នេះ ព្រះអង្គត្រាស់ទុកដោយអំណាចនៃបុគ្គល
អ្នកត្រាស់ដឹង ក្នុងកាលព្រះអង្គត្រាស់សម្តែងលក្ខណៈ ៣ ក្នុងអាយតនៈ
ខាងក្រៅ ៦ ។

ចប់អដ្ឋកថា ពាហិរអនិច្ចសូត្រទី ៤

-៨- សារតុប្បកាសិនី អដ្ឋកថា សំយុត្តនិកាយ សង្ឃាយតនវគ្គ

អដ្ឋកថា

ពាហិរទុក្ខសូត្រទី ៥ ពាហិរអនត្តសូត្រទី ៦

[៥-៦] ពាហិរទុក្ខសូត្រទី ៥ និងពាហិរអនត្តសូត្រទី ៦ មានន័យ
ដូចដែលពាលហើយក្នុង សូត្រទី ២ និងសូត្រទី ៣ នុ៎ះឯង ។

ចប់អដ្ឋកថា ពាហិរទុក្ខសូត្រទី ៥ និងពាហិរអនត្តសូត្រទី ៦

អដ្ឋកថា

អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នានិច្ចសូត្រទី ៧-១០

[៧-១០] សូត្រទី ៧ ជាដើម ត្រាស់ដោយអំណាចវេទេយ្យសត្វអ្នក
កំណត់អនិច្ចលក្ខណៈជាដើម ក្នុងចក្ខុជាដើម ដែលជាអតីត និងអនាគតហើយ
លំបាកព្រោះការប្រកាន់ក្នុងរូបដែលជាបច្ចុប្បន្នថា មានកម្លាំង ។ ពាក្យដ៏សេស
ក្នុងទីគ្រប់កន្លែង មានន័យដូចពោលហើយក្នុងខាងក្រោយនេះឯង ។

ចប់អដ្ឋកថា អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នានិច្ចសូត្រទី ៧-១០

ចប់អនិច្ចវគ្គទី ១

រូបភ្នំចវគ្គនេះមាន ០៦ អដ្ឋកថា

- ១-អដ្ឋកថា អដ្ឋត្តិកអនិច្ចសូត្រ
- ២-អដ្ឋកថា អដ្ឋត្តិកទុក្ខសូត្រ
- ៣-អដ្ឋកថា អដ្ឋត្តិកអនត្តសូត្រ
- ៤-អដ្ឋកថា ពាហិរអនិច្ចសូត្រ
- ៥-អដ្ឋកថា សូត្រទី ៥-៦
- ៦-អដ្ឋកថា សូត្រទី ៧-១០

យបកវគ្គទី ២

អដ្ឋកថា

សម្តោធសូត្រទី ១-២

[១៣] សម្តោធសូត្រទី ១ និងសូត្រទី ២ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា ខាងក្នុង (អដ្ឋត្ថិកានំ) បានដល់ ឈ្មោះថា អដ្ឋត្ថិកៈ ដែល
ជាខាងក្នុង ។ ក៏អាយតនៈទាំងនោះជាខាងក្នុង គប្បីជ្រាបបាន ក៏ព្រោះ
ឆន្ទរាគៈ (សេចក្តីប្រាថ្នា ដោយអំណាចសេចក្តីពេញចិត្ត) មានកម្លាំងខ្លាំង ។
ពិតណាស់ អាយតនៈខាងក្នុង ដូចរបស់របរក្នុងផ្ទះរបស់ពួកមនុស្ស អាយតនៈ
ខាងក្រៅ ដូចឧបចារៈនៃផ្ទះ គឺ ឆន្ទរាគៈខាងក្នុងផ្ទះរបស់ពួកមនុស្ស ដែល
មានកូន ប្រពន្ធ ទ្រព្យ និងស្រូវអង្ករ មានកម្លាំងខ្លាំង ។ ពួកគេមិនឲ្យអ្នក
ដទៃណាចូលទៅក្នុងទីនោះ គេពោលថា “ប្រយោជន៍អ្វី ដោយហេតុត្រឹមតែ
សំឡេងកាជនៈមានប្រមាណតិចនេះ” ឆន្ទរាគៈមានកម្លាំងខ្លាំងក្នុងអាយតនៈ
ខាងក្នុង ៦ ក៏ដូច្នោះដែរ ។ អាយតនៈទាំងនោះ លោកហៅថា “ខាងក្នុង”
ព្រោះឆន្ទរាគៈនេះ មានកម្លាំង ដោយប្រការដូច្នោះ ។ តែក្នុងឧបចារៈនៃផ្ទះ

មិនមានកម្លាំងយ៉ាងនោះ ។ មនុស្សក្តី សត្វជើងបួនក្តី ដែលត្រាច់ទៅក្នុង
ទីនោះ មិនមានអ្នកណាហាមឡើយ សូម្បីមិនហាមក៏ពិត តែក៏មិនប្រាថ្នា
ឲ្យចាប់កាន់សូម្បីត្រឹមតែបង្កី ។ ដូច្នោះ ពួកគេទាំងនោះ ទើបមិនមានឆន្ទរាគៈ
មានកម្លាំងខ្លាំងក្នុងទីនោះ ។ សូម្បីក្នុងរូបជាដើម ក៏មិនមានឆន្ទរាគៈដែល
មានកម្លាំងខ្លាំងក្នុងទីនោះ ដូច្នោះ លោកទើបហៅអាយតនៈទាំងនោះថា
“ខាងក្រៅ” ។ តែកាលពោលឲ្យពិស្តារ អាយតនៈទាំងខាងក្នុង និងខាង
ក្រៅ បានពោលទុកហើយក្នុងគម្ពីរវិសុទ្ធិមគ្គ ។ ពាក្យដ៏សេសក្នុងសូត្រទាំង
២ មានន័យដូចពោលហើយក្នុងខាងក្រោយនុ៎ះឯង ។

ក្នុងសូត្រទី ៣-៤ ក៏មានន័យដូចគ្នា ។

-១២- សារត្ថប្បកាសិដី អដ្ឋកថា សំយុត្តនិកាយ សង្ឃាយតនវគ្គ

អ ដ្ឋ ក ថា

អស្សវនសុត្តនិ ៣-៤

[១៤-១៦] កុរុស្សត្រទី ៣ និស្សត្រទី ៤ ដូចគ្នានិស្សត្រទី ១-២ ។

អដ្ឋកថា

បឋមនោអស្សាទស្សត្រឡី ៥

[១៧] ក្នុងសូត្រទី ៥ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

ពាក្យថា និស្សរដ្ឋា ប្រែថា ចេញទៅហើយ ។ ពាក្យថា ប្រាសទៅ (វិសញ្ញត្តា) បានដល់ មិនប្រកប ។ បទថា រួចផុត (វិប្បមុត្តា) បានដល់ រួចផុតហើយ ។ បទថា មានចិត្តប្រាសចាកការដែលត្រូវគ្របសង្កត់ហើយ (វិប្បរិយាទិកតេន ចេតសា) បានដល់ មានចិត្តដែលមិនមានអ្វីចាប់ប្រកាន់ ជាដើម ។ បទថា យំ បានដល់ កិលេសជាត ឬវដ្តៈ ដែលនៅមិនទាន់បាន លះ ។ ចិត្តរបស់ព្រះសេក្ខៈទាំងឡាយ ឈ្មោះថា ដែលកិលេសជាត ឬ វដ្តៈ នៅចាប់ប្រកាន់ជាដើម ។ តែក្នុងទីនេះ ចិត្តដែលកិលេសជាត ឬវដ្តៈ ឈ្មោះថាមិនប្រកាន់ជាដើម ព្រោះកិលេស និងវដ្តៈ លោកលះបង់បានហើយ ដោយប្រការទាំងពួង អធិប្បាយថា ព្រះអរិយៈមានចិត្តប្រាសចាកសេចក្តី ប្រកាន់មាំ គឺ ឈានកន្លងការប្រកាន់មាំរបស់កិលេសវដ្តៈ ។

ចប់អដ្ឋកថា បឋមនោអស្សាទស្សត្រឡី ៥

អ ដ្ឋ ក ថា

ទុតិយនោអស្សានសុត្រទី ៦

[១៨] សូម្បីក្នុងសុត្រទី ៦ ក៏មានន័យនេះ តែក្នុងសុត្រទី ៦ នេះ

គប្បីជ្រាបថា ទ្រង់ត្រាស់ចំពោះសច្ចៈ ៤ ប៉ុណ្ណោះ ។

ចប់អដ្ឋកថា ទុតិយនោអស្សានសុត្រទី ៦

-១៥- បឋមបណ្ណាសកៈ យមកវគ្គ អដ្ឋកថា បឋមអភិណ្ឌសូត្រទី ៧ ជាដើម

អដ្ឋកថា

បឋមអភិណ្ឌសូត្រទី ៧ ជាដើម

[១៧-២២] ក្នុងសូត្រទី ៧ ជាដើម ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់វង្សៈ និង
វិវង្គៈ ទុកក្នុង ៤ សូត្រ ។ តែអនុបុព្វិកថា គប្បីជ្រាបដោយន័យដែលទ្រង់
ត្រាស់ហើយ ក្នុងខាងក្រោយដល់កិក្ខុទាំងនោះ ។

ចប់អដ្ឋកថា បឋមអភិណ្ឌសូត្រទី ៧ ជាដើម

ចប់យមកវគ្គទី ២

រួមគូចវគ្គនេះមាន ០៤ អដ្ឋកថា

- ១-អដ្ឋកថា សម្ពោធសូត្រទី ១-២
- ២-អដ្ឋកថា បឋមនោ...សូត្រទី ៥
- ៣-អដ្ឋកថា ធុតិយ...សូត្រទី ៦
- ៤-អដ្ឋកថា បឋម...សូត្រទី ៧ ជាដើម

សព្វវគ្គទី ៣

អ ដ្ឋ ក ថា

សព្វសូត្រទី ១

[២៤] សព្វសូត្រទី ១ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ... វត្តទាំងពួង ដល់អ្នកទាំងឡាយ
(សព្វំ វោ ភិក្ខុវេ) ឈ្មោះថា សព្វៈ មាន ៤ យ៉ាង គឺ សព្វសព្វៈ ,
អាយតនសព្វៈ , សក្កាយសព្វៈ , បទេសសព្វៈ ។

ក្នុង ៤ យ៉ាងនោះ

សព្វៈអ្វីៗ ដែលព្រះអង្គមិនធ្លាប់ឃើញក្នុងលោកនេះ

រមែងមិនមាន មិនដឹងវត្តដែលមិនគួរដឹងក៏មិនមាន ។

ម្យ៉ាងទៀត ព្រះតថាគតទ្រង់ជ្រាបដល់នេយ្យៈ ដែល

មានហើយទាំងអស់ ព្រោះដូច្នោះ ព្រះតថាគត ទើប

ទ្រង់ព្រះនាមថា សមន្តចក្ខុ ។

នេះឈ្មោះថា សព្វសព្វៈ ។

សព្វៈ ថា សព្វំ វោ ភិក្ខុវេ ទេសេស្សាមិ តំ សុណាថ (ម្ចាស់ភិក្ខុ

ភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនឹងសម្តែងវត្ថុទាំងពួងដល់អ្នកទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយចូរស្តាប់វត្ថុនោះ) នេះឈ្មោះថា **អាយតនសព្វៈ** ។

សព្វៈ ថា សព្វធម្មមូលបរិយាយំ វោ ភិក្ខុវេ ទេសិស្សាមិ (ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនឹងសម្តែងមូលបរិយាយនៃធម៌ទាំងពួងដល់ពួកអ្នក) នេះឈ្មោះថា **សក្កាយសព្វៈ** ។

សព្វៈ ថា សព្វធម្មេសុ វា បឋមសមន្មាហារោ ។ បេយ ឧប្បជ្ជតិ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។ បេយ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ (ឬថា ការពិចារណា អារម្មណ៍គ្រាដំបូងក្នុងធម៌ទាំងពួង ។ល។ ចិត្ត មនោ មានសៈ ។ល។ មនោ-វិញ្ញាណធាតុ ដែលព្រមព្រៀងគ្នា រមែងកើតឡើង នេះឈ្មោះថា **បទេសសព្វៈ** ។

ដូច្នោះ ត្រឹមតែអារម្មណ៍ ៥ ឈ្មោះថា **បទេសសព្វៈ** ។ ធម៌ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ ឈ្មោះថា **សក្កាយសព្វៈ** ។ ធម៌ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៤ ឈ្មោះថា **អាយតនសព្វៈ** ។ នេយ្យៈណាមួយ ឈ្មោះថា **សព្វសព្វៈ** ។ **បទេសសព្វៈ** មិនដល់សក្កាយសព្វៈ ។ **សក្កាយសព្វៈ** មិនដល់អាយតនសព្វៈ ។ **អាយតនសព្វៈ** មិនដល់សព្វសព្វៈ ។ ព្រោះហេតុអ្វី? ព្រោះថា ធម៌ទាំងអស់នេះ ដែលមិនជាអារម្មណ៍របស់ព្រះសព្វញ្ញតញ្ញាណ មិនមាន ។ តែក្នុងព្រះសូត្រនេះ ទ្រង់បំណងយកអាយតនសព្វៈ ។

បទថា បច្ចក្ខាយ ប្រែថា បដិសេធ ។ បទថា វាចាគប្បីមានត្រឹម
តែវត្ថុប៉ុណ្ណោះ (វាចា វត្ថុទេវស្ស) បានដល់ គប្បីមានត្រឹមតែរឿងដែលគប្បី
ពោលដោយវាចាប៉ុណ្ណោះ ។ ផុតអំពីអាយតនៈ ១២ នេះ មិនអាចសម្តែង
បានថា ធម៌ដទៃនេះ ឈ្មោះថា សកាវធម៌ ។ បទថា ត្រូវសួរ ក៏ឆ្លើយមិន
បាន (បុរោ ច ន សម្បាយេយ្យ) សេចក្តីថា កាលត្រូវសួរថា វត្ថុដទៃគឺអ្វី
ឈ្មោះថា សព្វៈ ក៏មិនអាចនឹងឆ្លើយបានថា ឈ្មោះនេះ ។ បទថា លំបាក
ចិត្ត (វិយាតំ អាបជ្ជេយ្យ) បានដល់ ដល់នូវសេចក្តីលំបាក ។ បទថា តំ
ក្នុងពាក្យថា យថា តំ ភិក្ខុវេ អវិសយស្មី នេះ ត្រឹមតែនិបាត ។ បទថា
យថា ជាពាក្យប្រាប់ហេតុ ។ អធិប្បាយថា ព្រោះហេតុដែលត្រូវសួរក្នុង
វត្ថុដែលមិនមែនជាវិស័យ ។ ពិតណាស់ សត្វទាំងឡាយរមែងមានសេចក្តី
ចង្អៀតចង្អល់ចិត្តក្នុងវត្ថុដែលមិនមែនជាវិស័យ ។ ការទូលដុំសិលាប្រមាណ
ប៉ុនផ្ទះកំពូលត្រង់ទឹកជ្រៅ ជារឿងមិនមែនជាវិស័យ ។ ការទាញព្រះចន្ទ
ព្រះអាទិត្យចុះមក ក៏ដូចគ្នា ។ កាលព្យាយាមក្នុងវត្ថុដែលមិនមែនជាវិស័យ
នោះ រមែងលំបាកដោយពិត ។ អធិប្បាយថា ត្រូវលំបាកក្នុងវត្ថុដែលមិន
មែនជាវិស័យសូម្បីនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

អដ្ឋកថា

បឋមបហានសូត្រទី ២

[២៤] ក្នុងបឋមបហានសូត្រទី ២ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា សព្វំ បហានាយ ប្រែថា លះបង់វត្ថុទាំងពួង ។ បទថា វេទនាដែលកើតឡើង ព្រោះចក្ខុសម្ពុស្សជាបច្ច័យ (ចក្ខុសម្ពុស្សបច្ច័យា ឧប្បជ្ឈតិ វេទយិតំ) បានដល់ វេទនាដែលសម្បយុត្តដោយសម្បជិច្ឆន្ទៈ សន្តិ- រណៈ វោដ្ឋព្វនៈ និងជវនៈ ដែលកើតឡើង ព្រោះធ្វើសហជាតធម៌ដែល មានចក្ខុសម្ពុស្សជាមូលឲ្យជាបច្ច័យ ។ តែធម៌ដែលសម្បយុត្តដោយចក្ខុ- វិញ្ញាណ មិនចាំបាច់ពោលឡើយ ។ សូម្បីក្នុងធម៌ដែលមានវេទនាជាបច្ច័យ មានសោតទ្វារជាដើម ក៏មានន័យនេះដូចគ្នា ។ ក៏ក្នុងទីនេះ បទថា ចិត្ត (មនោ) បានដល់ កវន្តចិត្ត ។

បទថា ធម្មារម្មណ៍ (ធម្មា) បានដល់ អារម្មណ៍ ។ បទថា មនោ- វិញ្ញាណ (មនោវិញ្ញាណំ) បានដល់ ជវនចិត្តដែលកើតព្រមជាមួយអាវ- ជ្ជនចិត្ត ។ បទថា មនោសម្ពុស្ស (មនោសម្ពុស្សោ) បានដល់ ផស្សៈដែល កើតព្រមជាមួយកវន្តចិត្ត ។ បទថា វេទនា (វេទយិតំ) បានដល់ វេទនា

-២០- សារត្ថប្បកាសិនី អដ្ឋកថា សំយុត្តនិកាយ សង្ឃាយតនវគ្គ

ដែលកើតព្រមជាមួយជវនចិត្ត ។

សូម្បីវេទនាដែលកើតព្រមជាមួយកវន្តចិត្ត ក៏រមែងប្រព្រឹត្តទៅព្រម
ជាមួយអាវជ្ជនចិត្តដូចគ្នា ។ តែក្នុងទីនេះ ទេសនាដែលជាពាក្យទូន្មានតជាប់
គ្នា ឈ្មោះថា បញ្ញតិ ។

ចប់អដ្ឋកថា បឋមបហានសូត្រទី២

អដ្ឋកថា

ទុតិយបហានសូត្រទី ៣

[២៦] ទុតិយបហានសូត្រទី ៣ នេះ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា សព្វំ អភិញ្ញាបរិញ្ញា បហានាយ បានដល់ ដើម្បីដឹងច្បាស់
កំណត់ដឹង ហើយលះបង់វត្ថុទាំងពួង ។ ឈ្មោះថា អភិញ្ញាបរិញ្ញា បហាតព្វំ
ប្រែថា ដឹងច្បាស់ កំណត់ដឹង ហើយលះបង់ ។ បទដ៏សេស គប្បីជ្រាបតាម
ន័យដែលពោលហើយនោះឯង ។

ចប់អដ្ឋកថា ទុតិយបហានសូត្រទី ៣

អ ដ្ឋ ក ថា

បឋមបរិវាទសូត្រទី ៤

[២៧] ក្នុងបឋមបរិវាទសូត្រទី ៤ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា អនកិជានំ អបរិជានំ អវិរាជយំ អប្បជហំ បានដល់ មិន
ដឹងច្បាស់ មិនកំណត់ដឹង មិនប្រាសចាកតម្រេក មិនលះបង់ ។ ក្នុងទីនេះ
បទថា មិនប្រាសចាកតម្រេក (អវិរាជេន្តោ) បានដល់ មិនប្រាសចាកសេចក្តី
ត្រេកអរ ។ ដូច្នោះ ក្នុងព្រះសូត្រនេះ ទ្រង់ត្រាស់បរិញ្ញាសូម្បីទាំងបី ។
ពិតណាស់ ដោយពាក្យថា ដឹងច្បាស់ (អកិជានំ) ត្រាស់ដល់ញាតប្បវិញ្ញា ។
ដោយពាក្យថា កំណត់ដឹង (បរិជានំ) ត្រាស់ដល់តិរណប្បវិញ្ញា ។ ដោយ
ពីរបទថា ប្រាសចាកតម្រេកបាន លះបង់បាន (វិរាជយំ បជហំ) ត្រាស់
ដល់បហានប្បវិញ្ញា ។

ចប់អដ្ឋកថា បឋមបរិវាទសូត្រទី ៤

អដ្ឋកថា

ទុតិយបរិជានសូត្រទី ៥

[២៧] ក្នុងទុតិយបរិជានសូត្រទី ៥ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

ដោយបទថា ធម៌គប្បីដឹងដោយចក្កវិញ្ញាណ (ចក្កវិញ្ញាណវិញ្ញាតញ្ចធម្មា) ទ្រង់ត្រាស់សម្តែងកាន់យកចំពោះរូបក្នុងកាលមុន ។ ឬកាន់យករូបដែលប្រាកដក្នុងកាលមុន មិនមែនរូបដែលប្រាកដក្នុងខណៈនេះ ។ តែក្នុងទីនេះ ក៏ជាការសន្និដ្ឋានក្នុងសេចក្តីនេះ ។ សូម្បីរូបដែលប្រាកដ និងមិនប្រាកដក៏កាន់យកដូចគ្នា ។ តែក្នុងទីនេះសំដៅយកខន្ធ ៣ ដែលសម្បយុត្តជាមួយចក្កវិញ្ញាណ ។ ព្រោះថា ខន្ធទាំងនោះ លោកពោលថា “គប្បីដឹងដោយចក្ក” ព្រោះគប្បីដឹងព្រមដោយចក្កវិញ្ញាណ ។ សូម្បីក្នុងបទដ៏សេសក៏មានន័យនេះដូចគ្នា ។

ចប់អដ្ឋកថា ទុតិយបរិជានសូត្រទី ៥

អដ្ឋកថា

អនិក្ខបរិយាយសូត្រទី ៦

[៣១] ក្នុងអាទិក្ខបរិយាយសូត្រទី ៦ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា **តំបន់គយាសីសៈ** (គយាសីសេ) សេចក្តីថា ពិតហើយ ស្រះបោក្ខរណីមួយកន្លែង ឈ្មោះ **គយា** ក៏មាន , ទន្លេ ឈ្មោះថា **គយាសីសៈ** ក៏មាន , ដុំថ្មតាន់ដូចជាក្បាលជីវីក៏មាន ក្នុងទីមិនឆ្ងាយពីស្រុកគយា ។ ព្រះមានព្រះភាគ ប្រថាប់នៅក្នុងទីដែលកិក្ខុមួយពាន់រូបនៅរួមគ្នា ។ ហេតុនោះ លោកទើបពោលថា **នៅត្រង់តំបន់គយាសីសៈ** ដូច្នោះ ។ បទថា **ទ្រង់ត្រាស់ហៅកិក្ខុទាំងឡាយមក** (កិក្ខុ អាមន្តេសិ) សេចក្តីថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ជ្រើសរើសព្រះធម៌ទេសនាដែលជាទីសប្បាយដល់កិក្ខុទាំងនោះ ទ្រង់ត្រាស់ថា “តថាគតនឹងសម្តែងអាទិក្ខបរិយាយសូត្រនោះ” ។

ក្នុងសេចក្តីនោះ មានអនុបុព្វិកថាដូចតទៅនេះ ៖

បានឮមកថា បន្ទាប់ពីកទ្ទកប្បនេះទៅ ៩២ កប្ប មានព្រះរាជាមួយ ព្រះអង្គ ព្រះនាមថា **មហិន្ទៈ** ។ ព្រះរាជា មានព្រះជេដ្ឋឱរសព្រះនាមថា **បុស្សៈ** ។ បុស្សៈជេដ្ឋឱរសនោះ សម្បូរដោយបារមី ជាសត្វកើតក្នុងភពបុរិស

ក្រោយ កាលបើញាណចាស់ក្លា ស្តេចឡើងទៅកាន់ពោធិមណ្ឌស្ថាន ក៏បាន
សម្រេចព្រះសព្វញ្ញតញ្ញាណ ។ ព្រះកនិដ្ឋឱរស ជាអគ្គសាវករបស់ព្រះអង្គ
បុត្របុរោហិត ជាទុតិយសាវក ។ ព្រះរាជាមានព្រះតម្រិះថា កូនប្រុសច្បង
របស់យើងចេញបួស ក៏បានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ , កូនប្អូនជាអគ្គសាវក , កូន
បុរោហិតជាទុតិយសាវក ។ ព្រះរាជាទ្រង់ឲ្យសាងវិហារ ដោយព្រះតម្រិះថា
ព្រះពុទ្ធ ព្រះធម៌ ព្រះសង្ឃ របស់ពួកយើង ទ្រង់ត្រាស់បន្តិចឲ្យដាំបូស្សី
ព័ទ្ធសងខាងផ្លូវ តាំងពីទ្វារព្រះរាជតំណាក់របស់ព្រះអង្គ រហូតដល់ខ្វាងទ្វារ
វិហារ ផ្នែកខាងលើ ត្រាស់បន្តិចឲ្យចងកម្រងផ្កាជីក្រអូបធ្វើជាពិតាន ដូច
ប្រដាប់ដោយផ្កាយមាស ខាងក្រោម ត្រាស់បន្តិចឲ្យរោយខ្សាច់ពណ៌ដូច
ប្រាក់ ហើយរោយផ្កាលើ ព្រះរាជញ្ញាំងព្រះមានព្រះកាគឲ្យស្តេចមកតាម
ផ្លូវនោះ ។

ព្រះសាស្តាប្រថាប់ឈរក្នុងព្រះវិហារនុ៎ះឯង ទ្រង់ស្ងៀកដណ្តប់ចីវរ
ស្តេចយាងមកកាន់ព្រះរាជមណ្ឌប ព្រមដោយភិក្ខុសង្ឃ ខាងក្នុងរំពាំងមួយ
ទ្រង់ធ្វើកត្តកិច្ចស្រេចហើយ ស្តេចយាងត្រឡប់ពីខាងក្នុងរំពាំងនុ៎ះឯង ។ មិន
មាននរណាបានថ្វាយកត្តាហារត្រឹមតែមួយវែក ។ លំដាប់នោះ មនុស្សក្នុង
នគរនាំគ្នាប្រកាសថា “ព្រះពុទ្ធកើតឡើងហើយក្នុងលោក តែពួកយើងមិន

បានធ្វើបុណ្យឡើយ ធម្មតា ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ទាំងឡាយ រមែងកើតឡើង
ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់មនុស្សទាំងឡាយ ដូចព្រះចន្ទ និងព្រះអាទិត្យតែងបំភ្លឺ
ដល់មនុស្សទាំងពួង តែព្រះរាជាអង្គនេះ ដណ្តើមបុណ្យរបស់មនុស្សទាំង
អស់” ។ ក៏ព្រះរាជានោះ មានព្រះឱវសជ័ទ្យ ៣ ព្រះអង្គ ។ អ្នកព្រះនគរ
រួមប្រឹក្សានឹងព្រះឱវសទាំងនោះថា “ដែលឈ្មោះថា ក្តីនឹងរាជត្រកូល មិន
គប្បីមាន ពួកយើងនឹងធ្វើឧបាយណាមួយ” ។ អ្នកនគរទាំងនោះ បាន
តាក់តែងឲ្យមានចោរជាយដែនឡើង ហើយបញ្ជូនដំណឹងក្រាបទូលព្រះរាជា
ថា “ស្រុក ២-៣ កន្លែងត្រូវចោរចូល ។” ព្រះរាជាក៏ត្រាស់បង្គាប់ឲ្យហៅ
ព្រះឱវសទាំង ៣ មក ហើយត្រាស់ថា កូនៗ ទាំងឡាយ បិតាចាស់ហើយ
ពួកអ្នកចូរទៅបង្ក្រាបចោរ ហើយក៏បញ្ជូនទៅ ។ ពួកចោរដែលបានរៀបចំ
ឡើង ក៏បែកផ្លូវគ្នាទៅ ហើយមកកាន់សម្នាក់របស់ព្រះរាជឱវសទាំងនោះ ។
ព្រះឱវសទាំងនោះ ឲ្យអ្នកស្រុកដែលមិនមានទីស្នាក់អាស្រ័យសម្រាកហើយ
ពោលថា ចោរស្លាប់ហើយ បាននាំគ្នាត្រឡប់មកថ្វាយបង្គំព្រះរាជា ។

ព្រះរាជាទ្រង់ពេញព្រះទ័យ ត្រាស់ថា កូនៗ បិតានឹងឲ្យពរដល់ពួក
អ្នក ព្រះឱវសទាំងនោះទទួលព្រះតម្រាស់ហើយ បានទៅប្រឹក្សាជាមួយអ្នក
នគរថា ព្រះរាជាព្រះរាជទានពរដល់ពួកយើង ពួកយើងនឹងយកអ្វី ។ អ្នក

នគរពោលថា បពិត្រព្រះអយ្យបុត្ត ជំរើសេជាដើម ពួកយើងបានមិនលំបាក
តែព្រះពុទ្ធរតនៈ រកបានដោយលំបាក មិនកើតឡើងគ្រប់កាល សូមព្រះ-
អយ្យបុត្តទាំងឡាយចូរទទួលពរ គឺ ការបដិបត្តិព្រះបុស្សសម្ពុទ្ធ ដែលជា
ជេដ្ឋាកាតារបស់អយ្យបុត្តទាំងឡាយ ។ ព្រះឱរសទាំងនោះទទួលពាក្យអ្នក
នគរថា នឹងធ្វើយ៉ាងនោះ ទើបការព្រះមស្ស ស្រោចស្រប់ព្រះអង្គ តាក់
តែងព្រះកាយ ទៅគាល់ព្រះរាជា ក្រាបទូលសូមថា បពិត្រព្រះអង្គ សូម
ព្រះអង្គមេត្តាព្រះរាជទានពរដល់ពួកខ្ញុំ ព្រះអង្គចុះ ។ ព្រះរាជាត្រាស់សួរ
ថា នឹងយកអ្វីបុត្ត ។ ព្រះឱរសក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះអង្គ ពួកខ្ញុំព្រះអង្គ
មិនត្រូវការជំរើសេដើម សូមព្រះអង្គមេត្តាប្រោសព្រះទានពរ គឺ ការបដិបត្តិ
ព្រះបុស្សសម្ពុទ្ធ ដែលទ្រង់ជាជេដ្ឋាកាតារបស់ពួកខ្ញុំព្រះអង្គចុះ ។ ព្រះរាជា
ទ្រង់បិទព្រះកាណិទាំងពីរ ទ្រង់ត្រិះរិះថា កាលបើយើងនៅមានជីវិត មិន
អាចនឹងឲ្យពរនេះបាន ។ ព្រះឱរសក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះអង្គ ពួកខ្ញុំព្រះអង្គ
មិនបានបង្គាប់ឲ្យព្រះអង្គព្រះរាជទានពរទេ ព្រះអង្គមានសេចក្តីត្រេកអរ ទ្រង់
ព្រះរាជទានតាមសេចក្តីពេញព្រះទ័យរបស់ព្រះអង្គ បពិត្រព្រះអង្គ គួរឬ
ដែលរាជត្រកូលនឹងមានពាក្យនិយាយមានពីរ ដូច្នោះ បានកាន់យកដោយ
ភាពជាអ្នកពោលវាចាសច្ចៈ ។

ព្រះរាជាកាលត្រឡប់ពាក្យនិយាយមិនបាន ទើបត្រាស់ថា កូនៗ
 បិតានឹងឲ្យពួកអ្នកទំនុកបម្រុងអស់ ៧ ឆ្នាំ ៧ ខែ ៧ ថ្ងៃ ។ ព្រះឪរសក្រាប
 ទូលថា បពិត្រព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គមេត្តាប្រទានវត្ថុដែលល្អទុកជាការធានា ។
 ត្រាស់សួរថា ធានាអ្នកណាបុត្ត ។ ព្រះឪរសក្រាបទូលថា សូមព្រះអង្គ
 មេត្តាប្រទានការមិនស្លាប់ទុកជាការធានារហូតអស់កាលប៉ុណ្ណោះ ។ ត្រាស់
 ថា បុត្ត ពួកអ្នកឲ្យធានាដែលមិនសមគួរ យើងមិនអាចឲ្យធានាយ៉ាងនេះ ព្រោះ
 ថា ជីវិតរបស់សត្វទាំងឡាយដូចជាតំណក់ទឹកសន្សើមនៅនឹងចុងស្មៅ ។
 ព្រះឪរសក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះអង្គ ប្រសិនបើព្រះអង្គមិនប្រទានគ្រឿង
 ធានា ពួកខ្ញុំព្រះអង្គស្លាប់ក្នុងរវាងនោះ នឹងធ្វើកុសលដូចម្តេចបាន ។ ព្រះ
 រាជាត្រាស់ថា កូនៗ បើដូច្នោះ ពួកអ្នកចូរឲ្យ (បិតាធ្វើសក្ការៈ) ៦ ឆ្នាំ ។
 ក្រាបទូលថា មិនអាចទេព្រះអង្គ ។ បើដូច្នោះ ចូរឲ្យ ៥ ឆ្នាំ ៤ ឆ្នាំ ៣ ឆ្នាំ
 ២ ឆ្នាំ ១ ឆ្នាំ ៦ ខែ ។ល។ ត្រឹមតែមួយខែ ។ មិនអាចទេព្រះអង្គ ។ បើ
 ដូច្នោះ ចូរឲ្យត្រឹមតែ ៧ ថ្ងៃ ។ ព្រះឪរសទទួលព្រះតម្រាស់ ៧ ថ្ងៃ ។ ព្រះ
 រាជា បានធ្វើសក្ការៈដែលគួរធ្វើរហូតអស់ ៧ ឆ្នាំ ៧ ខែ ៧ ថ្ងៃ ក្នុង ៧
 ថ្ងៃប៉ុណ្ណោះ ។

តអំពីនោះ ព្រះរាជាត្រាស់បង្គាប់ឲ្យតាក់តែងផ្លូវទទឹង ៨ ឧសកៈ

ដើម្បីបញ្ជូនព្រះសាស្តាទៅកាន់ទីនៅរបស់ព្រះឱរសទាំងឡាយ ។ ត្រង់កណ្តាល
 ទ្រង់ប្រើដំរីជាន់ពង្រាបដីប្រមាណ ៤ ឧសកៈ ធ្វើដូចជាវង់កសិណ រោយ
 ខ្សាច់ និងរោយផ្កាលើ ។ ក្នុងទីនោះៗ បានដាំដើមចេក និងតាំងឆ្នាំងទឹក
 មានទឹកពេញ ឲ្យលើកទង់មានជាយ និងបដាក់ ។ គ្រប់ៗ មួយឧសកៈ ឲ្យ
 ដឹកស្រះបោក្ខរណីទុក ។ កាលតមក ឲ្យសង់មណ្ឌបដាក់គ្រឿងក្រអូប មាន
 កម្រងផ្កា និងផ្កាលើទុកសងខាងផ្លូវ ។ ត្រង់កណ្តាលផ្លូវដែលតាក់តែង
 ហើយទទឹង ៤ ឧសកៈ ឲ្យនាំជន្លត់ និងបន្ទាចពេញ ដុតគោមភ្លើងបំភ្លឺទុក
 តាមផ្លូវជាជួរប្រមាណ ២ ឧសកៈ ។ សូម្បីព្រះរាជឱរស ក៏ឲ្យតាក់តែងផ្លូវ
 ១៦ ឧសកៈ ក្នុងទីដែលខ្លួនមានអំណាច យ៉ាងនោះដូចគ្នា ។ ព្រះរាជាស្តេច
 យាងទៅកាន់ខេត្តនៃស្ថានទីក្នុងអំណាចរបស់ព្រះអង្គ ថ្វាយបង្គំព្រះសាស្តា
 បណ្ឌិត រៀបរាប់បណ្ឌិតថា បុត្ត ពួកអ្នកដូចជាខ្លះក្នុងស្តារបស់យើង ។
 តែពួកអ្នកព្រមយ៉ាងនេះហើយ គប្បីធ្វើឲ្យសមគួរដល់ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ
 កុំប្រមាទដូចអ្នកលេងសុរា ។ ព្រះរាជឱរសទាំងនោះក្រាបទូលថា ខ្ញុំព្រះ
 អង្គនឹងជ្រាបចំពោះព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ ហើយនាំព្រះសាស្តាទៅ ឲ្យសាងវិហារ
 ថ្វាយចំពោះព្រះសាស្តា ប្រណិបត្តិព្រះសាស្តាក្នុងទីនោះ ស្ថិតនៅទីជិតអាសនៈ
 របស់ភិក្ខុដែលថេរៈដោយកាល ជិតអាសនៈរបស់ភិក្ខុដែលជាមជ្ឈិមៈដោយ

កាល ជិតអាសនៈរបស់ភិក្ខុដែលជាសង្ឃនរវ័កៈ កាលជនទាំង ៣ ពិចារណា
ទានហើយ ក៏ជាទានដែលដូចគ្នានុ៎ះឯង ។ ព្រះរាជឱរសទាំងនោះ កាលជិត
ចូលវស្សា ទើបគិតគ្នាថា ពួកយើងនឹងកាន់យកអធ្យាស្រ័យរបស់ព្រះសាស្តា
ដូចម្តេចហ្ន៎ ។

លំដាប់នោះ ព្រះរាជឱរសទាំងនោះមានព្រះតម្រិះយ៉ាងនេះថា ដែល
ឈ្មោះថា ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយទ្រង់ជាអ្នកធ្ងន់ក្នុងធម៌ មិនធ្ងន់ក្នុងអាមិស ពួក
យើងតាំងនៅក្នុងសីលហើយ នឹងអាចកាន់យកអធ្យាស្រ័យរបស់ព្រះសាស្តា
បាន ពួកគេឲ្យហៅពួកមនុស្សអ្នកចែកទានមក ពោលថា បា! ទាំងឡាយ
ពួកអ្នកចូរចាត់ចែងបាយយាគូ ភត្ត និងរបស់ទំពារជាដើម ថ្វាយទានដោយ
ទំនងនេះឯង ហើយកាត់កង្វល់ក្នុងការចែកទាន ។

លំដាប់នោះ បណ្តារាជកុមារទាំងនោះ ជេដ្ឋកាតានាំបុរស ៥០០ នាក់
តាំងនៅក្នុងសីល ១០ គ្រងសំពត់កាសាយៈ ២ ផ្ទាំង បរិភោគទឹកដែល
សមគួរចិញ្ចឹមជីវិត ។ រាជឱរសអង្គកណ្តាលជាគ្រហស្ថ រាជឱរសអង្គក្រោយ
បដិបត្តិដូចយ៉ាងនោះព្រមជាមួយបុរស ២០០ នាក់ ។ គេទំនុកបម្រុងព្រះ
សាស្តារហូតដល់អស់ជីវិត ។ ព្រះសាស្តា ស្តេចបរិនិព្វានក្នុងសម្មាកររបស់
គេទាំងនោះឯង ។

រាជឱវសទាំងនោះទិវង្គតហើយ តាំងពីនោះ ទៅ ៧២ កប្ប ត្រាច់
អន្ទោលទៅពីមនុស្សលោកកាន់ទេវលោក អំពីទេវលោកកាន់មនុស្សលោក ។
ក្នុងសម័យព្រះសាស្តារបស់ពួកយើង ចុតិចាកទេវលោក កើតក្នុងមនុស្ស-
លោក ។ មហាមាត្រជាយោសកៈក្នុងរោងទានរបស់គេទាំងនោះ កើតជា
ព្រះបាទពិម្ពិសារ រាជានៃជនអ្នកដែនអង្គៈ និងមគធៈ ។ ជនទាំងនោះកើត
ក្នុងត្រកូលព្រាហ្មណ៍មហាសាល ក្នុងដែនរបស់ព្រះបាទពិម្ពិសារនុ៎ះឯង ។
ជេដ្ឋភាតាកើតជាបង រាជឱវសអង្គកណ្តាល និងអង្គបួន កើតជាបួនកណ្តាល
និងបួនពៅនុ៎ះឯង ចំណែកអ្នកដែលជាបរិវាររបស់រាជឱវសទាំងនោះ កើត
ជាបរិវារនុ៎ះឯង ។ ជនទាំង ៣ នោះ លុះចម្រើនវ័យហើយ នាំបុរស ១,០០០
នាក់ ចេញបួសជាតាបស នៅមាត់ច្រាំងទន្លេឧរុវេលាប្រទេស ។ អ្នកដែនអង្គៈ
និងមគធៈ នាំសក្ការៈជាច្រើនថ្វាយដល់តាបសទាំងនោះរាល់ៗ ខែ ។

លំដាប់នោះ ព្រះពោធិសត្វរបស់យើងទាំងឡាយ ស្តេចចេញអភិ-
នេស្ត្រមណ៍ សម្រេចសព្វញ្ញតញ្ញាណដោយលំដាប់ ហើយទ្រង់ប្រកាសព្រះ
ធម្មចក្រដ៏ប្រសើរ ទ្រង់ណែនាំកុលបុត្រ មានយសកុលបុត្តជាដើម ទ្រង់
បញ្ជូនព្រះអរហន្ត ៦០ អង្គ ទៅក្នុងទិសទាំងឡាយដើម្បីសម្តែងធម៌ ទ្រង់កាន់
បាត្រ និងចិវរដោយព្រះអង្គឯង ហើយស្តេចទៅកាន់ឧរុវេលាប្រទេសដោយ

តាំងព្រះទ័យថា នឹងទូន្មានជដិល ៣ បង្កបួនប្រុសទាំងនោះ ទ្រង់ទម្លាយទិដ្ឋិ
របស់ជដិលទាំងនោះ ដោយបាដិហារ្យច្រើនរយ ហើយឲ្យគេទាំងនោះបញ្ចូល
ព្រះអង្គទ្រង់នាំសមណៈ ១,០០០ នាក់ ទ្រង់ប្រដាប់បាត្រ និងចីវរ ដែល
សម្រេចដោយបូទិទៅកាន់គយាសីសប្រទេស ដែលសមណៈទាំងនោះបាន
ហែហមហើយ ប្រថាប់អង្គុយបណ្តើរទ្រង់ព្រះតម្រិះថា ធម្មកថាអ្វីហ្ន៎ នឹង
ជាទីសប្បាយដល់ជនទាំងនេះ ទើបដាក់ព្រះទ័យថា ជនទាំងនេះបម្រើភ្លើង
ទាំងវេលាប្លាច និងព្រឹក តថាគតនឹងសម្តែងអាយតនៈ ១២ ដល់ពួកគេ
ធ្វើឲ្យដូចជាភ្លើងចេះ ជនទាំងនេះនឹងអាចសម្រេចព្រះអរហត្តដោយអាការ
យ៉ាងនេះ ។

លំដាប់នោះ ព្រះអង្គបានត្រាស់អាទិត្តបរិយាយសូត្រនេះ ដើម្បី
សម្តែងធម៌ដល់ជនទាំងនោះ ដោយបាដិហារ្យច្រើនរយ ។ ដោយហេតុនោះ
ទ្រង់ទើបត្រាស់ថា ទ្រង់បានត្រាស់ហៅភិក្ខុទាំងឡាយមក (ភិក្ខុ អាមន្តសិ)
អធិប្បាយថា ព្រះមានព្រះកាកទ្រង់ជ្រើសរើសព្រះធម្មទេសនាដែលជាសប្បាយ
របស់ជដិលទាំងនោះ ទើបត្រាស់ហៅ ដោយទ្រង់មានពុទ្ធបំណងសម្តែង
អាទិត្តបរិយាយសូត្រនោះ ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា ជារបស់ក្តៅ (អាទិត្តំ) បានដល់ ត្រូវ

-៣៣- បឋមបណ្ឌិតសកៈ សព្វវគ្គ អដ្ឋកថា អាទិត្តបរិយាយសូត្រទី ៦

ភ្លើងហើយ ក្តៅសព្វហើយ ពាក្យដ៏សេសមានន័យដូចពោលហើយនុ៎ះឯង ។

ទ្រង់ត្រាស់ទុក្ខលក្ខណៈ ទុកក្នុងព្រះសូត្រនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ចប់អដ្ឋកថា អាទិត្តបរិយាយសូត្រទី ៦

អដ្ឋកថា

អន្ធកូតសូត្រទី ៧

[៣២] ក្នុងអន្ធកូតសូត្រទី ៧ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា ជាវេស្សន៍ខ្វាក់ (អន្ធកូតំ) សេចក្តីថា គ្របសង្កត់ លិចលង់
អធិប្បាយថា ជំទាស់ ។ ក្នុងព្រះសូត្រនេះ ទ្រង់ត្រាស់ចំពោះទុក្ខលក្ខណៈ
ប៉ុណ្ណោះ ។

ចប់អដ្ឋកថា អន្ធកូតសូត្រទី ៧

អដ្ឋកថា

សារុប្បសូត្រទី ៨

[៣៣] ក្នុងសារុប្បសូត្រទី ៨ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា ដែលសមគួរដល់ការដកចេញនូវសេចក្តីសម្គាល់វត្ថុទាំងពួង (សព្វមញ្ញិតសមុគ្គ្យាតសារុប្បំ) សេចក្តីថា សមគួរដល់ការបដិបត្តិដែលគប្បី ដកការសម្គាល់ដោយតណ្ហា មាន៖ និងទិដ្ឋិទាំងអស់ ។ បទថា ឥធិ បាន ដល់ ក្នុងព្រះសាសនានេះ ។ បទថា មិនសម្គាល់ចក្ខុ (ចក្ខុំ ន មញ្ញតិ) សេចក្តីថា រមែងមិនសម្គាល់ចក្ខុថា យើង របស់យើង ឬថា អ្នកដទៃ របស់អ្នកដទៃ ។ បទថា មិនសម្គាល់ក្នុងចក្ខុ (ចក្ខុស្នី ន មញ្ញតិ) សេចក្តីថា មិនសម្គាល់ថា រមែងមិនសម្គាល់ថា យើងមានសេចក្តីកន្លងក្នុងចក្ខុ គឺ មានការកន្លងដោយកិលេស ជាគ្រឿងកន្លងក្នុងចក្ខុរបស់យើង មានការ កន្លងដោយកិលេស ជាគ្រឿងកន្លងក្នុងចក្ខុរបស់អ្នកដទៃ ។ បទថា មិន សម្គាល់ដល់ចក្ខុ (ចក្ខុតោ ន មញ្ញតិ) សេចក្តីថា រមែងមិនសម្គាល់សូម្បី យ៉ាងនេះថា យើងប្រាសចាកចក្ខុ គឺ សេចក្តីកន្លងដោយកិលេសជាគ្រឿង កន្លងរបស់ យើងប្រាសចាកចក្ខុ ប្រាសចាកចក្ខុរបស់អ្នកដទៃ គឺ សេចក្តី

កង្វល់ដោយកិលេសជាគ្រឿងកង្វល់ប្រាសចាកចក្ខុរបស់ដទៃ អធិប្បាយថា មិនធ្វើសេចក្តីសម្គាល់ដោយតណ្ហា មាន៖ និងទិដ្ឋិ សូម្បីណាមួយឲ្យកើតឡើង ។ បទថា រមែងមិនសម្គាល់ថា ចក្ខុរបស់យើង (ចក្ខុ មេតិ នមញ្ញតិ) សេចក្តីថា មិនសម្គាល់ថា ចក្ខុរបស់យើង អធិប្បាយថា មិនធ្វើសេចក្តីសម្គាល់ដោយតណ្ហាដែលជាអត្តារបស់យើងឲ្យកើតឡើង ។ ពាក្យដ៏សេសសង្វាយទាំងអស់នោះឯង ។ ក្នុងព្រះសូត្រនេះ ទ្រង់ត្រាស់វិបស្សនាឲ្យសម្រេចព្រះអរហត្តក្នុងឋានៈ ១៤៤ ។

ចប់អដ្ឋកថា សារប្បសូត្រដ៏ ៨

អដ្ឋកថា

បឋមសប្បាយសូត្រទី ៩

[៣៤] ក្នុងសូត្រទី ៩ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅ :

បទថា ដើម្បីសប្បាយដល់ការដកឡើង (សមុត្តាសប្បាយា) បាន
ដល់ ជាឧបការៈដល់ការដក ។

បទថា វត្ថុនោះ សុទ្ធតែប្រែប្រួលចាកការសម្គាល់នោះ (តតោ តំ
ហោតិ អញ្ញថា) សេចក្តីថា វត្ថុនោះ រមែងកើតដោយអាការដទៃចាកការ
សម្គាល់នោះ ។ បទថា សត្វក្នុងភពក៏មានការប្រែប្រួលជាយ៉ាងដទៃ (អញ្ញ-
ថាការី កវសត្តោ លោកោ កវមេវ អភិនន្ទតិ) សេចក្តីថា សត្វក៏មានការ
ប្រែប្រួលជាយ៉ាងដទៃ ដោយការចូលដល់ភាពជាយ៉ាងដទៃ គឺ សេចក្តីប្រែ
ប្រួល ក៏ជាប់ គឺ ជាប់ជំពាក់ គឺ កន្លងនៅក្នុងភព សត្វលោកនេះ ទើប
ឈ្មោះថា រមែងរីករាយចំពោះភពប៉ុណ្ណោះ ។ បទថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
បុគ្គលនោះមិនសម្គាល់ខន្ធ ធាតុ អាយតនៈ (យាវតា ភិក្ខុវេ ខន្ធធាតុ-
អាយតនំ) សេចក្តីថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលនោះ រមែងមិនសម្គាល់
សូម្បីខន្ធ ធាតុ និងអាយតនៈនេះ មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះថា ខន្ធទាំងឡាយ

-៣៨- សារត្ថប្បកាសិដី អដ្ឋកថា សំយុត្តនិកាយ សឡាយតនវគ្គ

ធាតុទាំងឡាយ និងអាយតនៈទាំងឡាយ ដូច្នោះ ។ ដោយបទថា រមែង
មិនសម្គាល់នូវវត្ថុ (តម្បី ន មញ្ញតិ) ទ្រង់នាំយកសេចក្តីដែលបុគ្គលកាន់
យកក្នុងខាងក្រោយនោះឯង មកសម្តែងទៀត ។ ក្នុងព្រះសូត្រនេះ ត្រាស់
វិបស្សនាឲ្យសម្រេចព្រះអរហត្តក្នុងឋានៈ ១៤៨ ។

ចប់អដ្ឋកថា បឋមសប្បាយសូត្រទី៩

អដ្ឋកថា

ទុតិយសប្បាយសូត្រទី ១០

[៣៥] ក្នុងសូត្រទី ១០ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅ ៖

ព្រះមានព្រះភាគ លុះទ្រង់សម្តែងការប្រកាន់ដោយតណ្ហា មាន៖
ទិដ្ឋិ មួយៗ ៣ បទ មានជាដើមថា **នុ៎ះរបស់យើង (ឯតំ មម)** ដូច្នោះ ទើប
ទ្រង់សម្តែងទេសនាដោយបរិវត្តន័យ ៣ ។ តែបើពោលដោយលំដាប់ក្នុង
ព្រះសូត្រទាំង ៣ នេះ ព្រះអង្គត្រាស់មគ្គទាំង ៤ ព្រមដោយវិបស្សនា ។

ចប់អដ្ឋកថា ទុតិយសប្បាយសូត្រទី ១០

ចប់សព្វវគ្គទី ៣

រួមក្នុងវគ្គនេះមាន ០៤ អដ្ឋកថា

១-អដ្ឋកថា សព្វសូត្រ	២-អដ្ឋកថា បឋមបហានសូត្រ
៣-អដ្ឋកថា ទុតិយបហានសូត្រ	៤-អដ្ឋកថា បឋមបរិជាណសូត្រ
៥-អដ្ឋកថា ទុតិយបរិជាណសូត្រ	៦-អដ្ឋកថា អាទិត្តបរិយាយសូត្រ
៧-អដ្ឋកថា អនុភុតសូត្រ	៨-អដ្ឋកថា សារុប្បសូត្រ
៩-អដ្ឋកថា បឋមសប្បាយសូត្រ	១០-អដ្ឋកថា ទុតិយសប្បាយសូត្រ

ជានិច្ចវគ្គទី ៤

អដ្ឋកថា

ជានិរោធិយុត្តស្យាតជានិម

[៣៦-៤៥] ក្នុង ជានិច្ចវគ្គទី ៤ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ :

បទថា មានការកើតជាធម្មតា (ជានិច្ច) សេចក្តីថា មានការកើត
ជាធម្មតា មានការបង្កើតឡើងជាធម្មតា មានការនាំឲ្យកើតជាសកាវៈ ។

បទថា មានការចាស់ជាធម្មតា (ជរាធម្ម) បានដល់ មានការចាស់
ជាសកាវៈ ។

បទថា មានការឈឺជាធម្មតា (ព្យាធិធម្ម) បានដល់ មានព្យាធិជា
សកាវៈ ដោយការវះជាបច្ច័យដល់ការកើតឡើងនៃព្យាធិ ។

បទថា មានសេចក្តីស្លាប់ជាធម្មតា (មរណធម្ម) បានដល់ មានសេចក្តី
ស្លាប់ជាសកាវៈ ។

បទថា មានសេចក្តីសោកជាធម្មតា (សោកធម្ម) បានដល់ មាន
សេចក្តីសោកជាសកាវៈ ដោយការវះជាបច្ច័យដល់ការកើតឡើងនៃសេចក្តី
សោក ។

-៤១- បឋមបណ្ណាសកៈ ជាតិធម្មវគ្គ អដ្ឋកថា ជាតិអាទិធម្មសូត្រ

បទថា មានសេចក្តីសៅហ្មងជាធម្មតា (សន្តិលេសធម្មំ) បានដល់
មានសេចក្តីសៅហ្មងជាសការៈ ។

បទថា មានការអស់ទៅជាធម្មតា (ឧយធម្មំ) បានដល់ មានការអស់
ទៅជាសការៈ ។ សូម្បីក្នុងសការៈ មានការវិនាសជាធម្មតាជាដើម ក៏មាន
ន័យនេះដូចគ្នានោះឯង ។

ចប់អដ្ឋកថា ជាតិធម្មវគ្គទី ៤

ចប់ជាតិធម្មវគ្គទី ៤
រួមក្នុងវគ្គនេះមាន ០១ អដ្ឋកថា

១-អដ្ឋកថា ជាតិធម្មវគ្គទី ៤

អនិច្ចវគ្គទី ៥

អ ដ្ឋ ក ថា

អានិច្ចសុត្រវគ្គទី ៥

[៤៦-៥៤] ក្នុង អនិច្ចវគ្គទី ៥ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

ញាតប្បវិញ្ញា មកក្នុងពាក្យថា គួរដឹងច្បាស់ (អភិញ្ញេយ្យំ) ។ តែ បរិញ្ញា ២ ក្រៅអំពីនេះ គប្បីជ្រាបថា ព្រះអង្គក៏កាន់យកដូចគ្នា ។ ចំពោះ ភិរណប្បញ្ញា និងបហានប្បវិញ្ញា មកទាំងក្នុងបទ គួរកំណត់ដឹង (បរិញ្ញេយ្យំ) ទាំងក្នុងបទ គួរលះ (បហាតព្វំ) ។ តែបរិញ្ញាទាំង ២ ក្រៅពី នេះ គប្បីជ្រាបថា ព្រះអង្គទ្រង់កាន់យកដូចគ្នា ។ បទថា ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ (សច្ចិកាតព្វំ) បានដល់ គប្បីធ្វើឲ្យប្រច័ក្ស ។ សូម្បីក្នុងពាក្យថា គួរដឹង ច្បាស់ គួរកំណត់ដឹង (អភិញ្ញេយ្យា បរិញ្ញេយ្យំ) នេះ ទ្រង់មិនបានសម្តែង ដល់បហានប្បវិញ្ញាក៏ពិត តែគប្បីជ្រាបថា ទ្រង់ក៏កាន់យកដូចគ្នាដែរ ។ បទថា ត្រូវប្រទូស (ឧបទូតំ) បានដល់ ដោយអត្ថថា ច្រើនយ៉ាង ។ ពាក្យ ថា ត្រូវបៀតបៀន (ឧបស្សដ្ឋំ) បានដល់ ដោយអត្ថថា ត្រូវប៉ះខ្ទប់ ។

-៤៣- បឋមបណ្ណាសកៈ អធិបូរក្ក អដ្ឋកថា អធិបូរក្ក

ពាក្យ ដ៏សេសសាយទាំងអស់នោះឯង ។

ចប់អធិបូរក្កទី ៥
រូបក្កចក្កនេះមាន ០១ អដ្ឋកថា

១-អដ្ឋកថា អធិបូរក្កទី ៥

បឋមបណ្ណាសកៈ

រូបមាន ៥ ចក្ក

សុទ្ធចក្ក យមកចក្ក សព្វចក្ក ជាតិធម្មចក្ក អធិបូរក្ក

ទុតិយបណ្ណាសក

អវិជ្ជាវគ្គទី ១

អ ដ្ឋ ក ថា

អវិជ្ជាវគ្គទី ១

[៤៦-៦៤] អវិជ្ជាវគ្គទី ១ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា អវិជ្ជា (អវិជ្ជា) បានដល់ សេចក្តីមិនដឹងក្នុងសច្ចៈ ៤ ។

បទថា វិជ្ជា (វិជ្ជា) បានដល់ ដឹងច្បាស់ដោយអរហត្តមគ្គ ។ បទថា បើ

បុគ្គលដឹងហើយ ឃើញហើយដោយសកាតជាបស់មិនទៀង (អនិច្ចតោ

ជានតោ បស្សតោ) សេចក្តីថា កាលបុគ្គលដឹងហើយ ឃើញហើយថា ជា

ទុក្ខ ជាអនត្តា ឈ្មោះថា រមែងលះបង់បានដូចគ្នា ។ ក៏បទនេះ ទ្រង់ត្រាស់

ទុកតាមអធ្យាស្រ័យរបស់បុគ្គលអ្នកត្រាស់ដឹង ក្នុងពេលដែលត្រាស់ដល់

របស់មិនទៀង ។ ក្នុងបទទាំងពួង ក៏មានន័យដូចគ្នា ។

តែក្នុងទីនេះ ពាក្យថា សំយោជន (សំយោជនា) បានដល់ សំយោ-

ជនៈ ១០ ។ បទថា អាសវៈ (អាសវា) បានដល់ អាសវៈ ៤ ។ បទថា

អនុស័យ (អនុសយា) បានដល់ អនុស័យ ៧ ។ បទថា កំណត់ជីវិតឧបាទាន
ទាំងពួង (សព្វបាទានបរិយានាយ) បានដល់ ដើម្បីជីវិតច្បាស់ ឧបាទាន
ទាំង ៤ ក៏អស់ដោយបរិញ្ញា ៣ ។ បទថា ដើម្បីការគ្របសង្កត់ (បរិយា-
ទានាយ) បានដល់ ដើម្បីសេចក្តីក្សេម ។ ពាក្យដ៏សេសក្នុងទីទាំងពួង ងាយ
ទាំងអស់នោះឯង ។

ចប់អដ្ឋកថា អរិដ្ឋាវគ្គ

រូបត្ថុចតុត្ថនេះមាន ០១ អដ្ឋកថា

១-អដ្ឋកថា អរិដ្ឋាវគ្គទី ១

មិគដាលវគ្គទី ២

អ ដ្ឋ ក ថា

បឋមមិគដាលវគ្គទី ១

[៦៦] បឋមមិគដាលវគ្គទី ១ នៃមិគដាលវគ្គទី ២ មានវិនិច្ឆ័យ

ដូចតទៅនេះ ៖

បទថា ដែលគប្បីដឹងដោយចក្ក (ចក្កវិញ្ញយ្យា) បានដល់ គប្បីដឹង
ដោយចក្កវិញ្ញាណ ។ សូម្បីក្នុងសភាវៈដែលគប្បីដឹងដោយសោតវិញ្ញាណ
ក៏មានន័យនេះដូចគ្នា ។ បទថា គួរប្រាថ្នា (ឥដ្ឋា) សេចក្តីថា ជាអារម្មណ៍
ដែលគួរប្រាថ្នា ឬមិនគួរប្រាថ្នាក៏ដោយ ។ បទថា គួរពេញចិត្ត (កន្តា)
បានដល់ ជាទីតាំងនៃសេចក្តីពេញចិត្ត ។ បទថា ជាទីគាប់ចិត្ត (មនាបា)
បានដល់ គួរចម្រើនចិត្ត ។ បទថា គួរស្រឡាញ់ (បិយរូបា) បានដល់
ជាទីស្រឡាញ់ ។ បទថា អាស្រ័យសេចក្តីពេញចិត្ត (កាមូបសញ្ញិតា)
សេចក្តីថា ប្រកបដោយការពេញចិត្ត ដែលកើតឡើងធ្វើឲ្យជាអារម្មណ៍ ។
បទថា រជ្ជនិយា ប្រែថា ជាទីតាំងនៃតម្រេក អធិប្បាយថា ជាហេតុឲ្យកើត

តម្រេក ។ បទថា ត្រេកត្រអាល (នន្ទិ) បានដល់ សេចក្តីភ្លឺតភ្លឺនដោយ
អំណាចតណ្ហា ។ បទថា ការជាប់ជំពាក់ (សញ្ញាគោ) បានដល់ សញ្ញាជនៈ ។
បទថា ប្រកបដោយសេចក្តីភ្លឺតភ្លឺន និងការជាប់ជំពាក់ (នន្ទិសញ្ញាជន-
សម្បយុត្តោ) បានដល់ ប្រកបដោយនន្ទិ និងសញ្ញាជនៈ ។ បទថា ព្រៃឈើ
និងព្រៃស្មៅ (អរញ្ញវនបដ្ឋានិ) បានដល់ ព្រៃ និងតិណជាតិដែលកើតក្នុង
ព្រៃ ។

ក្នុងបទទាំងនោះ ក្នុងអភិធម្មលោកពោលត្រង់ៗ ដល់ព្រៃ សូម្បីចេញ
ផុតពីសសរខ្លើនទាំងអស់នោះថា ជាព្រៃក៏ពិត តែសេនាសនៈដែលឲ្យបាន
សម្រេចជាអារញ្ញិកធុតន្តគុណរបស់អ្នកនៅព្រៃ ដែលលោកពោលថា ដោយ
ទីបំផុតប្រមាណ ៥០០ ជួរឆ្មោះនោះឯង គប្បីជ្រាបថា លោកប្រាថ្នាយកហើយ ។
បទថា ព្រៃស្មៅ (វនបដ្ឋ) បានដល់ ដែលកន្លងពីជាយស្រុកទៅ ពួកមនុស្ស
មិនប្រើប្រាស់ ជាទីមិនកូររាស់ ។ សមពិតដូចពាក្យដែលទ្រង់ត្រាស់ទុកថា
ពាក្យថា វនបដ្ឋ នេះ ជាឈ្មោះរបស់សេនាសនៈឆ្ងាយ ។ ពាក្យថា វនបដ្ឋ
នេះ ជាឈ្មោះព្រៃស្រោង ។ ពាក្យថា វនបដ្ឋ នេះ ជាហេតុដែលគួរខ្លាច ។
ពាក្យថា វនបដ្ឋ នេះ ជាឈ្មោះនៃសេចក្តីភ័យខ្លាចព្រើរោមព្រើរស្បែក ។
ពាក្យថា វនបដ្ឋ នេះ ជាឈ្មោះរបស់ជាយដែន ។ ពាក្យថា វនបដ្ឋ នេះ

ជាឈ្មោះរបស់សេនាសនៈដែលនៅឆ្ងាយពីមនុស្ស ។ ក្នុងទីនេះ ឈើដែល
នៅក្នុងព្រៃ រៀបរយាយមួយនេះថា ជាយដៃន ក៏គប្បីជ្រាបដោយបរិយាយ
ដ៏សេសនោះឯង ។

បទថា ដែលស្ងាត់ (បន្តានិ) ប្រែថា ទីចុងស្រុក គឺ ឆ្ងាយ ។ បទថា
សំឡេងតិច (អប្បសទ្ធានិ) បានដល់ ឈ្មោះថា មានសំឡេងតិច ព្រោះមិន
មានសំឡេងត្បាល់ សំឡេងអង្រែ និងសំឡេងក្មេងជាដើម ។ បទថា មិន
គឺកកង (អប្បនិក្ខ្យាសានិ) បានដល់ ឈ្មោះថា មានសំឡេងគឺកកងតិច
ព្រោះមិនមានលាន់ពូ និងសន្លឹកគឺកកងច្រើនយ៉ាងនៃសំឡេងនោះ ។ បទ
ថា ប្រាសចាកក្វិន (វិជនវាតានិ) បានដល់ រៀបចាកខ្យល់ក្នុងរាងកាយ
របស់មនុស្សដែលសព្វរ ។ បទថា គួរជាទីប្រកបការងាររបស់មនុស្ស
(មនុស្សរាហសេយ្យកានិ) បានដល់ សមគួរដល់អំពើស្ងាត់កំបាំងរបស់ពួក
មនុស្ស ។ បទថា សមគួរជាទីពួនសម្ងំ (បដិសល្លានសារុប្បានិ) បានដល់
សមគួរដល់ការពួនសម្ងំ ។

អ ដ្ឋ ក ថា

ទុតិយមិគទាលសូត្រទី ២

[៦៧] ក្នុងទុតិយមិគទាលសូត្រទី ២ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា សេចក្តីត្រេកទ្រអាលរលត់ ទុក្ខទើបរលត់ (នន្ទិនិរោធា
ទុក្ខនិរោធា) សេចក្តីថា សេចក្តីភ្លើតភ្លើនដោយអំណាចតណ្ហារលត់ ទើប
វដ្តទុក្ខរលត់ ។

ចប់អដ្ឋកថា ទុតិយមិគទាលសូត្រទី ២

អដ្ឋកថា

សមិទ្ធិសូត្រទី ៣-៥

[៧១] ក្នុងសមិទ្ធិមារបញ្ចសូត្រទី ៣ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា សមិទ្ធិ សេចក្តីថា បានឈ្មោះយ៉ាងនេះ ព្រោះមានអត្តភាព
បរិបូណ៌ ។ បានឮមកថា ព្រះថេរៈនោះមានអត្តភាពគួរជ្រះថ្លា បរិបូណ៌
ដោយអាការទាំងពួង ដូចកម្រងផ្កាដែលព្យួរទុក ដូចបន្ទប់មាលាដែលតុបតែង
ហើយ ដូច្នោះ ទើបរាប់ថា សមិទ្ធិ នុ៎ះឯង ។

ដោយបទថា មារ (មារោ) ព្រះសមិទ្ធិសួរដល់សេចក្តីស្ទាប ពាក្យថា
មារ ក្នុងពាក្យថា ការបញ្ញត្តិថាមារ ជានាមបញ្ញត្តិ ជានាមធម្ម ក្នុងបទ
ថា មារ ឬការបញ្ញត្តិថា មារ ក៏មាននៅក្នុងកន្លែងនោះ (អត្តិ តត្ថ មារោ
វា មារបញ្ញត្តិ វា) នោះ ។ បទថា មរណំ មរណំ នេះ លោកសម្តែងថា
នាម ។ សូត្រទី ៤ ងាយទាំងអស់នោះឯង ។ សូត្រទី ៥ ក៏ដូចគ្នា ។

ចប់អដ្ឋកថា សមិទ្ធិសូត្រទី ៣-៥

អដ្ឋកថា

សមិទ្ធិសូត្រទី ៦

[៧៥] ចតុត្ថសមិទ្ធិសូត្រទី ៦ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា លោក (លោកោ) សេចក្តីថា ដែលឈ្មោះថា លោក ព្រោះ

អត្ថថា បែកធ្លាយ ។

ក្នុងសូត្រទាំង ៥ តាំងពីសូត្រដែលព្រះមិត្តជាលថេរៈអារាធនា ទ្រង់
ត្រាស់ចំពោះវដ្តៈ និងវិវដ្តៈប៉ុណ្ណោះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ចប់អដ្ឋកថា សមិទ្ធិសូត្រទី ៦

អដ្ឋកថា

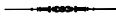
ឧបសេនអាសីវិសសូត្រទី ៧

[៧៧] ក្នុងឧបសេនអាសីវិសសូត្រទី ៧ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា ព្រៃសីតវ័ន (សីតវ័ន) បានដល់ ក្នុងព្រៃជាទីចោលសាកសព មានឈ្មោះយ៉ាងនោះ ។ បទថា ញកក្នុំសប្បសោណ្ឌិកៈ (សប្បសោណ្ឌិក- បញ្ហារ) បានដល់ ត្រង់ញកក្នុំមានឈ្មោះយ៉ាងនោះ ព្រោះដូចគ្នានឹងពពារ ពស់ ។ បទថា របស់ព្រះឧបសេន (ឧបសេនស្ស) បានដល់ ព្រះឧបសេនៈ ជាបួនប្រុសរបស់ព្រះធម្មសេនាបតី ។ បទថា អសិរពិសមួយបានធ្លាក់ចុះ (អាសីវិសោ បតិតោ ហោតិ) សេចក្តីថា បានឮមកថា ព្រះថេរៈសម្រេច ភក្តកិច្ចហើយ កាន់មហាចីវរ ត្រូវខ្យល់ល្ហើយៗ តាមប្រហោងបង្អួចត្រង់ ម្លប់ស្រមោលល្អាងបក់មក អង្គុយធ្វើស្និទ្ធិកម្មសំពត់ដណ្តប់ ២ ជាន់ ។ ខណៈនោះ កូនអាសិរពិសវារនៅខាងលើដំបូលល្អាង ។ កូនពស់ទាំងនោះ មួយក្បាលក៏ធ្លាក់ចុះមកត្រូវនឹងចង្អុយស្នាព្រះថេរៈ ។ ព្រះថេរៈត្រូវពិស ជ្រាបចូល ។ ព្រោះដូច្នោះ ពិសរបស់ពស់នោះ ទើបជ្រាបចូលទៅក្នុង កាយរបស់ព្រះថេរៈ ដូចអណ្តាតប្រទីបឆេះរាលទៅតាមប្រឆេះចង្អៀង ។ ព្រះ

ថេរៈជ្រាបថា ពិសជ្រាបមកដូច្នោះ ពិសនោះត្រឹមតែធ្លាក់ចុះប៉ុណ្ណោះ ក៏
ជ្រាបចូលទៅតាមកំណត់ក៏ពិត សូម្បីយ៉ាងនោះ លោកទើបប្រើកម្លាំងឫទ្ធិ
របស់ខ្លួនអធិដ្ឋានថា សូមអត្តភាពនេះចូរកុំវិនាសក្នុងល្អាង ដូច្នោះ ហើយ
ហៅភិក្ខុទាំងឡាយមក ។ បទថា មុននឹងកាយនេះរោយរាយ... ក្នុងទីនេះ
(បុរាណំ កាយោ ឥធរវ វិកិរតិ) សេចក្តីថា ពួកលោកចូរនាំកាយនោះ
ចេញខាងក្រៅ វេលាដែលនៅមិនខ្ចាត់ខ្ចាយ ។ បទថា សភាពដែល... ជា
យ៉ាងដទៃ (អញ្ញត្តតំ) បានដល់ ការៈដែល (កាយ) ជាបស់ដទៃ ។ បទថា
ការប្រែប្រួលនៃឥន្ទ្រិយ (ឥន្ទ្រិយានំ វិបរិណាមំ) បានដល់ ការៈ គឺ ឥន្ទ្រិយ
មានចក្ខុន្ទ្រិយ និងសោតិន្ទ្រិយជាដើមលះបង់ប្រក្រតីទៅ ។ បទថា រោយ-
រាយ...ក្នុងទីនោះឯង (តត្ថវ វិកិរិ) សេចក្តីថា ខ្ចាត់ខ្ចាយលើគ្រែកូចនុំឯង
ក្នុងទីដែលនាំចេញមកតាំងទុកខាងក្រៅ ។

ចប់អដ្ឋកថា ឧបសេនអាសិវិសសូត្រទី ៧

អដ្ឋកថា

ឧបវណ្ណសុត្តនិ ៨

[៧៨-៨៤] ក្នុងឧបវណ្ណសុត្តនិ ៨ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា ជាអ្នកកត់សម្គាល់នូវរូប (រូបបដិសំវេទី) សេចក្តីថា កំណត់ អារម្មណ៍ដោយកសិណផ្សេងៗ មាននិលកសិណ និងបីតកសិណជាដើម ធ្វើរូបដែលខ្លួនដឹងច្បាស់ហើយ ។

សួរថា ព្រោះហេតុអ្វីទើបជាអ្នកបាន ឈ្មោះថា ដឹងច្បាស់នូវរូប ។

ឆ្លើយថា ព្រោះការវែងកិលេសនៅមាននុ៎ះឯង ឈ្មោះថា ធ្វើរូប- រាគៈឲ្យជាការដែលខ្លួនដឹងច្បាស់ហើយ ដូច្នោះ ទ្រង់ទើបត្រាស់ថា កត់ សម្គាល់ដោយរាគៈក្នុងរូប (រូបរាគបដិសំវេទី) ។

ពាក្យថា អ្នកចាក់ធ្លុះ គប្បីឃើញច្បាស់ (សន្និដ្ឋិកោ) ជាដើម មាន អត្តបានពោលទុកហើយក្នុងគម្ពីរវិសុទ្ធិមគ្គនុ៎ះឯង ។

បទថា មិនកត់សម្គាល់ដោយរាគៈក្នុងរូប (នោ ច រូបរាគបដិសំវេទី) សេចក្តីថា ព្រោះការវែងកិលេសមិនមាននុ៎ះឯង ឈ្មោះថា មិនធ្វើរូបរាគៈ ឲ្យជាការដែលខ្លួនដឹងច្បាស់ហើយ ដូច្នោះ ទើបត្រាស់ថា មិនកត់សម្គាល់

-៥៥- ធុតិយបណ្ណាសកៈ មិគទាលវត្ត អដ្ឋកថា ឧបវាណសូត្រទី ៨

ដោយរាគៈក្នុងរូប ដូច្នោះ ។ ក្នុងព្រះសូត្រនេះ ត្រាស់បច្ចវេក្ខណញ្ញាណ
របស់ព្រះសេក្ខៈ និងអសេក្ខៈ ។

ចប់អដ្ឋកថា ឧបវាណសូត្រទី ៨

អដ្ឋកថា

បឋមដស្សាយតនសុត្រទី ៩

[៨៥] ក្នុងបឋមដស្សាយតនសុត្រទី ៩ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា នៃដស្សាយតនៈ (ដស្សាយតនំ) បានដល់ អាការពាល ត្រូវ ។ បទថា មិនបានប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈទេ (អវុសិតំ) ប្រែថា មិនបាន បដិបត្តិ ។ បទថា ឆ្ងាយ (អារកា) ប្រែថា ក្នុងទីឆ្ងាយ ។ ដោយបទថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គជាអ្នកវិនាសចាកធម្មវិន័យនេះ (ឯត្តាហំ កន្ត អនស្សានំ) នេះ ភិក្ខុទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គឈ្មោះ ថា ជាអ្នកវិនាសហើយចាកព្រះសាសនានេះ ។ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់ ព្រះតម្រិះថា ភិក្ខុនេះពោលថា យើងឈ្មោះថាវិនាសហើយចាកព្រះសាសនា នេះ ដូច្នោះ ។ អ្នកនៅមានសេចក្តីព្យាយាមដ៏ក្រៃលែងនៅក្នុងធាតុកម្មដ្ឋាន និងកសិណជាដើម ដទៃប្តូរទេ ។ កាលមិនឃើញសេចក្តីព្យាយាមនោះ ទើប ទ្រង់ព្រះតម្រិះថា កម្មដ្ឋានអ្វី ដែលជាទីសប្បាយដល់ភិក្ខុនេះ ។ ពេលនោះ ទ្រង់ជ្រាបថា កម្មដ្ឋាន គឺ អាយតនៈនុ៎ះឯង ទើបជាទីសប្បាយ កាលនឹង ត្រាស់ប្រាប់កម្មដ្ឋាននោះ ទើបត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ អ្នកសម្គាល់សេចក្តីនោះ

-៥៧- ធីតិយបណ្ឌិតសក្កៈ មិត្តជាលវគ្គ អដ្ឋកថា បឋមដស្សាយតនសូត្រទី ៩

ដូចម្តេច (តំ កី មញ្ញសិ ភិក្ខុ) ដូច្នេះជាដើម ។

បទថា ប្រពៃហើយ (សាធុ) ជាសេចក្តីរីករាយក្នុងការព្យាករណ៍
របស់អ្នក ។ បទថា នេះឯងជាទីបំផុតនៃទុក្ខ (ឯសេវន្តោ ទុក្ខស្ស) សេចក្តីថា
នេះឯងជាទីបំផុត គឺ ការអស់ទៅនៃវដ្តទុក្ខ គឺ និព្វាន ។

ចប់អដ្ឋកថា បឋមដស្សាយតនសូត្រទី ៩

អ ដ្ឋ ក ថា

ទុតិយដស្សាយតនសូត្រទី ១០

[៨៦] ក្នុងទុតិយដស្សាយតនសូត្រទី ១០ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅ

នេះ ៖

បទថា បទស្សាសំ ប្រែថា វិនាសហើយ ។ អធិប្បាយថា យើង
ឈ្មោះថា ជាអ្នកវិនាសហើយនោះឯង ។ ក្នុងបទថា ដើម្បីការមិនកើតឡើង
តទៅទៀត (អាយតី អបុនព្តវាយ) នេះ និព្វាន ឈ្មោះថា ការមិនកើត
តទៅទៀត ។ អធិប្បាយថា ផស្សាយតនៈ អ្នកលះបង់បានហើយ ដើម្បី
ប្រយោជន៍ដល់ការមិនកើតទៀត ។

ចប់អដ្ឋកថា ទុតិយដស្សាយតនសូត្រទី ១០

អដ្ឋកថា

តតិយដស្សាយតនសូត្រទី ១១

[៨៧] ក្នុងតតិយដស្សាយតនសូត្រទី ១១ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅ

នេះ ៖

បទថា អនស្សាសំ ប្រែថា វិនាសហើយ ។ បទថា បនស្សាសំ
ប្រែថា វិនាសដ៏ធ្ងន់ ។ ពាក្យដ៏សេស គប្បីជ្រាបតាមន័យដូចពោលហើយ
នោះឯង ។

ចប់អដ្ឋកថា តតិយដស្សាយតនសូត្រទី ១១

ចប់មិគជាលវគ្គទី ២

រួមក្នុងវគ្គនេះមាន ១០ អដ្ឋកថា

- ១-អដ្ឋកថា បឋមមិគជាលសូត្រ ២-អដ្ឋកថា ទុតិយមិគជាលសូត្រ
- ៣-អដ្ឋកថា សមិទ្ធិសូត្រទី ៣-៥ ៤-អដ្ឋកថា សមិទ្ធិសូត្រទី ៦
- ៥-អដ្ឋកថា ឌុប...អាសិវិសសូត្រទី ៦ ៦-អដ្ឋកថា ឌុប...អាសិវិសសូត្រទី ៧
- ៧-អដ្ឋកថា ឌុបវាលសូត្រទី ៨ ៨-អដ្ឋកថា បឋមដស្សា...សូត្រទី ៩
- ៩-អដ្ឋកថា ទុតិយដស្សា...សូត្រទី ១០ ១០-អដ្ឋកថា តតិយដស្សា...សូត្រ ១១

គិលានវគ្គទី ៣

អ ដ្ឋ ក ថា

គិលានសូត្រទី ១-៥

[៨៨-៩៤] គិលានសូត្រទី ១-៥ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា អមុកស្មី ប្រែថា ក្នុងវិហារឯណោះ ។ ម្យ៉ាងទៀត បាលី
ក៏ន័យនេះដូចគ្នា ។ បទថា មិនមាននរណាដឹង (អប្បញ្ញាតោ) បានដល់
មិនមានអ្នកណាស្គាល់ គឺ មិនប្រាកដ ។ ពិតណាស់ ភិក្ខុបុរាណសុម្បិប្បស
ថ្មីក៏មានអ្នកស្គាល់ ដូចព្រះរាហុលត្ថេរ និងព្រះសុមនសាមណេរ ។ តែ
ភិក្ខុនេះប្បសថ្មី នឹងមិនមានអ្នកណាស្គាល់ ។ ពាក្យដ៏សេសក្នុងសេចក្តីនេះ
មានន័យដូចពោលហើយនោះឯង ។ សូម្បីក្នុងសូត្រទាំង ៤ ដទៃអំពីនេះ
ក៏យ៉ាងនោះ ។

ចប់អដ្ឋកថា គិលានសូត្រទី ១-៥

អដ្ឋកថា

បឋមអវិជ្ជាបហានសូត្រទី ៦

[៧៥] ក្នុងបឋមអវិជ្ជាបហានសូត្រទី ៦ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា ដឹងហើយ...ថាជាបស់មិនទៀង (អនិច្ចតោ ជាតតោ) សេចក្តី
ថា អវិជ្ជា អ្នករមែងលះបង់បានដោយអំណាចនៃទុក្ខលក្ខណៈ និងអនត្ត-
លក្ខណៈនុ៎ះឯង ។ ព្រះមានព្រះភាគ លុះសម្តែងអនិច្ចលក្ខណៈនេះហើយ
ទើបត្រាស់តាមអធ្យាស្រ័យរបស់បុគ្គលអ្នកត្រាស់ដឹង ។

ចប់អដ្ឋកថា បឋមអវិជ្ជាបហានសូត្រទី ៦

អ ដ្ឋ ក ថា

ទុតិយវេទិជ្ជាសូត្រទី ៧

[៨៦] ក្នុងទុតិយវេទិជ្ជាសូត្រទី ៧ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា ធម៌ទាំងពួង (សព្វ ធម្មា) បានដល់ ធម៌ដែលប្រព្រឹត្តទៅ
ក្នុងក្រមី ៣ ទាំងអស់ ។

បទថា មិនគួរប្រកាន់មាំ (នាលំ អភិនិវេសាយ) សេចក្តីថា មិន
គួរប្រកាន់មាំ ដោយការប្រកាន់ និងការស្ថាបអង្កែល ។

បទថា និមិត្តទាំង ពួង (សព្វនិមិត្តានិ) បានដល់ សង្ខារនិមិត្តទាំង
អស់ ។

បទថា ឃើញចក្ខុ ដោយប្រការដទៃ (អញ្ញតោ បស្សតិ) បានដល់
បុគ្គលដែលមានការប្រកាន់មាំ ព្រោះមិនបានកំណត់ដឹង រមែងឃើញដោយ
ប្រការដទៃចាកអំពីប្រការនោះ ។ ពិតណាស់ បុគ្គលដែលមានការប្រកាន់
មាំ ព្រោះមិនបានកំណត់ដឹង រមែងឃើញនិមិត្តទាំងពួងថាជាអត្តា ចំណែក
បុគ្គលប្រកាន់មាំនោះមានការកំណត់ដឹងហើយ រមែងឃើញថាជាអនត្តា មិន
ឃើញថាជាអត្តា ។

-៦៣- ទុតិយបណ្ណាសកៈ គិលានវគ្គ អដ្ឋកថា ទុតិយអវិជ្ជាសូត្រទី៧

ក្នុងព្រះសូត្រនេះ ត្រាស់ចំពោះអនត្តលក្ខណៈប៉ុណ្ណោះ ដោយប្រការ

ដូច្នោះ ។

ចប់អដ្ឋកថា ទុតិយអវិជ្ជាសូត្រទី៧

អ ដ្ឋ ក ថា

ភិក្ខុសូត្រទី ៨

[៧៧] ក្នុងភិក្ខុសូត្រទី ៨ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

នោ អក្សរ ក្នុងពាក្យថា ឥធន នោ នេះ ត្រឹមតែនិបាតប៉ុណ្ណោះ ។
ពាក្យដ៏សេសសងាយទាំងអស់នោះឯង ។ ទុក្ខលក្ខណៈ គប្បីជ្រាបថា ត្រាស់ទុក
ក្នុងទីនេះតែម្យ៉ាង ។

ចប់អដ្ឋកថា ភិក្ខុសូត្រទី ៨

អដ្ឋកថា

លោកសូត្រទី ៩

[៨៨] ក្នុងលោកសូត្រទី ៩ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា បែកឆ្ងាយ (លុជ្ជតិ) សេចក្តីថា រមែងទម្ងាយ គឺ រមែង

បែក ។ ត្រាស់ អនិច្ចលក្ខណៈ ទុកក្នុងសូត្រនេះ ។

ចប់អដ្ឋកថា លោកសូត្រទី ៩

អដ្ឋកថា

ដក្កុនសូត្រទី ១០

[៧៦] ក្នុងដក្កុនសូត្រទី ១០ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា កាត់តណ្ហាជាគ្រឿងយឺតយូរ (ឆិទ្ធិបបពោ) សេចក្តីថា ឈ្មោះ
ថា អ្នកមានធម៌ជាគ្រឿងយឺតយូរដែលដាច់ហើយ ព្រោះកាត់ធម៌ជាគ្រឿង
យឺតយូរ គឺ តណ្ហាបាន ឈ្មោះថា អ្នកមានផ្លូវដែលកាត់ហើយ ព្រោះកាត់
ផ្លូវ គឺ តណ្ហានុំឯងបានហើយ ។

សួរថា ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់សួរថា តថាគតនឹងសួរអ្វី ។

ឆ្លើយថា ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់សួរថា សេចក្តីពិត កាលព្រះពុទ្ធ
ស្តេចកន្លងទៅហើយ តថាគតនឹងសួរដល់ចក្ខុ និងសោតៈជាដើម ដែល
ភិក្ខុរក្សាទុកហើយ ។

ម្យ៉ាងទៀត ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់សួរថា ប្រសិនបើកាលចម្រើន
មគ្គហើយ ការវិលវល់នៃចក្ខុ និងសោតៈជាដើម នឹងគប្បីវិលវល់ក្នុងអនាគត
បានទេ (ការកើតឡើងនៃចក្ខុជាដើមក្នុងអនាគតនឹងគប្បីមានទេ?) តថាគតនឹង

-៦៧- ទុតិយបណ្ណាសកៈ គិលានវគ្គ អដ្ឋកថា ដក្កនសូត្រទី ១០

ស្រដៀងសេចក្តីនោះ ។

ចប់អដ្ឋកថា ដក្កនសូត្រទី ១០

ចប់គិលានវគ្គទី ៣

រួមគ្នាចក្កនេះមាន ០៦ អដ្ឋកថា

- ១-អដ្ឋកថា គិលានសូត្រទី ១-៥
- ២-អដ្ឋកថា បឋមអវិជ្ជា...សូត្រទី ៦
- ៣-អដ្ឋកថា ទុតិយអវិជ្ជាសូត្រទី ៧
- ៤-អដ្ឋកថា ភិក្ខុសូត្រទី ៨
- ៥-អដ្ឋកថា លោកសូត្រទី ៩
- ៦-អដ្ឋកថា ដក្កនសូត្រទី ១០

អន្តវគ្គ

អ ង្គ ក ថា

បលោកសូត្រទី ១

[១០១] បលោកសូត្រទី ១ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា មានការបែកធ្លាយជាធម្មតា (បលោកធម្មំ) បានដល់ មាន
ការបែកទៅជាសភាវៈ ។ ក្នុងទីនេះ ត្រាស់ចំពោះអនិច្ចលក្ខណៈប៉ុណ្ណោះ
ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ចប់អង្គកថា បលោកសូត្រទី ១

អដ្ឋកថា

សុញ្ញសូត្រទី ២

[១០២] សុញ្ញសូត្រសូត្រទី ២ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា ចាកវត្តជារបស់ខ្លួន (អត្តនិយេន) បានដល់ ដោយបរិក្ខារ
ដែលជាសម្បត្តិរបស់ខ្លួន ។ ក្នុងទីនេះ ត្រាស់ចំពោះអនត្តលក្ខណៈប៉ុណ្ណោះ
ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ចប់អដ្ឋកថា សុញ្ញសូត្រទី ២

អ ដ្ឋ ក ថា

សង្ឃិត្តសូត្រទី ៣

[១០៣] **សង្ឃិត្តសូត្រទី ៣** គប្បីជ្រាបដោយន័យដូចបានពោលក្នុង

អានន្ទោវាទសូត្រ ក្នុងខន្ធិយវគ្គនោះឯង ។

ចប់អដ្ឋកថា សង្ឃិត្តសូត្រទី ៣

ឆ ឆ ក ថា

ឆន្ទសូត្រទី ៤

[១០៤] ក្នុងឆន្ទសូត្រទី ៤ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា ភិក្ខុឆន្ទៈ (ឆន្ទា) បានដល់ ព្រះថេរៈមានឈ្មោះយ៉ាងនោះ ។
មិនមែនព្រះថេរៈដែលចេញទៅគ្រាស្តេចមហាកិនស្រ្តមណី ។ បទថា ចេញ
អំពីទីពួនសម្ងំ (បដិសាល្លាណ) បានដល់ ចេញពីផលសមាបត្តិ ។ បទថា
សួរដល់អាពាធ (គិលានបុច្ឆកា) បានដល់ អ្នកទំនុកបម្រុងភិក្ខុមានជម្ងឺ ។
ឈ្មោះថា ការទំនុកបម្រុងភិក្ខុឈឺ ដែលព្រះមានព្រះភាគសរសើរហើយ
ដែលព្រះមានព្រះភាគរីករាយហើយ ព្រោះដូច្នោះ លោកទើបពោលយ៉ាង
នោះ ។

[១០៥] បទថា ត្របែងក្បាល (សីសវេបំ ទទេយ្យ សេចក្តីថា
គ្រឿងចងក្បាល ឈ្មោះថា សីសវេទនៈ និងគប្បីឲ្យការចងក្បាលនោះ ។
បទថា សត្តំ បានដល់ សស្ត្រាដែលនាំចេញនូវជីវិត (សម្លាប់ខ្លួន) ។ បទថា
មិនប្រាថ្នា (នាវកន្ទាមិ) បានដល់ រមែងមិនត្រូវការ ។

[១០៦] បទថា បានបម្រើហើយ (បរិចិណ្ណា) បានដល់ ប្រណិបត្តិ

ហើយ ។ បទថា ជាទីពេញចិត្ត (មនាបេន) បានដល់ កាយកម្មជាដើម ដែលគួរចម្រើនចិត្ត ។ ពិតណាស់ ព្រះសេក្ខៈ ៧ ពួក ឈ្មោះថា រមែង ប្រណិបត្តិ , ព្រះមានព្រះភាគ ឈ្មោះថា រមែងត្រូវប្រណិបត្តិ , ព្រះអរហន្ត ឈ្មោះថា អ្នកដែលគេប្រណិបត្តិ , ព្រះមានព្រះភាគ ក៏ឈ្មោះថា អ្នកដែល គេប្រណិបត្តិ ។ បទថា នេះជាការសមគួរដល់សាវ័ក (ឯតំ ហិ អាវុសោ សាវ័កស្ស បដិរូបំ) សេចក្តីថា ម្ចាស់អាវុសោ នោះឈ្មោះថា ជាវត្ថុដែល គួរដល់ព្រះសាវ័ក ។ បទថា មិនប្រព្រឹត្តទៅ (អនុបវជ្ជំ) បានដល់ មិន ប្រព្រឹត្តទៅ គឺ មិនមានបដិសន្ធិ ។

បទថា អាវុសោសារីបុត្ត សូមលោស្តរមកចុះ ខ្ញុំស្តាប់ហើយ នឹង ឆ្លើយឲ្យជ្រាប (បុច្ឆាវុសោ សារីបុត្ត សុត្វា វេទិស្សាម) នេះ ឈ្មោះថា បវារណារបស់ព្រះសាវ័ក (បើកឱកាសឲ្យសួរ) ។

[១០៧] បទថា នុ៎ះរបស់យើង (ឯតំ មម) ជាដើម លោកពោល ដោយអំណាចការប្រកាន់ដោយតណ្ហា មានៈ និងទិដ្ឋិ ។

[១០៨] បទថា ឃើញការរលត់ (និរោធំ ទិស្វា) បានដល់ ដឹង ធម៌ជាទីអស់ទៅ និងវិនាសទៅ ។

បទថា ពិចារណាឃើញថា នុ៎ះមិនមែនរបស់យើង នុ៎ះមិនមែនជា

យើង ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួនយើង (នេតំ មម នេសោហមស្មិ ន មេសោ អត្តាតិ សមនុបស្សាមិ) សេចក្តីថា មែនពិចារណាយើញថា ជាបស់មិនទៀង ជាទុក្ខ ជាអនត្តា ។ ក្នុងឋានៈមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ព្រះធួត្តេរដាក់បញ្ជា ដែលព្រះសារីបុត្តត្តេរសួរដល់ព្រះអរហត្ត ពោលដោះស្រាយបញ្ហានោះ ។ ចំណែកព្រះសារីបុត្តត្តេរ សូម្បីដឹងថា ព្រះធួត្តេរជាបុប្ផជួន ក៏មិនបានប្រាប់ លោកថាជាបុប្ផជួន ឬថា ជាព្រះខីណាស្រព តែអង្គុយស្ងៀមនោះឯង ។ ចំណែកព្រះបុន្ទត្តេរគិតថា យើងនឹងឲ្យលោកដឹងថាជាបុប្ផជួន ហើយបាន ឲ្យឱវាទ ។

[១១០] បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា ព្រោះហេតុនោះ (តស្វា) សេចក្តី ថា ព្រោះលោកមិនអាចអត់ធន់ក្នុងវេទនាដែលត្រូវស្លាប់ ទើបពោលថា “យើងនឹងនាំសស្ត្រាមក” ដូច្នោះ លោកទើបជាបុប្ផជួន ទើបសម្តែងថា យើង នឹងធ្វើទុកក្នុងចិត្តសូម្បីក្នុងរឿងនេះ ។ ម្យ៉ាងទៀត ព្រោះហេតុដែលយើញ ការរលត់នៃអាយតនៈ ៦ ហើយពោលថា “យើងនឹងពិចារណាយើញចក្ក ជាដើម ដោយអំណាច គាហៈ (ការប្រកាន់) ទាំង ៣” ដូច្នោះ លោក ទើបពោលចំពោះភាពជាបុប្ផជួនរបស់លោក សូម្បីយ៉ាងនេះថា សាសនា របស់ព្រះមានព្រះភាគ ដែលលោកដ៏មានអាយុគួរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ។

បទថា និច្ចកប្បំ ប្រែថា រហូតអស់កាលជានិច្ច ។ បទថា អាស្រ័យ
និស្សិតស្ស បានដល់ អ្នកដែលតណ្ហា មានៈ និងទិដ្ឋិ អាស្រ័យហើយ ។
បទថា ញាប់ញ័រ (ចលិតំ) បានដល់ ញាប់ញ័រហើយ ។ លោកដ៏មានអាយុ
មិនអាចនឹងអត់ធន់នូវវេទនាដែលកើតឡើងហើយ នៅលះបង់ការប្រកាន់
មិនបានថា យើងសោយវេទនា វេទនារបស់យើង ឥឡូវនេះ សេចក្តីញាប់-
ញ័រនោះនៅមាន សូម្បីដោយហេតុនេះ ទើបពោលចំពោះឆន្ទភិក្ខុថា លោក
ជាបុថុជ្ជន ។

បទថា បស្សន្តិ បានដល់ កាយបស្សន្តិ (ការស្ងប់កាយ) និងចិត្ត-
បស្សន្តិ (ការស្ងប់ចិត្ត) អធិប្បាយថា ឈ្មោះថា កិលេសបស្សន្តិ (ការស្ងប់
កិលេស) ។ បទថា សេចក្តីភ្លើតភ្លើន (នន្ទិ) បានដល់ សេចក្តីភ្លើតភ្លើន
ដោយអំណាចតណ្ហា ។ បទថា មិនមាន (អសតិ) សេចក្តីថា កាលមិន
មានសេចក្តីអាល័យ សេចក្តីប្រាថ្នា គ្រឿងរូបរិតចិត្ត ដើម្បីកតតទៅ ។

បទថា ការមកការទៅក៏មិនមាន (អាគតិគតិ ន ហោតិ) សេចក្តីថា
ឈ្មោះថា ការមក រមែងមានដោយអំណាចបដិសន្ធិ , ឈ្មោះថា ការទៅ
រមែងមានដោយអំណាចគតិភូមិជាទីទៅ ។ បទថា ចុតិ និងឧប្បត្តិ (ចុត្ត-
បបាតោ) សេចក្តីថា ឈ្មោះថា ចុតិ ដោយអំណាចការឃ្នាតទៅ ។ ឈ្មោះថា

ឧប្បត្តិ ដោយអំណាចការចូលដល់ ។ បទថា លោកនេះ និងលោកខាង
មុខមិនមាន រវាងលោកទាំងពីរ ក៏មិនមាន (នេវិធ ន ហុំ ន ឧកយមន្ត-
រេន) សេចក្តីថា មិនមានលោកនេះ មិនមានលោកខាងមុខ មិនមានក្នុង
លោកទាំងពីរ ។

បទថា នេះឯង ជាទីបំផុតនៃទុក្ខ (ឯសេវន្តោ ទុក្ខស្ស) សេចក្តីថា
នេះឯងជាទីបំផុត នេះជាសមុច្ឆេទ នេះជាការវិលវល់នៃវដ្តទុក្ខ (ទុក្ខក្នុងវដ្តៈ)
និងកិលេសទុក្ខ (ទុក្ខកើតពីកិលេស) ក៏ក្នុងសេចក្តីនេះ មានអធិប្បាយត្រឹម
តែប៉ុណ្ណោះឯង ។ ក៏បុគ្គលពួកណាប្រកាន់ថា ដោយចន្លោះភពទាំងពីរ ទើប
ប្រាថ្នាការមានក្នុងចន្លោះ ពាក្យរបស់បុគ្គលទាំងនោះ គ្មានប្រយោជន៍ ។
ពិតណាស់ ក្នុងចន្លោះភព លោកបដិសេធទុកហើយក្នុងព្រះអភិធម្មនោះឯង ។
ក៏ពាក្យថា ក្នុងរវាង (អន្តរេន) ជាពាក្យសម្តែងរវាងដែនកំណត់ ព្រោះដូច្នោះ
ក្នុងទីនេះ គប្បីជ្រាបសេចក្តីដូចតទៅនេះថា រាគៈ គឺ សេចក្តីប្រាថ្នាក្នុង
លោកនេះក៏មិនមាន ក្នុងលោកខាងមុខក៏មិនមាន ក្នុងលោកទាំងពីរក៏មិន
មាន ។

បទថា នាមសេស្តាមក (សត្តំ អាហារេសិ) បានដល់ នាំសស្ត្រា
មកទម្លាយជីវិត គឺ កាត់បំបាត់ ។ បន្ទាប់មក មរណភ័យក៏មកដល់លោក

ក្នុងខណៈនោះ គតិនិមិត្តរមែងប្រាកដ ។ លោកដឹងខ្លួនថាជាបុប្ផជួន មាន
ចិត្តតក់ស្លុត ផ្ដើមតាំងវិបស្សនា កំណត់សង្ខារជាអារម្មណ៍ ក៏សម្រេច
ព្រះអរហត្ត ជាព្រះអរហន្តសមសីសី បរិនិព្វានហើយ ។

[១១១] ពាក្យថា ព្យាករណ៍គុណនៃភាពជាអ្នកមិនមានត្រកូល ដែល
គប្បីនឹងចូលទៅរកចំពោះមុខ (សម្មាខាយេវ អនុបវជ្ជតា ព្យាកតា នេះជា
ពាក្យព្យាករណ៍ក្នុងវេលាដែលព្រះថេរៈជាបុប្ផជួន ក៏ពិត តែដោយអំណាច
ពាក្យព្យាករណ៍នេះ លោកបានបរិនិព្វានក្នុងវេលាជាប់បន្តគ្នានោះឯង ។
ព្រោះដូច្នោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទើបកាន់យកការព្យាករណ៍នោះឯង ហើយ
បានត្រាស់ ។

បទថា ឧបវជ្ជកុលានិ បានដល់ ត្រកូលដែលគប្បីចូលទៅរក ។
ដោយពាក្យនេះ ព្រះថេរៈកាលសួរដល់ទោសក្នុងការស្ម័គ្រស្មាលជាមួយនឹង
ត្រកូល ក្នុងបដិបទាចំណែកខាងដើម ទើបសួរថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
បើដូច្នោះ កាលឧបជ្ជាក និងឧបជ្ជាយិកាមានហើយ ភិក្ខុនោះនឹងបរិនិព្វាន
ក្នុងសាសនារបស់ព្រះអង្គឬ ។ លំដាប់នោះព្រះមានព្រះភាគកាលនឹងទ្រង់
ត្រាស់សម្ដែងភាពជាអ្នកស្ម័គ្រស្មាលក្នុងត្រកូល ទើបត្រាស់ពាក្យជាដើមថា
ម្នាលសារីបុត្ត ក៏ភិក្ខុទាំងនោះមានឬ ។ បានឮមកថា ក្នុងទីនេះ ព្រះថេរៈ

-៧៧- ឧត្តមបណ្ឌិតសកៈ ឆន្ទវត្ត អដ្ឋកថា ឆន្ទសូត្រទី ៤

ជាអ្នកមិនស្និទ្ធស្នាលក្នុងត្រកូលបានប្រាកដហើយ ។ ពាក្យដ៏សេសគ្រប់ៗ
បទ ងាយទាំងអស់នោះឯង ។

ចប់អដ្ឋកថា ឆន្ទសូត្រទី ៤

អដ្ឋកថា

បុណ្ណសូត្រទី ៥

ក្នុងបុណ្ណសូត្រទី ៥ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ :

[១១២] បទថា ប្រសិនបើ...រូបនោះ (តព្វោ) បានដល់ ចក្ខុបសាទុរូប
និងរូប ។ បទថា ពព្រោះសេចក្តីភ្លើតភ្លើនកើតឡើង ទុក្ខទើបកើត (នន្ទិ-
សមុទយា ទុក្ខសមុទយោ) សេចក្តីថា ព្រោះការកើតឡើងនៃតណ្ហា ការ
កើតឡើងនៃទុក្ខខន្ធ ៥ រមែងមាន ។ ដូច្នោះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ញ៉ាំង
វដ្តៈឲ្យដល់ទីបំផុតហើយ ទើបទ្រង់សម្តែងដោយសច្ចៈ ២ ដោយពាក្យថា
ទើបទុក្ខកើត ដូច្នោះជាដើម ក្នុងទ្វារទាំង ៦ ។

[១១៣] ក្នុងន័យទីពីរ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ឲ្យវិវដ្តៈដល់ទីបំផុត
សម្តែងដោយសច្ចៈ ២ គឺ និរោធមគ្គ ។ បទថា បុណ្ណៈ ដោយប្រការនេះ
អ្នក (ឥមិនា ត្ថំ បុណ្ណ) ជាអនុសន្និមួយផ្នែក ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់
បញ្ចប់ទេសនាក្នុងព្រះអរហត្ត ដោយវដ្តៈ និងវិវដ្តៈ យ៉ាងនេះមុនហើយ ឥឡូវ
នេះ ដើម្បីនឹងឲ្យព្រះបុណ្ណត្រូវបន្លឺសីហនាទក្នុងឋានៈ ៧ ទើបត្រាស់ពាក្យ
មានជាអាទិថា ដោយប្រការនេះ អ្នក ។

[១១៤] បទថា កាច (ចណ្ណា) បានដល់ ប្រទូសវាយ គឺ រឹងរូស ។
បទថា គ្រោតគ្រោត (ផុសា) បានដល់ សម្ព័ន្ធក្រក់ ។ បទថា នឹងជេរ
(អក្កោសិស្សន្តិ) សេចក្តីថា នឹងជេរដោយអក្កោសវត្ថុ ១០ ។ បទថា នឹងជេរ
ប្រទេច (បរិកាសន្តិ) សេចក្តីថា រមែងគម្រាមថា លោក ឈ្មោះថាជា
សមណៈយ៉ាងណា យើងនឹងធ្វើវត្ថុនេះ នឹងវត្ថុនេះដល់លោក ។ បទថា
ក្នុងសេចក្តីនេះ...យ៉ាងនេះ (ឯវមេត្ត) សេចក្តីថា នឹងមានដល់យើងក្នុង
ទីនេះ ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។ បទថា ដោយកំណត់ឈើ (ទេណ្ឌន)
បានដល់ ដោយ កំណត់ឈើប្រវែង ៤ ហត្ថ ឬដោយដំបង ។ បទថា
ដោយសស្ត្រា (សត្តន) បានដល់ ដោយសស្ត្រាមានមុតម្ខាង ជាដើម ។

[១១៥] បទថា រមែងស្វែងរកសស្ត្រាសម្រាប់ផ្តាច់ជីវិត (សត្តហារកំ
បរិយេសន្តិ) សេចក្តីថា រមែងស្វែងរកសស្ត្រា ជាគ្រឿងនាំទៅនូវជីវិត ។
ពាក្យនេះ ព្រះថេរៈពោលសំដៅយកការស្វែងរកសស្ត្រាសម្រាប់ខ្លួនឯង របស់
ពួកភិក្ខុដែលស្តាប់អសុកថា ព្រោះនិទាននៃតតិយបុរាណិកហើយ ក៏ស្តាប់
ខ្លឹមអត្ថភាព ។ បទថា ទេម ក្នុងពាក្យថា ទេមៈ និងឧបសមៈ (ទេម្មប-
សមេន) នេះ ជាឈ្មោះនៃឥន្ទ្រិយសំរវៈជាដើម ។ ពិតហើយ ក្នុងបាលីថា
សច្ចេន ទន្តោ ទេសា ឧបេតោ វេទន្តក្ក វុសិតព្រហ្មចរិយោ ភិក្ខុអ្នកមាន

សច្ចៈ ទូន្មានខ្លួន ចូលដល់ទេមៈ ដល់ទីបំផុតវេទ នៅចប់ព្រហ្មចរិយៈនេះ ។
ឥន្ទ្រិយសំវរៈ លោកពោលថា ទេមៈ ក្នុងបាលីថា យទិ សច្ចា ទេមា ចាគា
ខន្តយាកិយ្យោធិ វិជ្ជតិ ប្រែថា បើសច្ចៈ ទេមៈ ចាគៈ ខន្តិ រមែងចម្រើនឡើង
បញ្ញា លោកពោលថា ទេមៈ ។ ក្នុងបាលីថា ទានេន ទមេន សញ្ញមេន
សច្ចវាចេន ប្រែថា ដោយការឲ្យ ការទូន្មាន ការសង្រួម និងដោយសច្ចៈ-
វាចា ឧបោសថកម្ម លោកពោលថា ទេមៈ ។ តែក្នុងសូត្រនេះ ខន្តិ គប្បី
ជ្រាបថា ទេមៈ ។ បទថា ឧបសមោ ជាវេចនៈរបស់ពាក្យថា ទេមោ នោះ
ឯង ។

[១១៦] បទថា គ្រានោះឯង ព្រះបុណ្ណៈ (អថខោ អាយស្វា បុណ្ណា)

សេចក្តីថា ក៏ព្រះបុណ្ណៈនេះ ជាអ្នកណា និងព្រោះហេតុអ្វី លោកទើបប្រាថ្នា
នឹងទៅក្នុងទីនោះ ។ ឆ្លើយថា លោកជាអ្នកស្រុកនៅឯសុនាបរន្តជនបទ
នុ៎ះឯង ។ តែលោកបានកំណត់ទីនៅដែលមិនជាទីសប្បាយក្នុងក្រុងសាវត្តិ
ទើបប្រាថ្នានឹងទៅក្នុងទីនោះ ។

ក្នុងសេចក្តីនោះ នឹងពោលតាមលំដាប់សេចក្តីដូចតទៅនេះ ៖

បានឮមកថា ក្នុងដែនសុនាបរន្តៈ ជនទាំង ២ ក្នុងក្រុមពួកឈ្នួញ
មួយ ជាបងប្អូននឹងគ្នា ។ ជនទាំងពីរនាក់នោះ គ្រាខ្លះ បងប្រុសនាំទេះ ៥០០

ទៅកាន់ជនបទនាំទំនិញមក ។ គ្រាខ្លះ ក៏ប្តូរស្រុក ។ ក៏ក្នុងសម័យនេះ ប្តូរស្រុកសម្រាកនៅផ្ទះ បងប្រុសនាំទេ ៥០០ គ្រាប់ទៅកាន់ជនបទ ដល់ ក្រុងសាវត្ថីដោយលំដាប់ សម្រាករទេ ៥០០ ទុកក្នុងទីមិនឆ្ងាយពីព្រះជេត- ពន ទទួលទានអាហារព្រឹកហើយ ហែហមទៅដោយជនជាបរិស័ទ អង្គុយ ក្នុងទីដ៏សមគួរមួយ ។

សម័យនោះ អ្នកក្រុងសាវត្ថី បរិភោគអាហារព្រឹកហើយ អធិដ្ឋាន អង្គុយបោសថ ស្លៀកដណ្តប់សំពត់ចៀងស្នាដ៏បរិសុទ្ធ កាន់របស់ក្រអូប និងផ្កាឈើជាដើម បង្ហាន់ទៅក្នុងព្រះពុទ្ធ ព្រះធម៌ និងព្រះសង្ឃ ចេញ តាមទ្វារទិសខាងត្បូងទៅកាន់វត្តជេតពន ។ គេឃើញជនទាំងនោះ ទើប សួរមនុស្សម្នាក់ថា អ្នកទាំងនេះទៅណា ។ អ្នកនោះពោលថា លោកមិន ដឹងទេឬថា ឈ្មោះព្រះរតនៈ គឺ ព្រះពុទ្ធ ព្រះធម៌ និងព្រះសង្ឃ កើតឡើង ហើយក្នុងលោក មហាជននោះ នាំគ្នាទៅកាន់សម្លាកព្រះសាស្តា ដើម្បីនឹង ស្តាប់ធម្មកថា ដោយប្រការដូច្នោះ ។ ពាក្យថា ព្រះពុទ្ធ បានជ្រាបសម្បុរ- ស្បែក រហូតដល់ខ្នងក្នុងភ្នំនឹងរបស់គេ ។ គេមានបរិស័ទរបស់ខ្លួនហែហម គេទៅវិហារព្រមដោយបរិស័ទនោះ កាលព្រះសាស្តាទ្រង់សម្តែងធម៌ដោយ ព្រះសូរសេនីដ៏ពីរោះ ឈរស្តាប់ធម៌នៅខាងក្រោយបរិស័ទ ក៏កើតចិត្តគិត

និងបព្វជ្ជា ។

លំដាប់នោះ កាលព្រះតថាគតទ្រង់ជ្រាបវេលាហើយ បញ្ជូនបរិស័ទ
ទៅ គេទើបចូលទៅគាល់ព្រះសាស្តា ថ្វាយបង្គំ និមន្តដើម្បីសោយអាហារ
ក្នុងថ្ងៃស្អែក ឲ្យសាងមណ្ឌបក្នុងថ្ងៃទី ២ ឲ្យក្រាលអាសនៈ ថ្វាយមហាទាន
ដល់សង្ឃមានព្រះពុទ្ធជាប្រធាន បរិភោគអាហារព្រឹកហើយ អធិដ្ឋានអង្គ
ឧបោសថ ឲ្យហៅអ្នករក្សាយ្យាំងមកបង្គាប់ថា ទ្រព្យមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ
យើងលះបង់ហើយ ទ្រព្យមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ យើងមិនបានលះបង់ ទើប
ប្រាប់រឿងទាំងអស់ ពោលថា លោកចូរឲ្យសម្បត្តិនេះដល់ប្អូនប្រុសរបស់
យើង ដូច្នោះ ប្រគល់ទ្រព្យទាំងអស់ឲ្យហើយ ប្អូនក្នុងសម្លាក់របស់ព្រះសាស្តា
បំពេញកម្មដ្ឋានជាខាងមុខ ។

លំដាប់នោះ កាលលោកមនសិការព្រះកម្មដ្ឋាន កម្មដ្ឋានមិនប្រាកដ ។
តពីនោះ លោកគិតថា ជនបទនេះ មិនជាទីសប្បាយសម្រាប់យើង បើ
ដូច្នោះ យើងគប្បីរៀនព្រះកម្មដ្ឋានក្នុងសម្លាក់ព្រះសាស្តាហើយ នឹងគប្បី
ទៅក្នុងស្ថានទីរបស់ខ្លួនខ្លះឯង ។ លុះវេលាព្រឹក លោកក៏ត្រាច់ទៅបិណ្ឌបាត
ពេលល្ងាច ចេញចាកទីពួនសម្ងំ ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ សូមឲ្យ
ទ្រង់ត្រាស់ប្រាប់ព្រះកម្មដ្ឋាន បន្ទីសីហនាទ ៧ ដង ហើយក៏ចៀសទៅ ។

ដោយហេតុនោះ លោកទើបពោលថា គ្រានោះឯង ព្រះបុណ្ណៈ ។ល។ ហើយ ។

សួរថា ក៏ព្រះបុណ្ណៈនេះ នៅទីណា ។

ឆ្លើយថា នៅក្នុងស្ថានទី ៤ កន្លែង ។ លំដាប់ដំបូង លោកចូលទៅ
កាន់ដែនសុនាបរន្តៈ ដល់ភ្នំឈ្មោះថា អពុហត្តៈ ហើយចូលទៅបិណ្ឌបាត
នៅ វានិជគ្រាម ។

លំដាប់នោះ បួនប្រសុទ្ធស្គាល់លោក ទើបថ្វាយភិក្ខុ ពោលថា
បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន សូមលោកម្ចាស់កុំទៅក្នុងទីដទៃ ចូរនៅតែក្នុង
ទីនេះប៉ុណ្ណោះ ឲ្យលោកទទួលពាក្យហើយ ឲ្យនៅក្នុងទីនោះឯង ។

បន្ទាប់ពីនោះ លោកក៏បានទៅវិហារឈ្មោះ សមុទ្ធគិរី ក្នុងទីនោះ
មានទីចម្រើនដែលសាងកំណត់ដោយផែនដីដាច់តូចៗ មិនមាននរណាដែល
អាចនឹងចម្រើនត្រង់ទីចម្រើននោះបាន ។ ក្នុងទីនោះ រលកសមុទ្រមកប៉ះខ្ទប់
ត្រង់ផែនដីដាច់តូចៗ ធ្វើឲ្យមានសំឡេងខ្លាំងៗ ព្រះថេរៈគិតថា ភិក្ខុទាំងឡាយ
ដែលមនសិការព្រះកម្មដ្ឋាន សូមចូរមានសេចក្តីសុខ ទើបអធិដ្ឋានធ្វើសមុទ្ធ
ឲ្យស្ងប់ ។

តពីនោះ ក៏បានទៅកាន់ មាតុលគិរី ។ ក្នុងទីនោះ មានហ្វូងបក្សី
ដ៏ច្រើន ទាំងសំឡេងក៏ឮមិនដាច់ទាំងយប់ និងថ្ងៃ ។ ព្រះថេរៈគិតថា ទីនេះ

មិនជាទីសប្បាយ បន្ទាប់ពីនោះ ទើបទៅកាន់វិហារ ឈ្មោះថា **សមកុល-
កាវម** ។ វិហារនោះ មិនឆ្ងាយមិនជិតពី **វានិជគាម** សម្បូរដោយគមនាគមន៍
ស្ងាត់ចាកសំឡេង ។ ព្រះថេរៈគិតថា នេះជាទីសប្បាយ ទើបបានសាងទី
សម្រាកពេលយប់ ទីសម្រាកពេលថ្ងៃ និងទីចម្រើនជាដើម ក្នុងទីនោះឯង
ហើយចាំវស្សា ។ លោកបាននៅក្នុងទី ៤ កន្លែង ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ក្រោយមក ក្នុងថ្ងៃមួយ ខាងក្នុងវស្សានោះឯង ពួកឈ្មួញ ៥០០ នាក់
បន្ទុកទំនិញចុះក្នុងទូក ដោយបំណងថា នឹងទៅកាន់សមុទ្រឯណោះ ។ ក្នុង
ថ្ងៃទីចុះទូក បួនប្រសររបស់ព្រះថេរៈ ឲ្យព្រះថេរៈឆាន់ស្រេចហើយ ទទួល
សិក្ខាបទក្នុងសម្មាសម្ពុទ្ធរបស់ព្រះថេរៈ ហើយថ្វាយបង្គំ ពោលថា ម្ចាស់អ្នក
ដ៏ចម្រើន ដែលឈ្មោះថា សមុទ្រ ទុកចិត្តមិនបាន សូមអ្នកទាំងឡាយគប្បី
នឹកដល់យើង ដូច្នោះ ហើយឡើងទូកទៅ ។ ទូកស្ទុះទៅដោយរហ័សដល់
កោះតូចមួយកន្លែង ។ ពួកមនុស្សគិតគ្នាថា ពួកយើងនឹងរកអាហារព្រឹក
បរិភោគ ដូច្នោះ ហើយចុះត្រង់កោះ ។ ក៏ក្នុងកោះនោះវត្តអ្វីៗ ដទៃមិនមាន
មានដើមព្រៃឈើចន្ទន៍ប៉ុណ្ណោះ ។

លំដាប់នោះ ឈ្មួញម្នាក់ៗ យកកាំបិតគោះដើមឈើ ដឹងថា ជាចន្ទន៍-
ក្រហម ទើបពោលថា លោកដ៏ចម្រើន ពួកយើងទៅកាន់សមុទ្រឯណោះ

ដើម្បីត្រូវការលោក ដែលឈ្មោះថា លោកធំជាងនេះមិនមាន សូម្បីពួក
ប្រមាណប៉ុន ៤ ធ្នាប់ បានតម្លៃទាំងសែន ពួកយើងផ្ទុកវត្ថុមានតម្លៃ ដែល
គួរនឹងផ្ទុកឲ្យពេញដោយឈើចន្ទន៍ ។ អ្នកទាំងនោះ បានធ្វើដូចច្នោះឯង ។
ពួកអមនុស្ស ដែលស្ថិតនៅក្នុងព្រៃឈើចន្ទន៍ក្រោយ ហើយគិតថា អ្នកទាំង
នេះ ធ្វើព្រៃឈើចន្ទន៍របស់ពួកយើងឲ្យវិនាស ពួកយើងនឹងសម្លាប់អ្នកទាំង
នោះ ដូច្នោះ ហើយពោលថា កាលអ្នកទាំងនោះ ត្រូវសម្លាប់ក្នុងទីនេះឯង
សាកសពតែមួយក៏នឹងប្រាកដមានក្នុងខាងក្រៅ យើងនឹងពន្លិចទូករបស់ពួក
វា ក្នុងកណ្តាលសមុទ្រ ។

ក្នុងវេលាដែលអ្នកទាំងនោះចុះទូក ទៅបានត្រឹមតែមួយភ្លែតប៉ុណ្ណោះ
ពួកអមនុស្សទាំងនោះ ធ្វើឧបាតិករូប (រូបផុសឡើង) កើតឡើងឯង ហើយ
សម្តែងរូបដែលគួរខ្លាច ។ ពួកអមនុស្សភ័យខ្លាច ទើបនមស្តារចំពោះទៅតា
របស់ខ្លួន ។ កុដុម្ពីឈ្មោះ ចូឡបុណ្ណៈ បួនប្រុសរបស់ព្រះថេរៈ បានឈរ
នមស្តារព្រះថេរៈ ដោយរពូកថា សូមបងប្រុសចូរជាទីពឹងរបស់យើង ។

បានឮថា ចំណែកព្រះថេរៈ នឹកដល់បួនប្រុសក្នុងខណៈនោះដូចគ្នា
ដឹងថា អ្នកទាំងនោះកើតសេចក្តីវិនាស ទើបហោះទៅឈរត្រង់ចំពោះមុខ ។
ពួកអមនុស្ស លុះឃើញព្រះថេរៈ គិតថា លោកម្ចាស់បុណ្ណត្ថេរមក ក៏គេច

អស់ទៅ ។ រូបដែលផុសឡើងក៏វិនាសទៅ ។ ព្រះថេរៈលួងលោមចិត្ត
អ្នកទាំងនោះថា កុំខ្លាចឡើយ ដូច្នោះ ហើយសួរថា ពួកអ្នកបំណងនឹងទៅ
ណា ។ អ្នកទាំងនោះពោលថា លោកដ៏ចម្រើន ពួកខ្ញុំនឹងទៅកាន់ទឹកនៃ
របស់ពួកខ្ញុំនុំឯង ។ ព្រះថេរៈជាន់ក្បាលទូកហើយ អធិដ្ឋានថា សូមទូក
ចូរទៅកាន់ទីដែលពួកគេប្រាថ្នា ។ ពួកឈ្មួញទៅដល់ទីរបស់ខ្លួន ហើយ
ប្រាប់រឿងនោះដល់បុត្រ និងភរិយា អធិដ្ឋានថា ពួកយើងសូមដល់ព្រះថេរៈ
នោះថា ជាទីពឹង ទាំង ៥០០ នាក់ ព្រមដោយភរិយា ៥០០ នាក់ តាំង
នៅក្នុងសរណៈ ៣ ទទួលបដិបត្តិខ្លួនជាឧបាសក ។ តពីនោះ ក៏ឈ្មួញចុះ
ក្នុងទូក ចាត់ទំនិញមួយចំណែកសម្រាប់ព្រះថេរៈ ហើយពោលថា លោក
ម្ចាស់ដ៏ចម្រើន នេះជាចំណែករបស់លោកម្ចាស់ ។ ព្រះថេរៈពោលថា អាត្មា
មិនមានកិច្ចក្នុងចំណែកណាមួយ ក៏ព្រះសាស្តាពួកលោកធ្លាប់ឃើញហើយ
ឬ ។ ពួកគេឆ្លើយថា មិនធ្លាប់ឃើញទេ លោកម្ចាស់ ។ ព្រះថេរៈពោលថា
បើដូច្នោះ ពួកលោកចូរសាងរោងមូល ដើម្បីព្រះសាស្តាដោយចំណែកនេះ
ពួកលោកចូរគាល់ព្រះសាស្តាដោយអាការយ៉ាងនេះ ។ ជនទាំងនោះទទួលថា
ប្រពៃហើយលោកម្ចាស់ ទើបចាប់ផ្តើមសាងរោងមូល ដោយចំណែកនោះ
និងដោយចំណែករបស់ខ្លួន ។

បានឮថា ព្រះសាស្តា បានទ្រង់ធ្វើរោងមូលនោះ ឲ្យជារោងឆាន់ ចាប់តាំងពីកាលផ្ដើមធ្វើមក ។ ពួកមនុស្សអ្នករក្សា ឃើញរស្មីក្នុងពេល យប់ បានធ្វើសេចក្ដីសម្គាល់ថា ទៅតាដែលមានសក្ដិធំមាននៅ ។ ឧបាសក ទាំងឡាយ ធ្វើរោងមូល និងសេនាសនៈសម្រាប់សង្ឃស្រេចហើយ ត្រៀម វត្ថុសម្រាប់ធ្វើទានហើយ ទូលដល់ព្រះថេរៈថា លោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន កិច្ច របស់ពួកខ្ញុំធ្វើហើយ សូមលោកចូរក្រាបទូលព្រះសាស្តាចុះ ។ ក្នុងវេលា ល្ងាច ព្រះថេរៈទៅកាន់ក្រុងសាវត្ថីដោយប្ញទ្ធិ ក្រាបទូលព្រះមានព្រះភាគថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ពួកអ្នកអ្នកវានិជគ្រាមប្រាថ្នានឹងគាល់ព្រះអង្គ សូម ព្រះមានព្រះភាគមេត្តាធ្វើអនុគ្រោះ ដល់ជនទាំងនោះចុះ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ទទួលនិមន្តហើយ ។ ព្រះថេរៈត្រឡប់មកទីនៅរបស់ខ្លួនដូចដើម ។

ចំណែកព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហៅព្រះអានន្ទត្ថេរមក ត្រាស់ថា អានន្ទ ស្ដេចនេះពួកយើងនឹងត្រាច់បិណ្ឌបាតក្នុងវានិជគ្រាម ដែនសុនាបរន្តៈ អ្នកចូរឲ្យស្លាកដល់ភិក្ខុ ៤៧៧ រូប ។ ព្រះថេរៈទទួលព្រះតម្រាស់ហើយ ទើបបានប្រាប់សេចក្ដីនោះដល់ភិក្ខុសង្ឃ ហើយពោលថា លោកដ៏ចម្រើន សូមភិក្ខុដែលធ្វើដំណើរទៅតាមផ្លូវអាកាសចូរចាប់ស្លាក ។ ថ្ងៃនោះ ព្រះ កុណ្ណធានត្ថេរ បានចាប់ស្លាកជាទីមួយ ។ ចំណែកពួកអ្នកស្រុកវានិជគ្រាម

គិតថា បានឮថា វ័ស្តុកនេះព្រះសាស្តាស្តេចយានមក ទើបធ្វើមណ្ឌបត្រង់
កណ្តាលស្រុក ហើយត្រៀមរោងទាន ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ជម្រះព្រះ
វរកាយពីព្រឹកព្រលឹម ស្តេចចូលទៅកាន់ព្រះគន្ធកុដិ ទ្រង់ប្រថាប់អង្គុយចូល
ផលសមាបត្តិ ។ បណ្ឌិតមូលសិលាសនៈរបស់ស្តេចសក្កៈ សម្តែងអាការ
ក្តៅហើយ លោករំពឹងថា មានរឿងអ្វីហ្ន៎ ទើបឃើញព្រះសាស្តាស្តេចយាន
ទៅកាន់ដែនសុនាបរន្តៈ ទើបត្រាស់ហៅវិស្សកម្មទេវបុត្រមក បង្ហាត់ថា
បា! អើយ ថ្ងៃនេះ ព្រះមានព្រះភាគ ស្តេចយានបិណ្ឌបាតចម្ងាយប្រមាណ
៣០០ យោជន៍ អ្នកចូរសាងផ្ទះកំពូល ៥០០ ខ្នង ចូរប្រតិស្ឋានត្រៀមទុក
រហូតដល់ខ្លោងទ្វារព្រះវិហារព្រះជេតពន ។ វិស្សកម្មទេវបុត្រ ក៏បានចាត់
តាមទេវឱង្គី ។ ផ្ទះកំពូលសម្រាប់ព្រះមានព្រះភាគ មានមុខ ៤ ។ របស់
ព្រះអគ្គសាវ័ក មុខ ២ ។ ក្រៅពីនោះ មានមុខតែមួយ ។ ព្រះសាស្តា
ស្តេចចេញចាកព្រះគន្ធកុដិ ស្តេចយានចូលទៅក្នុងផ្ទះកំពូលដែលជិត ក្នុង
បណ្តាផ្ទះកំពូលដែលតាំងទុកតាមលំដាប់ ។ មានភិក្ខុ ៤៧៧ រូប រាប់តាំងពី
ព្រះអគ្គសាវ័កជាដើមទៅ ។ មានផ្ទះកំពូលមួយខ្នងទំនេរ ។ ផ្ទះកំពូលទាំង
៥០០ ខ្នង អណ្តែតល្បឿនលយទៅក្នុងអាកាស ។

ព្រះសាស្តា ស្តេចយានដល់សច្ចពន្ធបពិត បានសម្រាកផ្ទះកំពូល

ទុកលើអាកាស តាបសដែលជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ឈ្មោះថា សច្ចពន្ធ នៅត្រង់បពិត
នោះ ឲ្យមហាជនមានមិច្ឆាទិដ្ឋិ ជាអ្នកច្រើនដោយលោក និងយស ។ តែ
ធម៌ដែលជាឧបនិស័យនៃព្រះអរហត្តផលក្នុងខាងក្នុងរបស់លោក រមែងរុន-
រោចន៍ ដូចប្រទីបនេះឡើងក្នុងខាងក្នុង ដូច្នោះ ។

ព្រះសាស្តា គ្រាទ្រង់ឃើញដូច្នោះហើយ ទើបគិតថា តថាគតនឹង
សម្តែងធម៌ដល់គេ ដូច្នោះហើយទើបស្តេចយាងទៅសម្តែងធម៌ ។

ក្នុងវេលាចប់ទេសនា ព្រះតាបសសម្រេចព្រះអរហត្ត ។ អភិញ្ញា
មកដល់លោក ព្រមដោយព្រះអរហត្តដែលសម្រេចនុ៎ះឯង ។ លោកជា
ឯហិកិក្ខុ ទ្រង់ទុកនូវបាត្រ និងចីវរ ដែលសម្រេចហើយដោយបូជិ ក៏ចូល
ទៅកាន់ផ្ទះកំពូល (ខ្នងដែលទំនេ) ។

ព្រះមានព្រះភាគ ព្រមដោយភិក្ខុ ៥០០ រូប ដែលនៅក្នុងផ្ទះកំពូល
ស្តេចក៏យាងទៅកាន់វាំងជ្រាម ធ្វើផ្ទះកំពូលមិនឲ្យមាននរណាឃើញ ហើយ
ស្តេចចូលកាន់វាំងជ្រាម ។ ពួកឈ្នួញ ថ្វាយទានដល់សង្ឃ មានព្រះពុទ្ធ
ជាប្រធាន ហើយនាំព្រះសាស្តាទៅកាន់កូដាគារ ។ ព្រះសាស្តាស្តេចបាន
យាងចូលទៅកាន់រោងមូល ។ មហាជនបរិភោគអាហារព្រឹក ហើយគិតថា
ព្រះសាស្តាទ្រង់ស្ងប់ម្ខាបសេចក្តីស្រែកឃ្លាន ទើបសមាទានអង្គខរបាសថ

កាន់យកគ្រឿងក្រអូប និងផ្កាឈើជាច្រើន ត្រឡប់មកកាន់អាណាមដើម្បីត្រូវ
ការស្តាប់ធម៌ ។ ព្រះសាស្តាទ្រង់សម្តែងព្រះធម៌ ធ្វើឲ្យជាទីពេញចិត្តរបស់
មហាជន ។ មហាជនក៏មកហូរហែយ៉ាងច្រើនកុះករ ។

ព្រះសាស្តាប្រថាប់នៅក្នុងទីនោះឯងរហូតអស់ ៧ ថ្ងៃ ដើម្បីសង្គ្រោះ
មហាជន ។ លុះអរុណរះ ក៏បានប្រាកដនៅក្នុងមហាគន្ធក្នុងទីនោះឯង ។
ក្នុងទីបំផុតនៃព្រះធម៌ទេសនា ៧ ថ្ងៃ ការត្រាស់ដឹងធម៌ បានមានដល់សត្វ
៨៤.០០០ ។ ព្រះអង្គប្រថាប់នៅទីនោះ ៧ ថ្ងៃ ស្តេចត្រាច់បិណ្ឌបាតក្នុង
វានិជគ្រាម ឲ្យព្រះបុណ្ណត្ថេរត្រឡប់ ដោយត្រាស់ថា អ្នកចូរនៅក្នុងទីនេះចុះ
បានស្តេចទៅកាន់ត្រើយទន្លេ **នម្ពុទា** ដោយលំដាប់ ។ ស្តេចនាគនម្ពុទា
បដិសណ្ឋារៈព្រះសាស្តា ឲ្យស្តេចចូលទៅកាន់ពិភពនាគ បានធ្វើសក្ការៈ
ចំពោះព្រះរតនត្រ័យ ។ ព្រះសាស្តាសម្តែងធម៌ដល់ស្តេចនាគនោះ ហើយ
ចេញចាកពិភពនាគ ។ ស្តេចនាគនោះអង្វរថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
សូមព្រះអង្គចូរប្រទានវត្ថុដែលគួររលះបង់ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។ ព្រះមានព្រះភាគ
ទ្រង់សម្តែងចេតិយ គឺ **ស្នាមព្រះបាទ** ទុកក្នុងត្រើយទន្លេនម្ពុទា ចេតិយ គឺ
ស្នាមព្រះបាទនោះ កាលរលកច្រើនៗ បក់មក រមែងបិទ កាលរលកទៅ
ហើយ រមែងបើក ការដល់ព្រមដោយមហាសក្ការៈបានមានហើយ ។ ព្រះ

សាស្តាស្តេចយាងចេញចាកទីនោះ ហើយស្តេចទៅកាន់សច្ចពន្ធបពិត ត្រាស់
ចំពោះសច្ចពន្ធកិក្ខុថា អ្នកធ្វើឲ្យមហាជនឲ្យធ្លាក់ចុះទៅក្នុងផ្លូវអបាយ អ្នក
ចូរនៅក្នុងទីនេះចុះ ឲ្យមហាជនលះបង់លទ្ធិនោះចេញ ហើយតាំងនៅក្នុង
ផ្លូវព្រះនិព្វាន ។ ចំណែក ព្រះសច្ចពន្ធកិក្ខុនោះ ទូលសូមប្រការដែលគួរ
ប្រព្រឹត្ត ។ ព្រះសាស្តាសម្តែងព្រះចេតិយ គឺ ស្នាមព្រះបាទ លើខ្នងផ្ទាំង
ថ្មតាន់ ដូចស្នាមត្រាត្រង់ទីដីស្អិត ដូច្នោះ ។ បន្ទាប់ពីនោះ ស្តេចក៏ត្រឡប់
មកកាន់ព្រះវិហារជេតពនដូចដើម ។ លោកសំដៅយកសេចក្តីនោះ ទើប
ពោលពាក្យមានជាដើមថា ក្នុងរវាងនៃវស្សានោះ (តេនេវ អន្តរវស្សន)
ជាដើម ។

បទថា បរិនិព្វានហើយ (បរិនិព្វាយ) បានដល់ បរិនិព្វានដោយ
អនុបាទិសេសបរិនិព្វានធាតុ ។ មហាជន ធ្វើការបូជាសរីរៈរបស់ព្រះថេរៈ
៧ ថ្ងៃ ឲ្យប្រមូលឈើក្រអូបជាច្រើនធ្វើឈាបនកិច្ចហើយ រក្សាយកធាតុ
ធ្វើព្រះចេតិយ ។ បទថា កិក្ខុជាច្រើន (សម្មហុលា កិក្ខុ) បានដល់ ពួក
កិក្ខុអ្នកនៅក្នុងទីជិតព្រះថេរៈ ។ ពាក្យដ៏សេសក្នុងបទទាំងពួង ងាយទាំងអស់
នោះឯង ។

អ ដ្ឋ ក ថា

ពាហិយសូត្រទី ៦

[១១៨] ក្នុងពាហិយសូត្រទី ៦ មានសេចក្តីនិយាយទាំងអស់នោះឯង ។

ចប់អដ្ឋកថា ពាហិយសូត្រទី ៦

អដ្ឋកថា

បឋមឯស្សត្រធី ៧

និទទុតិយឯស្សត្រធី ៨

[១២០] ក្នុងបឋមឯស្សត្រធី ៧ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា សេចក្តីញាប់ញ័រ (ឯជា) បានដល់ តណ្ហា ។ តណ្ហានោះ ទ្រង់ត្រាស់ថា ឯជា ព្រោះអត្តថា ញាប់ញ័រ ។ ម្យ៉ាងទៀត ឯជា នោះ ឈ្មោះថា រោគៈ ព្រោះអត្តថា បៀតបៀន ។ ឈ្មោះថា គណ្ណៈ (បូស) ព្រោះអត្តថា ប្រទូសក្នុងខាងក្នុង ។ ឈ្មោះថា សល្លៈ (កូនសរ) ព្រោះអត្ត ថា មុត ។ បទថា ព្រោះហេតុនោះ (តស្វា) សេចក្តីថា ព្រោះហេតុដែល ឯជា ឈ្មោះថា ជាត្តតណ្ហា ជាត្តរោគ និងជាកូនសរ ដូច្នោះ ។ ពាក្យ មិន គប្បីប្រកាន់ចក្ក (ចក្ក ន មញ្ញយ្យ) ជាដើម មានន័យដូចពោលហើយនុ៎ះ ឯង ។ សូត្រទាំងអស់ លោកសម្តែងទុកក្នុងខាងក្រោយ នឹងបាននាំមក សម្តែងទុកសូម្បីក្នុងទីនេះ ។ សូត្រទី ៨ មានន័យដូចពោលហើយនុ៎ះឯង ។

ចប់អដ្ឋកថា បឋមឯស្សត្រធី ៧ និងទុតិយឯស្សត្រធី ៨

អ ដ្ឋ ក ថា

ធម្មជាតិជាតុទី ១ សូត្រទី ៩

[១២៣] ក្នុងធម្មជាតិជាតុ សូត្រទី ៩ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា ទ្វយំ ប្រែថា ធម្មជាតិជាតុ ។

ចប់អដ្ឋកថា ធម្មជាតិជាតុសូត្រទី ៩

អដ្ឋកថា

ធម្មជាតិជាកុស្ត្រទី ១០

[១២៤] ក្នុងធម្មជាតិជាកុស្ត្រទី ១០ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា ឥត្តតំ ទ្វយំ ជា ឯវមេតំ ទ្វយំ ប្រែថា ចំណែកទាំង ២
នេះ ដូច្នោះ ។ បទថា ញាប់ញ័រ និងអាពាធ (ចលពោរ ព្យាធាណ្ណ) សេចក្តី
ថា រមែងញាប់ញ័រ និងឈឺចាប់ ព្រោះមិនប្រព្រឹត្តទៅតាមសការៈរបស់ខ្លួន ។
បទថា សូម្បីហេតុបច្ច័យ (យោបិ ហេតុ យោបិ បច្ចុយោ) សេចក្តីថា វត្ថុ
និងអារម្មណ៍ ជាហេតុ និងជាបច្ច័យ ដល់ចក្ខុវិញ្ញាណ ។ បទថា នឹងជា
របស់ទៀងដូចម្តេច (ចក្កុតោ និច្ចំ កវិស្សតិ) សេចក្តីថា នឹងជារបស់ទៀង
បានយ៉ាងណា ។ ដូចកូនដែលកើតក្នុងផ្ទៃរបស់ទាសីនៃបុរសជាទាសៈ ក៏
ក្លាយជាទាសៈដែរ យ៉ាងណា វត្ថុ និងអារម្មណ៍ ក៏ជារបស់មិនទៀងដូចគ្នា
ដែរ ។ បទថា ការប្រសព្វ (សន្តតិ) ប្រែថា មកប្រសព្វគ្នា ។ បទថា ការ
ជួបជុំ (សន្និបាតោ) បានដល់ សមាគម ។ បទថា ការព្រមព្រៀងគ្នា
(សមវាយោ) បានដល់ មករួបរួមគ្នាតែមួយ ។ បទថា នេះហៅថា ចក្កុ-
សម្ព័ស្ស (អយំ វុច្ចតិ ចក្កុសម្ព័ស្សោ) សេចក្តីថា សេចក្តីជួបប្រសព្វដោយ

បច្ច័យនេះ គឺ ឈ្មោះថា ជួបប្រសព្វគ្នា ប្រជុំគ្នា មកព្រមគ្នា ឈ្មោះថា បច្ច័យនុ៎ះឯង ព្រោះកើតដោយបច្ច័យ ពោលគឺ ការជួបប្រសព្វ ការជួប-
 ប្រជុំ និងការមកព្រមគ្នា នេះហៅថា **ចក្កសម្ពន្ធស្ស** ។ បទថា **សូម្បីហេតុ**
(សោបិ ហេតុ) សេចក្តីថា ចក្ក និងអារម្មណ៍ និងខន្ធ ៣ ដែលជាសហ-
 ជាតធម៌ ជាហេតុនៃផស្សៈ ធម៌ដូចពោលមកនេះ ហៅថា **ហេតុ** ។ បទថា
ផស្ស្សា ជាបឋមារិកត្តិចុះក្នុងអត្ថនៃទុតិយារិកត្តិ អធិប្បាយថា វេទនារមែន
 សោយ ចេតនារមែនគិត សញ្ញារមែនចាំបាន នូវអារម្មណ៍ ដែលផស្សៈពាល់
 ត្រូវហើយប៉ុណ្ណោះ ។ បទថា **ដែលផស្សៈប៉ះខូប់ (ផុដ្ឋា)** បានដល់ បុគ្គល
 ដែលព្រមព្រៀងដោយផស្សៈ ។ វេទនាដែលផស្សៈពាល់ត្រូវហើយ រមែន
 ដឹងនូវអារម្មណ៍ប៉ុណ្ណោះ មានពាក្យអធិប្បាយថា រមែនគិតក៏មាន ។ ដូច្នោះ
 ក្នុងព្រះសូត្រនេះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ខន្ធ ៣០ គត់ ។ ដូចម្តេច គឺ
 ជាដំបូង ក្នុងចក្កទ្វារ វត្ថុ (ចក្កវត្ថុ) និងអារម្មណ៍ ចាត់ជា **រូបក្ខន្ធ** ។
 ខន្ធណា សោយអារម្មណ៍ដែលផស្សៈពាល់ត្រូវហើយ ហេតុនោះ ខន្ធនោះ
 ឈ្មោះថា **វេទនាខន្ធ** ។ ខន្ធណា ចាំបាននូវអារម្មណ៍ដែលផស្សៈពាល់ត្រូវ
 ហើយ ហេតុនោះ ខន្ធនោះ ឈ្មោះថា **សញ្ញាក្ខន្ធ** ។ ខន្ធណា គិតដល់អារម្មណ៍
 ដែលផស្សៈពាល់ត្រូវហើយ ហេតុនោះ ខន្ធនោះ ឈ្មោះថា **សន្ធារក្ខន្ធ** ។

-៩៧- ទុតិយបណ្ណាសកៈ ធន្នវគ្គ អដ្ឋកថា ធម្មជាតិជាកូស្ត្រទី ១០

ខន្ធណា ដឹងច្បាស់នូវអារម្មណ៍ដែលផស្សៈពាល់ត្រូវហើយ ហេតុនោះ ខន្ធ
នោះ ឈ្មោះថា **វិញ្ញាណក្ខន្ធ** សូម្បីក្នុងទ្វារដ៏សេសក៏ន័យនេះដូចគ្នា ។

ពិតហើយ សូម្បីក្នុងមនោទ្វារ វត្ថុរូបចាត់ជា **រូបក្ខន្ធ** ដោយពិត ។
កាលអារម្មណ៍ គឺ រូបមានហើយ សូម្បីអារម្មណ៍ក៏ចាត់ជារូបក្ខន្ធ ដូច្នោះ
ទើបបានខន្ធ ៥ ក្នុងទ្វារ ៦ ។ រួមជាខន្ធ ៣០ គត់ ។ តែកាលពោលដោយ
សង្ខេប សហជាតធម៌ទាំងនេះ ចាត់ជាខន្ធ ៤ ក្នុងទ្វារទាំង ៦ ។ កាល
ត្រាស់ខន្ធ ៥ ព្រមទាំងបច្ច័យឲ្យពិស្តារថា មិនទៀង គឺ ទ្រង់សម្តែងព្រះ-
សូត្រនេះ តាមអធ្យាស្រ័យរបស់សត្វដែលគប្បីត្រាស់ដឹងនោះឯង ។

ចប់អដ្ឋកថា ទុតិយធម្មជាតិជាកូស្ត្រទី ១០

ចប់ធន្នវគ្គទី ៤

រូបក្ខន្ធចក្ខុនេះមាន ០៦ អដ្ឋកថា

- ១-អដ្ឋកថា បលោកសូត្រ
- ២-អដ្ឋកថា សុញ្ញសូត្រ
- ៣-អដ្ឋកថា សុទ្ធិតសូត្រ
- ៤-អដ្ឋកថា ធន្នសូត្រ
- ៥-អដ្ឋកថា បុណ្ណសូត្រ
- ៦-អដ្ឋកថា ពារហិយសូត្រ
- ៧-អដ្ឋកថា បឋមឯជសូត្រទី ៧-៨
- ៨-អដ្ឋកថា បឋមទ្វយសូត្រទី ៩
- ៩-អដ្ឋកថា ទុតិយទ្វយសូត្រទី ១០

ចន្ទវគ្គទី ៥

អដ្ឋកថា

បឋមសង្កយ្ហសូត្រទី ១

ក្នុង បឋមសង្កយ្ហសូត្រទី ១ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

[១២៦] បទថា អទន្តា ប្រែថា មិនទូន្មាន ។ បទថា អគុត្តា ប្រែថា មិនគ្រប់គ្រង ។ បទថា អរក្ខិតា ប្រែថា មិនរក្សា ។ បទថា មិនសង្រួម (អសំរុតា) ប្រែថា មិនបានបិទ ។ បទថា រមែងនាំមកនូវទុក្ខដ៏ក្រៃលែង (ទុក្ខាធិវាហា ហោន្តិ) សេចក្តីថា រមែងនាំមកនូវទុក្ខមានប្រមាណដ៏ក្រៃលែង មានទុក្ខក្នុងនរកជាដើម ។

[១២៧] បទថា រមែងនាំមកនូវសុខដ៏ក្រៃលែង (សុខាធិវាហា ហោន្តិ) សេចក្តីថា រមែងនាំមកនូវសុខមានប្រមាណដ៏ក្រៃលែង មានឈាន និងមគ្គផល ។ បាលីថា អធិវាហា ដូច្នេះក៏មាន ។ ចំណែកអត្ថដូចគ្នា ។

[១២៨] បទថា ឆឡៅ ចែកសន្និដ្ឋា ឆ ឯវ ។ បទថា បុគ្គលមិនសង្រួម... រមែងដល់នូវសេចក្តីទុក្ខ (អសំរុតោ យត្ថ ទុក្ខំ និគច្ឆតិ) សេចក្តីថា

បុគ្គលដែលរៀបចំការសង្រួមក្នុងអាយតនៈពួកណា រមែងដល់នូវទុក្ខ ។
បទថា បុគ្គលពួកណា បានសង្រួមក្នុងអាយតនៈទាំងនោះ (តេសព្វ យេ
សំវរណំ អវេទិសំ) សេចក្តីថា បុគ្គលពួកណាប្រសព្វ គឺ បានសង្រួមក្នុង
អាយតនៈទាំងនោះ ។ បទថា មានចិត្តមិនបានទទឹកដោយរាគៈ (វិហនន្តា
នវស្សតា)^១ បានដល់ ជាអ្នកដែលរាគៈមិនទទឹក ។ បទថា រូបាទិ ជាដើម
បានដល់ ពេញចិត្ត និងមិនពេញចិត្តជាដើម ។

បទថា គួរព្រងើយក្នុងផស្សៈទាំង ២ សូម្បីជាសុខ និងទាំងជាទុក្ខ
(ផស្សៈទ្វយំ សុខទុក្ខំ ឧបេក្ខ) បានដល់ ព្រងើយក្នុងផស្សៈ ២ គឺ សុខ-
សម្ផស្ស ឬទុក្ខសម្ផស្ស អធិប្បាយថា ត្រូវតែព្រងើយក្នុងផស្សៈ ២ នោះ
ឯង ។ ម្យ៉ាងទៀត បាលីថា ផស្សៈទ្វយំ សុខទុក្ខំ ឧបេក្ខា (ព្រងើយក្នុង
ផស្សៈទាំង ២ គឺ សុខ និងទុក្ខ) ។ អធិប្បាយថា គប្បីព្រងើយក្នុងសុខទុក្ខ
ព្រោះមានផស្សៈជាហេតុ ។ បុគ្គលមិនញ៉ាំងសេចក្តីត្រេកអរឲ្យកើតឡើង
ក្នុងសុខ មិនញ៉ាំងសេចក្តីប្រទូសរាយឲ្យកើតឡើងក្នុងទុក្ខ ក៏គប្បីជាអ្នក
ព្រងើយកន្តើយ ។ បទថា មិនគួរត្រេកអរ មិនគួរទាស់ចិត្ត ព្រោះផស្សៈ
ណាមួយ (អនានុរុទ្ធា អវិរុទ្ធ កេនចិ) សេចក្តីថា មិនគប្បីត្រេកអរ មិន

១- ក្នុងបិដកខ្មែរជា វិហនន្តា នវស្សតា, ក្នុងអដ្ឋកថាជា វិហរន្តានវស្សតា ។ យកតាមបិដក ។

គប្បីប្រទូសជាមួយអារម្មណ៍ណាៗ ។

បទថា មានការសម្គាល់ក្នុងកិលេសជាហេតុឲ្យយឺតយូរ (បបញ្ចសញ្ញា) សេចក្តីថា ឈ្មោះថា ជាអ្នកមានការសម្គាល់ដែលជាគ្រឿងយឺតយូរ ព្រោះ កិលេសសញ្ញា ។ បទថា នរជនទាំងឡាយក្រៅអំពីនេះ (ឥតរឹតរក នរ) បានដល់ សត្វដែលថោកទាប ។ បទថា ត្រេកអរព្រោះកិលេសជាហេតុឲ្យ យឺតយូរ (បបញ្ចយន្តា ឧបយន្តិ) សេចក្តីថា ត្រេកអរនឹងធម៌យឺតយូរ រមែង ចូលដល់វដ្តៈ ។ បទថា ពួកសត្វមានសញ្ញា (សញ្ញិនោ) បានដល់ សត្វ ដែលមានសញ្ញា ។ បទថា ក៏បុគ្គលបន្ទោបង់នូវចិត្តដែលប្រកបដោយកាម- គុណហើយ (មនោមយំ គេហសិតញ្ច សព្វំ) សេចក្តីថា ចិត្តសម្រេចដោយ ចិត្ត ដែលអាស្រ័យផ្ទះ គឺ កាមគុណ ៥ ទាំងពួងនុ៎ះឯង ។ បទថា បនុជ ប្រែថា បន្ទោបង់ គឺ នាំចេញ ។ បទថា រមែងរក្សាចិត្តឲ្យប្រកបក្នុងនេក្ខម្មៈ (នេក្ខម្មសិតំ ឥរិយតិ) សេចក្តីថា ភិក្ខុជាតិជាបណ្ឌិត តែងប្រព្រឹត្តនូវចិត្ត អាស្រ័យនឹងនេក្ខម្មៈ ។ បទថា ចិត្តដែលបុគ្គលចម្រើនល្អហើយក្នុងអារម្មណ៍ ៦ ... (ធស្ស យទា សុការិតោ) សេចក្តីថា កាលណាចិត្តអប់រំដោយល្អ ក្នុងអារម្មណ៍ ៦ ។ បទថា ដែលសុខប៉ះខ្ទប់ហើយ រមែងមិនញាប់ញ័រក្នុង ទីណា (ផុដ្ឋស្ស ចិត្តំ ន វិកម្សតេ ក្ខមិ) សេចក្តីថា ឬ កាលបើបុគ្គលត្រូវ

-១០១- ទុតិយបណ្ណាសកៈ ធន្យវគ្គ អដ្ឋកថា បឋមសង្កេតសូត្រទី ១

សុខសម្ព័ស្ស ឬទុក្ខសម្ព័ស្សប្រះខ្ទប់ហើយ ចិត្តរមែងមិនញាប់ញ័រក្នុងអារម្មណ៍
ណាៗ ។

បទថា ជាអ្នកដល់និព្វានដែលជាត្រើយនាយនៃជាតិ និងមរណៈ (ករថ
ជាតិមរណស្ស បារតា) សេចក្តីថា ចូរជាអ្នកដល់ត្រើយនៃជាតិ និងជរា ។
គឺ និព្វាន ។

ធម៌អដ្ឋកថា បឋមសង្កេតសូត្រទី ១

អដ្ឋកថា

ទុតិយសង្ឃយុស្តត្រទី ២

[១២៨] ក្នុងទុតិយសង្ឃយុស្តត្រទី ២ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា មាលុក្សបុត្តោ បានដល់ បុត្ររបស់នាងមាលុក្សព្រាហ្មណី ។

បទថា ក្នុងការដែលលោកសូមឱវាទនេះ (ឯត្ថ) បានដល់ ក្នុងការសូមឱវាទនោះ ទ្រង់ស្តីបន្ទោសខ្លះ ទ្រង់លួងលោមខ្លះ ដល់ព្រះថេរៈ ព្រោះហេតុនេះ ។ តើដូចម្តេច គឺ បានឮថា ព្រះថេរៈនោះក្នុងវេលាជាកម្លោះស្រវឹងក្នុងរូបារម្មណ៍ជាដើម វេលាចាស់ ប្រាថ្នានៅព្រៃ ទើបសូមកម្មជាន ។ លំដាប់នោះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ដោយព្រះបំណងដូច្នោះថា តថាគតនឹងពោលចំពោះភិក្ខុកម្លោះៗ ក្នុងទីនេះ ពួកអ្នកប្រមាទក្នុងវេលាដែលនៅកម្លោះ ក្នុងវេលាចាស់ គប្បីចូលព្រៃធ្វើសមណធម៌ ដូចព្រះមាលុក្សបុត្រដូច្នោះ ឈ្មោះថា ទ្រង់ស្តីបន្ទោសព្រះថេរៈ ។

ក៏ព្រោះហេតុដែលព្រះថេរៈបំណងនឹងចូលព្រៃធ្វើសមណធម៌ សូម្បីក្នុងវេលាដែលខ្លួនចាស់ ដូច្នោះ ព្រះមានព្រះភាគ កាលត្រាស់ដោយព្រះបំណងដូច្នោះថា តថាគតនឹងពោលចំពោះភិក្ខុកម្លោះៗ ក្នុងទីនេះយ៉ាងណា

មាលុក្យៈជាបុត្ររបស់តថាគតនេះ សូម្បីក្នុងវេលាចាស់ ក៏ប្រាថ្នានឹងចូល
ព្រៃធ្វើសមណធម៌ ទើបសូមកម្មជ្ជាន ធម្មតាថា ពួកអ្នកសូម្បីក្នុងវេលាជា
កម្លោះ ហេតុអ្វីមិននាំគ្នាធ្វើសេចក្តីព្យាយាម ។ ឈ្មោះថា ទ្រង់ល្អនិលោម
ព្រះថេរៈ ។

បទថា យត្រ ហិ នា បានដល់ យោ នាម ។

[១៣០] បទថា ខ្ញុំព្រះអង្គ... សូម្បីក៏ពិត (កិញ្ចាបិហំ) សេចក្តីថា
ព្រះថេរៈកាលកន្លងបឋមវ័យដល់ភាពជាមនុស្សចាស់ និងសរសើរព្រះឱវាទ
ដោយមានបំណងថា ទ្រង់ជឿថា យើងជាមនុស្សចាស់ក៏ពិត បើយើងជាមនុស្ស
ចាស់ នឹងអាចធ្វើសមណធម៌បាន បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមាន-
ព្រះភាគ មេត្តាទ្រង់សម្តែងធម៌ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គចុះ ដូច្នោះ ទើបបានពោលយ៉ាង
នោះ ។

បទថា អ្នកមិនឃើញ ទាំងមិនធ្លាប់ឃើញហើយ (អទិដ្ឋា អទិដ្ឋុបុព្វា)

សេចក្តីថា មិនឃើញក្នុងអត្តភាពនេះ សូម្បីក្នុងអត្តភាពដែលជាអតីត ក៏
មិនធ្លាប់ឃើញ ។ បទថា រមែងមិនឃើញ (ន ច បស្សតិ) សេចក្តីថា
សូម្បីក្នុងកាលឥឡូវនេះ អ្នកក៏មិនឃើញ ។ ដោយបទថា តថាគតឃើញ
មិនមានដល់អ្នកផង (ន ច តេ ហោន្តិ បស្សេយ្យំ) សេចក្តីថា ទ្រង់សួរថា

សូម្បីការរូបរួមចិត្តយ៉ាងនេះ មិនមានដល់អ្នកក្នុងទីណា ឆន្ទៈជាដើម គប្បីកើត
ដល់អ្នកក្នុងទីនោះ ខ្លះដែរឬ ។

[១៣១] បទថា ក្នុងរូបដែលអ្នកបានឃើញហើយ អ្នកនឹងមានត្រឹម
តែការឃើញ (ទិដ្ឋ ទិដ្ឋមត្តំ) សេចក្តីថា រូបាយតនៈ ដែលចក្ខុវិញ្ញាណ
ឃើញហើយ ក៏នឹងមានត្រឹមតែការឃើញ ។ ពិតហើយ ចក្ខុវិញ្ញាណ រមែង
ឃើញត្រឹមតែរូបប៉ុណ្ណោះ រមែងមិនឃើញសភាវៈថាទៀងជាដើម ។ អធិ-
ប្បាយថា រូបាយតនៈនេះ នឹងមានត្រឹមតែការឃើញហើយ សូម្បីវិញ្ញាណ
ដ៏សេសក៏ដូចគ្នា ។ ន័យមួយទៀត ចក្ខុវិញ្ញាណ ឈ្មោះថា ឃើញហើយ
ក្នុងរូបដែលបានឃើញហើយ ។ អធិប្បាយថា រមែងដឹងក្នុងរូប ថាជារូប ។
បទថា ត្រឹមតែ (មត្តា) ប្រែថា ប្រមាណ ។ ធម្មជាតិ ឈ្មោះថា ទិដ្ឋមត្តៈ
ព្រោះត្រឹមតែឃើញ បានដល់ ចិត្ត អធិប្បាយថា ចិត្តរបស់យើង នឹងមាន
ត្រឹមតែចក្ខុវិញ្ញាណនុ៎ះឯង ។ ពាក្យនេះ លោកអធិប្បាយទុកថា ចក្ខុវិញ្ញាណ
រមែងមិនពេញចិត្ត មិនទាស់ចិត្ត មិនវង្វេង ក្នុងរូបារម្មណ៍ដែលមកប្រាកដ
ដោយប្រការណា ជវនចិត្ត ក៏នឹងមានត្រឹមតែចក្ខុវិញ្ញាណប៉ុណ្ណោះ ព្រោះ
រៀរចាករាគៈជាដើមដោយប្រការនោះ យើងនឹងតាំងជវនចិត្ត ដោយប្រមាណ
ថា ចក្ខុវិញ្ញាណប៉ុណ្ណោះ ។ ម្យ៉ាងទៀត រូប ដែលចក្ខុវិញ្ញាណឃើញហើយ

ឈ្មោះថា ឃើញហើយ (ទិដ្ឋំ) ។ ព្រោះឃើញហើយ ឈ្មោះថា ត្រឹមតែ
ឃើញ ។ ចិត្ត ៣ ដួង គឺ សម្បជីច្ឆន្ទៈ សន្តិរណៈ និងវោដ្ឋព្វនៈ ដែល
កើតឡើងព្រោះការឃើញហើយនុ៎ះឯង ក៏ឈ្មោះថា ដែលឃើញហើយ ត្រឹម
តែឃើញ ។ ក្នុងសេចក្តីនេះ មានអធិប្បាយដូច្នោះថា ចក្ខុវិញ្ញាណ រមែង
មិនស្រឡាញ់ មិនទាស់ មិនវង្វេង ក្នុងរូបនោះ យ៉ាងណា កាលរូបមក
កាន់កន្លង (ចក្ខុទ្វារ) ក៏ដូច្នោះ យើងនឹងឲ្យជវនចិត្តកើតឡើង ដោយប្រមាណ
នៃសម្បជីច្ឆន្ទចិត្តជាដើម នោះៗឯងប្រាកដ មិនឲ្យឈានកន្លងប្រមាណរូប
នោះ នៃសម្បជីច្ឆន្ទចិត្តជាដើមនោះទេ ។ យើងនឹងមិនឲ្យជវនៈកើតឡើង
ដោយអំណាចសេចក្តីពេញចិត្តជាដើម ។ សូម្បីក្នុងពាក្យថា បានឮហើយ
(សុតំ) ជ្រាបហើយ (មុតំ) ដឹងត្រឹមតែដឹង (វិញ្ញាតេ វិញ្ញាតមត្តំ) ក៏ន័យ
ដូចគ្នានេះ ។ អារម្មណ៍ដែលមនោទ្វារជួនដឹងហើយ ឈ្មោះថា ដឹងហើយ
(វិញ្ញាតំ) ក្នុងពាក្យថា វិញ្ញាតេ វិញ្ញាតមត្តំ នេះ ឈ្មោះថា អារជួនបមាណ
ព្រោះដឹងហើយក៏ត្រឹមតែដឹងហើយ ក្នុងសេចក្តីនេះ មានអធិប្បាយដូច្នោះថា
យើងនឹងមិនឲ្យចិត្តកើតឡើងដោយអំណាចសេចក្តីពេញចិត្តជាដើម ហើយ
តាំងចិត្តទុកដោយប្រមាណនៃអារជួនចិត្តប៉ុណ្ណោះ ដោយប្រការដែលជវនៈ
នឹងមិនពេញចិត្ត មិនទាស់ មិនវង្វេង ។

បទថា យតោ ប្រែថា ក្នុងកាលណា ។ បទថា តតោ ប្រែថា ក្នុង
កាលនោះ ។ បទថា មិនត្រូវ (ន ភេន) សេចក្តីថា នឹងជាអ្នកមិនត្រេកអរ
ដោយរាគៈ មិនត្រូវទោសៈប្រទូស មិនវង្វេងព្រោះមោហៈនោះ ។ បទថា
មាលុក្សបុត្ត ក្នុងកាលនោះ អ្នកនឹងមិនជាប់ក្នុងរូបដែលបានឃើញ (តតោ
ត្វំ មាលុក្សបុត្ត ន តត្ថ) សេចក្តីថា ក្នុងកាលណា អ្នកនឹងមិនមានរវល់
ដោយរាគៈ ទោសៈ មោហៈ ក្នុងកាលនោះ អ្នកមិនឈ្មោះថា ជាប់ជំពាក់
ស្ថិតនៅ តាំងនៅក្នុងរូបារម្មណ៍ ដែលចក្ខុវិញ្ញាណឃើញហើយ ។ ក្នុង
សទ្ធារម្មណ៍ ដែលសោតវិញ្ញាណបានឮហើយ ក្នុងគន្ធារម្មណ៍ រសារម្មណ៍
ដោដ្ឋព្វារម្មណ៍ ដែលយានវិញ្ញាណ ជិវ្ហាវិញ្ញាណ និងកាយវិញ្ញាណជ្រាប
ហើយ និងធម្មារម្មណ៍ ដែលមនោវិញ្ញាណដឹងហើយ ។ បទថា មិនជាប់
ជំពាក់ក្នុងលោកនេះ (នេវិធ) ជាដើម មានអត្តដូចពោលហើយនុ៎ះឯង ។

[១៣២] បទថា មិនមានសតិ (សតិ មុដ្ឋា) បានដល់ សតិ វិនាស
ទៅហើយ ។ បទថា ជាប់ជំពាក់ក្នុងអារម្មណ៍ (តញ្ច អជ្ឈាសា) បានដល់
វង្វេងក្នុងអារម្មណ៍នោះ ។ បទថា អភិជ្ឈា ច វិហេសា ច បានដល់
អភិជ្ឈា (ការសម្នឹងរំពៃ) និង វិហេសា (ការគិតបៀតបៀន) ។ ម្យ៉ាងទៀត
២ បទនោះ គប្បីប្រកបចូលនឹងបទថា តស្ស វឌ្ឍន្តិ ។ អធិប្បាយថា ធម៌

ទាំង ២ នេះ គឺ អភិជ្ឈា និងវិហេសា រមែងចម្រើនដល់គេ ។

បទថា មានចិត្ត... ចូលទៅប្រកប (ចិត្តមស្សបហញ្ញតិ) សេចក្តីថា ចិត្តរបស់គេ រមែងត្រូវអភិជ្ឈា និងវិហេសា កម្ចាត់ ។ បទថា អាចិនតោ ប្រែថា សន្សំហើយ ។ បទថា តថាគតពោលថា នៅឆ្ងាយពីព្រះនិព្វាន (អារា និព្វាន វុច្ចតិ) សេចក្តីថា ឈ្មោះថា និព្វានរបស់បុគ្គលបែបនេះ ទ្រង់ ត្រាស់ថា នៅឆ្ងាយ ។ បទថា យត្វា ប្រែថា ហិតហើយ ។ បទថា លិទ្ធិរស (កោត្វា) បានដល់ បរិកោគហើយ ភ្នក់ហើយ លិទ្ធិហើយ ។ បទថា ផុស្ស ប្រែថា ពាល់ត្រូវហើយ (ប៉ះខ្ទប់ហើយ) ។

[១៣៣] បទថា មានសតិ (បដិស្សតោ) បានដល់ ប្រកបដោយសតិ ពោលគឺ ប្រដិស្សាតី ។ បទថា និវសោយវេទនាហើយ (សេវតោ ចាបិ វេទនំ) បានដល់ សេពនូវវេទនាដែលជាលោកុត្តរៈ ដែលកើតហើយ ដែល សម្បយុត្តដោយមគ្គ ៤ ។ បទថា អស់ទៅ (ទិយ្យតិ) បានដល់ ដល់ការ អស់ទៅ ។ ប្រការនោះ គឺអ្វី ។ គឺ ទុក្ខខ្លះ កិលេសជាតខ្លះ ។

[១៣៧] បទថា មួយអង្គ (អញ្ញតរោ) បានដល់ មួយអង្គ ក្នុងចំនួន ព្រះអសីតិមហាសាវក ។ ដូច្នោះ ទើបត្រាស់ចំពោះវដ្តៈ និងវិវដ្តៈប៉ុណ្ណោះ សូម្បីដោយព្រះគាថាទាំងឡាយក្នុងព្រះសូត្រនេះ ។

អដ្ឋកថា

បរិបោសសុត្តនិ ៣

ក្នុងបរិបោសធម៌សុត្តនិ ៣ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

[១៣៨] បទថា បរិបោសធម៌ (បរិបោសធម៌) បានដល់ មានការវិនាស ទៅជាសកាត ។ បទថា អភិកាយតនៈ (អភិកាយតនានិ) បានដល់ អាយតនៈ ដែលអប់រំល្អហើយ ។ ក្នុងបទថា សរសន្តប្បា នេះមានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅ នេះ ៖

ឈ្មោះថា សរា ព្រោះផ្សាយទៅ អធិប្បាយថា ស្មោះទៅ ។ សេចក្តី ត្រិះរិះទាំងនោះផង ផ្សាយទៅផង ឈ្មោះ សរសន្តប្បា ។ បទថា ជាចំណែក សញ្ញានៈ (សញ្ញាជនិយា) បានដល់ អកុសលធម៌ដែលជាគ្រឿងចង គឺ ជាបច្ច័យដល់ការចងសត្វទុកក្នុងភព ។ បទថា បើភិក្ខុ... នោះ (តព្វ ភិក្ខុ) បានដល់ ប្រការនោះ គឺ កិលេសជាតិដែលកើតឡើងយ៉ាងនេះ ឬ បានដល់ អារម្មណ៍នោះ ។ បទថា ឲ្យកិលេសគ្របសន្តត់ (អធិវាសេតិ) បានដល់ លើកអារម្មណ៍មកឲ្យនៅក្នុងចិត្ត ។ បទថា មិនលះបង់ (នប្ប- ជហតិ) បានដល់ រមែងមិនលះបង់ ដោយការលះបង់ឆន្ទភក្ត្រៈ គប្បីប្រកប

ជាមួយបទទាំងពួងយ៉ាងនេះ ។

[១៤០] បទថា អាយតនៈនេះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ជាអភិកាយតនៈ (អភិកាយតនំ នហេតំ វុត្តំ ភគវត្តា) នេះ ត្រាស់ថា អភិកាយតនៈនេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់អប់រំល្អហើយ ។ ក្នុងទីនេះ ព្រះមានព្រះភាគ កាលទ្រង់សួរចែកធម៌ ទើបទ្រង់សម្តែងដល់ធម៌ដោយបុគ្គលាធិដ្ឋាន ។

ចប់អង្គការ បរិហានសូត្រទី ៣

អដ្ឋកថា

បមាទវិហារីសូត្រទី ៤

ក្នុងបមាទវិហារីសូត្រទី ៤ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

[១៤១] បទថា មិនសង្រួម (អសំរុតស្ស) បានដល់ មិនបិទ មិន
មែនបិទហើយសង្រួម ហើយតម្កល់នៅ ។ បទថា រមែងសុទៅ (ព្យាសិច្ចតិ)
បានដល់ រមែងជ្រួតជ្រាប គឺ ជោកជាំដោយកិលេសប្រព្រឹត្តទៅ ។ បទថា
បាមុជ្ជំ បានដល់ សេចក្តីរីករាយមានកម្លាំងខ្សោយ ។ បទថា បីតិ បានដល់
សេចក្តីរីករាយមានកម្លាំង ។

បទថា បស្សទ្ធិ បានដល់ ការស្ងប់សេចក្តីខ្វល់ខ្វាយ ។ បទថា
ធម្មទាំងឡាយក៏មិនប្រាកដ (ធម្មា នបាតុកវន្តិ) បានដល់ ធម៌ គឺ សមថៈ
និងវិបស្សនា រមែងមិនកើតឡើង ។ ក្នុងព្រះសូត្រនេះ ព្រះមានព្រះភាគ
កាលត្រាស់សម្តែងដល់បុគ្គល ដោយធម្មាធិដ្ឋាន ។

ចប់អដ្ឋកថា បមាទវិហារីសូត្រទី ៤

អដ្ឋកថា

សំវរៈសូត្រទី ៥

[១៤៧] ក្នុងសំវរៈសូត្រទី ៥ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ក៏អសំវរៈមានដូចម្តេច (កថញ្ច ភិក្ខុវេ
អសំវរោ) នេះ គប្បីជ្រាបថា មិនបានត្រាស់ចំពោះបុគ្គលអ្នកបង្ហាញផ្លូវទេ
តែត្រាស់ដោយអំណាចធម៌ដែលគួរលះបង់មុន ព្រោះទ្រង់ជាអ្នកឈ្លាសក្នុង
វិធីទេសនា ដូចបុគ្គលដែលឈ្លាសក្នុងផ្លូវ ប្រាប់ផ្លូវដែលគួរលះបង់មុនថា
ចូរលះបង់ផ្លូវខាងឆ្វេង កាន់យកផ្លូវខាងស្តាំ ។ ក្នុងព្រះសូត្រនេះ ព្រះអង្គ
ត្រាស់សួរធម៌ហើយ ក៏ទ្រង់សម្តែងចែកនូវធម៌ ។

ចប់អដ្ឋកថា សំវរៈសូត្រទី ៥

អដ្ឋកថា

សមាធិសូត្រទី ៦

[១៤៥] ក្នុងសមាធិសូត្រទី ៦ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា សមាធិ បានដល់ សភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ។ ពិតណាស់ ព្រះអង្គទ្រង់ឃើញភិក្ខុដែលវិនាសចាកសភាពជាអ្នកដែលមានចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ទ្រង់ដឹងថា បើភិក្ខុទាំងនេះ បានចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ កម្មជានក៏ចម្រើន ដូចជាត្រូវមានអ្នករក្សា (ភិលៀង) ដូច្នោះហើយ ទើបទ្រង់ត្រាស់ ព្រះសូត្រនេះ ។

ចប់អដ្ឋកថា សមាធិសូត្រទី ៦

អដ្ឋកថា

បដិសន្ធិនសូត្រទី ៧

[១៤៦] ក្នុងបដិសន្ធិនសូត្រទី ៧ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា នៅក្នុងទីស្ងាត់ (បដិសន្ធិន) បានដល់ កាយវិវេក ។ ពិត
ហើយ ព្រះអង្គទ្រង់ឃើញភិក្ខុដែលវិនាសចាកកាយវិវេក ទ្រង់ជ្រាបថា បើ
ភិក្ខុទាំងនេះបានកាយវិវេក កម្មដ្ឋាននឹងចម្រើន ដូចបានការថែទាំរបស់ស្រ្តី
មេដោះ ដូច្នោះហើយ ទើបត្រាស់ព្រះសូត្រនេះ ។

ចប់អដ្ឋកថា បដិសន្ធិនសូត្រទី ៧

អដ្ឋកថា

បឋមនតុម្ហាកសូត្រទី ៨

[១៤៧] កាលព្រះអង្គត្រាស់សម្តែងលម្អដោយឧបមា ទើបត្រាស់
សូត្រទី ៨ ដោយអំណាចនៃសត្វដែលគប្បីត្រាស់ដឹង ។

ចប់អដ្ឋកថា បឋមនតុម្ហាកសូត្រទី ៨

អដ្ឋកថា

ទុតិយនតុម្ហាកសូត្រទី ៩

[១៤៧] ក្នុងនតុម្ហាកសូត្រទី ៩ ត្រាស់តាមអធិប្បវេណីរបស់បុគ្គល
ដែលគប្បីត្រាស់ដឹងដោយអំណាចធម៌សុទ្ធៗ តែម្យ៉ាង ។ ចំណែកសេចក្តី
សូម្បីក្នុងសូត្រទាំងពីរ គប្បីជ្រាបដោយន័យដែលពោលហើយក្នុងខន្ធកវក្ក
ន្ត្រៈឯង ។

ចប់អដ្ឋកថា ទុតិយនតុម្ហាកសូត្រទី ៩

អដ្ឋកថា

ខ្លឹមស្មុតទី ១០

[១៤៧] ក្នុងខ្លឹមស្មុតទី ១០ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

សំព្វថា សុទ្ធំ ក្នុងបទថា ឧទកោ សុទ្ធំ នេះ ត្រឹមតែជានិបាត ។

បទថា ឧទកោ ជាឈ្មោះរបស់ស្មុតនោះ ។ បទថា ឥទ្ធំ ក្នុងបទថា ឥទ្ធំ ជាតុ វេទគូ នេះ ត្រឹមតែជានិបាត ។ ម្យ៉ាងទៀត កាលទ្រង់សម្តែងថា អ្នកចូរស្តាប់ពាក្យរបស់តថាគតនេះ ទើបបានត្រាស់យ៉ាងនោះ ។ បទថា ចប់វេទហើយ (ជាតុ វេទគូ) សេចក្តីថា យើងចប់វេទហើយ អធិប្បាយថា ទៅក្នុងញោយ្យធម៌ ដោយញ្ញាណ ពោលគឺ វេទ ឬដល់ គឺ សម្រេចវេទ ជា បណ្ឌិត ។ ដោយបទថា ឈ្នះគ្រប់យ៉ាង (សព្វជំ) ត្រាស់ថា ឧទកតាបស ពោលថា “យើងដឹង គ្របសង្កត់វដ្តៈទាំងពួង និងឈ្នះហើយ” ។ បទថា ឫសគល់នៃទុក្ខ ដែលនរណាគាស់រំលើងមិនបាន (អបលិខតំ គណ្ណមូលំ) បានដល់ ឫសគល់នៃទុក្ខមិនទាន់បានជីកគាស់រំលើង ។ ដោយបទថា តថាគតគាស់រំលើងហើយ (បលិខណី) ទ្រង់សម្តែងថា តថាគតជីកឫសគល់ នៃទុក្ខបានហើយ ។

បទថា មាតាបិតាជាដែនកើត (មាតាបេតិកុសម្ភវស្ស) បានដល់
កើតដោយទឹកស្កក្កៈអំពីមាតា និងបិតា គឺ របស់មាតាបិតា ។ បទថា ធំធេង
ដោយបាយ និងនំ (ឱទនកុម្មាស្សបចយស្ស) បានដល់ ចម្រើនឡើងដោយ
បាយ និងនំកុម្មាស ។ ក្នុងបទថា មានការមិនទៀង ត្រូវប្រសព្រំ គក់ប្របាច់
និងបែកធ្លាយជាធម្មតា (អនិច្ចាទនបរិមទុនកេទនវិទ្ធិសនធម្មស្ស) នេះ មាន
វិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

កាយនេះ ឈ្មោះថា មានសេចក្តីមិនទៀងជាធម្មតា ព្រោះមានហើយ
ត្រឡប់ជាមិនមាន ។ ឈ្មោះថា ប្រសព្រំជាធម្មតា ព្រោះលាបស្រឡាប
ដោយរបស់ក្រអូប ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការកម្ចាត់ក្លិនស្អុយ ។ ឈ្មោះថា
មានការឆ្លុត និងគក់ប្របាច់ជាធម្មតា ព្រោះត្រូវប្រើទឹក និងគក់ប្របាច់ ដើម្បី
ប្រយោជន៍បន្ទាបន្ថយសេចក្តីឈឺចុកចាប់អវយវៈតូចធំ ។ ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះ
ថា មានការបីបមរក្សាជាធម្មតា ដោយបន្តក់ថ្នាំភ្នែក ការហាត់ពត់ជាដើម
ដើម្បីភាពសម្បូរណ៍ដល់ទ្រង់ទ្រាយនៃអវយវៈនោះៗ នូវទ្រង់ទ្រាយមិនល្អ
ព្រោះនៅក្នុងគភី ប្រសូតហើយ ក៏ឲ្យដេកលើភ្នៅក្នុងវេលាជាទារក ។

កាយ សូម្បីគេរក្សាយ៉ាងនេះ ក៏បែកធ្លាយខ្ចាត់ខ្ចាយជាធម្មតា ព្រោះ
ហេតុនោះ កាយទើបត្រូវបែកធ្លាយ និងរត់រាយទៅ អធិប្បាយថា មាន

-១១៨- សារត្ថប្បកាសិនី អដ្ឋកថា សំយុត្តនិកាយ សង្ឃាយតនវគ្គ

សភាពជាយ៉ាងនោះ ។ ក្នុងព្រះសូត្រនោះ ទ្រង់ត្រាស់ដល់សេចក្តីចម្រើន
ដោយបទថា ការកើតពីមាតាបិតា ការធំធាត់ដោយបាយ និងនំស្រស់ និង
ការថ្នាក់ថ្នម ។

ត្រាស់ដល់សេចក្តីវិនាស ដោយបទថា មិនទៀង បែកធ្លាយ និង
ការខ្ចាត់ខ្ចាយ ។ ម្យ៉ាងទៀត ត្រាស់ការកើតឡើង ដោយបទមុនៗ និងការ
រលត់ទៅ ដោយបទក្រោយៗ ។ ទ្រង់សម្តែងសេចក្តីផ្សេងគ្នានៃការចម្រើន
ការវិនាស និងការកើតនៃកាយ ដែលប្រជុំដោយមហាកុត្តរូប ៤ ដោយប្រការ
ដូច្នោះ ។ ពាក្យដ៏សេសមានអត្ថន័យទាំងអស់នោះឯង ។

ចប់អដ្ឋកថា ឧទកសូត្រទី ១០

ចប់ទុតិយបណ្ណាសកៈ

ចប់ចន្ទវគ្គទី ៥

រួមក្នុងវគ្គនេះមាន ១០ អដ្ឋកថា

១-អដ្ឋកថា បឋមសង្ក័យសូត្រ	២-អដ្ឋកថា ទុតិយសង្ក័យសូត្រ
៣-អដ្ឋកថា បរិហានសូត្រ	៤-អដ្ឋកថា មនាធិហារីសូត្រ
៥-អដ្ឋកថា សំរវៈសូត្រ	៦-អដ្ឋកថា សមាធិសូត្រ
៧-អដ្ឋកថា បដិសល្ល័យសូត្រ	៨-អដ្ឋកថា បឋមនត្តម្ហាកសូត្រ
៩-អដ្ឋកថា ទុតិយនត្តម្ហាកសូត្រ	១០-អដ្ឋកថា ឧទកសូត្រ

តតិយបណ្ណាសកៈ

យោគក្ខេមវគ្គទី ១

អ ដ្ឋ ក ថា

យោគក្ខេមសូត្រទី ១

[១៥០] យោគក្ខេមសូត្រទី ១ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា ដែលជាហេតុនៃបុគ្គលក្សេមចាកយោគៈ (យោគក្ខេមបរិយាយំ) បានដល់ ជាធម្មបរិយាយ ដែលជាហេតុរបស់បុគ្គលដែលមានសេចក្តីក្សេមចាកយោគៈ ៤ ។ បទថា ធម្មបរិយាយ (ធម្មបរិយាយំ) ប្រែថា ជាហេតុនៃធម៌ ។ បទថា បានប្រាប់សេចក្តីព្យាយាមដែលគួរប្រកប (អក្ខាសិយោគំ) បានដល់ ពោលសេចក្តីប្រកប ។ បទថា ព្រោះហេតុនោះ (តស្មា) បានដល់ ព្រោះហេតុដែលទ្រង់ជាអ្នកក្សេមចាកយោគៈ ទើបហៅថាតថាគត ឬព្រោះលះយោគៈបាន , ព្រោះលះបង់យោគៈបាន មិនមែនមានត្រឹមតែហៅនោះទេ ដូច្នោះ ។

ចប់អដ្ឋកថា យោគក្ខេមសូត្រទី ១

អដ្ឋកថា

ឧទានាយសូត្រទី ២

[១៥១] ក្នុងឧបាទាយសូត្រទី ២ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់សុខ និងទុក្ខដែលចំណែកជាវេទនា ។ តែសុខ
និងទុក្ខចំណែកវេទនានោះ ជាសុខ និងទុក្ខ ខាងវិបាក ទើបនឹងគួរ ។

ចប់អដ្ឋកថា ឧទានាយសូត្រទី ២

អដ្ឋកថា

ទុក្ខសូត្រទី ៣

[១៥២] ក្នុងទុក្ខសូត្រទី ៣ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា នៃទុក្ខ (ទុក្ខស្ស) បានដល់ ទុក្ខក្នុងវដ្តៈ ។

ចប់អដ្ឋកថា ទុក្ខសូត្រទី ៣

អដ្ឋកថា

លោកសូត្រទី ៤

[១៥៤] ក្នុងលោកសូត្រទី ៤ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា នៃលោក (លោកស្ស) បានដល់ សង្ខារលោក ។

ចប់អដ្ឋកថា លោកសូត្រទី ៤

-១២៣- តតិយបណ្ណាសកៈ យោគក្ខេមវគ្គ អដ្ឋកថា សេយ្យសូត្រទី ៥

អដ្ឋកថា

សេយ្យសូត្រទី ៥

[១៥៥] ពាក្យដែលគប្បីពោលក្នុងសេយ្យសូត្រទី ៥ ជាដើម មាន
ន័យដូចពោលហើយក្នុងខន្ធិយវគ្គនុ៎ះឯង ។

ចប់អដ្ឋកថា សេយ្យសូត្រទី ៥

ចប់យោគក្ខេមវគ្គទី ១

រួមក្នុងវគ្គនេះមាន ០៥ អដ្ឋកថា

- ១-អដ្ឋកថា យោគក្ខេមវគ្គ
- ២-អដ្ឋកថា ឧទាចាយសូត្រ
- ៣-អដ្ឋកថា ធុក្ខសូត្រ
- ៤-អដ្ឋកថា លោកសូត្រ
- ៥-អដ្ឋកថា សេយ្យសូត្រ

លោកការបក្សណវគ្គទី ២

អ ដ្ឋ ក ថា

បរទានសុត្តនិ ១-២

[១៦៣-១៦៦] មារបាសសុត្តនិ ១-២ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

ក្នុងបទថា ទៅកាន់ទីនៅ (អារាសគតោ) បានដល់ ទៅស្ថានទីនៅ ។

បទថា ធ្លាក់ក្នុងអំណាចរបស់មារ (មារស្ស វសគតោ) បានដល់ ធ្លាក់ទៅ

ក្នុងអំណាចមារ ។ បទថា បដិមុក្កស្ស មារបាសោ បានដល់ អន្ទាក់នៃមារ

ដែលចង់ទុកត្រង់ភកិក្កុនោះ ។ សុត្តនិ ២ ងាយទាំងអស់នោះឯង ។

ចប់អដ្ឋកថា មារបាសសុត្តនិ ១-២

អដ្ឋកថា

បឋមលោកកាមគុណវគ្គទី ៣

[១៦៧] ក្នុងបឋមលោកកាមគុណវគ្គទី ៣ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅ

នេះ ៖

បទថា របស់លោក (លោកស្ស) បានដល់ លោកចក្រវាឡ ។ បទថា ទីបំផុតនៃលោក (លោកស្ស អន្ត) បានដល់ ទីបំផុតនៃសង្ខារលោក ។ បទថា ចូលទៅកាន់ព្រះវិហារ (វិហារំ បារិសិ) សេចក្តីថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ព្រះតម្រិះថា កាលតថាគតចូលទៅកាន់វិហារ ភិក្ខុទាំងនេះ នឹងសួរឧទ្ទេស នេះចំពោះព្រះអានន្ទ ព្រះអានន្ទនឹងពោលប្រៀបធៀបជាមួយព្រះសព្វញ្ញតញ្ញាណរបស់តថាគតដល់ភិក្ខុទាំងនោះ បន្ទាប់ពីនោះ តថាគតនឹងសរសើរ គេ ភិក្ខុទាំងឡាយស្តាប់ការសរសើររបស់តថាគត នឹងសម្គាល់ព្រះអានន្ទ ថា គួរចូលទៅរក នឹងសម្គាល់ពាក្យរបស់អានន្ទថា គួរស្តាប់ គួរកាន់យក សេចក្តីនោះនឹងមានដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ដល់ភិក្ខុទាំងនោះ អស់កាលយូរ ទើបទ្រង់មិនបានចែកអត្ថនៃពាក្យដែលត្រាស់ដោយសង្ខេប ឲ្យពិស្តារ ហើយបាត់ទៅក្នុងអាសនៈត្រង់ទីប្រថាប់អង្គុយ ទៅប្រាកដក្នុងព្រះ

គន្ធកុដិ ។ ដោយហេតុនោះ លោកទើបពោលថា ស្តេចក្រោកចាកពុទ្ធា-
សនៈ ចូលទៅកាន់ព្រះវិហារ (ឧដ្ឋានាយាសនា វិហារំ បារិសិ) ។

បទថា សត្វ ចៅ សំវណ្ណិតោ ប្រែថា ដែលព្រះសាស្តាសរសើរ
ហើយ ។ សូម្បីបទថា វិញ្ញនំ នេះ ជាឆដ្ឋីវិកត្តិប្រើក្នុងអត្ថនៃតតិយាវិកត្តិ ។
សេចក្តីថា ដែលសព្វហ្មតារីជាបណ្ឌិតទាំងឡាយលើកតម្កើងហើយ ។

បទថា បហោតិ ប្រែថា រមែងអាច ។

[១៦៨] បទថា កន្លងបួស កន្លងដើម (អតិក្កម្មេវ មូលំ អតិក្កម្ម
ខន្ធំ) សេចក្តីថា ឈ្មោះថា ខ្លឹម គប្បីមានត្រង់បួស ឬដើម ក៏កន្លងខ្លឹមនោះ
ទៅ ។ បទថា ពាក្យឧបមេយ្យនេះ ក៏ដូច្នោះ (ឯវំ សម្បទមិទំ) បានដល់
ការឧបមេយ្យនេះ ក៏ដូច្នោះ ។ បទថា អតិសិក្ខា ប្រែថា ឈានកន្លង ។

បទថា កាលទ្រង់ជ្រាប រមែងជ្រាប (ជានំ ជានាតិ) បានដល់ រមែង
ដឹងវត្ថុដែលគួរដឹងនោះឯង ។ បទថា កាលទ្រង់ឃើញ រមែងឃើញ (បស្សំ
បស្សតិ) បានដល់ រមែងឃើញវត្ថុដែលគួរឃើញនោះឯង ។ មួយទៀត
បុគ្គលពួកខ្លះ សូម្បីកាលប្រកាន់វត្ថុដែលខុសៗ ក៏មិនដឹង សូម្បីកាលឃើញ
ក៏ឈ្មោះថា មិនឃើញ យ៉ាងណា ព្រះមានព្រះភាគ មិនដូច្នោះទេ ។ ក៏
ព្រះមានព្រះភាគ កាលទ្រង់ជ្រាប ឈ្មោះថា ទ្រង់ជ្រាប កាលទ្រង់ឃើញ

ក៏ឈ្មោះថា ទ្រង់ឃើញដូចគ្នា ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ព្រះនាមថា ជាអ្នក
មានព្រះចក្ខុ ព្រោះអត្ថថា មានទស្សនៈជាតួនាំ ។ ព្រះនាមថា ជាអ្នកមាន
ញាណ ព្រោះអត្ថថា ធ្វើភាពជាអ្នកដឹងច្បាស់ ។ ព្រះនាមថា ជាអ្នកមាន
ព្រះធម៌ ព្រោះសម្រេចមកពីធម៌ ដូចគិតដោយព្រះហឫទ័យ បន្ថែមដោយព្រះ
វាចា ព្រោះអត្ថថា មានសេចក្តីមិនប្រែប្រួលជាសក្ការៈ ឬព្រោះប្រកាសដោយ
បរិយត្តិធម៌ ។ ព្រះនាមថា ជាបុគ្គលដ៏ប្រសើរ ព្រោះអត្ថថា ជាអ្នកប្រសើរ
បំផុត ។

ន័យមួយទៀត ទ្រង់ដូចជាចក្ខុ គឺ ទ្រង់មានព្រះចក្ខុ ។ គប្បីជ្រាប
អត្ថក្នុងបទទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។ ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ព្រះ
នាមថា ទ្រង់ជាអ្នកពោល ព្រោះប្រកាសនូវធម៌ ។ ព្រះនាមថា ជាអ្នក
ប្រកាស ព្រោះញ៉ាំងធម៌ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ។ ទ្រង់ព្រះនាមថា ជាអ្នកណែនាំនូវ
ប្រយោជន៍ ព្រោះទ្រង់អាចនាំព្រះហស្តចេញចង្អុលបង្ហាញបាន ព្រះនាមថា
ប្រទានអមតៈ ព្រោះទ្រង់សម្តែងវត្ថុបដិបត្តិដើម្បីសម្រេចអមតៈបាន ។

បទថា កុំបានធ្ងន់ចិត្ត (អគរុំ ករិត្យា) សេចក្តីថា សូម្បីកាលមិនឲ្យ
គេអង្វររឿយៗ ឈ្មោះថា ធ្វើឲ្យធ្ងន់ ។ សូម្បីស្ថិតនៅក្នុងជំហរសេក្ខបដិ-
សម្មិទាញាណរបស់ខ្លួន ហើយសម្តែងឲ្យដឹងបានលំបាក ដូចជីកខ្សាច់អំពីជើង

ភ្នំសិរេរុ ឈ្មោះថា ធ្វើឲ្យធ្ងន់ដូចគ្នា ។ លោកអធិប្បាយទុកថា កាលមិន ធ្វើយ៉ាងនោះ រមែងមិនឲ្យពួកយើងសូមរឿយៗ ពោលឲ្យពួកយើងដឹងបាន ងាយ ។

[១៦៧] បទថា យំ ខោ វោ បានដល់ យញ្ចុខោ តុម្ហាកំ ។ បទថា លោកដ៏មានអាយុទាំងឡាយ បុគ្គលមានការសម្គាល់ក្នុងលោកថា លោក ប្រកាន់ថា លោក ដោយចក្ខុ (ចក្ខុនា ខោ អាវុសោ លោកស្នី លោកសញ្ញី ហោតិ លោកមាទី) សេចក្តីថា បុថុជ្ជនអ្នកលះទិដ្ឋិមិនទាន់បានក្នុងលោក រមែងចាំ និងសម្គាល់ដោយចក្ខុទាំងឡាយថា លោក គឺ សត្វលោក រមែង ចាំ និងសម្គាល់ដោយអំណាចចក្ខុវាឡលោក ក៏យ៉ាងនោះ ។ ពិតណាស់ រៀរអាយតនៈ ១២ មានចក្ខុយតនៈជាដើម សញ្ញា ឬមនៈដ៏សេសរមែង មិនកើតឡើង ។ ដោយហេតុនោះ លោកទើបពោលថា អ្នកដ៏មានអាយុ ទាំងឡាយ បុគ្គលរមែងមានការសម្គាល់ក្នុងលោកថាលោក ប្រកាន់ថាលោក ដោយចក្ខុ ដូច្នោះ ។ ដែលឈ្មោះថា ទីបំផុតនៃលោកនេះ នរណាៗ មិនអាច នឹងដឹង នឹងដល់ ដោយការទៅបាន តែអ្នកដែលនៅមិនដល់ទីបំផុត ពោល គឺ ការរលត់លោក ដោយលោក មានលោក គឺ ចក្ខុជាដើមនោះឯង ព្រោះ អត្ថថា ជាបស្ច័យទ្រុឌទ្រោម គប្បីជ្រាបថា ឈ្មោះថា មិនមានការធ្វើទីបំផុត

នៃវដ្តទុក្ខ ។ លុះវិសជ្ជនាបញ្ញាយ៉ាងនេះហើយ ឥឡូវនេះ កាលនឹងបញ្ជូន
ភិក្ខុទាំងនោះទៅដោយពាក្យថា ពួកលោកកុំសង្ស័យថា ព្រះសាវកស្មបញ្ញា
ព្រះមានព្រះភាគ ប្រថាប់អង្គុយចាប់ភ្នែកជញ្ជឹង គឺ ព្រះសព្វញ្ញតញ្ញាណ
ពួកលោកកាលប្រាថ្នា ចូលទៅគាល់ព្រះអង្គនោះឯង ក៏គង់បាត់សង្ស័យ ទើប
ពោលថា កាលបើបំណង (អាកន្ធិមានា) ជាដើម ។

[១៧០] បទថា ដោយអាការទាំងនេះ (ឥមេហិ អាការេហិ) សេចក្តីថា
ដោយហេតុទាំងនេះ គឺ ដោយហេតុនៃសភាពមានទីបំផុតនៃលោកចក្រវាឡ
និងដោយហេតុមិនទាន់ដល់ទីបំផុតនៃសន្ធិារលោក ។

បទថា ដោយបទទាំងនេះ (ឥមេហិ បទេហិ) បានដល់ ដោយការ
ប្រមូលអក្សរទាំងនេះ ។ បទថា ដោយព្យញ្ជនៈទាំងនេះ (ព្យញ្ជនេហិ) បាន
ដល់ ដោយអក្សរមួយផ្នែក ។ បទថា ជាបណ្ឌិត (បណ្ឌិតោ) បានដល់
ប្រកបដោយភាពជាបណ្ឌិត ។ ម្យ៉ាងទៀត ជាអ្នកឈ្លាសដោយហេតុ ៤
ប្រការ គឺ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងធាតុ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងអាយតនៈ ជាអ្នកឈ្លាស
ក្នុងបច្ចុយការ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងហេតុ និងមិនមែនហេតុ ។ បទថា មាន
បញ្ញាច្រើន (មហាបញ្ញា) គឺ ជាអ្នកប្រកបដោយបញ្ញាច្រើន ព្រោះជាអ្នក
ឈ្លាសក្នុងការកំណត់កាន់យកអត្ថដ៏ច្រើន ធម៌ដ៏ច្រើន និរុត្តិដ៏ច្រើន បដិកាណ

ដីច្រើន ។

បទថា ដូចពាក្យព្រះអានន្ទពោល (យថា តំ អានន្ទេន) សេចក្តីថា
លោកពោលសំដៅយកពាក្យដែលលោកព្រះអានន្ទព្យាករណ៍ទុក ។ អធិប្បាយ
ថា ពាក្យនោះ ព្រះអានន្ទបានព្យាករណ៍ទុកយ៉ាងណា សូម្បីតែជាគតក៏គប្បី
ព្យាករណ៍ពាក្យនោះ យ៉ាងនោះដូចគ្នា ។

ចប់អដ្ឋកថា បឋមលោកកាមគុណសូត្រទី ៣

អង្គកថា

ទុតិយលោកកាមគុណសូត្រទី ៤

ក្នុងទុតិយលោកកាមគុណសូត្រទី ៤ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

[១៧១] បទថា យេ មេ^១ បានដល់ យេ មម ។ បទថា ធ្លាប់ពាល់ ត្រូវដោយចិត្ត (ចេតសោ សម្មដ្ឋបុញ្ញា) បានដល់ កាមគុណ ៥ ដែលចិត្ត ធ្លាប់សោយហើយ ។ ដោយពាក្យថា ចិត្តរបស់យើង កាលកើត រមែងកើត ឡើងក្នុងបញ្ចកាមគុណ (តត្រ មេ ចិត្តំ ពហុលំ គច្ចមានំ គច្ចេយ្យ) នេះ លោកសម្តែងថា ចិត្តកាលកើត រមែងកើតច្រើនវារៈក្នុងកាមគុណ ៥ ដែល ធ្លាប់សោយហើយ ដោយអំណាចសម្បត្តិផ្សេងៗ ដោយប្រាសាទ ៣ ជាន់ និងស្រីបំបាំងដើមទាំងនោះ ។ បទថា ដែលជាបច្ចុប្បន្ន (បច្ចុប្បន្នេសុ វា) សេចក្តីថា ព្រះអង្គកាលទ្រង់នឹងសម្តែងអារម្មណ៍ក្នុងស្រឡាញ់រីករាយនៃចិត្ត មានរូបដែលធ្លាប់ឃើញ និងសំឡេងដែលធ្លាប់ស្តាប់ជាដើម ដោយអំណាច ព្រៃស្រោង ដែលមានផ្កាលើរីកស្តុះស្តាយ ស្រះដែលកើតដោយធម្មជាតិ និងពួកម្រឹគជាដើម ឲ្យជារត្នដែលគួរប្រាថ្នា (កាមគុណ) ក្នុងវេលាទ្រង់

១ បិដក យេ មយ្ហំ , អង្គកថា យេ មេ ។

បំពេញព្យាយាមអស់ ៦ វស្សានេះ ទើបទ្រង់សម្តែងថា ឬក្នុងបច្ចុប្បន្ន
បែបនេះ ចិត្តគប្បីកើតឡើងដោយចំណែកច្រើន ។ ដោយបទថា ឬដែល
ជាអនាគតតិចតួច (អប្បំ វា អនាគតេសុ) នេះ ទ្រង់សម្តែងថា ចិត្តដែល
ជាចំណែកតិចប៉ុណ្ណោះ គប្បីកើតឡើងក្នុងកាមគុណ ដោយអំណាចនៃពាក្យ
ជាដើមថា ក្នុងអនាគត នឹងមានព្រះពុទ្ធទ្រង់ព្រះនាមថា មេត្តតេយ្យ ព្រះរាជា
ទ្រង់ព្រះនាមថា សន្ធិៈ រាជធានីនាមថា កេតុមតី ។ បទថា យើងប្រាថ្នា
ប្រយោជន៍ដល់ខ្លួន... ក្នុងបញ្ចកាមគុណនោះ (តត្រ មេ អត្តរូបេន) សេចក្តី
ថា ក្នុងទីនោះ យើងប្រាថ្នាប្រយោជន៍ដ៏ធំដល់ខ្លួន (គប្បីធ្វើសេចក្តីមិនប្រមាទ)
ក្នុងបញ្ចកាមគុណ ។ បទថា សេចក្តីមិនប្រមាទ (អប្បមាទោ) បានដល់
ធ្វើឲ្យសតិប្រព្រឹត្តទៅជាប់ត គឺ មិនបណ្តោយចិត្តទៅក្នុងកាមគុណ ៥ ។
បទថា សតិ បានដល់ សតិកំណត់ដល់អារម្មណ៍ ។ បទថា ជាគ្រឿងរក្សា
(អារក្ខោ) សេចក្តីថា សេចក្តីមិនប្រមាទ និងសតិនេះ ជាគ្រឿងរក្សាចិត្ត ។
លោកសម្តែងទុកថា ការគិតយ៉ាងនោះបានមានដល់យើងហើយ ។ លោក
អធិប្បាយទុកថា គួរធ្វើធម៌ ២ យ៉ាងនេះ (គឺសេចក្តីមិនប្រមាទ និងសតិ)
ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់រក្សា ។

បទថា ព្រោះហេតុនោះឯង ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អាយតនៈទាំងឡាយ

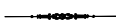
-១៣៣- ឥតិយបណ្ណាសកៈ លោកកាមគុណាវគ្គ អដ្ឋកថា ទុតិយ...សូត្រទី ៤

ដែលបុគ្គលចាំបាច់ត្រូវជីវិត (តស្មាតិហ ភិក្ខុវេ សេ អាយតនេ វេទិតព្វ)
ព្រោះហេតុដែលគួរធ្វើសេចក្តីមិនប្រមាទ និងសតិ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការ
រក្សាចិត្ត ព្រោះហេតុនៃការជីវិតច្បាស់អាយតនៈនោះហើយ មិនចាំត្រូវធ្វើ
នូវសេចក្តីមិនប្រមាទ ឬសតិ ដូច្នោះ ទើបគួរជ្រាបអាយតនៈនោះ អធិប្បាយ
ថា ចាំត្រូវជីវិតហេតុនោះ ។

[១៧៣] បទថា ការរលត់នៃអាយតនៈ ៦ (សឡាយតននិរោធំ)

សេចក្តីថា ការរលត់សឡាយតនៈ ហៅថា និព្វាន ។ អធិប្បាយថា លោក
ពោលសំដៅយកព្រះនិព្វាននោះឯង ។ ពិតហើយ ចក្ខុយតនៈជាដើម និង
រូបសញ្ញាជាដើម រមែងរលត់ព្រោះព្រះនិព្វាននោះ ។ ពាក្យដ៏សេស មាន
ន័យដូចពោលហើយនុ៎ះឯង ។

ចប់អដ្ឋកថា ទុតិយលោកកាមគុណាសូត្រទី ៤

អដ្ឋកថា

សក្កស្សត្រទី ៥

[១៧៥] ក្នុងសក្កស្សត្រទី ៥ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា ក្នុងបច្ចុប្បន្ន (ទិដ្ឋវ ធម្ម) បានដល់ ក្នុងអត្តភាពនេះឯង ។

បទថា បរិនិព្វាន (បរិនិព្វាយន្តិ) បានដល់ រមែងបរិនិព្វានដោយការរលត់
 កិលេសមិនមានសេសសល់ ។ បទថា វិញ្ញាណដែលអាស្រ័យតណ្ហានោះ
 (តំ និស្សិតំ វិញ្ញាណំ ហោតិ) បានដល់ កម្មវិញ្ញាណដែល អាស្រ័យតណ្ហា ។

បទថា ឧបាទានដែលអាស្រ័យតណ្ហានោះ (តទុបាទានំ) បានដល់ (ដែល
 អាស្រ័យ) តណ្ហានោះ អធិប្បាយថា ការប្រកាន់មាំ ដោយការប្រកាន់ដែល
 អាស្រ័យតណ្ហា រមែងមាន ។

ចប់អដ្ឋកថា សក្កស្សត្រទី ៥

-១៣៥- តតិយបណ្ណសកៈ លោកកាមគុណវត្ត អង្គកថា បញ្ចសិខសូត្រទី ៦

អ ង្គ ក ថា

បញ្ចសិខសូត្រទី ៦

ក្នុងបញ្ចសិខសូត្រទី ៦ មិនមានអង្គកថាជួយកែសេចក្តីទេ ។

អដ្ឋកថា

សារីបុត្តសូត្រទី ៧

[១៨១] ក្នុងសារីបុត្តសូត្រទី ៧ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា ជាប់តគ្នា (សន្តានេស្សតិ) បានដល់ នឹងជាប់តគ្នារឿយៗ

គឺ ប្រព្រឹត្តមិនជាប់ ។

ចប់អដ្ឋកថា សារីបុត្តសូត្រទី ៧

អដ្ឋកថា

រាហុលសូត្រទី ៨

[១៨៥] ក្នុងរាហុលសូត្រទី ៨ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា ធម៌ជាគ្រឿងធ្វើវិមុត្តិឲ្យចាស់ក្លា (វិមុត្តិ បរិបាចនីយា) សេចក្តី
ថា ឈ្មោះថា គ្រឿងអប់រំវិមុត្តិ ព្រោះអត្ថថា ធ្វើវិមុត្តិឲ្យចាស់ក្លា ។ បទថា
ធម៌ទាំងឡាយ (ធម្មា) បានដល់ ធម៌ ១៥ ធម៌ទាំងនោះ គប្បីជ្រាបដោយ
ធ្វើការសន្និដ្ឋានជាដើមឲ្យបរិសុទ្ធ សមដូចពាក្យដែលលោកពោលទុកថា

កាលបុគ្គលរៀបបុគ្គលដែលមិនមានសទ្ធា សេពគប់ ចូលទៅអង្គុយជិត
បុគ្គលដែលមានសទ្ធា ពិចារណាសម្បសាទនីយសូត្រទាំងឡាយ សន្និដ្ឋាន
រមែងបរិសុទ្ធដោយអាការ ៣ នេះ ។

កាលរៀបបុគ្គលដែលខ្ជិលច្រអូស សេពគប់ ចូលទៅអង្គុយជិតបុគ្គល
ដែលប្រារព្ធសេចក្តីព្យាយាម ពិចារណាសម្បប្បធានសូត្រ វិរិយិន្ទ្រិយរមែង
បរិសុទ្ធ ដោយអាការ ៣ នេះ ។

កាលរៀបបុគ្គលដែលមានគ្មានសតិ សេពគប់ ចូលទៅអង្គុយជិត
បុគ្គលដែលមានសតិតាំងមាំ ពិចារណាសតិប្បដ្ឋានសូត្រ សតិន្ទ្រិយរមែង

បរិសុទ្ធ ដោយអាការ ៣ នេះ ។ កាលរៀបរយបុគ្គលដែលមានចិត្តមិនតាំងមាំ
សេពគប់ ចូលទៅអង្គុយជិតបុគ្គលអ្នកមានចិត្តតាំងមាំ ពិចារណាល្អាន និង
វិមោក្ខ សមាធិន្ទ្រិយ រមែងបរិសុទ្ធដោយអាការ ៣ នេះ ។

កាលរៀបរយបុគ្គល ដែលគ្មានបញ្ញា សេពគប់ ចូលទៅអង្គុយជិតបុគ្គល
ដែលមានបញ្ញា ពិចារណាញាណចរិយា (ការបំពេញញាណ) ដែលជ្រាល
ជ្រៅ បញ្ញន្ទ្រិយ រមែងបរិសុទ្ធដោយអាការ ៣ នេះ ។ ដូច្នោះ កាលបុគ្គល
រៀបរយបុគ្គល ៥ ពួក សេពគប់ ចូលទៅអង្គុយជិតបុគ្គល ៥ ពួក ពិចារណា
កងនៃសុត្តន្តៈ ៥ បញ្ញន្ទ្រិយទាំងនេះ រមែងបរិសុទ្ធដោយអាការ ១៥ ទាំង
នេះឯង ។

ធម៌ ១៥ មួយពួកទៀត ដែលបានឈ្មោះថា វិមុត្តិ បរិបាចនិយា
(ធម៌ជាគ្រឿងអប់រំវិមុត្តិ) គឺ ឥន្ទ្រិយ ៥ , សញ្ញាដែលជាចំណែកនៃធម៌ជា
គ្រឿងត្រាស់ដឹង ៥ គឺ

- អនិច្ចសញ្ញា ១
- អនិច្ចទុក្ខសញ្ញា (សញ្ញាក្នុងវត្ថុ ដែលមិនទៀងថាជាទុក្ខ) ១
- ទុក្ខអនត្តសញ្ញា (សញ្ញាក្នុងទុក្ខថាជាអនត្តា) ១
- បហានសញ្ញា ១

-វិភាគសញ្ញា ១

និងធម៌ ៥ មានកល្យាណមិត្តតា ដែលត្រាស់ដល់ព្រះមេឃឹមៈ ។

សួរថា ក៏ក្នុងវេលាណា ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានព្រះតម្រិះ

ដូច្នោះ ។

ឆ្លើយថា ក្នុងវេលាជិតភ្នំ ព្រះអង្គទ្រង់ត្រួតមើលសត្វលោក ។

បទថា ពួកទេវតាច្រើនពាន់ (អនេកានិ ទេវតាសហស្សានិ) សេចក្តី
ថា ក៏ក្នុងបណ្តាទេវតា អ្នកតាំងសេចក្តីប្រាថ្នាជាមួយព្រះរាហុល ដែលតាំង
សេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងរជ្ជកាលនៃព្រះបាទបាលិតនាគរាជ ទៀបបាទមូលនៃព្រះ
ពុទ្ធទ្រង់ព្រះនាមថា បទុមុត្តរៈ ពួកខ្លះកើតជាកូម្មដ្ឋកទេវតា ពួកខ្លះកើតជា
អន្តលិក្ខដ្ឋទេវតា ពួកខ្លះកើតជាបាតុម្មហារាជកទេវតា ពួកខ្លះកើតក្នុងទេវ-
លោក ពួកខ្លះកើតក្នុងព្រហ្មលោក ។ ក៏ក្នុងថ្ងៃនេះ ទេវតាទាំងអស់ប្រជុំ
គ្នាក្នុងអន្លរំននោះឯង ក្នុងកន្លែងមួយ ។

[១៨៦] បទថា ធម្មចក្ខុ (ធម្មចក្ខុ) សេចក្តីថា ក្នុងព្រះសូត្រនេះ

មគ្គ ៤ ផល ៤ គប្បីជ្រាបថា ធម្មចក្ខុ ។ ពិតណាស់ ក្នុងព្រះសូត្រនោះ
ទេវតាពួកខ្លះ បានជាព្រះសោតាបន្ន ពួកខ្លះជាព្រះសកទាគាមី ពួកខ្លះជា
ព្រះអនាគាមី ពួកខ្លះជាព្រះខ័ណ្ឌស្រព មួយទៀត ទេវតាទាំងនោះ កំណត់

-១៤០- សារត្ថប្បកាសិនី អដ្ឋកថា សំយត្តនិកាយ សន្និដ្ឋាយតនវគ្គ

មិនបានថា មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ។ ពាក្យដ៏សេសក្នុងបទទាំងពួង ងាយ
ទាំងអស់នោះឯង ។

ចប់អដ្ឋកថា រាហុលសូត្រទី ៨

-១២១- អដ្ឋកថា សន្និដ្ឋាយតនសំយត្ត បឋមបណ្ណាសកៈ

អដ្ឋកថាសញ្ញាជនសូត្រទី ៩ - ឧបាទានសូត្រទី ១០

សូត្រទី ៩ និងទី ១០ កាលលោកពោលអំពីអនិដ្ឋារម្មណ៍

ក៏ជាការពោលអំពីបុគ្គលដែលត្រាស់ដឹង ។

ចប់ អដ្ឋកថាសញ្ញាជនសូត្រទី ៩ - ឧបាទានសូត្រទី ១០

ចប់ អដ្ឋកថាលោកកាមគុណវគ្គទី ២

រួមព្រះសូត្រដែលមានក្នុងវគ្គនេះ គឺ

១-បឋមមារបាសសូត្រ ២-

-១៤១- តតិយបណ្ណាសកៈ លោកកាមគុណាវគ្គ អដ្ឋកថា សំយោ...សូត្រទី ៩

អដ្ឋកថា

សំយោជនៈសូត្រទី ៩

និទ្ទេសនាសូត្រទី ១០

[១៨៥] សូត្រទី ៩ និងទី ១០ កាលទ្រង់ត្រាស់សម្តែងដោយអនិ-
ដ្ឋារម្មណ៍ ក៏ទ្រង់ត្រាស់ដោយបុគ្គលគប្បីត្រាស់ជីវ ។

ចប់អដ្ឋកថា សូត្រទី ៩ និង ទី ១០

ចប់លោកកាមគុណវគ្គទី ២

រួមក្នុងវគ្គនេះមាន ០៧ អដ្ឋកថា

- ១-អដ្ឋកថា មារាសសូត្រទី ១-២
- ២-អដ្ឋកថា បឋមលោក...សូត្រទី ៣
- ៣-អដ្ឋកថា ទុតិយលោក...សូត្រទី ៤
- ៤-អដ្ឋកថា សក្កសូត្រទី ៥
- ៥-អដ្ឋកថា សារីបុត្តសូត្រទី ៦
- ៦-អដ្ឋកថា រាហុលសូត្រទី ៨
- ៧-អដ្ឋកថា សំយោជនៈសូត្រទី ៩ និងឧទានសូត្រទី ១០

គហបតិវគ្គទី ៣

អ ដ្ឋ ក ថា

វេសាលីសូត្រទី ១

[១៤៧] វេសាលីសូត្រទី ១ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា ឈ្មោះថា ឧត្តៈ (ឧត្តា) បានដល់ គហបតី ឈ្មោះថា ឧត្តៈ អ្នកឲ្យរបស់ដីប្រណីត ។ ឧត្តគហបតីនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ស្ថាបនា ទុកក្នុងតំណែងឯតទុត្តៈ យ៉ាងនេះថា ភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាសាវករបស់ តថាគត អ្នកឲ្យរបស់ដីប្រណីត ឧត្តគហបតីជាកំពូល ។

ចប់អដ្ឋកថា វេសាលីសូត្រទី ១

-១៤៣- តតិយបណ្ណាសកៈ គហិបតិវគ្គ អដ្ឋកថា សូត្រទី ២-៣

អ ដ្ឋ ក ថា

វជ្ជីសូត្រទី ២ និងនាឡិទ្ធាសូត្រទី ៣

[១៧១] សូត្រដ៏សេស មានអត្ថដូចពោលទុកក្នុងសូត្រទី ២ ទី ៣

នោះឯង ។

ចប់អដ្ឋកថា វជ្ជីសូត្រទី ២-៣

អដ្ឋកថា

ការទ្វាជសូត្រទី ៤

[១៧៣] ការទ្វាជសូត្រទី ៤ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

ភិក្ខុនោះ ឈ្មោះថា បិណ្ណាលៈ ព្រោះបួសស្វែងរកនូវដុំបាយ ។
បានឮថា លោកជាព្រាហ្មណ៍មានខ្លួនស្នាំងស្លម ។ កាលគេឃើញ
លោក និងសក្ការៈរបស់ភិក្ខុសង្ឃ ទើបចេញបួសដើម្បីត្រូវការដុំបាយ ។
លោកកាន់យកបាត្រកាជនៈខ្នាតធំត្រាប់សូមគេ ។ ព្រោះហេតុនោះ លោក
ឆាន់បបរពេញកាជនៈ ទំពារស្មើនំពេញកាជនៈ បរិភោគបាយពេញកាជនៈ ។
លំដាប់នោះ ភិក្ខុទាំងឡាយទើបក្រាបទូលអាការដែលលោកឆាន់ ចំពោះ
ព្រះសាស្តា ។ ព្រះសាស្តា ទ្រង់មិនអនុញ្ញាតស្នាក់បាត្រដល់លោក លោក
ទើបផ្តាច់បាត្រទុកក្រោមគ្រែ ។ លោកសូម្បីកាលនឹងទុក ក៏រុញបាត្រទៅ
សូម្បីកាលនឹងកាន់យក ក៏ទាញបាត្រមក ។ បាត្រនោះ យូរៗ ទៅ ត្រូវសឹក
រិចរិល ព្រោះការកកិត ទទួលបានត្រឹមតែបាយមួយនាឡិប៉ូណ្តោះ ។ លំដាប់
នោះ ភិក្ខុទាំងឡាយក្រាបទូលចំពោះព្រះសាស្តា ។ តមក ព្រះសាស្តាទ្រង់
អនុញ្ញាតស្នាក់បាត្រដល់លោក ។ សម័យតមក ព្រះថេរៈចម្រើនឥន្ទ្រិយ-

ការនា តាំងនៅក្នុងព្រះអរហត្តដែលជាផលដ៏កំពូល ។ ដូច្នោះ លោកទើប
ឈ្មោះ **បិណ្ណាលៈ** ព្រោះបួសដើម្បីត្រូវការដុំបាយ តែដោយគោត្រ ឈ្មោះ
ថា **ការទ្វារ** ហេតុនោះ រួមឈ្មោះទាំងពីរចូលជាមួយគ្នា ទើបហៅថា
បិណ្ណាលការទ្វារ ដូច្នោះ ។

បទថា **ស្តេចបានមករក (ឧបសង្កមិ)** សេចក្តីថា ដែលហែហមដោយ
មហាមាត្រអ្នកមានឈ្មោះល្បី ស្តេចចូលទៅរក ។ បានឮថា ថ្ងៃមួយព្រះ-
ថេរៈត្រាច់បិណ្ណបាតក្នុងក្រុងសាវត្ថី សម្រេចភក្តិកិច្ចហើយ គិតថា ក្នុងរដូវ
ក្តៅ នឹងអង្គុយសម្រាកពេលថ្ងៃក្នុងកន្លែងត្រជាក់ៗ ទីណា ទើបហោះទៅ
កាន់ព្រះរាជឧទ្យាន ឈ្មោះថា **ឧទកដ្ឋាន** របស់ព្រះបាទឧទេន ក្បែរមាត់
ច្រាំងទន្លេគង្គា អង្គុយសម្រាកពេលថ្ងៃ ត្រង់គល់ឈើមួយកន្លែង ត្រូវខ្យល់
លាយដោយភាពត្រជាក់នៃទឹក ក្រោមដើមឈើមួយ ។

ចំណែកព្រះបាទឧទេន ទ្រង់ជីកមហាបានៈ (សុរា ?) រហូតអស់ ៧
ថ្ងៃ ក្នុងថ្ងៃទី ៧ ទ្រង់ត្រាស់ឲ្យតុបតែងព្រះរាជឧទ្យាន មានជនក្រុមធំហែហម
ស្តេចទៅព្រះរាជឧទ្យាន ទ្រង់ផ្តល់ព្រះទ័នផ្តុំដែលក្រាលទុកក្រោមដើមឈើ
មួយកន្លែង លើផ្តាំងថ្មដែលជាមង្គល ។ បាទបរិចារិកាម្នាក់របស់ព្រះអង្គ
នៅអង្គុយប្របាច់ព្រះបាទព្រះអង្គ ។ ព្រះរាជាស្តេចកាន់និទ្រាមម្នាក់ ដោយ

ការគក់ប្របាច់នោះ ។ កាលផ្តល់ ពួកស្រីស្នំទាំងឡាយគិតថា យើងនឹង
ប្រគំតន្ត្រីជាដើម ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ព្រះរាជាអង្គណា ព្រះរាជាអង្គនោះ
ក៏ផ្តល់ហើយ ក្នុងវេលាព្រះអង្គផ្តល់ គួរយើងនាំគ្នាធ្វើសេចក្តីរីករាយ ។
ទើបទុកដាក់គ្រឿងតន្ត្រីរៀងៗ ខ្លួន ចូលទៅកាន់ខ្សែន ។ ស្រីទាំងនោះ
ដើរចេញទៅឃើញតូចបរិកោត ប្រដាប់ផ្កាឈើ ឃើញព្រះថេរៈ ក៏ហាមគ្នា
និងគ្នាថា “កុំធ្វើសំឡេង” ហើយអង្គុយចុះថ្វាយបង្គំ ។ ព្រះថេរៈសម្តែង
ធម្មកថាដល់ស្រីទាំងនោះ ដោយន័យថា ពួកនាងគប្បីលះបង់សេចក្តីឫស្សា
គប្បីបន្ទាបនឹងសេចក្តីកំណាញ់ជាដើម ។

ស្រីបាទបរិចារិកម្នាក់អង្គុយប្របាច់ ព្រះបាទរបស់ព្រះរាជានោះ
ក៏អង្រួនព្រះបាទជាសំព្រះរាជា ព្រះរាជាត្រាស់សួរថា ស្រីទាំងអស់នោះទៅ
ណា ។ ស្រីនោះទូលថា ព្រះអង្គនឹងមានព្រះរាជបំណងអ្វី ដោយស្រីទាំង
នោះ ស្រីស្នំទាំងនោះអង្គុយចោមរោមសមណៈមួយអង្គ ។ ព្រះរាជាទ្រង់
ព្រះពិរោធ ដូចអំបិលដាក់ចម្រ្កានភ្លើង ទន្ទ្រាំព្រះបាទ ទ្រង់ព្រះតម្រិះថា យើង
នឹងឲ្យស្រមោចក្រហមទាំងសមណៈនោះ ទើបស្តេចទៅ ឃើញសំបុកស្រមោច
ក្រហមនៅលើដើមអសោក ទ្រង់យកព្រះហស្តទាញកន្ត្រាក់ចុះមក តែមិន
អាចបាក់មែកឈើ ។ សំបុកស្រមោចក្រហម ក៏ដាច់ធ្លាក់មកលើព្រះសិរសា

ព្រះរាជា ។ ពេញទាំងព្រះវរកាយ ដូចជាអង្គាមស្រូវសាលី និងដូចជាត្រូវ
 ប្រទីបដុត ។ ព្រះថេរៈជ្រាបថា ព្រះរាជាក្រោធ ទើបហោះទៅដោយប្ញទ្ធិ ។
 ស្រីសូម្បីទាំងនោះក្រោកឡើង ទៅជិតព្រះរាជា ធ្វើការជូតព្រះវរកាយ ចាប់
 ស្រមោចក្រហមដែលធ្លាក់ចុះត្រង់ផែនដី បោះទៅលើព្រះវរកាយ និងយក
 លំពែង គឺ មាត់ ចាក់ថា “អ្វីនេះ ព្រះរាជាដទៃ ឃើញបព្វជិតទាំងឡាយ
 ហើយថ្វាយបង្គំ តែព្រះរាជាព្រះអង្គនេះ ទ្រង់បំណងនឹងទម្លាយសំបុកស្រមោច
 ក្រហមលើសីសៈ” ។ ព្រះរាជាទ្រង់ឃើញកំហុស ទើបត្រាស់បង្គាប់ឲ្យហៅ
 អ្នករក្សាស្នូនមក ត្រាស់សួរថា “បព្វជិតនេះ សូម្បីក្នុងថ្ងៃដទៃៗ មកក្នុង
 ទីប្ញ” ។ អ្នករក្សាព្រះរាជាឧទ្យានក្រាបទូលថា យ៉ាងនោះឯង ព្រះអង្គ” ។
 ព្រះរាជាត្រាស់ថា “ក្នុងថ្ងៃដែលលោកមកក្នុងទីនេះ អ្នកគប្បីប្រាប់យើង” ។
 ២-៣ ថ្ងៃប៉ុណ្ណោះ សូម្បីព្រះថេរៈក៏មកអង្គុយត្រង់គល់ឈើ ។ អ្នករក្សា
 ព្រះរាជឧទ្យានឃើញ គេគិតថា នេះជាបណ្ណាការធំរបស់យើង ដូច្នោះហើយ
 ទើបប្រញាប់ទៅក្រាបទូលព្រះរាជា ។ ព្រះរាជាស្តេចក្រោកឡើង ទ្រង់ហាម
 សំឡេងស័ន្ទ និងសួរតូចជាដើម ស្តេចបានទៅកាន់ព្រះរាជឧទ្យាន ព្រមទាំង
 អាមាត្រដែលមានឈ្មោះល្បី ។ ដោយហេតុនោះ លោកទើបពោលថា ស្តេច
 យាងទៅរក (ឧបសង្កមិត្តា) ។

បទថា នៅមិនទាន់អស់សេចក្តីរីករាយក្នុងកាមទាំងឡាយ (អនិក្ខ-
ឡិតារិនោ កាមេសុ) សេចក្តីថា ការសប្បាយរីករាយណាក្នុងកាមទាំងឡាយ
អ្នកមានរដូវ (មានវ័យចម្រើន) មិនបានសប្បាយរីករាយនោះ អធិប្បាយ
ថា មិនបំណងបរិភោគកាម ។ បទថា នឹងបដិបត្តិនៅបានយូរ (អទ្ធានព្វ
អាបាទេន្តិ) សេចក្តីថា ប្រកាន់ប្រពៃណី ប្រព្រឹត្តតាមប្រពៃណីមកយូរ ។

[១៧៤] បទថា មាតុមត្តិសុបិ ប្រែថា ពួកស្ត្រីល្មមជាមាតា ពិត
ណាស់ ពាក្យទាំង ៣ នេះ គឺ មាតា បងស្រី កូនស្រី ជាអារម្មណ៍ធ្ងន់ក្នុង
លោក ។ ព្រះថេរៈកាលសម្តែងថា បុគ្គលជម្រះចិត្តដែលជាប់ជំពាក់ដោយ
អារម្មណ៍ធ្ងន់មិនបាន ទើបពោលយ៉ាងនោះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។ លំដាប់
នោះ ព្រះថេរៈឃើញចិត្តរបស់ព្រះរាជាទ្រង់មិនធ្លាក់ចុះ ដោយសញ្ញានោះ
ទើបពោលកម្មដ្ឋាន គឺ អាការ ៣២ ដែលព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ដើម្បីចង
ចិត្តទុក ដោយអំណាចមនសិការបដិកូលសញ្ញា (ធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយសម្គាល់
ថា ជារបស់បដិកូល) ។

[១៧៥] បទថា អ្នកមានកាយមិនបានអប់រំហើយ (អកាវិតកាយា)
បានដល់ អ្នកមានកាយដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងទ្វារ ៥ មិនទាន់បានអប់រំ ។ ការ
បំពេញកម្មដ្ឋានជាវត្ថុធ្វើបានលំបាក ព្រោះហេតុនោះ អសុភកម្មដ្ឋានរបស់

អ្នកមិនបានអប់រំកាយទាំងនោះ ជារបស់ធ្វើបានលំបាក ។ ព្រះថេរៈ កាល
ឃើញចិត្តរបស់ព្រះរាជាមិនចុះកាន់កម្មដ្ឋាន ទើបសម្តែងឥន្ទ្រិយសំរិះសីល
ដល់ព្រះរាជា ដោយប្រការដូច្នោះ ។ ពិតហើយ ព្រះបាទខទេន រមែងជម្រះ
ចិត្តឲ្យចូលទៅចងទុកក្នុងឥន្ទ្រិយសំរិះមិនបាន ។ ព្រះបាទខទេនទ្រង់ស្តាប់
សេចក្តីនោះ ជាអ្នកមានចិត្តធ្លាក់ចុះក្នុងកម្មដ្ឋាននោះ ទើបត្រាស់ពាក្យមាន
ជាដើមថា ព្រះការទ្វាជៈ ពិតជាអស្ចារ្យ (អច្ឆរិយំ កោ ការទ្វាជ) ។

[១៧៦] គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យ ក្នុងពាក្យថា មានកាយមិនបានរក្សា
(អរក្ខិតេនេវ កាយេន) ជាដើម ដូចតទៅនេះ ៖

កាលឃើសយូងដៃ និងជើង កៀកកទៅមក ឈ្មោះថា មិនរក្សា
កាយ ។ កាលពោលពាក្យអាក្រក់គ្រោតគ្រោត មានប្រការផ្សេងៗ ឈ្មោះថា
មិនរក្សាវាចា ។ កាលត្រិះរិះដល់កាមវិតក្កជាដើម ឈ្មោះថា មិនរក្សាចិត្ត ។
គប្បីជ្រាប សេចក្តីដោយបរិយាយដូចពោលហើយក្នុងពាក្យថា មានកាយ
ដែលរក្សាហើយ ជាដើម ។

បទថា ក្នុងសម័យនោះ ធម៌ គឺ សេចក្តីលោកទាំងឡាយ រមែងគ្រប
សង្កត់ខ្ញុំខ្លាំងណាស់ (អតិរិយ មំ តស្មី សមយេ លោកធម្មា បរិសហន្តិ)
សេចក្តីថា ក្នុងសម័យនោះ សេចក្តីលោក រមែងគ្របសង្កត់ខ្ញុំ ។ បទថា

មានសតិដែលតាំងទុកហើយ (ឧបដ្ឋិតាយ សតិយា) បានដល់ មានកាយ-
គតាសតិ (សតិដែលមានកាយជាអារម្មណ៍) តាំងមាំហើយ ។ បទថា ក្នុង
សម័យនោះ សេចក្តីលោកទាំងឡាយមិនគ្របសង្កត់ខ្ញុំ (ន មំ តត្ថ តស្មី
សមយេ) សេចក្តីថា សេចក្តីលោក រមែងមិនគ្របសង្កត់ខ្ញុំ ដូចពីមុន ។
បទថា គ្របសង្កត់ (បរិសហន្តិ) សេចក្តីថា រមែងកើតនូវឯង ។ ដូច្នោះ
ព្រះថេរៈទើបពោលកាយ ៣ ទុកក្នុងព្រះសូត្រនេះ ។ យ៉ាងណា? គឺ
ពិតហើយ ក្នុងពាក្យថា កាយនេះ (ឥមមេវ កាយំ) នេះ លោកពោលដល់
ករជ្ជកាយ ។ ក្នុងពាក្យថា មានកាយដែលអប់រំហើយ (ការិតក្កាយោ) នេះ
ពោលដល់កាយដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងទ្វារ ៥ ។ ក្នុងពាក្យថា មានកាយដែល
រក្សាហើយ (រក្ខិតេនេវ កាយេន) នេះ បានដល់ ចោបនកាយ (ការកម្រឹក
កាយ) អធិប្បាយថា កាយវិញ្ញត្តិ (ធ្វើឲ្យគេដឹងដោយកាយ) ។

ចប់អដ្ឋកថា ការទ្វាជសូត្រទី ៤

អដ្ឋកថា

យោសិតសូត្រទី ៦

[១៧៨] ក្នុងយោសិតសូត្រទី ៦ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា រូបដែលជាទីតាប់ចិត្ត (រូបា ច មនាបា) បានដល់ រូបដែល
គួរពេញចិត្តមានហើយ ។ បទថា និន័ចក្កុវិញ្ញាណ (ចក្កុវិញ្ញាណញ្ច) បាន
ដល់ ចក្កុវិញ្ញាណមានហើយ ។ បទថា ផស្សៈដែលជាតាំងនៃសុខវេទនា
(សុខវេទនិយំ ផស្សំ) បានដល់ ផស្សៈដែលជាបច្ច័យដល់សុខវេទនា ដែល
សម្បយុត្តដោយចក្កុវិញ្ញាណក្នុងជវនកាល ដោយអំណាចឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
បទថា សុខវេទនា (សុខា វេទនា) បានដល់ សុខវេទនា អាស្រ័យផស្សៈណា
មួយកើតឡើងក្នុងជវនៈ ។ សុម្បិក្នុងបទដ៏សេស ក៏មានន័យនេះដូចគ្នា ។
ដូច្នោះ ព្រះមានព្រះភាគទើបត្រាស់ធាតុ ២៣ ក្នុងព្រះសូត្រនេះ ។
យ៉ាងណា ។

ពិតណាស់ ក្នុងទីនេះ ចក្កុបសាទ ជាចក្កុធាតុ , អារម្មណ៍ដែលប៉ះ
ខ្ទប់ចក្កុបសាទនោះ ជារូបធាតុ , ចក្កុវិញ្ញាណ ជាវិញ្ញាណធាតុ , ខន្ធ ៣
ដែលកើតព្រមជាមួយចក្កុវិញ្ញាណធាតុ ជាធម្មធាតុ ។ ជាធាតុ ២០ គឺ ក្នុង

-១៥២- សារតុប្បកាសិនី អដ្ឋកថា សំយុត្តនិកាយ សន្និដ្ឋានវគ្គ

ទ្វារទាំង ៥ ទ្វារមួយៗ មាន ៤ , អាវជួនចិត្ត លោករាប់ថាជា មនោធាតុ^១
ក្នុងមនោទ្វារ ដោយប្រការដូច្នោះ ។ អាវម្មណ៍ និងហឫទ័យវត្ថុ ជាធម្មធាតុ ,
ចិត្តដែលអាស្រ័យហឫទ័យវត្ថុ ជាមនោវិញ្ញាណធាតុ រួមជាធាតុ ២៣ ដោយ
ប្រការដូច្នោះ ។ លោកសម្តែងទុកថា ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់សេចក្តីផ្សេង
នៃធាតុ ដោយអំណាចធាតុ ២៣ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ចប់អដ្ឋកថា យោសិតសូត្រទី ៦

១-អាវជួនចិត្ត លោករាប់ថាជា មនោធាតុ^១ ក្នុងមនោទ្វារ , ត្រង់នេះគួរតែក្នុងបញ្ចូលទ្វារ?

អដ្ឋកថា

ហាលិទ្ធិកានិស្សត្រទី ៧

ហាលិទ្ធិកានិស្សត្រទី ៧ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

[២០០] បទថា រមែងដឹងច្បាស់ថា រូបយ៉ាងនេះគួរពេញចិត្ត (មនាបំ
តត្ថតន្តិ បជានាតិ) សេចក្តីថា ភិក្ខុរមែងដឹងច្បាស់នូវរូបដែលគួរពេញចិត្ត
ដែលឃើញហើយថា រូបនោះរមែងជាយ៉ាងនោះ រូបនោះជាមួយយ៉ាងនោះ
រូបនោះគួរពេញចិត្តដូចគ្នា ។ បទថា ព្រោះអាស្រ័យចក្ខុវិញ្ញាណចក្ខុ និង
ផស្សៈដែលជាទីតាំងនៃសុខវេទនា (វិញ្ញាណំ សុខវេទនិយំ ផស្សំ បដិច្ច^១)
សេចក្តីថា ចក្ខុវិញ្ញាណ និងផស្សៈណា ដែលជាបច្ច័យដល់សុខវេទនា ដោយ
ទីបំផុតនៃឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ឬដោយទីបំផុតនៃអនន្តរប្បច្ច័យ ឬដោយទី
បំផុតនៃសមនន្តរប្បច្ច័យ ឬដោយទីបំផុតនៃសម្បយុត្តប្បច្ច័យ គឺ សុខវេទនា
រមែងកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យចក្ខុវិញ្ញាណ និងផស្សៈដែលសោយសុខ-
វេទនានោះ ។ ក្នុងបទទាំងពួងក៏ន័យនេះ ។ ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងស្មត្រ
ទាំងពីរនេះ គប្បីជ្រាបថា លោកពោលកិរិយាមនោវិញ្ញាណធាតុថា ធ្វើអាវ-

១-ក្នុងបិដកខ្មែរជា ចក្ខុវិញ្ញាណំ សុខវេទនិយំ ច សុខវេទនិយំ ផស្សំ បដិច្ច ។

-១៥៤- សារតុប្បកាសិនី អដ្ឋកថា សំយត្តនិកាយ សន្និយសុត្តនិកាយ

ជួនកិច្ច ឬថា លោកពោលមនោធាតុប៉ុណ្ណោះ ដោយឈ្មោះថា មនោធាតុ
ស្មើគ្នា ។

ចប់អដ្ឋកថា ហាលិទ្ធកានិស្សត្រដី ៧

អដ្ឋកថា

លោហិច្ចុស្តត្រធី ៩

[២០៣] ក្នុងលោហិច្ចុស្តត្រធី ៩ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា មក្ករកដ (មក្ករកដ) បានដល់ ក្នុងនគរ មានឈ្មោះយ៉ាង
 នោះ ។ បទថា អរញ្ញកុដិ (អរញ្ញកុដិកាយំ) បានដល់ ក្នុងកុដិតូចមួយ
 ដែលគេសាងទុកក្នុងព្រៃ មិនមែនខ្ទមដែលនៅចុងវិហារ ។ បទថា ពួក
 មាណពដែលជាអន្តេវាសិក (អន្តេវាសិកមាណវកា)^១ សេចក្តីថា សូម្បីជន
 ពួកណាជាមនុស្សចាស់ក្នុងទីនោះ ជនទាំងនោះ លោកហៅថា មាណពដូច
 គ្នា ព្រោះជាអន្តេវាសិក ។ បទថា បាននាំគ្នាចូលទៅ (តេនុបសន្តមីសុ)
 សេចក្តីថា មាណពទាំងនោះរៀនសិល្បៈតែត្រឹក ពេលល្ងាចត្រជាក់គិតថា
 យើងនឹងទៅរកឧសមកឲ្យអាចារ្យ ដូច្នោះ ចូលព្រៃហើយ ចូលទៅជួរកុដិ
 នោះ ។ បទថា ជុំវិញៗ កុដិ (បរិភោ បរិភោ កុដិកាយំ) សេចក្តីថា
 ដើរព័ទ្ធជុំវិញកុដិនោះ ។ បទថា សេលេយ្យកកីឡា (សេលោកស្សកានិ)
 សេចក្តីថា លេងចាប់ខ្នងគ្នាទៅវិញទៅមក ហើយលោតកញ្ជ័ងម្តងទៅខាង

១-បិដកខ្មែរជា អន្តេវាសិកា កដ្ឋហារកា មាណវកា ។

នេះ ម្តងទៅខាងណោះ ។

ក្នុងបទថា **ត្រងោល (មុណ្ណកា)** ជាដើម មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ។

ពាក្យថា មុណ្ណៈ និងពាក្យថា សមណៈ ហៅថា សមណៈសមណៈទាំងឡាយ ក៏ត្រូវ ។ ក៏មាណពទាំងនេះ កាលនឹងលេង ទើបពោលថា ពួកសមណៈ ត្រងោល ។

បទថា **ឥព្វា** បានដល់ គហបតី ។ បទថា **កណ្ណា** ប្រែថា ខ្មៅ ។ លោកសំដៅដល់ព្រហ្មថា **ពន្ទ** ក្នុងពាក្យថា **ពួកអ្នកកើតពីខ្នងជើងព្រហ្ម (ពន្ទ បាទាបច្ចា)** ។ ពិតហើយ ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ ហៅព្រហ្មនោះថា **បិតាមហៈ (តាទូត)** ។ ពួកកើតត្រង់ជើងទាំងឡាយ ឈ្មោះថា **បាទបច្ចា** អធិប្បាយថា កើតអំពីខ្នងជើងរបស់ព្រហ្ម ។ បានឮថា មាណពទាំងនោះ មានលទ្ធិដូច្នោះថា ពួកព្រាហ្មណ៍ ចេញចាកពីមាត់នៃព្រហ្ម ពួកក្សត្រិយ៍ ចេញចាកពីទ្រូង ពួកវេស្សៈចេញចាកពីផ្ចិត ពួកសុទ្រៈចេញចាកពីជង្គង់ ពួកសមណៈចេញចាកពីខ្នងជើង ។ បទថា **ករតកានំ** បានដល់ កុដ្តម្តីទាំងឡាយ ។ ពិតហើយ ព្រោះហេតុដែលកុដ្តម្តីទាំងឡាយចិញ្ចឹមជីវិតក្នុងដែន ។ ដូច្នោះ លោកហៅថា **ករតៈ** ។ ក៏មាណពទាំងនេះ កាលពោលមើលងាយ ទើបពោលថា **មនុស្សការតៈ (ករតកានំ)** ។

បទថា ចេញចាកវិហារហើយ (វិហារា និក្ខមិត្តា) សេចក្តីថា ព្រះ-
ថេរៈគិតថា ពួកមាណពទាំងនេះ ចង់ឧសជាបាច់ហើយ ទុកចោលក្នុងបរិ-
វេណដែលគួររីករាយ ត្រង់ទីមានខ្យល់ដែលចាក់ទុកយ៉ាងស្មើ មានពន្លឺព្រិចៗ
ស្រដៀងដែនប្រាក់ កកាយខ្យល់ យកដៃចាប់ដៃគ្នារត់លេងជុំវិញៗ បណ្តកុដិ
ហើកព្រួញនិយាយថា សមណៈត្រងោលទាំងនេះ ពួកកុដិម្តីបូជាហើយ
ដូច្នោះ ទើបធ្វើការកុហក់គ្នា ទាំងមិនដឹងថា មានភិក្ខុទាំងឡាយនៅក្នុងទីនោះ
ចាំយើងនឹងសម្តែងភិក្ខុទាំងនោះ ដូច្នោះហើយ ទើបចេញពីបណ្តកុដិ ។

[២០៤] បទថា ជាអ្នកប្រសើរដោយសីលមកពីបុរាណ (សីលុត្តមា
បុព្វតរា អហេសុំ) សេចក្តីថា ព្រះថេរៈគិតថា កាលពោលដល់គុណរបស់
អ្នកមានគុណ សភាពមិនមានគុណរបស់អ្នក មិនមានគុណ ក៏នឹងប្រាកដ
ច្បាស់ កាលសរសើរគុណរបស់ព្រាហ្មណ៍ចាស់ៗ ទើបបានពោលយ៉ាងនោះ ។
បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា អ្នកប្រសើរដោយសីល (សីលុត្តមា) ប្រែថា
អ្នកមានសីលប្រសើរបំផុត ។ ពិតហើយ សីលរបស់ព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ
ប្រសើរ មិនមែនជាតិ និងគោត្រ ។ បទថា ព្រាហ្មណ៍ពួកណារលឹកដល់
ធម៌របស់ព្រាហ្មណ៍ចាស់ៗ បាន (យេ បុរាណំ សរន្តិ) សេចក្តីថា ជនពួក
ណារលឹកដល់ធម៌របស់ព្រាហ្មណ៍ចាស់ៗ ។ បទថា អភិកុយ្យ កោធំ ប្រែថា

ព្រោះគ្របសង្កត់សេចក្តីក្រោធបាន ក៏ទូររបស់អ្នកមិនគ្របសង្កត់សេចក្តី
ក្រោធលើ ឈ្មោះថា មិនគ្រប់គ្រង មិនរក្សា ។ បទថា អ្នកប្រព្រឹត្តធម៌ និង
ឈាន (ធម្ម ចជ្ឈានេ ច រតា) សេចក្តីថា ប្រព្រឹត្តក្នុងធម៌ គឺ កុសល-
កម្មបថ ១០ និងក្នុងឈាន គឺ សមាបត្តិ ៨ ។

ព្រះថេរៈ លុះសម្តែងគុណរបស់ព្រាហ្មណ៍ចាស់ៗ ទាំងឡាយយ៉ាង
នេះហើយ ឥឡូវនេះ កាលនឹងញាំញីសេចក្តីស្រវឹងរបស់ព្រាហ្មណ៍ក្នុងយុគ-
បច្ចុប្បន្ន ទើបពោលពាក្យជាដើមថា ជៀសចេញ លះបង់ហើយនូវធម៌ទាំង
នេះចេញ (ឥមេវ វោក្កម្ម ជហម្ពសេ) ដូច្នោះ ។ បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា
ជៀសចេញ (វោក្កម្ម) សេចក្តីថា ជៀសចេញអំពីគុណទាំងនោះ ។ បទថា
លះបង់ហើយ (ជហម្ពសេ) សេចក្តីថា ពួកព្រាហ្មណ៍សម្គាល់ថា ពួកយើង
ជាព្រាហ្មណ៍ដោយហេតុត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះថា ពួកយើងលះបង់ (ការប្រព្រឹត្តធម៌)
ស្វាធារ្យហើយ ដូច្នោះ ជាបុគ្គលវង្វេងគោត្រយ៉ាងនេះថា ពួកយើងជាព្រាហ្មណ៍
ហើយប្រព្រឹត្តមិនរៀបរយ (ក៏បាន) អធិប្បាយថា ធ្វើកាយកម្មជាដើម មិន
រៀបរយ ។ បទថា មានអជ្ជាក្នុងខ្លួនដ៏ច្រើន (សុបុប្ផត្តទណ្ឌា) សេចក្តីថា
ទោសខ្លួនមានដ៏ច្រើន ដែលបុគ្គលទាំងនោះកាន់យកហើយ ហេតុនោះ បុគ្គល
ទាំងនោះ ឈ្មោះថា មានអជ្ជាក្នុងខ្លួនដ៏ច្រើន (សុបុប្ផត្តទណ្ឌា) ។ អធិប្បាយ

ថា អ្នកមានទោសច្រើនយ៉ាង ដែលប្រកាន់មាំហើយ ។ បទថា ភ័យខ្លាច
និងតាំងមាំ (តសថាវរេសុ) បានដល់ អ្នកមានតណ្ហា និងអ្នកអស់តណ្ហា ។
ដោយពាក្យថា របស់បុគ្គលអ្នកមិនគ្រប់គ្រងទ្វារ ជាការសូន្យចាកផល (អគុ-
ត្តទ្វារស្ស កវន្តិ មោឃា) ព្រះថេរៈសម្តែងថា ការសមាទានវត្តទាំងអស់
រមែងជាមោឃៈសម្រាប់អ្នកមិនសង្រួមទ្វារ ។

សួរថា ដូចអ្វី ។

ឆ្លើយថា ដូចទ្រព្យជាគ្រឿងរីករាយនៃចិត្ត ដែលបុរសបានក្នុងការ
យល់សប្តិ ។ អធិប្បាយថា ដូចទ្រព្យជាគ្រឿងរីករាយចិត្ត មានច្រើនយ៉ាង
ដូចជាកែវមណី កែវមុក្កា ដែលបុរសបានហើយក្នុងការយល់សប្តិ រមែង
ទេទេ លុះភ្ញាក់ឡើងមកហើយក៏មិនឃើញអ្វី ជាមោឃៈទេទេ យ៉ាងណា
ក៏ដូច្នោះ ។

បទថា ការអត់ស៊ី (អនាសកា) សេចក្តីថា មិនបរិភោគអាហារ
១-២ ថ្ងៃ ជាដើម ។ បទថា ការដេកលើផែនដី (ថណ្ឌិលសាយិកា ច)
បានដល់ ដេកលើផែនដីដែលក្រាលដោយគំនរស្មៅខៀវ ។ បទថា ការងូត
ទឹកក្នុងវេលាព្រឹក និងព្រៃវេទ (បារតា សិនានព្វ តយោ ច វេទា) សេចក្តី
ថា ចូលទៅងូតទឹកព្រឹកព្រលឹម និងវេទ ៣ ។ បទថា ស្បែកសត្វមាន

សម្មសុរិវិន័ ផ្ទ្គងសកំ មន្ទិលរបស់ធ្មេញ (ខរាជិនំ ជដា បរន្តោ) បានដល់
 ស្បែកសត្វដែលមានសម្មសុរគ្រោតគ្រោត ផ្ទ្គងសកំ និងមន្ទិលធ្មេញ ដែល
 ឈ្មោះថា បន្តៈ ។ បទថា មន្ត សីលព្វត តបៈ (មន្តា សីលព្វតំ តបោ)
 បានដល់ មន្ត និងវត្ត ពោលគឺ អាការរបស់ពពែ និងអាការរបស់គោ ។
 លោកពោលថា នេះជាតបៈរបស់ព្រាហ្មណ៍ក្នុងកាលឥឡូវនេះ ។ បទថា ការ
 កុហក ឈើទំពកំ (កុហនា វន្តទណ្ហា ច) សេចក្តីថា សេចក្តីបញ្ជោតបន្ទំ
 គឺ ទោសដែលបិទបាំង ដូចលាមកដែលត្រូវបិទបាំងទុក និងឈើប្រត់ គឺ
 ឈើមានទំពកំ ដែលកាន់យកអំពីដើមល្វា ដើមចារ និងដើមព្នៅ ណាមួយ ។
 បទថា ការយកទឹកលុបមុខ (ឧទកា ច មនានិ ច) បានដល់ លុបមុខដោយ
 ទឹក ។ ដោយបទថា ជាវណ្ណៈរបស់ព្រាហ្មណ៍ (វណ្ណា ឯតេ ព្រាហ្មណានំ)
 ព្រះថេរៈសម្តែងភណ្ឌៈទាំងនោះថា វណ្ណៈ ដែលជាគ្រឿងបរិក្ខាររបស់ពួក
 ព្រាហ្មណ៍ ។ បទថា កតា កិញ្ចិក្ខុការវនា ប្រែថាការវនាដែលឃើញដល់
 អាមិស ដែលធ្វើហើយ ។ ម្យ៉ាងទៀត បាលីក៏យ៉ាងនេះដូចគ្នា ។ អធិប្បាយ
 ថា ធ្វើដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការពោលដល់អាមិសតិចតួច ។ ឥឡូវនេះ
 ព្រះថេរៈ លុះទម្លាយសេចក្តីយល់ខុស របស់ពួកព្រាហ្មណ៍យ៉ាងនេះហើយ
 កាលនឹងសម្តែងគុណរបស់ព្រាហ្មណ៍ចាស់ៗ ទៀត ទើបពោលពាក្យជាដើមថា

ចំណែកចិត្តដែលតាំងមាំល្អហើយ (ចិត្តញូ សុសមាហិតំ) ។ បណ្ណាបទទាំង
នោះ ដោយបទថា ដែលតាំងមាំល្អហើយ (សុសមាហិតំ) ព្រះថេរៈសម្តែង
ថា ចិត្តរបស់ព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ បានតាំងមាំដោយល្អ ដោយឧបចារសមាធិ
និងអប្បនាសមាធិ ។ បទថា មិនរឹងត្អឹង (អទិលំ) បានដល់ ទន់ភ្លន់ គឺ
មិនរឹងរូស ។ ដោយបទថា ប្រការនោះជាផ្លូវបានដល់ព្រហ្ម (សោ មគ្គោ
ព្រហ្មបត្តិយា) ព្រះថេរៈ កាលសម្តែងថា នោះជាផ្លូវសម្រេចឲ្យដល់ព្រហ្ម
ដ៏ប្រសើរ ក៏ពួកអ្នក ឈ្មោះថា ជាព្រាហ្មណ៍ឬ ដូច្នោះ ទើបបានពោលយ៉ាង
នោះ ។

[២០៥] បទថា អគម៌សុ នុ ខ្វិធ កាត់ថា អគម៌សុ នុ ខោ ឥធ ។
បទថា រមែនរិករាយ (អធិមុច្ចតិ) សេចក្តីថា ជាអ្នកបង្ហោនទៅ គឺ ជាប់នៅ
ដោយអំណាចកិលេស ។ បទថា រមែនទាស់ចិត្ត (ព្យាបជ្ជតិ) បានដល់
ជាអ្នកមិនពេញចិត្តដោយអំណាចព្យាបាទ ។ បទថា មានចិត្តមានអារម្មណ៍
ជាកាមាវចរ (បរិត្តចេតសោ) បានដល់ ជាអ្នកមានចិត្តមានអារម្មណ៍ប្រមាណ
តិច ព្រោះជាអ្នកមានចិត្តសៅហ្មង ព្រោះមានសតិមិនតាំងមាំ ។ បទថា
ចេតោវិមុត្តិ បានដល់ ផលសមាធិ ។ បទថា បញ្ញាវិមុត្តិ បានដល់ ផល-
បញ្ញា ។

-១៦២- សារត្ថប្បកាសិដី អដ្ឋកថា សំយុត្តនិកាយ សន្និដ្ឋានវគ្គ

[២០៦] បទថា មានចិត្តមានអារម្មណ៍រកប្រមាណមិនបាន (អប្បមាណាចតសោ) បានដល់ អ្នកមានចិត្តមាន អារម្មណ៍រកប្រមាណមិនបាន ព្រោះ ជាអ្នកមានចិត្តប្រាសចាកកិលេស ព្រោះជាអ្នកមានសតិតាំងមាំ ។

ចប់អដ្ឋកថា លោហិត្តសូត្រទី ៩

អដ្ឋកថា

វេរហព្វានិស្សត្រទី ១០

[២០៨] វេរហព្វានិស្សត្រទី ១០ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា កាមណ្ណា បានដល់ ក្នុងនគរមានឈ្មោះយ៉ាងនេះ ។ បទថា
យាក្ស ជានិបាត ចុះក្នុងអត្ថថាជំទាស់ ។ ពាក្យដ៏សេសនាយទាំងអស់នោះ
ឯង ។

ចប់អដ្ឋកថា វេរហព្វានិស្សត្រទី ១០

ចប់គហិបតិវគ្គទី ៣

រួមក្នុងវគ្គនេះមាន ០៧ អដ្ឋកថា

- ១-អដ្ឋកថា វេសាលីស្សត្រទី ១
- ២-អដ្ឋកថា វដ្ឋិ-និទ្ទន្តស្សត្រទី ២-៣
- ៣-អដ្ឋកថា ការទ្វាជស្សត្រទី ៤
- ៤-អដ្ឋកថា យោសិតស្សត្រទី ៦
- ៥-អដ្ឋកថា ហាលិទ្ធកានិស្សត្រទី ៧
- ៦-អដ្ឋកថា លោហិច្ឆស្សត្រទី ៩
- ៧-អដ្ឋកថា វេរហព្វានិស្សត្រទី ១០

ទេវទហវគ្គទី ៤

អ ដ្ឋ ក ថា

ទេវទហសូត្រទី ១

[២១១] ទេវទហសូត្រទី ១ នៃទេវទហវគ្គ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅ

នេះ ៖

និគម បានឈ្មោះ ដោយនុបំសកលិន្តថា ទេវទហំ ។ បទថា ដែល
ជាមនោរម្យ (មនោរមា) ប្រែថា ជាទីញ៉ាំងចិត្តឲ្យរីករាយ អធិប្បាយថា
ជាទីពេញចិត្ត ។ បទថា ដែលមិនជាទីមនោរម្យ (អមនោរមា) ប្រែថា មិន
ជាទីពេញចិត្ត ។

ចប់អដ្ឋកថា ទេវទហសូត្រទី ១

អដ្ឋកថា

ខណសូត្រទី ២

[២១២] ខណសូត្រទី ២ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា នរក ឈ្មោះថា ផស្ស្សយតនិកៈ ៦ (ឆ ផស្ស្សយតនិកា នាម) សេចក្តីថា នរក ឈ្មោះថា ផស្ស្សយតនៈ ៦ មិនមាន (នរកទាំងឡាយដែល ឈ្មោះ ឆផស្ស្សយតនិកាតែមួយជាន់មិនមាន) ។ ពិតណាស់ ការបញ្ញត្តិថា ផស្ស្សយតនៈតាមទ្វារ ៦ រមែងមានក្នុងមហានរកសូម្បីទាំងអស់ ៣១ រណ្តៅ ទុំរំដង ។ តែពាក្យនេះ លោកពោលសំដៅយកអវិច្ឆិមហានរក ។

[២១៣] សូម្បីក្នុងបទថា សួគ៌ (សក្តា) នេះ លោកបំណងយកចំពោះ តាវត្តិនិរុប្បវិបុល្លោះ ។ តែឈ្មោះថា បញ្ញត្តិនៃអាយតនៈ ៦ សូម្បីតែមួយ យ៉ាង ក្នុងកាមាវចរទេវលោក មិនមានក៏ទេ ។

សួរថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សម្តែងឆផស្ស្សយតនិកានេះទុកដើម្បី អ្វី ។

ឆ្លើយថា នរណាៗ មិនអាចនឹងនៅប្រព្រឹត្តមគ្គព្រហ្មចរិយៈក្នុងនរក បាន ព្រោះទទួលនូវទុក្ខតែម្យ៉ាង និងមិនអាចប្រព្រឹត្តមគ្គព្រហ្មចរិយៈក្នុងទេវ-

លោកបាន ព្រោះកើតសេចក្តីប្រមាទ ដោយអំណាចសេចក្តីរីករាយក្នុងការ
លេងតែម្យ៉ាង ព្រោះបានទទួលសេចក្តីសុខតែម្យ៉ាង ។ ចំណែកមនុស្សលោក
មានសេចក្តីសុខ និងទុក្ខលាយគ្នា ក្នុងមនុស្សលោកនេះប៉ុណ្ណោះ រមែងមាន
ទាំងអបាយ និងស្នេហាប្រាកដ ។ នេះឈ្មោះថា ជាកម្មកូមិ របស់មគ្គព្រហ្ម-
ចរិយៈ ។ កម្មកូមិនោះ ពួកអ្នកបានហើយ ព្រោះដូច្នោះ ខន្ធ ដែលជារបស់
មនុស្ស ដែលពួកអ្នកបានហើយ ចាត់ជាលាភរបស់ពួកអ្នក និងការវះជា
មនុស្សដែលពួកអ្នកបានហើយនេះ ក៏ជាខណៈ ជាសម័យ នៃការប្រព្រឹត្ត
ព្រហ្មចរិយៈ ដែលពួកអ្នកបាន ។ សមពិតដូចពាក្យដែលព្រះបុរាណចារ្យ
ទាំងឡាយពោលទុកថា ។

ការចម្រើនមគ្គក្នុងទីនេះ នេះក៏ជាកម្មកូមិ ធម៌ជាទីតាំងនៃ
សេចក្តីសង្វេគជាច្រើនក្នុងទីនេះក៏ជាឋានៈ លោកកើត
សេចក្តីសង្វេគហើយ ចូរប្រកបសេចក្តីព្យាយាមដោយ
ប្រពៃ ក្នុងវត្ថុដែលជាទីតាំងនៃសេចក្តីសង្វេគចុះ ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា សំវេតា ប្រែថា សេចក្តីសង្វេគ ។

អដ្ឋកថា

បឋមរូបនាមសូត្រទី ៣

[២១៤] បឋមរូបនាមសូត្រទី ៣ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា ភ្លើតភ្លើនហើយក្នុងរូប (រូបសមុទិតា) សេចក្តីថា រីករាយ
ក្នុងរូប ។ បទថា ជាទុក្ខ (ទុក្ខា) ប្រែថា ដល់នូវទុក្ខ ។ បទថា ជាសុខ
(សុខា) ប្រែថា ដល់នូវសុខ ដោយសុខក្នុងព្រះនិព្វាន ។

[២១៥] បទថា កេវលា ប្រែថា ទាំងអស់ ។ បទថា ដែលគេបាន
ដឹងថា (យាវតត្តិ វុច្ឆតិ) សេចក្តីថា ដែលបុគ្គលទាំងឡាយពោលថា “មាន
ហើយប្រមាណប៉ុនណា” ។ វោ អក្សរក្នុងពាក្យថា ឯតេ វោ នេះ ត្រឹមតែ
ជានិបាត ។ បទថា ការឃើញរបស់ព្រះអរិយៈទាំងឡាយ ដែលឃើញហើយ
នេះ រមែងជាសត្រូវនឹងមនុស្សលោកទាំងពួង (បច្ចនិកមិទំ ហោតិ សព្វលោ-
កេន បស្សតំ) សេចក្តីថា ការឃើញរបស់បណ្ឌិត ដែលឃើញ រមែងជំទាស់
ខុសនឹងលោកទាំងមូល ។ ពិតហើយ សត្វលោកសម្គាល់ខន្ធ ៥ ថាទៀង
ថាសុខ ថាអត្តា ថាជារបស់ស្អាត ។ បណ្ឌិតសម្គាល់ថា មិនទៀង ជាទុក្ខ
ជាអនត្តា មិនស្អាត ។ បទថា ពោលថាជាសុខ (សុខតោ អាហុ) បានដល់

បុគ្គលទាំងឡាយពោលថា “ជាសុខ” ។ បទថា ដឹងច្បាស់ថាជាសុខ (សុខតោ
វិទូ) សេចក្តីថា បណ្ឌិតទាំងឡាយ ដឹងថាជាសុខ ។ ពាក្យទាំងអស់នេះ លោក
ពោលសំដៅយកព្រះនិព្វាននោះឯង ។

ក្នុងបទថា បុគ្គលពាលដែលវង្វេង... ក្នុងព្រះនិព្វាននេះ (សម្មុទ្ធក្ត)
នេះ បានដល់ អ្នកវង្វេងមិនដឹងព្រះនិព្វាន ។ បទថា មិនដឹងច្បាស់ (អវិទូសុ)
បានដល់ បុគ្គលល្ងង់ខ្លៅទាំងឡាយ ។ ពិតណាស់ ម្ចាស់លទ្ធិ ៩៥ លទ្ធិ
ជាអ្នកមានការសម្គាល់ថា ពួកយើងនឹងសម្រេចព្រះនិព្វាន ដូច្នោះ តែពួក
គេរមែងមិនដឹងថា ឈ្មោះថានិព្វាន គឺ វត្ថុនេះ ។ បទថា សេចក្តីបិទបាំង
(និវតានំ) បានដល់ ត្រូវគ្រឿងបិទបាំង គឺ កិលេសបិទបាំង រូបរិតទុក ។
បទថា សេចក្តីនឹងតរមែងមានដល់បុគ្គលមិនឃើញ (អន្ធការោ អបស្សតំ)
បានដល់ សេចក្តីនឹងត រមែងមានដល់អ្នកមិនឃើញ ។

សួរថា សេចក្តីនោះ ហេតុអ្វី ទើបដូច្នោះ ។

ឆ្លើយថា បុគ្គលល្ងង់ រមែងមិនឃើញព្រះនិព្វាន ឬនិព្វានទស្សនៈ ។
ពិតណាស់ ព្រះនិព្វានក្តី ព្រះនិព្វានទស្សនៈក្តី របស់ជនពាលដែលមិនឃើញ
រមែងប្រព្រឹត្តទៅដូចជាមណ្ឌលព្រះចន្ទដែលត្រូវពពកខ្លៅបិទបាំង ។ ដូចជា
កាជនៈដែលផ្តាប់ និងដូចជាសេចក្តីនឹងតដែលប្រព្រឹត្តទៅអស់កាលជានិច្ច ។

បទថា និព្វានវ័មន៍មានដល់សប្បុរស ដូចជាពន្លឺវ័មន៍មានដល់អ្នកឃើញ
 (សតញ្ច វិវដ្តំ ហោតិ អាណោកោ បស្សតាមិវ) សេចក្តីថា វិវដ្តៈ គឺ និព្វាន
 វ័មន៍មានដល់អ្នកស្ងប់ គឺ សប្បុរសអ្នកឃើញហើយ ដោយបញ្ញាទស្សនៈ
 ដូចជាពន្លឺមានហើយដល់បុគ្គលដែលឃើញ (អ្នកមានភ្នែក) ។ បទថា ជន
 ទាំងឡាយអ្នកស្វែងរក មិនឈ្លាសក្នុងធម៌ សូម្បីនៅជិតក៏មិនដឹងច្បាស់នូវ
 ធម៌ (សន្តិកេ ន វិជ្ជានន្តិ មគ្គា ធម្មស្ស អកោវិទា) សេចក្តីថា ព្រះនិព្វាន
 ណា ឈ្មោះថានៅជិត ព្រោះអ្នកស្វែងរកកំណត់ក្នុងសក់ ឬរោមជាដើមណា
 មួយ ក្នុងរាងកាយរបស់ខ្លួនជាអារម្មណ៍ គប្បីសម្រេចបានដោយលំដាប់ ឬ
 ព្រោះស្វែងរកការរំលត់ខន្ធទាំងឡាយរបស់ខ្លួន ។ ព្រះនិព្វាននោះឯង សូម្បី
 នៅទីជិតៗ ពួកជនអ្នកស្វែងរកដែលមិនឈ្លាសក្នុងធម៌ ក៏មិនដឹងនូវផ្លូវ និង
 មិនវ័មន៍ផ្លូវ ឬសច្ចធម៌ ៤ ។ បទថា អ្នកដែលត្រូវអន្ទាក់មារចងទុកហើយ
 (មារធម្យានុបន្ថេភិ) បានដល់ អ្នកចូលដល់វដ្តៈ ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ
 ៣ ដែលជាទីនៅរបស់មារ ។ បទថា នរណាហ្ន៎ រៀរចាកព្រះអរិយៈទាំង-
 ឡាយហើយ (កោ នុ អញ្ញត្រមរិយេភិ) សេចក្តីថា រៀរព្រះអរិយៈទាំង-
 ឡាយចេញ បុគ្គលដទៃអ្នកណាហ្ន៎ គួរដើម្បីនឹងដឹងនូវបទ គឺ ព្រះនិព្វាន ។
 បទថា ព្រះអរិយៈទាំងឡាយដឹងដោយប្រពៃ... បរិនិព្វាន (សម្មទញ្ញាយ បរិ-

និព្វន្តិ) សេចក្តីថា ដឹងដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃ ដែលសម្បយុត្តដោយអរហត្ត
ក្នុងលំដាប់នុ៎ះឯង ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ រមែងរលត់ស្មិទ្ធដោយកិលេស-
បរិនិព្វាន (ការរលត់កិលេស) ។ ន័យម្យ៉ាងទៀត ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ
ព្រោះដឹងប្រពៃ រមែងបរិនិព្វាន ដោយខន្ធបរិនិព្វាន ក្នុងទីបំផុត ។

ចប់អដ្ឋកថា បឋមរូបាមសូត្រទី ៣

អដ្ឋកថា

ទុតិយរូបាវាមសូត្រទី ៤ ជាដើម

[២១៥-២២៤] សូត្រទី ៤ កាលទ្រង់សម្តែង ក៏ត្រាស់ដោយអធ្យា-
ស្រ័យរបស់បុគ្គលដែលគប្បីត្រាស់ដឹង ។ សូត្រទី ៥ ជាដើម ក៏ទ្រង់ត្រាស់
តាមអធ្យាស្រ័យរបស់បុគ្គលដែលនឹងត្រាស់ដឹង ដោយប្រការនោះៗ ។ ឯ
ចំណែកអត្ថនៃសូត្រទាំងនោះ ប្រាកដច្បាស់ហើយនោះឯង ។

ចប់អដ្ឋកថា ទុតិយរូបាវាមសូត្រទី ៤ ជាដើម

ចប់ទេវទហវគ្គទី ៤

រួមក្នុងវគ្គនេះមាន ០៤ អដ្ឋកថា

- ១-អដ្ឋកថា ទេវទហសូត្រទី១
 - ២-អដ្ឋកថា ខណ្ឌសូត្រទី ២
 - ៣-អដ្ឋកថា បឋមរូបា...សូត្រទី ៣
 - ៤-អដ្ឋកថា ទុតិយរូបា...សូត្រទី ៤
- ជាដើម

និវបុរាណវគ្គទី ៥

អដ្ឋកថា

កម្មសូត្រទី ១

[២២៥] កម្មសូត្រទី ១ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា ថ្មី និងចាស់ (នវបុរាណនិ) សេចក្តីថា ទាំងថ្មី និងចាស់ ។

បទថា ភិក្ខុទាំងឡាយ ចក្កុ... ថាជាកម្មចាស់ (ចក្កុំ ភិក្ខុវេ បុរាណកម្មំ) សេចក្តីថា ចក្កុមិនមែនជារបស់ចាស់ កម្មប៉ុណ្ណោះជារបស់ចាស់ ។ តែទ្រង់ត្រាស់យ៉ាងនោះ តាមឈ្មោះនៃបច្ច័យ ព្រោះកើតពីកម្ម ។ បទថា ដែលបច្ច័យទាំងឡាយតាក់តែងហើយ (អភិសន្ធិតំ) សេចក្តីថា ដែលបច្ច័យប្រជុំតាក់តែងឡើង ។ បទថា សម្រេចដោយចេតនា (អភិសញ្ចេតយិតំ) បានដល់សម្រេចដោយការតាំងចិត្ត ។ បទថា គប្បីឃើញ... ថាជាទីតាំងនៃវេទនា (វេទនិយំ ទដ្ឋព្វំ) សេចក្តីថា គប្បីឃើញថា ជាទីតាំងនៃវេទនា ។

[២២៧] បទថា និរោធដែលពាល់ត្រូវវិមុត្តិ (និរោធា វិមុត្តិ ផុសតិ) សេចក្តីថា និរោធដែលពាល់ត្រូវវិមុត្តិ ព្រោះកម្ម ៣ យ៉ាងនេះ រលត់ទៅ ។

-១៧៣- តតិយបណ្ណាសកៈ នវបុរាណវគ្គ អដ្ឋកថា កម្មសូត្រទី ១

បទថា នេះ តថាគតហៅថា (អយំ វុច្ចតិ) សេចក្តីថា និរោធិ (ការរលត់)
ដែលជាអារម្មណ៍នៃ វិមុត្តិនោះ លោកហៅថា “កម្មនិរោធិ (រលត់កម្ម)” ។
ដូច្នោះ ទើបត្រាស់វិបស្សនាដែលជាចំណែកខាងដើម ទុកក្នុងព្រះសូត្រនេះ ។

ចប់អដ្ឋកថា កម្មសូត្រទី ១

អដ្ឋកថា

អនិច្ចនិព្វានសប្បាយសូត្រទី ២-៥

[២៣០-២៣៣] អនិច្ចនិព្វានសប្បាយសូត្រទី ២ មានវិនិច្ឆ័យដូចត

ទៅនេះ ៖

បទថា ដែលជាសប្បាយៈដល់និព្វាន (និព្វានសប្បាយំ) បានដល់
ដែលជាទីសប្បាយ គឺ បដិបទា ដែលជាឧបការៈដល់ព្រះនិព្វាន ។ សូម្បី
ក្នុងសូត្រទី ៣ ជាដើម ក៏ន័យនេះដូចគ្នា ។ តែក្នុងព្រះសូត្រទាំង ៤ ទ្រង់
ត្រាស់មគ្គ ៤ ព្រមជាមួយវិបស្សនាដោយលំដាប់ ។

ចប់អដ្ឋកថា អនិច្ចនិព្វានសប្បាយសូត្រទី ២-៥

អ ន្តេ វា សិ ក ថា

អន្តេវាសិកសូត្រទី ៦-៧

[២៣៤-២៣៦] អន្តេវាសិកសូត្រទី ៦-៧ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា មិនមានអន្តេវាសិក (អនន្តេវាសិកំ) បានដល់ វៀរចាកកិលេស ដែលនៅក្នុងខាងក្នុង ។ បទថា មិនមានអាចារ្យ (អនាចរិយកំ) បានដល់ វៀរចាកកិលេសដែលមកពីខាងក្រៅ ។

បទថា រមែងនៅខាងក្នុងរបស់ភិក្ខុ នោះ (អន្តស្ស វសន្តិ) បានដល់ រមែងមាននៅក្នុងខាងក្នុងរបស់បុគ្គលនោះ ។ បទថា អកុសលធម៌ដ៏លាមក ទាំងនោះ រមែងគ្របសង្កត់ភិក្ខុនោះ (តេ នំ សមុទាចរន្តិ) សេចក្តីថា អកុសលធម៌ទាំងនោះ រមែងគ្របសង្កត់ ជន់លិច បុគ្គលនោះ ឬឲ្យបុគ្គលនោះ ហៅរកកិលេសទាំងនោះ ។

ឈ្មោះថា ជាអាចារ្យ របស់គេ ដោយអត្ថថា អប់រំ ពោលគឺ ឲ្យហៅ រកដូច្នោះថា ចូរធ្វើវេជ្ជកម្ម យ៉ាងនេះ ចូរធ្វើទូតកម្មយ៉ាងនេះ ។

កិលេសទាំងនេះ រមែងឈ្មោះថា ជាអាចារ្យ ដូច្នោះ ។ អធិប្បាយថា ភិក្ខុដែលជាអាចារ្យទាំងនោះ ធ្វើឲ្យជ្រះថ្លា ។

-១៧២- សារត្ថប្បកាសិដី អដ្ឋកថា សំយុត្តនិកាយ សន្និដ្ឋានវគ្គ

ពាក្យដ៏សេសស្អាតទីនេះ គប្បីជាបដាយន័យដូចពោលហើយនុ៎ះឯង ។

សូត្រទី ៧ ក៏មានន័យដូចពោលហើយនុ៎ះឯង ។

ចប់អដ្ឋកថា អន្តេវាសិកសូត្រទី ៦-៧

អដ្ឋកថា

បរិយាយសូត្រទី ៨

[២៣៧] បរិយាយសូត្រទី ៨ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា យំ បរិយាយំ អាកម្ម សេចក្តីថា អាស្រ័យហេតុណា ។

បទថា រៀបចាកការជឿអ្នកដទៃ (អញ្ញត្រូវ សទ្ធាយ) សេចក្តីថា រៀបសទ្ធា គឺ ប្រាសចាកសទ្ធា ។ ក៏ក្នុងទីនេះ បទថា ជឿ (សទ្ធា) មិនបានសំដៅយក សទ្ធាដែលប្រចក្ស (ឃើញដោយខ្លួនឯង) តែពាក្យថា សទ្ធា នេះ លោក ពោលសំដៅដល់អាការជឿដែលស្តាប់បុគ្គលដទៃនិយាយថា “គេថាយ៉ាងនោះ” ហើយក៏មិនបានជ្រះថ្លា ។ អាការ គឺ ការឲ្យពេញចិត្ត សូម្បីក្នុងវត្ថុដែល ពេញចិត្តជាដើម ឃើញហើយ ប្រកាន់ថា នេះមានពិត ជាការពិត ឈ្មោះថា រុចិ (ពេញចិត្ត) ។ ស្តាប់តាមពាក្យដែលប្រាប់ថា រឿងនេះទើបមាន នឹងជា ការពិត ឈ្មោះថា ស្តាប់តាមគ្នាមក ។ កាលអង្គុយគិតដល់ហេតុ ហេតុ រមែងប្រាកដ កាលហេតុប្រាកដយ៉ាងនេះ ក៏កាន់យកថា រឿងនេះមានពិត ឈ្មោះថា ត្រិះរិះតាមអាការ ។ អធិប្បាយថា ត្រិះរិះតាមហេតុ ។ កាល អង្គុយគិត លទ្ធិដ៏លាមក រមែងកើតឡើង អាការ គឺ ការកាន់យកលទ្ធិដ៏

-១៧៨- សារតុប្បកាសិនី អដ្ឋកថា សំយុត្តនិកាយ សន្និសីទសុត្តន្ត

លាមកនោះថា វត្ថុនេះ ក៏គឺ វត្ថុនោះ ឈ្មោះថា ជឿដោយពេញចិត្តថាត្រូវ
ជាមួយលទ្ធិរបស់ខ្លួន ។ បទថា ព្យាករណ៍អរហត្តផល (អញ្ញំ ព្យាករេយ្យ)
សេចក្តីថា រួចផុតឋានៈទាំង ៥ នេះហើយ គប្បីព្យាករណ៍ព្រះអរហត្ត ។

ក្នុងសូត្រនេះ ត្រាស់ដល់បច្ចុវេក្ខណញ្ញាណ សម្រាប់ព្រះសេក្ខៈ និង
ព្រះអសេក្ខៈ ។

ចប់អដ្ឋកថា បរិយាយសូត្រ ទី ៨

អដ្ឋកថា

សង្គ្រិយសូត្រទី ៩

[២៤១] សង្គ្រិយសូត្រទី ៩ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា អ្នកដល់ព្រមដោយសង្គ្រិយ (សង្គ្រិយសម្បន្នោ) បានដល់
ភិក្ខុដែលមានសង្គ្រិយបរិច្ចណ៍ ។ ក្នុងពាក្យនោះ ភិក្ខុណាពិចារណាសង្គ្រិយ
៦ ហើយសម្រេចព្រះអរហត្ត ភិក្ខុនោះឈ្មោះថា មានសង្គ្រិយបរិច្ចណ៍ ព្រោះ
ប្រកបដោយសង្គ្រិយដែលសស្អាតអស់សេចក្តីប្រកាន់ ឬព្រោះប្រកបដោយ
សង្គ្រិយ មានសទ្ធាជាដើម ដែលកើតឡើងដល់អ្នកពិចារណាសង្គ្រិយ ៦ មាន
ចក្ខុសង្គ្រិយជាដើម ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដៅយកភិក្ខុដែលមានសង្គ្រិយ
បរិច្ចណ៍នោះ ទើបទ្រង់ធ្វើទេសនាឲ្យពិស្តារដល់ភិក្ខុនោះ ដោយន័យមាន
ជាដើមថា ក្នុងចក្ខុសង្គ្រិយ (ចក្ខុសង្គ្រិយេ ច) ដូច្នោះ ហើយត្រាស់ថា ភិក្ខុអ្នក
ដល់ព្រមដោយសង្គ្រិយ ដោយហេតុប៉ុណ្ណោះឯង (ឯត្តាវតា ខោ ភិក្ខុ សង្គ្រិយ-
សម្បន្នោ) ។

អដ្ឋកថា

ធម្មកថិកសូត្រទី ១០

[២៤២] ធម្មកថិកសូត្រទី ១០ មានន័យដូចពោលហើយក្នុងខាង

នេះឯង ។

ចប់នវបុរាណវគ្គទី ៥

រួមក្នុងវគ្គនេះមាន ០៥ អដ្ឋកថា

- ១-អដ្ឋកថា កម្មសូត្រទី ១
- ២-អដ្ឋកថា អនិច្ច...សូត្រទី ២ ជាដើម
- ៣-អដ្ឋកថា អន្តោសិកសូត្រទី ៦
- ៤-អដ្ឋកថា បរិយាយសូត្រទី ៨
- ៥-អដ្ឋកថា ឥន្ទ្រិយសូត្រទី ៨

សរុបក្នុងតតិយបណ្ណាសកៈ

មាន ៥ វគ្គ

យោគភ្លេមិវគ្គ ១ លោកកាមគុណវគ្គ ១ គហបតិវគ្គ ១

ទេវទហវគ្គ ១ នវបុរាណវគ្គ ១

ចតុត្ថបណ្ណាសក

នន្ទិខយវគ្គទី ១

អ ដ្ឋ ក ថា

នន្ទិខយសូត្រទី ១-៤

[២៤៣-២៤៦] នន្ទិខយសូត្រទី ១ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា ព្រោះអស់សេចក្តីភ្លើតភ្លើន ទើបអស់រាគៈ ព្រោះអស់រាគៈ ទើបអស់សេចក្តីភ្លើតភ្លើន (នន្ទិក្ខយា រាគក្ខយា រាគក្ខយា នន្ទិក្ខយោ) លោកពោលថា នន្ទិ និវរាគៈ ដោយអត្ថតែមួយ ។ បទថា រួចផុតល្អហើយ (សុវិមុត្តំ) សេចក្តីថា រួចផុតដោយល្អ ដោយអហេតុផល ។ ពាក្យដ៏សេស ក្នុងសូត្រនេះ នឹងក្នុងសូត្រទី ២ ជាដើម ងាយទាំងអស់នោះឯង ។

ចប់អដ្ឋកថា នន្ទិខយសូត្រទី ១-៤

អ ដ្ឋ ក ថា

ជីវកម្មវនសូត្រទី ៥-៦

[២៤៧-២៤៨] ក្នុងសូត្រទី ៥ ត្រាស់ចំពោះពួកភិក្ខុដែលនៅប្រមាទ
ក្នុងសមាធិ ។

ក្នុងសូត្រទី ៦ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ជ្រាបថា កម្មដ្ឋានរបស់ពួកភិក្ខុ
ត្រូវបានអប់រំ ទើបត្រាស់ចំពោះពួកភិក្ខុដែលចិត្តមានតម្កល់មាំក្នុងអារម្មណ៍
តែមួយ និងសេចក្តីស្ងាត់កាយ តែនៅប្រមាទក្នុងការពួនសម្លំ ។ បណ្តាបទ
ទាំងនោះ បទថា រមែងប្រាកដ (ឧក្កាយតិ) បានដល់ ដែលគេបានដឹងទូទៅ
គឺ មានវត្ថុប្រាកដ ។ ដូច្នោះ ក្នុងសូត្រទាំង ២ ព្រះមានព្រះភាគ ទើប
ត្រាស់មគ្គ ៤ ព្រមដោយវិបស្សនា ។

ចប់អដ្ឋកថា ជីវកម្មវនសូត្រទី ៥-៦

-១៨៣- ចតុត្ថបណ្ណាសកៈ ឆន្ទិយវគ្គ អដ្ឋកថា មហាកោដ្ឋិកសូត្រទី ៧-៥

អ ដ្ឋ ក ថា

មហាកោដ្ឋិកសូត្រទី ៧-៩

[២៤៩-២៥១] ក្នុង ៣ សូត្រនេះ មានសូត្រទី ៧ ជាដើម ព្រះមាន-
ព្រះភាគ ត្រាស់ចំពោះធម៌ជាគ្រឿងអប់រំវិមុត្តិរបស់ព្រះថេរៈ ។

ចប់អដ្ឋកថា មហាកោដ្ឋិកសូត្រទី ៧-៥

អដ្ឋកថា

មិច្ឆាទិដ្ឋិសូត្រទី ១០-១២

[២៥២-២៥៤] ក្នុង ៣ សូត្រ មានសូត្រទី ១០ ជាដើម ត្រាស់ដោយ
អំណាចអធ្យាស្រ័យបុគ្គលផ្សេងៗ គ្នា ។ ខ្លឹមសារនៃសូត្រទាំងនោះ គប្បីជ្រាប
ដោយន័យដូចពោលហើយនុ៎ះឯង ។

ចប់អដ្ឋកថា មិច្ឆាទិដ្ឋិសូត្រទី ១០-១២

ចប់នន្ទិខយវគ្គទី ១

រួមក្នុងវគ្គនេះមាន ០៤ អដ្ឋកថា

- ១-អដ្ឋកថា នន្ទិខយសូត្រទី ១-៤ ២-អដ្ឋកថា ជីវកម្មវនសូត្រទី ៥-៦
- ៣-អដ្ឋកថា មហាកោដ្ឋិកសូត្រទី ៧-៩ ៤-អដ្ឋកថា មិច្ឆាទិដ្ឋិសូត្រទី ១០-១២

សង្ឃិបេយ្យាលវគ្គទី ២

អ ដ្ឋ ក ថា

សង្ឃិបេយ្យាលវគ្គ

សូត្រទី ១-៦០

[២៤៥-២៨២] លំដាប់តពីនន្ទិយវគ្គនោះ ឈ្មោះ សង្ឃិបេយ្យាល-
វគ្គ ។ សង្ឃិបេយ្យាលវគ្គនោះ មានអត្ថន័យទាំងអស់ ។ តែ ៦០ សូត្រ ដែល
ត្រាស់ទុកក្នុងទីនេះ ត្រាស់ដោយអំណាចអធិស្ឋានស្រ័យរបស់បុគ្គលដែលនឹង
ត្រាស់ដឹងដោយអំណាចបទនោះៗ យ៉ាងនេះថា គប្បីលះបង់ចន្លោះ (ឆេន្ទា-
បហាតព្វា) ដូច្នោះជាដើម ។ ដូច្នោះ សូត្រទាំងអស់ ត្រាស់ដោយអំណាច
អធិស្ឋានស្រ័យរបស់បុគ្គលផ្សេងៗ គ្នា ។ ក្នុងវេលាចប់សូត្រមួយៗ ក្នុងសូត្រ
នេះ កិក្ខុសម្រេចព្រះអរហត្តក្នុងមួយសូត្រៗ ៦០ អង្គ ។

ចប់សង្ឃិបេយ្យាលវគ្គទី ២

រូបក្ខន្ធវគ្គនេះមាន ០១ អដ្ឋកថា

១-អដ្ឋកថា សង្ឃិបេយ្យាលវគ្គទី២

សមុទ្ទវគ្គនី ៣

អ ដ្ឋ ក ថា

សមុទ្ទស្សត្រទី ១

[២៨៣] បឋមសមុទ្ទស្សត្រទី ១ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា ភិក្ខុទាំងឡាយ ចក្កជាសមុទ្ធរបស់ភិក្ខុ (ចក្កំ ភិក្ខុវេ បុរិសស្ស
សមុទ្ធោ) សេចក្តីថា អារម្មណ៍ ឈ្មោះថា សមុទ្រ ព្រោះអត្ថថា ពេញបាន
ដោយលំបាកក៏បាន ឬព្រោះអត្ថថា តាំងឡើងក៏បាន ចក្កនុ៎ះឯងជាសមុទ្រ ។
ពិតហើយ អារម្មណ៍ មានពណ៌ខៀវជាដើម របស់ចក្កនោះ រួមចូលគ្នាតាំង
ពីផែនប្រិថពី រហូតដល់អកនិដ្ឋព្រហ្មលោក មិនអាចធ្វើឲ្យពេញបាន អារម្មណ៍
ឈ្មោះថា សមុទ្រ ព្រោះអត្ថថា ពេញបានលំបាក ដោយប្រការដូច្នោះ ។
ចំណែកចក្ក ឈ្មោះថា សមុទ្រ ព្រោះអារម្មណ៍ទាំងឡាយ មានពណ៌ខៀវ
ជាដើមនោះៗ ដែលភិក្ខុមិនសង្រួមហើយ រមែងដល់ភាពភ្លៀវក្លា ព្រោះការ
ប្រព្រឹត្តទៅប្រកបដោយទោស និងជាហេតុកើតនៃកិលេស ព្រោះដូច្នោះ
ទើបឈ្មោះថា សមុទ្រ ព្រោះអត្ថថា តាំងឡើងក៏មាន ។ បទថា កម្លាំងរបស់

ចក្ខុនោះ កើតអំពីរូប (តស្ស រូបមយោ វេតោ) សេចក្តីថា កម្លាំងល្បឿន
ហើសនៃសមុទ្រ គឺ ចក្ខុសូម្បីនោះ សម្រេចមកពីរូប រកប្រមាណមិនបាន
ដោយអំណាចអារម្មណ៍ផ្សេងៗ មានអារម្មណ៍ពណ៌ខៀវជាដើម ដែលមក
រួមគ្នា គប្បីជ្រាបថា ដូចកម្លាំងល្បឿនហើស ដែលសម្រេចមកពីរលករបស់
សមុទ្រដែលរកប្រមាណមិនបាន ។ បទថា បុគ្គលណា រមែងអត់ទ្រាំនឹង
កម្លាំងដែលកើតអំពីរូបនោះ (យោ តំ រូបមយំ វេតំ សហតិ) សេចក្តីថា
បុគ្គលណា មិនញ៉ាំងកិលេស មានរាគៈជាដើមឲ្យកើតឡើងយ៉ាងនេះ គឺ រាគៈ
ក្នុងអារម្មណ៍ដែលពេញចិត្ត ទោសៈក្នុងអារម្មណ៍ដែលមិនពេញចិត្ត មោហៈ
ក្នុងអារម្មណ៍ដែលជាកណ្តាលៗ អត់ធន់នឹងកម្លាំងដ៏ល្បឿនហើសដែលសម្រេច
មកអំពីរូប ដែលរួមចុះក្នុងសមុទ្រនោះ ដោយភាពជាអ្នកប្រដើយកន្តើយ ។

ក្នុងបទថា មានទាំងរលក (សឧម្មិ) ជាដើម គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យដូច
តទៅនេះ ៖

ឈ្មោះថា សឧម្មិ ព្រោះរលក គឺ កិលេស ។ ឈ្មោះថា មានទាំង
ទឹកវល់ (សាវដ្តំ) ប្រកបដោយទឹកវល់ គឺ កិលេស ។ ឈ្មោះថា មានទាំង
សត្វកាច (សក្កាហំ) ប្រកបដោយសត្វសាហាវ គឺ កិលេស ។ ឈ្មោះថា
មានទាំងអារក្សទឹក (សរកូសំ) ប្រកបដោយអារក្សទឹក គឺ កិលេស ។ មួយ

ទៀត ឈ្មោះថា មានទាំងរលក (សឌ្ឍិ) ក៏ដោយអំណាចសេចក្តីក្រោធ
និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត ។ សមពិតដូចដែលត្រាស់ទុកថា ឌ្ឍិកយន្តិ
ខោ ភិក្ខុវេ កោធុបាយាសស្សតំ អធិវចនំ ប្រែថា ភិក្ខុទាំងឡាយ ពាក្យថា
ភ័យ គឺ រលក (ឌ្ឍិកយំ) នេះឯង ជាឈ្មោះនៃសេចក្តីក្រោធ និងសេចក្តី
ចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត ។ ឈ្មោះថា មានទាំងទឹកវល់ (សាវដ្តំ) មានទឹកវល់
ដោយអំណាចកាមគុណ ។ សមពិតដូចដែលត្រាស់ទុកថា អាវដ្តំ វា ហោតិ
ខោ ភិក្ខុវេ បញ្ចន្តតំ កាមគុណានំ អធិវចនំ ប្រែថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
ពាក្យថា ទឹកវល់ (អាវដ្តំ) នេះ ជាឈ្មោះកាមគុណ ៥ ។ ឈ្មោះថា មាន
សត្វកាច (សតាហំ) ។ ឈ្មោះថា មានទាំងអារក្សទឹក (សារក្ខសំ) ដោយ
អំណាចនៃមាតុគ្រាម ។ សមពិតដូចដែលត្រាស់ទុកថា ភិក្ខុទាំងឡាយ ពាក្យ
ថា សារក្ខសោ នេះឯង ជាឈ្មោះរបស់មាតុគ្រាម ។ សូម្បីក្នុងទ្វារដីសេស
ក៏ន័យនេះដូចគ្នា ។

[២៨៤] បទថា ត្វន...ប្រកបដោយភ័យ (សកយំ ទុត្តរំ អច្ចតិ)°

សេចក្តីថា ត្វនសមុទ្រដែលមានភ័យ ដោយភ័យ គឺ រលក ឈានកន្លងបាន
លំបាក ។ បទថា ដល់ទីបំផុតនៃលោក (លោកន្តគូ) បានដល់ ដល់ទីបំផុត

១-បំផុតខ្មែរជា សឌ្ឍិ កយំ ទុត្តរំ អច្ចតិ ។

-១៨៩- ចតុត្ថបណ្ណាសកៈ សមុទ្រវគ្គ អដ្ឋកថា សមុទ្រសូត្រទី ១

នៃសង្ខារលោក ។ បទថា ហៅថា ដល់ត្រើយ (បារគតោតិ វុច្ចតិ) សេចក្តី
ថា លោកហៅថា ដល់ព្រះនិព្វាន ។

ចប់អដ្ឋកថា បឋមសមុទ្រសូត្រទី ១

អដ្ឋកថា

ទុតិយសមុទ្ធសូតនី ២

[២៨៥] ទុតិយសមុទ្ធសូតនី ២ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា សមុទ្ធ (សមុទ្វា) សេចក្តីថា ឈ្មោះថា សមុទ្ធ ព្រោះអត្ត
 ថា តាំងឡើង លោកអធិប្បាយទុកថា ព្រោះអត្តថា សើមជោក ។ បទថា
 ដោយច្រើន (យេកុយ្យន) សេចក្តីថា រៀព្រះអរិយសាវកទាំងឡាយ ។
 បទថា ជាអ្នកសៅហ្មង (សមុទ្វា) សេចក្តីថា សើម ទទឹក លិចចុះ ។ ពាក្យ
 ថា កន្តា កុលកជាតា ជាដើម ពោលទុកពិស្តារហើយក្នុងខាងក្រោយនុ៎ះ
 ឯង ។ បទថា លះមច្ចុ (មច្ចុជហោ) បានដល់ លះបង់មច្ចុទាំង ៣ ហើយ ។
 បទថា និរូបធិ បានដល់ មិនមានឧបធិ ដោយឧបធិទាំង ៣ ។ បទថា
 ដើម្បីមិនកើតតទៅទៀត (អបុនព្ពវាយ) បានដល់ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ព្រះ
 និព្វាន ។ បទថា ញ៉ាំងមច្ចុរាជឲ្យវង្វេង (អមោហយី មច្ចុរាជំ) សេចក្តីថា
 ទៅផ្លូវខាងក្រោយមច្ចុរាជ ដោយអាការដែលមច្ចុរាជមិនដឹងគតិរបស់គេ ។

ចប់អដ្ឋកថា ទុតិយសមុទ្ធសូតនី ២

-១៩១- ចតុតុបល្លាសកៈ សមុទ្រក្ត អដ្ឋកថា ពាលិសិកសូត្រទី ៣

អ ដ្ឋ ក ថា

ពាលិសិកសូត្រទី ៣

[២៨៧] ពាលិសិកសូត្រទី ៣ មានន័យដូចពាលហើយនុ៎ះឯង ។

ចប់អដ្ឋកថា ពាលិសិកសូត្រទី ៣

អដ្ឋកថា

ខីរុក្ខសុត្តនិ ៤

ក្នុងខីរុក្ខសុត្តនិ ៤ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

[២៨៩] ឈ្មោះថា មានហើយ (អត្ថិ) ព្រោះអត្ថថា នៅមិនទាន់លះ
 បង់កិលេសបាន ។ ដោយហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគទើបត្រាស់ថា ដែល
 នៅមិនទាន់លះបង់បាន (សោ អប្បហីនោ) ។ បទថា មានប្រមាណតិច
 (បរិត្តា) សេចក្តីថា ពិតណាស់ រូបសូម្បីមានទំហំប៉ុនក្នុំ អ្នកមិនឃើញ
 ក៏មិនល្មមជាទីតាំងនៃសេចក្តីត្រេកអរ ឈ្មោះថា តិចតួច ។ ព្រះមានព្រះភាគ
 ទ្រង់សម្តែងថា រូបទាំងឡាយសូម្បីឃើញយ៉ាងនោះ នៅគ្របសង្កត់ចិត្តរបស់
 បុគ្គលនោះបាន ។ បទថា នឹងចាំបាច់ពោលថ្វីដល់រូបដែលមានប្រមាណ
 ក្រៃលែង (កោ បទ វាទោ អធិមត្តានំ) សេចក្តីថា នឹងចាំបាច់ពោលថ្វី
 ក្នុងពាក្យដែលថា ឥដ្ឋារម្មណ៍ ដែលជាវត្ថុជាទីតាំងនៃសេចក្តីត្រេកអរ នឹង
 មិនគ្របសង្កត់ចិត្តរបស់គេ ។ ក៏ក្នុងទីនេះ វត្ថុដែលជាទីតាំងនៃសេចក្តី
 ត្រេកអរ មានកែវមណី និងកែវមុក្កាជាដើម សូម្បីមានប្រមាណប៉ុនក្រចក
 គប្បីជ្រាបថា អារម្មណ៍មានប្រមាណធំនោះឯង ។

-១៨៣- ចតុត្ថបណ្ណាសកៈ សមុទ្រវគ្គ អដ្ឋកថា ទីរុក្ខសូត្រទី ៤

[២៧០] បទទាំង ៣ មានបទថា ទហរោ ជាដើម ជាវេចនៈនៃគ្នា
និងគ្នានុ៎ះឯង ។ បទថា កាប៍ (ភិទ្ទេយ្យ) សេចក្តីថា គប្បីចោះ គប្បីត្រួត ។

ចប់អដ្ឋកថា ទីរុក្ខសូត្រទី ៤

អដ្ឋកថា

កោដ្ឋិកសូត្រទី ៥

[២៧៣] កោដ្ឋិកសូត្រទី ៥ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា តទុកយំ កាត់ជា តំ ឧកយំ ប្រែថា ទាំង ២ នោះ ។

ចប់អដ្ឋកថា កោដ្ឋិកសូត្រទី ៥

-១៥៥- ចតុត្ថបណ្ណាសកៈ សមុទ្រវគ្គ អដ្ឋកថា កាមក្ខស្សត្រធី ៦

អ ដ្ឋ ក ថា

កាមក្ខស្សត្រធី ៦

[២៨៧] កាមក្ខស្សត្រធី ៦ ឆាយទាំងអស់នោះឯង ។

ចប់អដ្ឋកថា កាមក្ខស្សត្រធី ៦

អដ្ឋកថា

ឧទាយីសូត្រទី ៧

[២៧៨] ឧទាយីសូត្រទី ៧ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា ដោយបរិយាយផ្សេងៗ (អនេកបរិយាយេន) បានដល់ ដោយ
ហេតុច្រើនយ៉ាង ។ បាលីថា ឥតិបាយំ កាត់បទជា ឥតិបិ អយំ ។ ក្នុង
សូត្រនេះ ត្រាស់អនត្តលក្ខណៈ ដោយសភាពជាបស់មិនទៀង ។

ចប់អដ្ឋកថា ឧទាយីសូត្រទី ៧

អដ្ឋកថា

អាទិត្តបរិយាយសូត្រទី ៨

អាទិត្តបរិយាយសូត្រទី ៨ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

[៣០១] បទថា ការកាន់យកនិមិត្តដោយអនុព្យញ្ជនៈ (អនុព្យញ្ជនសោ
និមិត្តគ្នាហោ) សេចក្តីថា ការកាន់យកនិមិត្ត ដោយការកាន់យកជាចំណែកៗ
យ៉ាងនេះថា ដែលរុជើងល្អដូច្នោះ ។ ពិតណាស់ ក៏បទថា ការកាន់យកនិមិត្ត
(និមិត្តគ្នាហោ) បានដល់ ការកាន់យករួម ។ បទថា ការកាន់យកដោយ
អនុព្យញ្ជនៈ (អនុព្យញ្ជនគ្នាហោ) បានដល់ ការកាន់យកចំណែក ។ ការ
កាន់យកដោយនិមិត្ត ក៏ដូចគ្នាខ្លួនក្រពើ រមែងកាន់យកទាំងអស់នោះឯង ។
ការកាន់យកដោយអនុព្យញ្ជនៈ ការកាន់យកចំណែកនោះៗ បណ្តាចំណែក
ទាំងឡាយ មានដៃ និងជើងជាដើម ។ ក៏ការកាន់យកទាំង ២ យ៉ាងនេះ
រមែងបានសូម្បីក្នុងជវនវារៈតែមួយ ។ ក្នុងជវនវារៈផ្សេងៗ មិនចាំបាច់
ពោលដល់ ។

បទថា ដែលជាប់ដោយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងនិមិត្ត (និមិត្តស្សាទេ-
ភតិភំ) បានដល់ ចម្រើន គឺ ជាប់ជំពាក់ដោយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងនិមិត្ត ។

បទថា វិញ្ញាណំ បានដល់ កម្មវិញ្ញាណ ។ បទថា ប្រសិនបើបុគ្គលធ្វើកាល-
កិរិយាក្នុងសម័យនោះដែរ (តស្មី ចេ សមយេ កាលំ ករេយ្យ) សេចក្តីថា
នរណាៗ ដែលឈ្មោះថា កំពុងធ្វើកាលកិរិយាដោយចិត្តដែលសៅហ្មង មិន
មាន ។ ព្រោះថា សត្វទាំងពួងរមែងធ្វើកាលកិរិយាដោយកវ៌្លចិត្តប៉ុណ្ណោះ ។
តែព្រះមានព្រះភាគកាលទ្រង់សម្តែងភ័យនៃកិលេស ទើបត្រាស់យ៉ាងនោះ ។
ម្យ៉ាងទៀត ព្រះអង្គត្រាស់យ៉ាងនោះ ដោយអំណាចនៃសម័យ ។ ពិតហើយ
កាលអារម្មណ៍មកប្រាកដក្នុងចក្ខុទ្ធារ រាគចិត្ត (ចិត្តដែលប្រាថ្នា) ទុដ្ឋចិត្ត
(ចិត្តដែលប្រទូស្ត) ឬមុឡ្យចិត្ត (ចិត្តដែលវង្វេង) រមែងសោយរសនៃអារម្មណ៍
ហើយធ្លាក់ចុះកាន់កវ៌្លចិត្ត នៅក្នុងកវ៌្លចិត្តហើយ រមែងធ្វើកាលកិរិយា ។
ក្នុងសម័យនោះ បុគ្គលដែលធ្វើកាលកិរិយា គប្បីប្រាថ្នាគតិជាទីពីរ ។ ពាក្យ
នោះ ត្រាស់ដោយអំណាចសម័យយ៉ាងនេះ ។

បទថា ភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតឃើញទោសយ៉ាងនេះ (ឥមំ ខោហំ
ភិក្ខុវេ អាទីនវំ) សេចក្តីថា តថាគតពិចារណាឃើញទុក្ខ ដែលសត្វគប្បីសោយ
ក្នុងនរកច្រើនសែនឆ្នាំនេះ ទើបបានពោលយ៉ាងនេះ គប្បីជ្រាបអត្តក្នុងបទ
ទាំងពួងដោយន័យនេះថា បំណងយកការប្រើបន្ទះដែកដីក្តៅទម្ងន់គ្រាប់ភ្នែក
ដូច្នោះជាដើម ។ គប្បីជ្រាបអត្តក្នុងបទទាំងពួង ដោយន័យនេះ ។

[៣០២] បទថា អរោសន្តីនា បានដល់ លំពែងដែក ។ បទថា កង្វារដែក (សម្បុលិមដ្ឋំ) សេចក្តីថា សោតិន្រ្ទិយ ឈ្មោះថា ដែលភិក្ខុខ្លា ហើយ ដោយអំណាចចាក់រន្ធត្រចៀកទាំង ២ ឲ្យធ្លាក់ចុះលើផែនដី ។

ក្នុងវារទី ៣ (ឃានិន្រ្ទិយ) មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ បទថា ក្រចក ដែក (សម្បុលិមដ្ឋំ) សេចក្តីថា (ឃានិន្រ្ទិយ) ដែលភិក្ខុខ្លះហើយ ដោយ ក្រចកដែកដ៏មុតឲ្យធ្លាក់ទៅព្រមដោយច្រមុះ ។

ក្នុងវារទី ៤ (ជិវិន្រ្ទិយ) មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ បទថា ពន្លះ (សម្បុលិមដ្ឋំ) សេចក្តីថា (ជិវិន្រ្ទិយ) ដែលភិក្ខុពន្លះហើយ ដោយកាំបិត កោរដ៏មុតត្រង់គល់អណ្តាត ឲ្យដាច់ធ្លាក់ទៅ ។

ក្នុងវារទី ៥ (កាយិន្រ្ទិយ) មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ បទថា ចាក់ (ឬចៀរ) (សម្បុលិមដ្ឋំ) សេចក្តីថា (កាយិន្រ្ទិយ) ដែលភិក្ខុចាក់ហើយ ដោយប្រើកាំបិតដែលដ៏មុត ភ្លើយចៀរកាយប្បសាទឡើង ឲ្យធ្លាក់ទៅ ។

ក្នុងបទថា កាំបិត (សត្តិយា) នេះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា កាំបិតមានផ្ទៃធំ ។ បទថា ការដេកលក់ (សោត្តំ) បានដល់ ការដេកលក់សីប ។ ដោយបទថា ខ្លួនលុះក្នុងអំណាចណាហើយ គប្បីទម្លាយពួកក្រុមឲ្យបែកគ្នាបាន (យថារូបានំ វិតក្កានំ វសន្តតោ សន្និ ភិទ្ទេយ្យ) ព្រះអង្គទ្រង់សម្តែងថា វិតក្កទាំងឡាយ

-២០០- សារត្ថប្បកាសិដី អដ្ឋកថា សំយុត្តនិកាយ សង្គាយតនវគ្គ

នាំមកនូវបាបកម្ម រហូតដល់សង្ឃរោទ ។ ពាក្យដ៏សេសក្នុង ព្រះសូត្រនេះ
ឆ្ងាយទាំងអស់នោះឯង ។

ចប់អដ្ឋកថា អាទិត្តបរិយាយសូត្រទី ៨

អ ដ្ឋ ក ថា

បឋមហត្ថបទបញ្ញត្តិទី ៩

[៣០៣] ក្នុងបឋមហត្ថបទបញ្ញត្តិទី ៩ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើដៃទាំងពីរមានហើយ (ហេតុសុ
ភិក្ខុវេ សតិ) បានដល់ កាលបើដៃទាំងពីរមាន ។

ចប់អដ្ឋកថា បឋមហត្ថបទបញ្ញត្តិទី ៩

អដ្ឋកថា

ទុតិយហត្ថបទបញ្ចសូត្រទី ១០

[៣០៦] ទុតិយហត្ថបទបញ្ចសូត្រទី ១០ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

កាលត្រាស់ថា មិនមាន (ន ហោតិ) ទ្រង់ត្រាស់តាមអធ្យាស្រ័យ
របស់បុគ្គលអ្នកត្រាស់ដឹង ។ ក៏ក្នុងសូត្រទាំង ២ នេះ ព្រះអង្គទ្រង់សម្តែង
បំពោះសុខទុក្ខដែលជាវិបាក និងទ្រង់សម្តែងវដ្តៈ និងវិវដ្តៈនោះឯង ។

ចប់អដ្ឋកថា ទុតិយហត្ថបទបញ្ចសូត្រទី ១០

ចប់សមុទ្ទវគ្គទី ៣

រួមគ្នាចប់សមុទ្ទវនេះមាន ១០ អដ្ឋកថា

១-អដ្ឋកថា បឋមសមុទ្ទសូត្រ	២-អដ្ឋកថា ទុតិយសមុទ្ទសូត្រ
៣-អដ្ឋកថា ពាលិសិកសូត្រ	៤-អដ្ឋកថា ឪរុក្ខសូត្រ
៥-អដ្ឋកថា កោដ្ឋិកសូត្រ	៦-អដ្ឋកថា កាមភូសូត្រ
៧-អដ្ឋកថា ឧទាយិសូត្រ	៨-អដ្ឋកថា អាទិត្តបរិយាយ
៩-អដ្ឋកថា បឋមហត្ថបទបញ្ចសូត្រ	១០-អដ្ឋកថា ទុតិយហត្ថបទបញ្ចសូត្រ

អសីរិសវគ្គទី ៤

អដ្ឋកថា

អសីរិសសូត្រទី ១

អសីរិសសូត្រទី ១ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

[៣០៧] បទេថា ត្រាស់នឹងភិក្ខុទាំងឡាយ (ភិក្ខុ អាមន្តេសិ) សេចក្តីថា ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហៅពួកភិក្ខុយោគាវចរដែលពេញចិត្តចារិកទៅតែ ១ រូប ២ រូប ៣ រូប ៤ រូប ៥ រូប អ្នកមានការប្រព្រឹត្តត្រូវគ្នា អ្នកបដិបត្តិ អ្នកខ្លះខ្លាំងសូម្បីគ្រប់រូប ដែលអង្គុយជុំវិញពួកភិក្ខុដែលបំពេញកម្មដ្ឋាន មាន ទុក្ខលក្ខណៈជាអារម្មណ៍ ។ ពិតណាស់ ព្រះសូត្រនេះ ត្រាស់តាមអធ្យា- ស្រ័យរបស់បុគ្គល ។ ពិតហើយ ក្នុងបណ្ណាបុគ្គលទាំងឡាយ ត្រាស់ដោយ អំណាចពួកភិក្ខុជាឧត្តរជិតញ្ញបុគ្គលដែលនៅក្នុងទីផ្សេងៗ អ្នកបំពេញកម្មដ្ឋាន មានទុក្ខលក្ខណៈជាអារម្មណ៍ ដែលមកក្នុងវេលាគាល់ អង្គុយហែហមព្រះ- សាស្តា ។ សូម្បីយ៉ាងនោះ ប្រការនេះទើបជាបច្ច័យដល់បុគ្គល ៤ ពួក មានឧត្តរជិតញ្ញបុគ្គលជាដើម ។

ពិតហើយ ឧត្តជិតញ្ញបុគ្គល នឹងសម្រេចព្រះអរហត្តដោយលើក
មាតិកានៃព្រះសូត្រឡើងប៉ុណ្ណោះ ។ វិបចិត្តញ្ញបុគ្គល សម្រេចព្រះអរហត្ត
ដោយការចែកមាតិកាធម៌ដោយពិស្តារ ។ នេយ្យបុគ្គលទេន្ទ្រព្រះសូត្រនេះ
សាកសួរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយឧបាយនៃប្រាជ្ញា គប់រក ចូលជិតកល្យាណ-
មិត្ត ទើបនឹងសម្រេចព្រះអរហត្ត ។ ចំណែកបទបរមបុគ្គល ព្រះសូត្រនេះ
នឹងជាវាសនាគ្រឿងអប់រំបន្ទំបារមីក្នុងអនាគតនោះឯង ។ ដោយប្រការដូច
ពោលមកនេះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ជ្រាបថា ព្រះអង្គទ្រង់មានឧបការៈដល់
សត្វគ្រប់ជំពូក ទ្រង់ដូចជាលើកភ្នំសិរេរុ ដូចជាធ្វើអាកាសឲ្យធំទូលាយ
និងដូចជាធ្វើភ្នំចក្រវាឡឲ្យញាប់ញ័រ ទើបផ្ដើមអាសិវិសសូត្រនេះ ដោយ
សេចក្ដីព្យាយាមធំ ថា សេយ្យថាបិ ភិក្ខុវេ ។

បណ្ដាបទទាំងនោះ បទថា អសិរេរុស ៤ ពួក (ចត្តារោ អាសិវិសា)
សេចក្ដីថា អាសិរេរុស (ពស់) ៤ ពួក គឺ កដ្ឋមុខៈ បូតិមុខៈ អគ្គិមុខៈ
សត្តមុខៈ ។ ក្នុងពស់ ៤ ពួកនោះ ទូទាំងរាងកាយរបស់បុគ្គល ដែលត្រូវ
ពស់កដ្ឋមុខៈខាំ នឹងរឹង ដូចឈើស្ងួត ។ ក្នុងទីតទាំងឡាយ ទីតនឹងរឹង ។
តាំងនៅដូចដោតទុកដោយលំពៃងដែក ។ រាងកាយរបស់បុគ្គលត្រូវពស់
បូតិមុខៈខាំ ក៏នឹងមានខ្ទុះហូរចេញ ដូចខ្មុរទុំស្អុយ ដូចទឹកដែលគេដាក់ទុក

ក្នុងឆ្នាំនៃបែក ។ ទូទៅរាងកាយរបស់បុគ្គលដែលត្រូវពស់អត្តិមុខៈខាំ នឹង
ក្តៅរោលរោលខ្លាត់ខ្លាយ ដូចជាកម្ទេចផេះ និងដូចជារោយអង្គាម ។ ចំណែក
រាងកាយរបស់បុគ្គលដែលត្រូវពស់សត្វមុខៈខាំ រមែងជាចំធ្លុះ ដូចទីដែលត្រូវ
រន្ទះបាញ់ និងដូចជាមាត់តំណ (ឈើ) ដែលចោះដោយដៃកស្វានធំ ។ អា-
សិរិសទាំង ៤ ចែកដោយពិសេស ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ប៉ុន្តែ កាលបើពោលដោយអាការៈប្លែកគ្នានៃកម្លាំងរបស់ពិស អាសិរ-
ពិសទាំង ៤ ប្រភេទនោះ រួមជា ១៦ ពួក ។ ពិតហើយ ពស់កង្កែបមុខៈ
មាន ៤ ប្រភេទ គឺ មានពិសត្រងឹកនៃខ្លាំងខាំ មានពិសត្រងឹកនៃខ្លាំងជួប មាន
ពិសត្រងឹកនៃខ្លាំងប៉ះពាល់ មានពិសក្នុងពេលបញ្ចេញខ្យល់ ។ ពិតណាស់
រាងកាយបុគ្គលដែលត្រូវពស់កង្កែបមុខៈនោះ ខាំក្តី ឃើញក្តី ប៉ះពាល់ក្តី ត្រូវ
ខ្យល់ប៉ះខ្ទប់ក្តី រមែងរឹង ដោយប្រការដូចពោលហើយ ។ សូម្បីក្នុងពស់
ដ៏សេស ក៏មានន័យនេះដូចគ្នា ។ អាសិរិស រមែងមាន ១៦ មានសេចក្តី
ប្លែកគ្នាដោយកម្លាំងរបស់នៃពិស ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ពស់ពិស រមែងមាន ៦៤ ប្រភេទ ដោយអំណាចបុគ្គលប្បញ្ញត្តិថែម
ទៀត គឺ ដូចម្តេច ។

គឺដូច្នោះ ជាដំបូង បណ្តាពស់កង្កែបមុខៈ ពស់កង្កែបមុខៈមានពិសត្រងឹ

ទីទំ មាន ៤ ប្រភេទ គឺ ពិសជ្រាបរហ័សតែមិនកាច , ពិសកាចតែជ្រាបមិន
រហ័ស , ពិសជ្រាបរហ័សផងនិងកាចផង និងពិសមិនជ្រាបរហ័សផងមិន
កាចផង ។

ក្នុងចំនួនពស់ ៤ ប្រភេទនោះ ពិសរបស់ពស់ណាគួរពោលបានថា
ជ្រាបរហ័ស គឺ ផ្ដើមឡើងត្រង់ភ្នែក ក ក្បាល ដូចភ្លើងឆេះគប់ស្មៅ ដូច
ពិសពស់មណីសប្បៈ ម្យ៉ាងទៀត កាលបុគ្គលរាយមន្ត ផ្ទុំខ្យល់ចូលតាម
រន្ធត្រចៀក ហើយយកឈើវាយ ពិសក៏រត់ចុះមក ឈប់ត្រង់កន្លែងទំប៉ុណ្ណោះ
ពស់នេះ ឈ្មោះថា មានពិសជ្រាបរហ័សតែពិសមិនកាច ។

ចំណែកពិសរបស់ពស់ណា ជ្រាបសន្សឹមៗ ឡើង តែក្នុងទីដែល
ពិសជ្រាបឡើង ក៏ដូចជាទឹកដែលផឹកចូលទៅ សូម្បីកន្លងទៅអស់ ១២ ឆ្នាំ
ក៏នៅប្រាកដត្រង់ក្រោយត្រចៀក និងក្រោយ.កជាដើម ដូចពិសរបស់ពស់
ទឹក តែកាលគ្រូពស់ធ្វើការរាយមន្តជាដើម ពិសក៏មិនថយចុះរហ័ស ពស់នេះ
ឈ្មោះថា មានពិសកាចតែពិសមិនជ្រាបរហ័ស ។

ចំណែកពិសរបស់ពស់ណា ជ្រាបរហ័ស តែថយចុះមិនរហ័ស ដូច
ពិសរបស់ពស់វែកដំបូកជាដើម ពស់នេះ ឈ្មោះថា មានពិសជ្រាបរហ័ស
ផង ទាំងមានពិសកាចផង ។

ពិសរបស់ពស់ណា សូម្បីត្រូវគ្រូពស់ផ្ទុំមន្តឲ្យថយចុះ ក៏ចុះនិាយៗ
ដូចពិសរបស់ពស់ខៀវ និងពស់តុកកែជាដើម ពស់នេះ ឈ្មោះថា មានពិស
មិនជ្រាបហ្លួស និងមានពិសមិនកាច ។

ពិសជំពូកពស់កង្កែបខ្លះខាំ និងពិសជំពូកពស់បូតិមុខខ្លះខាំជាដើម ក៏
គប្បីជ្រាបដោយឧបាយនេះ ព្រោះហេតុនោះ អាសិរិពិសទើបមាន ៦៤ ប្រភេទ
ដោយអំណាចបុគ្គលប្បញ្ញត្តិ ដោយប្រការដូច្នោះ ។ ក្នុង ៦៤ ប្រភេទនោះ
តែមួយប្រភេទ ចែកចេញមួយៗ ៤ តាមកំណើត ដោយន័យថា ពស់កើត
ពីពងជាដើម ទើបរួមជាពស់ ២៥៦ ប្រភេទ ។ ពស់ទាំងនោះ យក ២
គុណ ដោយពស់ដែលកើតក្នុងទឹក និងលើគោកជាដើម ទើបបាន ៥១២ ។
ពស់ទាំងនោះ យក ២ គុណ ដោយអំណាចកាមរូប និងអកាមរូប ទើប
រាប់បាន ១.០២៤ ។ ពស់ទាំងនោះ កាលសង្ខេបដោយបដិលោម ក្នុងដំណើរ
ផ្លូវនៃពស់ល្អន ទើបបានអាសិរិពិស ៤ ប្រភេទ ដោយអំណាចពស់កង្កែបខ្លះ
ជាដើម ដូច្នោះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដៅយកពស់ទាំងនោះ ទើបត្រាស់ថា
សេយ្យថាបិ ភិក្ខុវេ ចត្តារោ អាសិរិសា (ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អាសិរិពិស
មាន ៤ ជំពូក) ជាដើម ។ ក៏ពស់ទាំងនោះ លោកកាន់យកដោយអំណាច
ត្រកូល ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា **អសិរពិស (អាសីវិសា)** សេចក្តីថា
ឈ្មោះថា **អាសីវិសា** ព្រោះមានពិសដោយអំណាចការព្រួសក៏មាន ឈ្មោះ
ថា **អាសីវិសា** ព្រោះមានពិសដោយអំណាចលិទ្ធក៏មាន **អាសីវិសា** ព្រោះ
មានពិសដូចជាជារីក៏មាន ។ ពាក្យថា **អាសិតវិសា** ប្រែថា មានពិសដូច
គេស្រោចទឹកឲ្យទឹកពេញរាងកាយ ។ ពាក្យថា **អសិតវិសា** សេចក្តីថា
វត្ថុណាៗ ដែលពស់ទាំងនោះលិទ្ធហើយ ស៊ីហើយ វត្ថុនោះៗ រមែងក្លាយ
ជារបស់មានពិសទាំងអស់ ព្រោះដូច្នោះ ដែលឈ្មោះថា **អសិតវិសា** ព្រោះ
វត្ថុដែលវាលិទ្ធហើយក៏ក្លាយជាពិស ។ ពាក្យថា **អសិសទិសវិសា** សេចក្តី
ថា ដែលឈ្មោះថា **អសិសទិសវិសា** ព្រោះពិសរបស់ពស់ទាំងនោះមុត អាច
កាត់បានដូចចុងដាវ ។ គប្បីជ្រាបសេចក្តីនៃពាក្យក្នុងទីនេះ ដោយប្រការ
ដូច្នោះ ។

បទថា **មានតេជៈ (ឧគ្គតេជា)** បានដល់ មានតេជៈខ្លាំង គឺ មាន
អំណាចកម្លាំង ។ បទថា **មានពិសដីពន្លឹក (ឃោរវិសា)** បានដល់ មាន
ពិសដែលកែវៃបានលំបាក ។

បទថា **គប្បីពោលយ៉ាងនេះ (ឯវំ វទេយ្យំ)** បានដល់ គប្បីពោល
យ៉ាងនេះ ដើម្បីនឹងឲ្យគេរក្សាជីវិត ។ ពិតណាស់ ព្រះរាជាទាំងឡាយត្រាស់

បន្តិចឲ្យចាប់ពស់ពិសទាំងឡាយទុក ទ្រង់មានព្រះតម្រិះថា យើងនឹងឲ្យ
ពស់ទាំងនេះខាំចោរទាំងនេះឲ្យស្លាប់ ឬព្រលែងវាឲ្យទៅក្នុងកងទ័ពសត្រូវ
ពេលដែលសត្រូវចូលកៀកនគរ ដែលយើងមិនអាចនឹងប្រឆាំងតទល់ជាមួយ
កម្លាំងសត្រូវបាន ក៏បរិភោគអាហារល្អៗ ហើយឡើងកាន់ទីដេកដ៏ប្រសើរ
ឲ្យពស់ទាំងនោះខាំខ្លួនឯង រមែងមិនជាប់នៅក្នុងអំណាចរបស់ពួកសត្រូវ ឲ្យ
ស្លាប់សមតាមការពេញចិត្តរបស់ខ្លួន ដូច្នោះហើយ ឲ្យរក្សាអាសិរិសទាំង
ឡាយទុក ។ ព្រះរាជាទាំងនោះ មិនបំណងនឹងធ្វើបុរសណាឲ្យស្លាប់ដោយ
ឆាប់រហ័ស ក៏បំណងថា អ្នកនោះនឹងត្រូវប្រសព្វទុក្ខយូរៗ ហើយស្លាប់ទៅ
ដោយអាការយ៉ាងនេះ ទើបត្រាស់ចំពោះបុរសនោះយ៉ាងនេះថា ក៏ពួកនេះ
គឺ អាសិរិស ៤ ពួកនេះឯង ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន ។

បទថា តាមវេលា (កាលេន កាលំ) បានដល់ គ្រប់វេលា ។ បទថា
ឲ្យចូលកាន់ទីនៅ (បវេសេតញ្ច) បានដល់ ឲ្យដេក ។ បទថា ពស់ណាមួយ
(អញ្ញតរោ វា អញ្ញតរោ វា) សេចក្តីថា បណ្តាអាសិរិស ៤ ប្រភេទ
មានកង្កែបមុខជាដើមណាមួយ ។ ពាក្យថា ម្ចាស់បាដ៏ចម្រើន សូមលោកចូរ
ធ្វើកិច្ចដែលលោកគប្បីធ្វើចុះ នេះគប្បីជ្រាបថា ជាពាក្យរបស់អ្នកបំពេញ
ប្រយោជន៍ ។ បានឮថា ព្រះរាជាទាំងឡាយ ទ្រង់ប្រគល់អាសិរិសទាំង-

ឡាយដល់បុរសនោះ ដោយអាការយ៉ាងនេះ ហើយទ្រង់ប្រាប់ដល់ពួកអា-
សេវិសដែលគេដាក់ទុកក្នុងស្បោងទាំង ៤ ថា នេះជាអ្នករក្សាពួកឯង ។
លំដាប់នោះ ពស់មួយក្បាលក៏លូនចេញមក លូនឡើងតាមជើងស្តាំរបស់
បុរសនោះ ហើយរុំដៃស្តាំតាំងពីកដៃ បើកពពារ ជិតត្រចៀកខាងស្តាំ ដេក
ធ្វើសំឡេងថា សុសុ ដូច្នោះ ។ ពស់មួយក្បាលទៀត លូនទៅតាមជើងឆ្វេង
ហើយរុំដៃឆ្វេង ក្នុងទីនោះឯង បើកពពារត្រង់ជិតត្រចៀកខាងឆ្វេង ហើយ
ដេកធ្វើសំឡេង សុសុ ដូច្នោះ ។ ពស់ទី ៣ លូនចេញឡើងទៅត្រង់ខាងមុខ
ពោះ បើកពពារត្រង់.ក ដេកធ្វើសំឡេង សុសុ ដូច្នោះ ។ ពស់ទី ៤ លូនទៅ
តាមផ្នែកខាងខ្នង រុំ.ក ដាក់ពពារលើក្បាល ដេកធ្វើសំឡេង សុសុ ដូច្នោះ ។

កាលអាសិរពិស ៤ ប្រភេទនោះ នៅនឹងរាងកាយយ៉ាងនេះ បុរស
អ្នកបំពេញប្រយោជន៍ចំពោះបុរសនោះ ឃើញគេចូលមក ទើបសួរថា សំឡាញ់
ដ៏ចម្រើន លោកបានអ្វី ។ លំដាប់នោះ កាលបុរសអ្នកត្រូវពស់រុំនោះពោល
ថា សំឡាញ់ដ៏ចម្រើន អាសិរពិសទាំងនេះ ព្រះរាជាព្រះរាជទាន ឲ្យជាគ្រឿង
ប្រដាប់ជាពិសេស ត្រង់ក.ដៃទាំងពីរដូចកងដៃ ត្រង់ដើមដៃដូចកងដើមដៃ
ត្រង់ពោះដូចសំពត់ក្រវាត់ពោះ ត្រង់ត្រចៀកដូចក្រវិល ត្រង់ក.ដូចខ្សែមុក្តា
និងត្រង់សីសៈដូចគ្រឿងប្រដាប់សីសៈ ទើបពោលថា លោកដ៏ចម្រើន អ្នក

ពិតជាល្ងង់ អ្នកកុំយល់យ៉ាងនេះថា ព្រះរាជាទ្រង់ត្រេកអរ ព្រះរាជទាននូវ គ្រឿងប្រដាប់នោះដល់យើង លោកជាចោរមានកំហុស ទាំងអាសិរិស ៤ ប្រភេទនេះ ក៏រក្សាលំបាក បដិបត្តិលំបាក កាលពស់ណាមួយត្រូវការនឹង ក្រោកឡើង ពស់មួយត្រូវការនឹងឆ្មុតទឹក , ពស់មួយត្រូវការនឹងដឹកទឹក ពស់ មួយត្រូវការនឹងស៊ី , កាលពស់មួយត្រូវការនឹងស៊ី ពស់មួយក៏ត្រូវការនឹង ឆ្មុតទឹក ។ ក្នុងពស់ ៤ ប្រភេទនោះ ពស់ណាមិនបានតាមសេចក្តីត្រូវការ ពស់នោះ ក៏នឹងខាំឲ្យស្លាប់ក្នុងទីនោះឯង ។ លោកដ៏ចម្រើន បើដូច្នោះ នរណាៗ ដែលដល់សេចក្តីស្នូស្តី រួចផុតភ័យ តើនឹងមានឬ ។ បុរសអ្នក បំពេញប្រយោជន៍ពោលថា ពិតហើយ ដឹងទេថា ពួករាជបុរសជាប្រមុខ ពេលដែលពស់ទាំងនោះភ្លេចខ្លួន បានគេចចេញទៅក៏នឹងរួចផុតភ័យ ហើយ គប្បីពោលថា អ្នកចូរធ្វើកិច្ចដែលអ្នកគួរធ្វើចុះ ។

ចំណែកបុរសដែលត្រូវចាប់ជាចោរដឹងរឿងនោះហើយ ឃើញខណៈ ដែលអាសិរិសទាំង ៤ ភ្លេចខ្លួន និងផុតពីរាជបុរសដែលជាប្រមុខ ទើប យកដៃស្តាំឆ្នែងដៃឆ្វេង ចាប់ពពារពស់ដាក់ទុកជិតត្រចៀក ហើយធ្វើការ ស្តាប់អង្អែលខ្លួនអាសិរិសដែលដេកលក់រឿយៗ បេះវាចេញម្តងមួយៗ ដោយ ឧបាយយ៉ាងនេះនុ៎ះឯង ហើយគេចចេញទៅ ។

[៣០៨] គ្រានោះ អាសិវពិសទាំងនោះ នាំគ្នាជាប់តាមបុរសនោះ ដោយគិតថា បុរសនេះ ព្រះរាជាព្រះរាជទានឲ្យជាអ្នករក្សាពួកយើង ។ ព្រះ មានព្រះភាគ ទ្រង់សំដៅយករឿងនេះ ទើបត្រាស់ថា អថ ខោ ភិក្ខុវេ បុរិសោ ភីតោ ចតុន្នំ អាសិវិសានំ ។ បេ។ បលាយេថ ប្រែថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ គ្រានោះឯង បុរសនោះភ័យខ្លាចចំពោះអាសិវពិសទាំងនោះ ។ ល។ ក៏គេច ចេញទៅ ។

កាលបុរសនោះ ពិចារណាមើលហើយមើលទៀត នូវផ្លូវដែលមក យ៉ាងនោះហើយ ក៏គេចចេញទៅ ព្រះរាជាទ្រង់ជ្រាបថា បុរសនោះគេច ចេញទៅហើយ ទើបទ្រង់ត្រិះរិះថា អ្នកណាហ្ន៎នឹងអាចតាមទៅសម្លាប់បុរស នោះបាន ទើបជ្រើសរើសបានពេជ្ឈយាត ៥ នាក់ ជាសត្រូវដល់បុរសនោះ ហើយទ្រង់បញ្ជូនទៅដោយត្រាស់បន្តិចថា ពួកអ្នកចូរទៅតាមសម្លាប់បុរស នោះចុះ ។ លំដាប់នោះ ពួកបុរសអ្នកបំពេញប្រយោជន៍ចំពោះបុរសនោះ ជ្រាបរឿងនោះហើយ ក៏បានប្រាប់ ។ បុរសនោះ ខ្លាចហួសប្រមាណ ក៏ គេចចេញទៅ ។ លោកសំដៅយកសេចក្តីនេះ ទើបពោលពាក្យមានជាដើម ថា តមេនំ ឯវំ វទេយ្យំ (គប្បីពោលនឹងគេយ៉ាងនេះ) ដូច្នោះ ។

[៣០៩] បទថា ពេជ្ឈយាតជាទី ៦ ជាអ្នកចាំស្តាប់ក្នុងរវាងចន្លោះ

(ឆេដ្ឋា អន្តរចរោ វធិកោ) សេចក្តីថា ពួកអាមាត្រក្រាបទូលថា បុរសចោរ
ម្នាក់នេះ ត្រូវពួកអាសិរិសដេញតាមទៅមុន លួងលោមអាសិរិសទាំង
នោះ ហើយរត់គេចក្នុងទីឯណោះ ។ ឥឡូវនេះ គេត្រូវពេជ្ឈយាត ៥ នាក់
ជាប់តាម ក៏រត់គេចថែមទៀត នរណាៗ មិនអាចនឹងចាប់គេបានយ៉ាងនេះ
តែអាចនឹងចាប់បានដោយការលួងលោម ព្រោះដូច្នោះ សូមទ្រង់មេត្តាបញ្ជូន
អ្នកដែលស្និទ្ធស្នាល ជាបុគ្គលខាងក្នុងធ្លាប់ស៊ី ធ្លាប់ផឹករួមគ្នាតាំងពីកម្លោះ
ទៅប្រគល់ដល់ពេជ្ឈយាត ព្រះរាជាក៏ទ្រង់បញ្ជូនពេជ្ឈយាតជាអ្នកស៊ើប-
ការណ៍ ឲ្យទៅស្វែងរកគេ ។

[៣១០] បទថា គេជួបស្រុកស្ងាត់ (សោ បសេរុយ្យ សុញ្ញំ គាមំ)

សេចក្តីថា បុរសជាចោរនោះកាលក្រឡេកមើល ឃើញអាសិរិសទាំង ៤
ពេជ្ឈយាត ៥ នាក់ កំពុងហិតភ្និនស្នាមជើង ក៏ទៅដោយរហ័ស ឃើញ
ពេជ្ឈយាតអ្នកស៊ើបការណ៍គម្រប់ ៦ មកនិយាយបញ្ចុះបញ្ចូលថា “សំឡាញ់
ដ៏ចម្រើន លោកចូរត្រឡប់វិញ កុំរត់គេចឡើយ បរិភោគកាមជាមួយបុត្រ
ភរិយា ក៏នឹងនៅជាសុខ” គេភ័យខ្លាចហួសប្រមាណ ហើយរត់គេចទៅ ក៏
ឃើញស្រុកស្ងាត់មួយដែលមានខ្ទម ៦ ខ្នង នៅខាងមុខ នាចុងស្រុក ។
បទថា ចូលទៅកាន់ផ្ទះស្ងាត់ (វិត្តកំយេវ បរិសេយ្យ) សេចក្តីថា គប្បីចូល

ទៅកាន់ខ្ទមដែលទេនោះ ព្រោះវៀរចាកទ្រព្យ ធញ្ញាហារ គ្រៃ និងតាំង
ជាដើម ។

បទថា តុច្ចកំ (ទេទេ) សុញ្ញតំ (សូន្យ) នេះ ជាវេវចនៈនៃបទថា
វិត្តកំយេវ (ស្ងាត់) នុ៎ះឯង ។ បទថា លូករាវរក (បរិមសេយ្យ) សេចក្តីថា
គប្បីត្រាច់ទៅដោយសង្ឃឹមថា ប្រសិនបើទឹកផឹកមាន យើងនឹងផឹក បាយមាន
ក៏នឹងស៊ី ដូច្នោះ ហើយលូកដៃចូលទៅខាងក្នុងឆ្នាំងរាវរកមើល ។

បទថា ជនទាំងឡាយពោលនឹងគេយ៉ាងនេះ (តមេនំ ឯវំ វទេយ្យំ)
សេចក្តីថា បុរសនោះមិនបានអ្វីៗ សូម្បីក្នុងផ្ទះត្រឹមតែមួយខ្នង ក្នុងចំនួនផ្ទះ
ទាំង ៦ ខ្នង ឃើញតែបន្ទះក្តាររៀបៗ ដែលគេក្រាលទុកត្រង់ដើមឈើដែល
មានម្លប់ត្រឈឹងត្រឈៃមួយដើមនៅកណ្តាលស្រុក ហើយគិតនឹងអង្គុយក្នុង
ទីនេះមុន ហើយក៏ទៅអង្គុយក្នុងទីនោះ ត្រូវខ្យល់ត្រសៀកៗ បក់មក ធ្វើឲ្យ
ត្រឡប់រលឹកដល់សេចក្តីសុខសូម្បីមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះដោយស្ងប់ បុរស
អ្នកបំពេញប្រយោជន៍ពួកខ្លះដឹងរឿងខាងក្រៅហើយ ក៏គប្បីនិយាយចំពោះ
គេយ៉ាងនោះ ។ បទថា ឥទានិម្ពោ បុរិស កាត់បទជា ឥទានិ អម្ពោ បុរិស
ប្រែថា បុរសដ៏ចម្រើន ឥឡូវនេះ ។ បទថា ចោរទាំងឡាយធ្លាប់សម្លាប់
អ្នកស្រុក (ចោរា គាមយាតា) បានដល់ ចោរដែលសម្លាប់អ្នកស្រុក ៦ ពួក

មក ដោយន័យថា នឹងកាន់យកទ្រព្យដែលនឹងបានក្នុងទីនោះ ឬសម្លាប់ម្ចាស់
ទ្រព្យចេញ ។

[៣១១] បទថា អន្ទង់ទឹក (ឧទកណ្ណវ) បានដល់ ទឹកជ្រៅ និងទឹកធំ ។
ពិតណាស់ ទឹកជ្រៅតែមិនធំ ឬទឹកធំតែមិនជ្រៅ ។ លោកមិនហៅថា “អន្ទង់
ទឹក” ។ ចំណែកទឹកទាំងជ្រៅនិងធំប៉ុណ្ណោះ ទើបឈ្មោះថា អន្ទង់ទឹកនោះៗ
ឯង ។ បទថា គួររង្វៀសក្នុងភ័យចំពោះមុខ (សាសន្តី សប្បដិកយំ)
សេចក្តីថា ត្រើយនេះ ឈ្មោះថា គួររង្វៀសព្រោះប្រកបដោយភ័យចំពោះ
មុខ ដោយអំណាចអាសិរិសទាំង ៤ ពេជ្ឈយាតទាំង ៥ ពេជ្ឈយាតអ្នក
ស៊ីបុការណ៍ជាគម្រប់ ៦ និងចោរដែលធ្លាប់សម្លាប់អ្នកស្រុក ៦ ពួក ។
បទថា ជាទីក្សេមផុតចាកភ័យ (ខេមំ អប្បដិកយំ) សេចក្តីថា ត្រើយនាយ
ឈ្មោះថា ជាដែនក្សេម និងមិនមានភ័យ ព្រោះមិនមានអាសិរិសជាដើម
ទាំងនោះឯង ជាស្នូនដែលវិចិត្រប្រសើរ ដូចជាអណ្តូងទឹកសម្រាប់ផឹករបស់
ពពួកជនច្រើន និងដូចជាទេវនគរ ។ បទថា ទូកច្នងអំពីត្រើយ... ក៏មិន
មាន (នត្តស្ស នាវា សន្តារណី) សេចក្តីថា ទូកច្នងអំពីត្រើយ ដែលគេ
ចាត់ចែងទុក ដោយបំណងយ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយនឹងច្នងពីត្រើយនេះ
ទៅត្រើយនាយ ដូច្នោះ ក៏មិនមាន ។ បទថា ឬស្តានច្នង (ឧត្តរសេតុ វា)

សេចក្តីថា ឬបណ្ណាស្ថានឈើ ស្ថានដើរដោយជើង និងស្ថានរទេះ ស្ថាន ឆ្នុងណាមួយមិនគប្បីមាន ។

[៣១២] បទថា ឡើង... ទៅជាព្រាហ្មណ៍ (តិដ្ឋតិ ព្រាហ្មណោ)

សេចក្តីថា នុ៎ះមិនមែនព្រាហ្មណ៍ ។ សួរថា ព្រោះហេតុអ្វីទើបពោលថា មិន មែនជាព្រាហ្មណ៍? ព្រោះពួកសត្រូវមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ត្រូវបុរសនោះ ហាមហើយ ។ ន័យម្យ៉ាងទៀត កាលនឹងទ្រង់ផ្លាស់ទេសនា ទើបបានត្រាស់ យ៉ាងនោះ (ថាជាព្រាហ្មណ៍) កាលទ្រង់សម្តែងព្រាហ្មណ៍ដែលជាព្រះខ័ណ្ឌ- ស្រពមួយអង្គ ។

កាលបុរសអ្នកនោះឆ្នងបានយ៉ាងនេះហើយ អាសិរពិសទាំង ៤ គិត ថា យើងមិនបានខ្លួនគេ ថ្ងៃនេះពួកយើងរួមគ្នាផ្តាច់ជីវិតរបស់គេចោលចេញ ។ ពេជ្ឈយាតទាំង ៥ ក៏គិតថា យើងមិនបានខ្លួនគេហើយ ថ្ងៃនេះ យើងនឹង ព័ទ្ធចាប់កាត់អវយវៈតូចធំរបស់គេចេញ ហើយទៅក្នុងសម្នាក់របស់ព្រះរាជា នឹងបានទ្រព្យ ១០០ ឬ ១.០០០ ។ អ្នកស្មើបការណ៍ជាគម្រប់ ៦ គិតថា យើងមិនបានខ្លួនគេ ថ្ងៃនេះយើងនឹងយក ដាវពណ៌កែវផលិកកាត់ក្បាលគេ ហើយគប្បីបានតំណែងសេនាបតី សោយសម្បត្តិ ។ ពួកចោរទាំង ៦ គិត ថា យើងមិនបានខ្លួនគេ ថ្ងៃនេះ យើងនឹងឲ្យធ្វើទណ្ឌកម្ម (ដាក់ទោស) ផ្សេងៗ

ហើយឲ្យគេនាំទ្រព្យជាច្រើនមកប្រគល់ឲ្យ ដូច្នោះហើយ កាលមិនអាចនឹង
ឆ្លងអន្លង់ទឹកបាន ទាំងមិនអាចនឹងទៅកាន់ទីដទៃបាន ព្រោះល្មើសព្រះរាជ-
អាជ្ញា ក៏នឹងគប្បីស្តមស្តាំងស្លាប់នៅក្នុងទីនោះឯង ។

[៣១៣] ក្នុងបទថា សេចក្តីឧបមារនេះ តថាគត (ឧបមា ខេ ម្យាយំ)

នេះ គប្បីជ្រាបការប្រៀបធៀបការឧបមាតាំងពីដើមដូចតទៅនេះ ៖

ពិតណាស់ កម្ម គប្បីឃើញដូចព្រះរាជា ។ បុប្ផជួនអ្នកអាស្រ័យវដ្តៈ
គប្បីឃើញដូចបុរសអ្នកធ្វើខុសច្បាប់ ។ មហាកូត្រូប ៤ ដូចអាសិរិសទាំង
៤ ។ វេលាដែលកម្មឲ្យផលដល់មហាកូត្រូប ៤ ក្នុងខណៈបដិសន្ធិរបស់
បុប្ផជួននុ៎ះឯង ដូចក្នុងវេលាដែលព្រះរាជាទ្រង់ឲ្យរក្សាអាសិរិសទាំង ៤ ។
វេលាដែលព្រះសាស្តាត្រាស់កម្មដ្ឋាន មានមហាកូត្រូបជាអារម្មណ៍ដល់ភិក្ខុ
នេះ ហើយត្រាស់ថា “កាលនឿយណាយ រមែងប្រាសចាកតម្រេកក្នុងមហា-
កូត្រូប ៤ នេះ ក៏នឹងរួចផុតអំពីវដ្តៈដោយអាការយ៉ាងនេះ” ដូចវេលាដែល
ត្រាស់ថា “អ្នកចូរចេញទៅក្នុងខណៈដែលអាសិរិសធ្វេសប្រហែស និងក្នុង
ខណៈដែលរាជបុរសនៅស្ងៀម ហើយរត់គេចទៅ តាមពាក្យថា “បុរស
ដ៏ចម្រើន កិច្ចណាដែលលោកគួរធ្វើ ចូរធ្វើកិច្ចនោះចុះ” ដូច្នោះ ។ វេលា
ដែលភិក្ខុនេះ បានកម្មដ្ឋានក្នុងសម្លាកព្រះសាស្តា ហើយរត់គេច ដោយការ

រត់គេច គឺ ញាណ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការរួចផុតពីអាសិរពិស គឺ មហា-
កូតរូប ដូចការបានឮពាក្យរបស់អ្នកបំពេញប្រយោជន៍ដល់បុរសនោះ ហើយ
ចេញក្នុងខណៈដែលអាសេរពិសទាំង ៤ ក្រេចខ្លួន និងក្នុងខណៈដែលរាជ-
បុរសនៅស្ងៀម ហើយម្នីម្នាវត់គេចចេញទៅ ។

គប្បីជ្រាបកថាពោលដោយមហាកូតរូប ៤ ឧបាទានក្ខន្ធ ៥ និង
អាយតនកថា ក្នុងបទថា ចតុន្នំ មហាកូតានំ អធិវចនំ បឋវីធាតុយា អាបុ-
ធាតុយា (ជាឈ្មោះនៃមហាកូតរូប ៤ គឺ ធាតុដី ធាតុទឹក) ជាដើម ដោយ
ន័យដែលពោលទុកពិស្តារហើយក្នុងវិសុទ្ធិមគ្គនុ៎ះឯង ។ ក៏ក្នុងទីនេះ បឋវីធាតុ
គប្បីឃើញដូចពស់កង្កែបមុខៈ (មាត់ឈើ) ធាតុដីសេស គប្បីឃើញដូចជា
ពស់បូតិមុខៈ (មាត់ស្អុយ) ពស់អគ្គិមុខៈ (មាត់ភ្លើង) និងពស់សត្តមុខៈ
(មាត់សស្ត្រា) ។ កាយទាំងអស់របស់បុគ្គល ដែលត្រូវពស់មាត់ឈើខាំ
រមែងរឹង យ៉ាងណា សូម្បីកាយទាំងអស់រមែងរឹង ព្រោះបឋវីធាតុកម្រើក
ក៏ដូច្នោះ ។ ម្យ៉ាងទៀត កាយទាំងអស់របស់អ្នកត្រូវពស់មាត់ស្អុយជាដើម
ខាំ រមែងទឹករងៃហូរចេញ រមែងក្តៅជ្រួញ និងរមែងទ្រុឌទ្រោម យ៉ាងណា
កាយទាំងអស់ រមែងមានទឹករងៃហូរចេញ រមែងក្តៅជ្រួញ និងរមែងទ្រុឌ-
ទ្រោម ព្រោះសេចក្តីកម្រើករបស់អាបុធាតុ តេជោធាតុ និងវាយោធាតុ

ដូច្នោះ ។

ដោយហេតុនោះ អដ្ឋកថាចារ្យទាំងឡាយ ទើបពោលទុកថា
រាងកាយដែលត្រូវពស់មាត់ឈើខាំហើយ រមែងរឹងទៅ រាង
កាយនោះ ព្រោះបឋវីធាតុកម្រើក ក៏រមែងរឹង ដូចពស់មាត់
ឈើខាំ ដូច្នោះ ក៏មាន ។ រាងកាយដែលត្រូវពស់មាត់ស្អុយ
ខាំហើយ ក៏រមែងស្អុយទៅ រាងកាយនោះ ព្រោះអាបេធាតុ
កម្រើក ក៏រមែងស្អុយដូចពស់មាត់ស្អុយខាំ ដូច្នោះ ក៏មាន ។
រាងកាយដែលត្រូវពស់មាត់ភ្លើងខាំហើយ រមែងក្តៅផ្ស រាង
កាយនោះ ព្រោះតេជធាតុកម្រើក ក៏រមែងក្តៅផ្ស ដូចពស់
មាត់ភ្លើងខាំ ដូច្នោះ ក៏មាន ។ រាងកាយដែលត្រូវពស់មាត់
សស្ត្រាខាំហើយ រមែងដាច់ រាងកាយនោះ ព្រោះវាយោធាតុ
កម្រើក ក៏រមែងដាច់ ដូចពស់មាត់សស្ត្រាខាំ ដូច្នោះ ក៏មាន ។
ក្នុងសេចក្តីនេះ គប្បីជ្រាបចំណែកប្រកបរបស់សិរិវៈដោយពិសេស

ដោយប្រការដូច្នោះមុន ។

តែកាលពោលមិនប្លែកគ្នា គប្បីជ្រាបថា ធាតុទាំងនោះមានការវះដូច
គ្នានឹងអាសិរិស ដោយហេតុទាំងនេះ គឺ ដោយទីអាស្រ័យ ដោយការខុស

ប្លែកគ្នាដោយកម្លាំងរហ័សនៃពិស ដោយកាន់យកពីវត្ថុមិនគួរប្រាថ្នា ដោយ
ការរក្សាលំបាក ដោយចូលទៅរកបានលំបាក ដោយជាសត្វមិនដឹងគុណ
ដោយមានប្រក្រតីទាំងមិនរើស ដោយមានទោស និងអន្តរាយយ៉ាងអន្ត ។

ក្នុងបណ្តាបទទាំងនោះ បទថា ដោយទីអាស្រ័យ (អាសយតោ)
សេចក្តីថា ពិតហើយ ដំបូកឈ្មោះថា ជាទីអាស្រ័យរបស់អាសិរពិសទាំង
ឡាយ ។ ក៏អាសិរពិសទាំងនោះ រមែងអាស្រ័យនៅនឹងដំបូកនោះ ។ ទី
ស្តុក គឺ កាយ និងដំបូក គឺ កាយ ជាទីអាស្រ័យរបស់មហាក្ខត្រូបទាំង-
ឡាយ ។ ពិតណាស់ រន្ធលើ ស្លឹកស្មៅ ស្លឹកឈើ ទីស្តុក និងគំនរសម្រាម
ក៏ជាទីអាស្រ័យរបស់អាសិរពិសទាំងឡាយ ។ អាសិរពិសទាំងនោះ រមែង
នៅក្នុងទីស្តុកទាំងនោះ ។ រន្ធលើ គឺ កាយ ទីស្តុក គឺ កាយ គំនរសម្រាម
គឺ កាយ ក៏ជាទីអាស្រ័យស្តុករបស់មហាក្ខត្រូបទាំងឡាយ គប្បីជ្រាបអត្ត
ដែលមហាក្ខត្រូបទាំងនោះដូចគ្នា ដូចពណ៌នាមកយ៉ាងនេះមុន ។

បទថា ដោយការខុសប្លែកគ្នានៃកម្លាំងរហ័សរបស់ពិស (វិសវេគ-
វិការតោ) សេចក្តីថា អាសិរពិសទាំងឡាយ ដោយប្រភេទ មាន ៤ មាន
ពស់មាត់ឈើជាដើម ដោយអំណាចនៃត្រកូល ។ ក្នុងអាសិរពិសទាំងនោះ
ត្រកូលមួយៗ កាលបែងចែកដោយការខុសប្លែកគ្នានៃពិស ក៏មាន ៤ យ៉ាង

គឺ មានពិសដែលត្រូវខាំជាដើម ។ សូម្បីមហាក្ខត្រូប ក៏មាន ៤ មានបបរី-
ធាតុជាដើម ដោយអំណាចលក្ខណៈចំពោះខ្លួន ។ ក្នុងមហាក្ខត្រូបទាំងនេះ
មហាក្ខត្រូបមួយៗ រមែងមាន ៤ យ៉ាង ដោយអំណាចមហាក្ខត្រូប មាន
កម្មជាសមុជ្ជានជាដើម គប្បីជ្រាបថា មហាក្ខត្រូបទាំងនោះ ដូចគ្នាដោយ
ការខុសប្លែកគ្នានៃកម្មាំងរហស្សរបស់ពិស ដោយប្រការដូច្នោះ ។

បទថា ដោយកាន់យកតែវត្ថុមិនគួរប្រាថ្នា (អនត្តគហណតោ) សេចក្តី
ថា អាសិរិសទាំងឡាយ កាលនឹងកាន់យក រមែងកាន់យកវត្ថុដែលមិន
គួរប្រាថ្នា ៥ យ៉ាង គឺ រមែងកាន់យកតែរបស់ស្អុយ កាន់យករបស់មិន
ស្អាត រមែងកាន់យកតែតួរោគ រមែងកាន់យកតែរបស់មានពិស រមែងកាន់
យកតែសេចក្តីស្លាប់ ។ សូម្បីមហាក្ខត្រូប កាលកាន់យក រមែងកាន់យក
តែវត្ថុដែលមិនគួរប្រាថ្នា ៥ យ៉ាង គឺ រមែងកាន់យកតែរបស់ស្អុយ រមែង
កាន់យកតែរបស់មិនស្អាត រមែងកាន់យកតែសេចក្តីឈឺចាប់ រមែងកាន់យក
តែសេចក្តីចាស់ រមែងកាន់យកតែសេចក្តីស្លាប់ ។

ដោយហេតុនោះ ព្រះបុរាណណាចារ្យទាំងឡាយ ទើបពោលទុកថា
ជនពួកណាមួយ រមែងចាប់ពស់ដែលប្រលាក់លាមក មាន
ពិសច្រើន ជាអ្នកភ្លើតភ្លើនជាមួយពស់ក្នុងលោក ឈ្មោះថា

ចាប់យកការវះដែលមិនគួរប្រាថ្នាទាំង ៥ គឺ របស់ស្អុយ
របស់មិនស្អាត ជាត្ថរោគ របស់មានពិស និងសេចក្តីស្លាប់
ជាទី ៥ ការវះដែលមិនគួរប្រាថ្នា ៥ យ៉ាងទាំងនេះ មាននៅ
ក្នុងពស់ដែលប្រលាក់លាមក ។ បុប្ផនដែលខ្វាក់ និង
ល្ងង់ខ្លៅមិនឆ្ងាត ក៏យ៉ាងនោះដូចគ្នា ជាអ្នកភ្លើតភ្លើននឹង
ការកើតក្នុងភព ឈ្មោះថា ចាប់យកការវះដែលមិនគួរប្រាថ្នា
គឺ របស់ស្អុយ របស់មិនស្អាត ភាពឈឺចាប់ ការចាស់
សេចក្តីស្លាប់ជាទី ៥ ការវះដែលមិនគួរប្រាថ្នា ៥ ទាំងនេះ
មាននៅក្នុងកាយ ដូចពស់ដែលប្រលាក់លាមក ដូច្នោះ ។

គប្បីជ្រាបថា មហាកុត្តរូប ដូចគ្នានឹងការកាន់យកតែការវះដែលមិន
គួរប្រាថ្នា ដោយប្រការដូច្នោះ ។

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងបទថា ដោយការរក្សាលំបាក (ទុរូបបដ្ឋានតោ)

ដូចតទៅនេះ ៖

អាសិវពិសទាំងនោះ ចិញ្ចឹមរក្សាបានលំបាក កាលពស់ណាមួយ
ប្រាថ្នានឹងក្រោក ពស់មួយប្រាថ្នានឹងងូតទឹក , កាលពស់មួយប្រាថ្នានឹងងូត
ទឹក ពស់មួយទៀតប្រាថ្នានឹងស៊ី , កាលពស់មួយនោះប្រាថ្នានឹងស៊ី ពស់

មួយទៀតប្រាថ្នានឹងដេក ។ បណ្តាពស់ទាំងនោះ ពស់ណាៗ មិនពេញចិត្ត
ពស់នោះ ក៏នឹងខាំឲ្យស្លាប់ក្នុងទីនោះនោះឯង តែពួកកុត្តរូបនុ៎ះឯង ទំនុក
បម្រុងលំបាកជាងអាសិរិសទាំងនេះ ។ ពិតណាស់ កាលផ្សំថ្នាំដល់
បឋវីធាតុ អាប្រាធាតុក៏កម្រើក ។ កាលបុគ្គលនោះផ្សំថ្នាំដល់អាប្រាធាតុ
តេជោធាតុកម្រើក ដូចពោលមកនេះ កាលផ្សំថ្នាំដល់ធាតុណាមួយ ធាតុ
មួយទៀតក៏កម្រើក ព្រោះដូច្នោះ គប្បីជ្រាបថា ធាតុទាំងឡាយក៏ដូចគ្នា
ដោយទំនុកបម្រុងបានលំបាក ដោយប្រការដូច្នោះ ។

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងបទថា ដោយចូលទៅរកលំបាក (ទុកសទេតា)

ដូចតទៅនេះ ។

ពិតហើយ អាសិរិសទាំងឡាយ ឈ្មោះថា ដួបបានលំបាក បុគ្គល
ទាំងឡាយដួបអាសិរិសត្រង់មុខផ្ទះ ក៏នឹងគេចទៅផ្លូវក្រោយផ្ទះ ដួបត្រង់
ក្រោយផ្ទះ ក៏នឹងគេចទៅផ្លូវមុខផ្ទះ ដួបកណ្តាលផ្ទះ ក៏នឹងគេចចូលបន្ទប់
ដួបក្នុងបន្ទប់ ក៏នឹងគេចឡើងលើគ្រែ ។ មហាកុត្តរូបទាំងឡាយ ឈ្មោះថា
ដួបបានលំបាកជាងនោះ ។ ពិតណាស់ កាលបុគ្គលមានរោគយូរ ត្រចៀក
ច្រមុះជាដើម ក៏នឹងនឹងដាច់ធ្លាក់ទៅ កើតត្រង់សាច់ខ្លួន ហ្វូងរុយក្បាលខៀវ
ក៏នឹងចោមរោម ក្នុងខ្លួនក៏មានអាការស្អុយផ្សាយទៅឆ្ងាយ បុរសកើតយូរ

នោះ កំពុងជេរក្តី កំពុងស្រែកថ្ងូរក្តី មនុស្សទាំងឡាយក៏មិនអាចចូលទៅ
ជេរជិតៗ បាន មិនអាចចូលទៅជួយជិតៗ បាន ត្រូវបិទច្រមុះ ស្មោះទឹកមាត់
ឆ្ងាយបុរសកើតយូរនោះអំពីទីឆ្ងាយៗ ។ គប្បីធ្វើសេចក្តីនេះ ឲ្យជាក់ច្បាស់
យ៉ាងនោះ ដោយរោគដទៃៗ ដូចរោគបួសដូងបាទ រោគពោះ រោគខ្យល់
ជាដើម និងរោគដែលគួរឲ្យខ្លើមរកកលចង់ក្អួត ព្រោះដូច្នោះ គប្បីជ្រាបថា
មហាកុត្តរូបទាំងឡាយក៏ដូចគ្នា ដោយជួបបានលំបាក ដោយប្រការដូច្នោះ ។

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងបទថា ដោយសត្វមិនដឹងគុណ (អកតញ្ញតតោ)

ដូចតទៅនេះ ។

ពិតណាស់ អាសិរពិសទាំងឡាយ រមែងមិនដឹងឧបការៈដែលអ្នក
ដទៃធ្វើហើយ សូម្បីកាលគេឲ្យន្ទុតទឹកក្តី ឲ្យបរិភោគក្តី ឬជាដោយរបស់
ក្រអូប និងផ្កាឈើជាដើមក្តី ជាក់ក្នុងស្បែករក្សាហើយក្តី ស្វែងរកតែឱកាស
ប៉ុណ្ណោះ បានឱកាសក្នុងទីណា ក៏ខាំគេឲ្យស្លាប់ក្នុងទីនោះឯង ។ មហាកុត្តរូប
ទាំងឡាយ ក៏មិនដឹងឧបការៈដែលអ្នកដទៃធ្វើហើយក្រែលែងជាង អាសិរ-
ពិសទាំងឡាយ ។ ពិតណាស់ វត្ថុដែលពេញចិត្ត ដែលមហាកុត្តរូបទាំងនោះ
ធ្វើហើយ មិនមានឡើយ សូម្បីគេឲ្យន្ទុតទឹកដែលមិនមានមន្ទិល មិនថាជា
ទឹកត្រជាក់ ឬទឹកក្តៅក្តី សក្ការៈដោយធូប របស់ក្រអូប និងផ្កាឈើជាដើម

ក្តី ផ្គត់ផ្គង់ហើយដោយសំពត់ដែលទន់ ទីដេកដែលទន់ និងទីអង្គុយដែល
ទន់ជាដើមក្តី ឲ្យបរិភោគអាហារយ៉ាងល្អក្តី ឲ្យជីកទឹកយ៉ាងល្អក្តី ក៏ស្វែង
រកតែឱកាសនោះឯង បានឱកាសក្នុងពេលណា ក៏ក្រោធឡើង ហើយធ្វើឲ្យ
ដល់សេចក្តីវិនាសក្នុងទីនោះឯង ព្រោះដូច្នោះ គប្បីជ្រាបថា មហាក្សត្ររូប
ក៏ដូចគ្នា ដោយការមិនដឹងគុណ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងបទថា ដោយមានប្រក្រតីខាំមិនរើស (អរិសេ-
សការិតោ) ដូចតទៅនេះ ។

ពិតណាស់ អាសិរិស មិនបានជ្រើសរើសថា អ្នកនេះជាក្សត្រិយ៍
ឬព្រាហ្មណ៍ ជាវេស្សៈ ឬសូទ្រៈ ជាគ្រហស្ថ ឬជាបព្វជិត ដូច្នោះ រមែងខាំ
អ្នកដែលមកជួប ឲ្យស្លាប់ទៅទាំងនោះ ។ សូម្បីមហាក្សត្ររូប ក៏រមែងមិន
ជ្រើសរើសថា បុគ្គលនេះជាក្សត្រិយ៍ ឬព្រាហ្មណ៍ ជាវេស្សៈ ឬសូទ្រៈ
ឬជាបព្វជិត ជាទេព ឬមនុស្ស ជាមារ ឬព្រហ្ម មិនមានគុណ ឬមានគុណ
បើពួកវាមានសេចក្តីខ្មាសបាបថា អ្នកនេះជាអ្នកមានគុណសោត ពួកវាក៏
នឹងគប្បីឲ្យកើតសេចក្តីខ្មាសបាបក្នុងព្រះតថាគត ដែលជាព្រះអគ្គបុគ្គលក្នុង
លោកព្រមទាំងទេវលោក សូម្បីបើពួកវាកើតសេចក្តីខ្មាសបាប ដោយន័យ
មានជាដើមថា បុគ្គលនេះជាអ្នកមានបញ្ញាច្រើន បុគ្គលនេះជាអ្នកមានឫទ្ធិ

ច្រើន និងបុគ្គលនេះជាអ្នកទ្រទ្រង់គុណ ដូច្នោះ សូម្បីបើពួកវាគប្បី
មានសេចក្តីខ្មាសបាបក្នុងព្រះធម្មសេនាបតីសារីបុត្តត្រូវជាដើម ។ បើដូច្នោះ
ពួកវាក៏គប្បីកើតសេចក្តីភ័យខ្លាចថា បុគ្គលនេះមិនមានគុណ ជាបុគ្គលទន់-
ខ្សោយ រឹងរូស ដូច្នោះ ពួកវាក៏គប្បីភ័យខ្លាចចំពោះព្រះទេវទត្ត ឬចំពោះ
សាស្តាទាំង ៦ ជាបុគ្គលមិនមានគុណ ជាបុគ្គលទន់ខ្សោយ ជាបុគ្គលរឹង-
រូសក្នុងលោក ព្រមទាំងទេវលោក ក៏នឹងមិនខ្មាសបាបមិនខ្លាចបាប ក្រោធ
ឡើងហើយ ក៏ធ្វើឲ្យដល់សេចក្តីវិនាសយ៉ាងណាមួយបាននោះឯង ។ គប្បី
ជ្រាបថា មហាកូតរូបក៏ដូចគ្នា ដោយមានប្រក្រតីខាំមិនរើស ដោយប្រការ
ដូច្នោះ ។

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងបទថា ដោយមានទោស និងអន្តរាយដ៏អានន្ត
(អនន្តទោសុបទូរតោ) នេះ ដូចតទៅនេះ ។

ពិតហើយ ទោស និងអន្តរាយដែលអាស្រ័យអាសិវពិសកើតឡើង
មិនមានប្រមាណ ។ ពិតយ៉ាងនោះ អាសិវពិសទាំងនោះខាំហើយ ធ្វើឲ្យ
ភ្នែកខ្វាក់ខ្លះ ឲ្យជាអ្នកទន់ខ្សោយខ្លះ ឲ្យជាអ្នកអស់កម្លាំងខ្លះ ឲ្យជាអ្នកមាន
រាងកាយពិការនៅមួយកន្លែងខ្លះ ព្រោះដូច្នោះ ពួកអាសិវពិសរមែងសម្តែង
ភាពពិការរកប្រមាណមិនបាន ដោយប្រការដូច្នោះ ។ សូម្បីកូតរូបទាំងឡាយ

កាលកម្រើកឡើងហើយ រមែងធ្វើភាពពិការណាមួយ ក្នុងបណ្ណាភាពពិការ
ទាំងឡាយ មានខ្ញុំក៏ភ្នែកជាដើម ទោស និងអន្តរាយរបស់កូតរូបទាំងនោះ
រកប្រមាណមិនបាន ព្រោះដូច្នោះ គប្បីជ្រាបថា កូតរូបទាំងនោះក៏ដូចគ្នា
ដោយមានទោស និងអន្តរាយរកទីបំផុតមិនបាន ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ឥឡូវនេះ ក្នុងទីនេះ គួរសម្តែងកម្មជ្ជាន ដោយអំណាចមហាកូតរូប
៤ រហូតដល់ព្រះអរហត្ត កម្មជ្ជាននោះ ក៏ពោលទុកហើយក្នុងចតុត្ថាតុវវ-
ត្តាននិទ្ទេសគម្ពីរវិសុទ្ធិមគ្គនោះឯង ។

ក្នុងពាក្យថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពាក្យថាពេជ្ឈយាតទាំង ៥ នាក់
ដែលជាសត្រូវនោះ ជាឈ្មោះនៃឧបាទានក្ខន្ធ ៥ (បញ្ច វេជកា បច្ចត្តិកាតិ
ខោ ភិក្ខុវេ បញ្ចន្តតុបាទានក្ខន្ធានំ អធិវចនំ) នេះ គប្បីជ្រាបថា ខន្ធទាំង-
ឡាយដូចជាសត្រូវអ្នកសម្លាប់ ដោយអាការ ២ យ៉ាង ។

ពិតហើយ ខន្ធទាំងឡាយ រមែងសម្លាប់គ្នានិងគ្នា កាលខន្ធទាំងនោះ
មានហើយ ឈ្មោះថា ការសម្លាប់ក៏រមែងប្រាកដ ។ ដូចម្តេច? ។

ជាដំបូង រូបរមែងសម្លាប់ទាំងរូប ទាំងអរូប , អរូបរមែងសម្លាប់
ទាំងអរូប ទាំងរូប ។ ដូចម្តេច? ។

បឋវីធាតុស្នម្បីនេះ កាលបែកធ្លាយ រមែងនាំយកធាតុ ៣ ក្រៅពី

នេះបែកធ្លាយទៅផង ។ សូម្បីក្នុងអាប្រាជានុជាដើម ក៏ន័យនេះដូចគ្នា ។
រូប ឈ្មោះថា សម្លាប់រូបនុ៎ះឯងមុន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។ ចំណែក
រូបក្នុង កាលបែកធ្លាយក៏នាំយកអរូបខន្ធ ៤ បែកធ្លាយទៅផង ព្រោះដូច្នោះ
រូប ឈ្មោះថា សម្លាប់អរូបដោយអាការយ៉ាងនេះ ។ សូម្បីវេទនាខន្ធ កាល
បែកធ្លាយ ក៏នាំយកសញ្ញាក្នុង សង្ខារក្នុង និងវិញ្ញាណក្នុងទៅផង ។ សូម្បី
ក្នុងសញ្ញាក្នុងជាដើម ក៏ន័យនេះ ។ អរូប ឈ្មោះថា រមែងសម្លាប់អរូប
យ៉ាងនេះឯង ។ ចំណែកអរូបក្នុង ៤ ក្នុងខណៈចុតិ កាលបែកធ្លាយ ក៏នាំ
យកវត្ថុរូប (ហឫទ័យវត្ថុ) ឲ្យបែកធ្លាយទៅផង ។ អរូប ឈ្មោះថា សម្លាប់
រូបដោយអាការយ៉ាងនេះ ។ ដែលឈ្មោះថា វត្ថុកា ព្រោះសម្លាប់គ្នានិងគ្នា
ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។ ក៏ខន្ធមានក្នុងទីណា ការកាត់ ការទម្លាយ ការ
សម្លាប់ និងការឃុំឃាំងជាដើម ក៏មានក្នុងទីនោះឯង មិនមានក្នុងទីដទៃ ។
កាលខន្ធមានហើយ ការសម្លាប់រមែងប្រាកដ សូម្បីព្រោះហេតុនោះ ខន្ធ
ទើបឈ្មោះថា អ្នកសម្លាប់ ។

ឥឡូវនេះ គប្បីសម្តែងកម្មដ្ឋាន ផ្តើមតាំងពីចែកខន្ធ ៥ ចេញជា ២
ចំណែក គឺ ចំណែករូប និងអរូប (នាម) ហើយចែកនាមដោយអំណាច
រូប ឬចែករូបដោយអំណាចនាម រហូតដល់ព្រះអរហត្ត ។ សូម្បីពាក្យនោះ

ក៏ពោលទុកហើយក្នុងវិសុទ្ធិមគ្គដូចគ្នា ។

ក្នុងបទថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ពាក្យថាពេជ្ឈយាតជាទី ៦ ដែល
ត្រាច់ទៅក្នុងវារាំងចន្លោះ ដែលងារដាវឡើងនោះ ជាឈ្មោះរបស់នន្ទិរាគៈ
(ឆដ្ឋោ អន្តរចរោ វធាកោ ឧត្តិត្តាសិកោតិ ខោ ភិក្ខុវេ នន្ទិរាគស្សតំ អធិ-
វចនំ) គប្បីជ្រាបថា តម្រេកដោយអំណាចសេចក្តីត្រេកអរ ស្មើគ្នានឹងពេជ្ឈ-
យាតដែលងារដាវ ដោយអាការ ២ យ៉ាង គឺ ដោយធ្វើក្បាល គឺ បញ្ញាឲ្យ
ធ្លាក់ទៅ និងដោយធ្វើឲ្យចូលដល់កំណើត ។ ដូចម្តេច ។ សេចក្តីពិត
កាលឥដ្ឋារម្មណ៍មកប្រាកដផ្លូវចក្ខុទ្វារ លោកៈអាស្រ័យអារម្មណ៍នោះ រមែង
កើតឡើង ដោយហេតុត្រឹមប៉ុណ្ណោះ ក្បាល គឺ បញ្ញា ឈ្មោះថា ធ្លាក់ទៅ ។
សូម្បីក្នុងសោតទ្វារជាដើម ក៏ន័យនេះដូចគ្នា ។ គប្បីជ្រាប នន្ទិរាគៈ ស្មើ
ដោយការធ្វើសីសៈ គឺ បញ្ញាឲ្យធ្លាក់ចុះ យ៉ាងនេះ ។

ក៏នន្ទិរាគៈនោះ រមែងនាំចូលទៅកាន់កំណើត ៤ យ៉ាង មានអណ្ណដ-
កំណើតជាដើម ។ នន្ទិរាគៈនោះ មានមហាភ័យ ២៥ យ៉ាង និងទារុណកម្ម
៣២ យ៉ាង មានការធ្វើឲ្យចូលដល់កំណើតជាមូល ៣២ ក៏មកដល់ដូចគ្នា
ព្រោះដូច្នោះ គប្បីជ្រាបថា នន្ទិរាគៈនោះ ស្មើដោយពេជ្ឈយាតងារដាវឡើង
សូម្បីដោយការនាំចូលដល់កំណើត ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

កម្មជ្ជាន ដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ដល់ភិក្ខុមួយរូប សូម្បីដោយ
អំណាចនន្ទិរាគៈ ដោយប្រការដូច្នោះ ។ ដូចម្តេច? ។ ពិតណាស់ នន្ទិរាគៈ
នេះ ចាត់ជាសង្ខារក្នុង ។ ព្រះមានព្រះភាគ លុះទ្រង់កំណត់នន្ទិរាគៈនោះ
ថា ជាសង្ខារក្នុងដូច្នោះហើយ ទើបទ្រង់កំណត់ខន្ធ ៥ យ៉ាងនេះថា វេទនា
ដែលសម្បយុត្តដោយសង្ខារក្នុងនោះ ចាត់ជាវេទនាខន្ធ សញ្ញាជាសញ្ញាក្នុង
ចិត្តជាវិញ្ញាណក្នុង អារម្មណ៍របស់ខន្ធទាំងនោះ ចាត់ជារូបក្នុង ។ ឥឡូវនេះ
ភិក្ខុមួយរូបកំណត់ខន្ធទាំង ៥ នោះ ដោយអំណាចនាម និងរូប ហើយ
ចម្រើនវិបស្សនា តាំងពីការស្វែងរកបច្ច័យនៃខន្ធទាំងនោះ សម្រេចអរហត្ត
ដោយលំដាប់ ព្រោះដូច្នោះ ទើបព្រះមានព្រះភាគត្រាស់កម្មជ្ជានដោយអំណាច
នន្ទិរាគៈយ៉ាងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។ សភាពនៃអាយតនៈខាងក្នុង ៦
ដូចជាស្រុកស្ងាត់ មកហើយក្នុងព្រះបាលីនេះឯង ។ ក៏ក្នុងសេចក្តីនេះ មាន
ន័យនៃកម្មជ្ជាន ដូចតទៅនេះ ។

ដូចសេចក្តីថា ចោរទាំង ៦ នោះ ចូលទៅកាន់ស្រុកស្ងាត់ ដែល
មានខ្ទម ៦ ខ្នង ត្រាច់ទៅមក មិនបានអ្វីៗ ក៏មិនត្រូវការក្នុងស្រុកយ៉ាងណា
ភិក្ខុក៏ដូច្នោះ ប្រកាន់ រាវរកក្នុងអាយតនៈខាងក្នុង ៦ មិនឃើញអ្វីៗ ដែល
គួរប្រកាន់ថា ឃើង ថារបស់ឃើង ក៏មិនមានសេចក្តីត្រូវការក្នុងអាយតនៈ

ខាងក្នុងទាំងនោះ ។ ភិក្ខុនោះគិតថា យើងនឹងផ្ដើមវិបស្សនា ដូច្នោះ ទើប
កំណត់យកចក្ខុបសាទជាដើម ដោយអំណាចរូបកម្មដ្ឋានដែលនៅមានឧបាទាន
កំណត់ថា នេះជារូបក្ខន្ធ កំណត់មនាយតនៈថា អរូបក្ខន្ធ ។ និងកំណត់
មនាយតនៈទាំងអស់នោះ ដោយអំណាចនាម និងរូបថា មានតែនាម និងរូប
ប៉ុណ្ណោះ ហើយស្វែងរកបច្ច័យរបស់នាម និងរូបទាំងនោះ ចម្រើនវិបស្សនា
ពិចារណាសង្ខារទាំងឡាយ តាំងនៅក្នុងព្រះអរហត្តដោយលំដាប់ ដោយប្រការ
ដូច្នោះឯង ។ នេះជាការត្រាស់កម្មដ្ឋាន ដល់ភិក្ខុមួយរូបរហូតដល់ព្រះអរហត្ត ។

ឥឡូវនេះ កាលនឹងទ្រង់សម្ដែងថា អាយតនៈខាងក្រៅ ដូចជាពួក
ចោរច្នៃសម្លាប់អ្នកស្រុក ទើបត្រាស់ពាក្យជាអាទិថា ចោរដែលសម្លាប់
អ្នកស្រុក (ចោរ គាមយាតកា ខោ) ដូច្នោះ ។

[៣១៤] បណ្ដាបទទាំងនោះ បទថា មនាបាមនាបសុ (ដែលគួរពេញ
ចិត្ត និងមិនគួរពេញចិត្ត) នេះ ជាសត្តមិរិកត្តិ ប្រើក្នុងអត្តតតិយារិកត្តិ ។
អធិប្បាយថា ដោយអារម្មណ៍ដែលគួរពេញចិត្ត និងមិនពេញចិត្ត ។ កាល
ពួកចោរនាំគ្នាច្នៃសម្លាប់អ្នកស្រុកក្នុងទីនោះ ដំណើរកិច្ច ៥ ប្រការ គឺ
ពួកចោរ ឈរលោមព័ទ្ធស្រុក ឈរដុតភ្លើង ធ្វើនូវសំឡេងឈ្លោះគ្នា តពី
នោះ មនុស្សទាំងឡាយ ក៏កាន់យកវត្ថុសំខាន់ៗ ជាប់ដៃរត់ចេញទៅក្រៅស្រុក

បន្ទាប់ពីនោះ ពួកចោរក៏ប្រមូលយកទ្រព្យរបស់របរ ព្រមទាំងអ្នកស្រុកសូម្បី
ទាំងនោះ ពួកខ្លះក៏ត្រូវប្រហារក្នុងទីនោះឯង ពួកខ្លះក៏ដួលចុះក្នុងទីប្រហារ ។
ចំណែកអ្នកដែលមិនត្រូវរបួសក្រៅពីនោះ ក៏នាំទៅកាន់ទីនៅរបស់ខ្លួន ចង
ដោយគ្រឿងចង គឺ ខ្សែជាដើម សម្រាប់ប្រើជាទាសៈ ។

គប្បីជ្រាបការដុតរោល គឺ កិលេសដែលកើតឡើង កាលអារម្មណ៍
មកប្រាកដក្នុងទ្វារទាំង ៦ ដូចពួកចោរដែលបួនសម្លាប់អ្នកស្រុកក្នុងទីនោះ
នាំគ្នាលោមព័ទ្ធស្រុក ហើយដុតភ្លើង វេលាដែលភិក្ខុត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ ទុញ្ហា-
សិត បាចិត្តិយ និងបុល្លច្ច័យ គប្បីជ្រាបថា ដូចពួកមនុស្សកាន់ទ្រព្យរបស់
របរដែលសំខាន់ជាប់ដៃចេញទៅក្រៅស្រុក ដូចចោរក្នុងខណៈនោះ ដែល
លះបង់កុសលកម្ម ប្រកបអកុសលកម្ម ប្រើដៃប្រមូលយកទ្រព្យរបស់របរ ,
វេលាដែលភិក្ខុត្រូវអាបត្តិសង្ឃាទិសេស គប្បីជ្រាបថា ដូចជាវេលាដែល
អ្នកស្រុកត្រូវបានប្រហារ ។ វេលាដែលភិក្ខុត្រូវអាបត្តិបារាជិកហើយ មិន
ជាសមណៈ គប្បីជ្រាបថា ដូចវេលាដែលអ្នកស្រុកដួលក្នុងទីត្រូវបានទទួល
ការប្រហារ , វេលាដែលភិក្ខុទាំងពួង អាស្រ័យអារម្មណ៍នោះនោះឯង ទាំង
ដែលពិចារណាយើញហើយនុ៎ះឯង ទម្លាយចូឡសីល មជ្ឈិមសីល និង
មហាសីល ហើយពោលលានូវសិក្ខា ដល់ភាពជាគ្រហស្ថ គប្បីឃើញដូច

វេលាដែលពួកចោរចង់មនុស្សដ៏សេស (ក្នុងបច្ចុប្បន្ន) នាំទៅកាន់ទីនៅប្រើ
ប្រាសជាទាសៈ ។ ក្នុងសេចក្តីនោះ គប្បីជ្រាប ទុក្ខក្នុង ដែលជាបច្ចុប្បន្ន
របស់អ្នកចិញ្ចឹមបុត្រ និងភរិយា គប្បីជ្រាបទុក្ខក្នុងភពខាងមុខ របស់
អ្នកធ្វើកាលមរណៈ (ស្លាប់) ហើយកើតក្នុងអបាយ ។

អាយតនៈខាងក្រៅសូម្បីទាំងនេះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ដល់ភិក្ខុ
មួយរូប ដោយជាកម្មដ្ឋានប៉ុណ្ណោះ ។ ពិតហើយ ក្នុងទីនេះ ឧបាទាយរូប
៤ មានរូបាយតនៈជាដើម , ដោយព្រាយតនៈ គឺ ធាតុ ៣ (បឋវី តេជោ
វាយោ) , កូតរូប ៤ ទាំងនេះ គឺ ធាតុ ៣ ទាំងនោះ និងអាបាធាតុ ក្នុង
ធម្មាយតនៈ ទើបមាន ៤ , អាកាសធាតុ គឺ បរិច្ឆេទរូប នៃកូតរូបទាំងនោះ
វិការរូប ៥ មានលហុតាជាដើម រួមសេចក្តីថា កូតរូប និងឧបាទាយរូប
ទាំងអស់នេះ ចាត់ជារូបក្នុង ។ ខន្ធ ៤ មានវេទនាជាដើម ដែលមានរូបក្នុង
នោះជាអារម្មណ៍ ចាត់ជាអរូបក្នុង ។ ឯភិក្ខុអ្នកកំណត់នាមរូប ក្នុងបណ្ណា
ខន្ធទាំងនោះថា រូបក្នុងចាត់ជារូប អរូបក្នុង ៤ ចាត់ជានាម ដូច្នោះ ហើយ
បដិបត្តិតាមន័យមុននុ៎ះឯង រមែងឈ្មោះថា ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់កម្មដ្ឋាន
រហូតដល់ព្រះអរហត្ត ។

សេចក្តីរបស់ ឱយៈ ស័ព្ទ ក្នុងពាក្យថា ឱយានំ នេះ មានសេចក្តីថា

ឆ្លងបានលំបាក ។ ពិតហើយ ភិក្ខុដែលតាំងសេចក្តីប្រាថ្នាទុកថា យើងនឹង
បំពេញសីលសំរវៈហើយ សម្រេចព្រះអរហត្ត ដូច្នោះ អាស្រ័យកល្យាណមិត្ត
ព្យាយាមត្រូវ គប្បីឆ្លងឱ្យទាំងនោះ ។ លោកហៅថា “ឱ្យ” ក៏ព្រោះ
អត្តថា ឆ្លងបានដោយលំបាក ដោយហេតុដូចពោលនេះឯង ។ ឱ្យសូម្បី
ទាំងនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ដោយអំណាចកម្មដ្ឋានសម្រាប់ភិក្ខុមួយ
រូប ។ ពិតណាស់ ឱ្យសូម្បីទាំង ៤ ក៏ចាត់ជាសន្ធិារក្ខន្ធមួយយ៉ាង
ដូចគ្នា ព្រោះដូច្នោះ គប្បីប្រកបសេចក្តីឲ្យពិស្តារ ដោយន័យដែលឱ្យ
ទាំងនោះ ក៏ពោលទុកហើយក្នុងនន្ទិរាគៈ ។

បទថា នោះជាឈ្មោះនៃសក្កាយៈ (សក្កាយសេត្តំ អធិវចនំ) សេចក្តី
ថា សក្កាយៈ ត្រាស់ថា គួររង្សៀស និងមានភ័យចំពោះមុខ ក៏ដោយមហា-
កូតរូប ៤ ជាដើម ដូចត្រើយនេះរបស់អន្លង់ទឹក គួររង្សៀស និងមានភ័យ
ចំពោះមុខ ព្រោះភ័យ មានអាសិរពិសជាដើម សក្កាយៈនោះ ក៏ត្រាស់ដោយ
អំណាចកម្មដ្ឋានប៉ុណ្ណោះ សម្រាប់ភិក្ខុមួយរូប ។ ពិតណាស់ សក្កាយៈ ក៏គឺ
បញ្ចក្ខន្ធដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ ។ និងបញ្ចក្ខន្ធទាំងនោះដោយសង្ខេប
ក៏គឺ នាមរូបនុ៎ះឯង ។ ព្រោះដូច្នោះ ក្នុងសេចក្តីនេះ គប្បីពោលកម្មដ្ឋាន
ឲ្យពិស្តារ ផ្ដើមតាំងពីការកំណត់នាមរូបជាអារម្មណ៍ រហូតដល់ព្រះអរហត្ត

ដោយប្រការដូច្នោះ ។

បទថា នុ៎ះជាឈ្មោះរបស់និព្វាន (និព្វានស្សតំ អធិវចនំ) សេចក្តីថា សេចក្តីពិត ព្រះនិព្វាន ឈ្មោះថា ជាដែនក្សេម មិនមានភ័យចំពោះមុខ ពីមហាកុត្តរូប ៤ ដូចត្រើយនាយរបស់អន្ទង់ទឹក ។

ក្នុងពាក្យថា នុ៎ះជាឈ្មោះរបស់វិរិយាម្ព (វិរិយាម្ពស្សតំ អធិវចនំ) នេះ ដើម្បីសម្តែងដល់ការធ្វើសេចក្តីព្យាយាមផ្លូវចិត្ត ទើបទ្រង់កាន់យកចំពោះ សេចក្តីព្យាយាម ដែលបានត្រាស់ទុកក្នុងខាងក្រោយ សម្តែងថា វិរិយៈ ដូច្នោះ ។ បទថា តិណ្ណា បារគតោ ប្រែថា ឆ្លងដល់ត្រើយ ។

ក្នុងសេចក្តីនោះ គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ។

អ្នកឈរត្រើយនេះដែលគួររង្វៀស ប្រាថ្នានឹងឆ្លងអន្ទង់ទឹក ស្នាក់ នៅ ២-៣ ថ្ងៃ ត្រៀមទុកហើយ មិនទាន់ឡើងទុក ធ្វើអាករដូចជាលេងទឹក សូម្បីកាលគេធ្វើយ៉ាងនោះ ក៏ឡើងទុកមិនបាន រមែងដល់នូវសេចក្តីវិនាស យ៉ាងណា ។ ភិក្ខុដែលប្រាថ្នានឹងឆ្លងអន្ទង់ទឹក គឺ កិលេស ក៏ដូច្នោះដែរ មិនគួរធ្វើសេចក្តីយឺតយូរថា យើងនៅជាកម្លោះ នឹងចងក្បួន គឺ មគ្គមាន អង្គ ៨ ទុកចាំដល់វេលាយើងចាស់ ។ ពិតហើយ ភិក្ខុកាលធ្វើយ៉ាងនេះ សូម្បីមិនទាន់ដល់វេលាចាស់ ក៏ដល់សេចក្តីវិនាស សូម្បីដល់វេលាចាស់

ក៏មិនអាចធ្វើបាន ។ តែគួររលឹកដល់ កទ្ទេករត្តសូត្រ ជាដើម ហើយប្រញាប់
ចងក្បួន គឺ អរិយមគ្គនេះក្លាម ។

ក៏បុគ្គលនឹងចងក្បួន គួរមានដៃជើងបរិបូណ៌ ពិតណាស់ អ្នកមាន
ជើងមានរោគពុរពង ឬមានជើងក្លិនក្លង់ មិនអាចនឹងឈរបាន បុគ្គលដែល
មានដៃមានជំពុជាដើម មិនអាចចាប់ស្វីកស្មៅ ស្វីកឈើជាដើមបាន យ៉ាង
ណា ភិក្ខុដែលនឹងចងក្បួន គឺ អរិយមគ្គនេះ ក៏ដូច្នោះ គប្បីប្រាថ្នាសេចក្តី
បរិបូណ៌ដោយជើង គឺ សីល និងដោយដៃ គឺ សទ្ធា ។ ពិតណាស់ បុគ្គល
ដែលទ្រុស្តសីល អ្នកមិនមានសទ្ធា មិនតាំងមាំក្នុងព្រះសាសនា មិនជឿ
វត្តបដិបត្តិ មិនអាចនឹងចងក្បួន គឺ អរិយមគ្គបាន ។ ម្យ៉ាងទៀត សូម្បី
បុគ្គលដែលមានដៃជើងបរិបូណ៌ តែមិនមានកម្លាំង ត្រូវព្យាធិបៀតបៀន ក៏
មិនអាចនឹងចងក្បួនបាន ដល់តែសម្បូរណ៍ដោយកម្លាំងប៉ុណ្ណោះទើបអាច
យ៉ាងណា សូម្បីបុគ្គលមានសីល មានសទ្ធា ក៏ដូច្នោះ តែជាបុគ្គលខ្ជិល
ច្រអូស ក៏មិនអាចនឹងចងក្បួន គឺ មគ្គនេះបាន បុគ្គលប្រារព្ធសេចក្តីព្យាយាម
ប៉ុណ្ណោះទើបអាច ដូច្នោះ អ្នកបំណងនឹងចងក្បួន គឺ មគ្គនេះ ទើបគួរប្រារព្ធ
សេចក្តីព្យាយាម ។ ម្យ៉ាងទៀត បុរសនោះចងក្បួនឈរត្រង់មាត់ច្រាំង កាល
នឹងឆ្លងអន្លង់ទឹក ដែលមានទំហំប្រមាណមួយយោជន៍ ទើបធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា

យើងត្រូវអាស្រ័យសេចក្តីព្យាយាមរបស់កូនប្រុស គប្បីឆ្លងអន្លង់ទឹកនេះ
បាន យ៉ាងណា សូម្បីព្រះយោគីក៏ដូច្នោះ ចុះចង្រ្កមគប្បីធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា
ថ្ងៃនេះយើងឆ្លងអន្លង់ទឹក គឺ កិលេស ដែលមគ្គទាំង ៤ គប្បីសម្លាប់បាន
ហើយ ក៏គប្បីតាំងនៅក្នុងព្រះអរហត្ត ។

ម្យ៉ាងទៀត បុរសអាស្រ័យក្បួន កាលនឹងឆ្លងអន្លង់ទឹក ធ្វើដំណើរ
បានមួយគាវុត ត្រឡប់ក្រឡេកមើល រមែងជឿថា យើងឆ្លងបានមួយចំណែក
ហើយ នៅសល់ ៣ ចំណែក ធ្វើដំណើរបានមួយគាវុតទៀត ក៏ក្រឡេកមើល
ជឿថា ឆ្លងបាន ២ ចំណែកហើយ នៅសល់ ២ ចំណែកទៀត ធ្វើដំណើរ
ទៅបានមួយគាវុតទៀត ក៏ក្រឡេកមើល ជឿថា យើងឆ្លងបាន ៣ ចំណែក
ហើយ នៅសល់តែមួយចំណែក សូម្បីកន្លងចំណែកនោះទៅហើយ ត្រឡប់
ក្រឡេកមើល ក៏ជឿថា យើងឆ្លងបាន ៤ ចំណែកហើយ ដូច្នោះ និងប្រើជើង
ឆាកក្បួននោះចោលទៅ សម្លឹងមើលទៅតាមក្រសែទឹកដែលឆ្លងបានហើយ
ឈរនៅត្រង់ត្រើយនាយ យ៉ាងណា ភិក្ខុសូម្បីនេះក៏ដូច្នោះ អាស្រ័យក្បួន
គឺ អរិយមគ្គ កាលនឹងឆ្លងអន្លង់ទឹក គឺ កិលេស ឆ្លងកិលេសដែលបឋម-
មគ្គ គឺ សោតាបត្តិមគ្គគប្បីសម្លាប់ តាំងនៅក្នុងផលចិត្ត ក្នុងលំដាប់តំរូវ
មគ្គចិត្ត ត្រឡប់ពិចារណាដោយបច្ចុវេក្ខណញ្ញាណ រមែងជឿថា បណ្តាកិលេស

ទាំងឡាយ ដែលមគ្គទាំង ៤ គប្បីសម្លាប់ មួយចំណែកយើងលះបានហើយ នៅសល់នៅ ៣ ចំណែកទៀត ។ កាលប្រជុំឥន្ទ្រិយពលៈ និងពោជ្ឈង្គៈ ដូច្នោះទៀត ទើបពិចារណាសង្ខារ ឆ្លងកិលេសដែលមគ្គចិត្តទី ២ គឺ សក- ទាគាមិមគ្គគប្បីសម្លាប់ ហើយតាំងនៅក្នុងផលចិត្ត ក្នុងលំដាប់តពីមគ្គចិត្ត ហើយត្រឡប់ពិចារណាដោយបច្ចវេក្ខណញ្ញាណ រមែងដឹងថា បណ្តាកិលេស ទាំងឡាយ ដែលមគ្គចិត្តទាំង ៤ គប្បីសម្លាប់ យើងលះបាន ២ ចំណែក ហើយ នៅសល់ ២ ចំណែកទៀត ។ កាលប្រជុំឥន្ទ្រិយពលៈ និងពោជ្ឈង្គៈ ដូចយ៉ាងនោះឯងទៀត ពិចារណាសង្ខារ ឆ្លងកិលេសទាំងឡាយ ដែលមគ្គ- ចិត្តទី ៣ គឺ អនាគាមិមគ្គគប្បីសម្លាប់ ហើយតាំងនៅក្នុងផលចិត្តក្នុងលំដាប់ តពីមគ្គចិត្ត ត្រឡប់ពិចារណាមើលដោយបច្ចវេក្ខណញ្ញាណ រមែងដឹងថា បណ្តាកិលេសទាំងឡាយដែលមគ្គចិត្តទាំង ៤ គប្បីសម្លាប់ យើងលះបាន ៣ ចំណែកហើយ នៅសល់តែមួយចំណែក ។ កាលប្រជុំឥន្ទ្រិយពលៈ និង ពោជ្ឈង្គៈដូចយ៉ាងនោះឯងទៀត ពិចារណាសង្ខារ ឆ្លងកិលេសទាំងឡាយ ដែលមគ្គចិត្តទី ៤ គឺ អរហត្តមគ្គចិត្តគប្បីសម្លាប់ តាំងនៅក្នុងផលចិត្ត ក្នុង លំដាប់តពីមគ្គចិត្ត ក៏ពិចារណាមើលដោយបច្ចវេក្ខណញ្ញាណ រមែងដឹងថា កិលេសទាំងអស់ យើងលះបានហើយ ។

លំដាប់នោះ ភិក្ខុនោះអង្គុយលើអាសនៈនុំដង ឬក្នុងទីដទៃ មាន
ទិសម្រាកពេលថ្ងៃ និងទិសម្រាកពេលយប់កន្លែងណាមួយ ហើយគិតថា
យើងរួចផុតចាកអនត្តការៈ ដែលមិនគួរប្រាថ្នា មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះហ្ន៎ ដូច្នោះ
ហើយណែនាំនិព្វាននឹងផលសមាបត្តិ ដែលមានព្រះនិព្វានជាអារម្មណ៍ ជាអ្នក
មានចិត្តក្នុងអារម្មណ៍តែមួយ មានចិត្តរីករាយអង្គុយហើយ ប្រៀបដូចបុរស
នោះ រុញក្បួនឲ្យទៅតាមក្រសែទឹក ឡើងពីទឹកឈរលើគោក ឬចូលទៅកាន់
ព្រះនគរ ឡើងកាន់ប្រាសាទជាន់លើដីប្រសើរ គិតថា យើងរួចផុតហើយ
ពីអនត្តការៈដែលមិនគួរប្រាថ្នា មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ដូច្នោះ មានចិត្តមាន
អារម្មណ៍តែមួយ មានចិត្តត្រេកអររីករាយ អង្គុយហើយ ដូច្នោះ ព្រះមាន-
ព្រះភាគទ្រង់សំដៅយកប្រការនេះ ទើបត្រាស់ទុកថា តិណ្ណោ បារគតោ ថលេ
តិដ្ឋតិ ព្រាហ្មណោតិ ខោ ភិក្ខុវេ អរហតោ ឯតំ អធិវចនំ ។ ប្រែថា
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បទថា ត្រង់ដល់ត្រើយនាយហើយ ឡើងលើគោកជា
ព្រាហ្មណ៍នេះ ជាឈ្មោះរបស់ព្រះអរហន្ត ។ ទីនេះ ត្រាស់កម្មដ្ឋានផ្សេងៗ
ទុកយ៉ាងនេះ ។

តែគប្បីរួមព្រះសូត្រទាំងអស់ សម្តែងរួមគ្នា ។ ម្យ៉ាងទៀត កាល
សម្តែងរួមគ្នា គួរអធិប្បាយដោយអំណាចបញ្ចក្ខន្ធប៉ុណ្ណោះ ។

ដូចម្តេច ។ ការពិត ក្នុងសេចក្តីនេះ មហាក្សត្ររូប ៤ អាយតនៈ
ខាងក្នុង ៥ អាយតនៈខាងក្រៅ ៥ សុខុមរូប ១៥ ក្នុងធម្មាយតនៈ ជា
ចំណែកមួយនៃសក្កាយៈ ដូចពោលមកនេះ ឈ្មោះថា រូបក្ខន្ធ មនាយតនៈ
វិញ្ញាណខន្ធ មួយចំណែកនៃធម្មាយតនៈ ឱ្យៈ ៤ ជាចំណែកមួយនៃសក្កាយៈ
ដូចពោលមកនេះ ចាត់ជាអរូបក្ខន្ធ ៤ ។ ក្នុង ២ យ៉ាងនោះ រូបក្ខន្ធជារូប
អរូបក្ខន្ធចាត់ជានាម ដូចពោលមកនេះ ចាត់ជានាមរូប ។ នន្ទិរាគៈ កាមោយៈ
ករោយៈ មួយចំណែកនៃធម្មាយតនៈ ជាចំណែកមួយនៃសក្កាយៈ ដូចពោល
មកនេះ ធម៌ទាំងនេះ ជាបច្ច័យដល់នាមរូបនោះ ។ ភិក្ខុនោះកំណត់នាមរូប
ព្រមទាំងបច្ច័យ ដូចពោលមកនេះ លើកឡើងកាន់ត្រៃលក្ខណៈ ចម្រើន
វិបស្សនា ពិចារណាសង្ខារ រមែងសម្រេចព្រះអរហត្ត នេះជាមុខ គឺ វត្ត-
បដិបត្តិនាំចេញចាកទុក្ខសម្រាប់ភិក្ខុមួយរូប ។

ក្នុងធម៌ទាំងនោះ មហាក្សត្ររូប ៤ ឧបាទានក្ខន្ធ ៥ អាយតនៈ ១១
ទាំងដែលជាខាងក្នុង និងខាងក្រៅ ជាចំណែកមួយនៃធម្មាយតនៈ ទិដ្ឋាយៈ
អវិជ្ជាយៈ ជាចំណែកមួយនៃសក្កាយៈ ដូចពោលនេះ ចាត់ជាទុក្ខសច្ចៈ ,
ចំណែកនន្ទិរាគៈ ជាចំណែកមួយនៃធម្មាយតនៈ កាមោយៈ ករោយៈ ជា
ចំណែកមួយនៃសក្កាយៈ ដូចពោលមកនេះ ចាត់ជាសមុទយសច្ចៈ , និព្វាន

-២៤១- ចតុត្ថបណ្ណាសកៈ អសិរិសវគ្គ អដ្ឋកថា អសិរិសសូត្រទី ១

ពោល គឺ ត្រើយនាយ ចាត់ជានិរោធសច្ចៈ , អរិយមគ្គ ចាត់ជាមគ្គសច្ចៈ ។

ក្នុងសច្ចៈ ៤ នោះ សច្ចៈ ២ (ខាងដើម) ជាវដ្តៈ , សច្ចៈ ២ (ខាងក្រោយ) ជាវិវដ្តៈ ។ សច្ចៈ ២ (ខាងដើម) ចាត់ជាលោកិយៈ , សច្ចៈ ២ (ខាងក្រោយ) ចាត់ជាលោកុត្តរៈ , សច្ចៈ ៤ ដូចពោលមកនេះ គប្បីសម្តែងចែកដោយអាការ ១៦ ៦០.០០០ ន័យនោះឯង ។ ក្នុងវេលាចប់ទេសនាភិក្ខុ ៥០០ រូប ដែលជាវិបចិត្តញ្ញ បានតាំងនៅក្នុងព្រះអរហត្ត ។ តែព្រះសូត្រនេះ ទ្រង់សម្តែងដោយអំណាចទុក្ខលក្ខណៈ ។

ចប់អដ្ឋកថា អសិរិសសូត្រទី ១

អដ្ឋកថា

រថស្សត្រៃទី ២

រថស្សត្រៃទី ២ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

[៣១៥] បទថា ច្រើនដោយសេចក្តីសុខសោមនស្ស (សុខសោមន-
ស្សពហុលោ) សេចក្តីថា ភិក្ខុឈ្មោះថា អ្នកច្រើនដោយសុខ និងសោមនស្ស
ព្រោះភិក្ខុនោះមានសុខផ្លូវកាយ និងមានសុខផ្លូវចិត្តច្រើន ។ បទថា ព្រោះ
ភិក្ខុនោះប្រារព្ធនូវហេតុ (យោនិ ចស្ស អារទ្ធា ហោតិ) សេចក្តីថា និងហេតុ
របស់ភិក្ខុនោះបរិបូណ៌ ។ ក្នុងបទ ដើម្បីការអស់អាសវៈទាំងឡាយ (អាសវានំ
ខយា) នេះ លោកបំណងយកព្រះអរហត្តមគ្គថា អាសវក្ខយៈ ។ អធិប្បាយ
ថា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ព្រះអរហត្តនោះ ។ បទថា មានជន្មញ្ញផ្តងទុក
ហើយ (ឱធតបទោតោ) បានដល់ ជន្មញ្ញដែលផ្តងទុកកណ្តាលរថ ។ បទថា
តាមសេចក្តីប្រាថ្នា (យេនិច្ចកំ) បានដល់ ប្រាថ្នាទៅកាន់ទិសណា ។ បទថា
យទិច្ចកំ បានដល់ ប្រាថ្នាការទៅទីណាៗ ។ បទថា សារយ្យ ប្រែថា គប្បី
បរទៅ (បរទៅខាងមុខ) ។ បទថា បច្ចាសារយ្យ ប្រែថា គប្បីបរត្រឡប់
(ថយក្រោយ) ។ បទថា សិក្សាដើម្បីរក្សា (អារក្ខាយ) ប្រែថា ដើម្បីប្រយោជន៍

ដល់ការរក្សា ។ បទថា សិក្សាដើម្បីសង្គ្រម (សញ្ញមាយ) បានដល់ ដើម្បី
ហាមសេចក្តីតក់ស្លុត ។ បទថា សិក្សាដើម្បីទូន្មាន (ទមាយ) បានដល់
ដើម្បីអស់សេចក្តីប្រកាន់ ។ បទថា សិក្សាដើម្បីស្ងប់រម្ងាប់ (ឧបសមាយ)
បានដល់ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការចូលទៅស្ងប់កិលេស ។

[៣១៦] ក្នុងបទថា ឯវមេវ ខោ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

ដូចសេចក្តីថា កាលនាយសារថី អ្នកមិនឆ្ងាត ទីមសេះសិទ្ធិពដែល
មិនបានទូន្មាន បររថទៅតាមផ្លូវរដិបរដុប (មិនរាបស្មើ) សូម្បីកង់ ក៏រមែង
បាក់ សូម្បីក្រៅ និងកជើងរបស់សេះសិទ្ធិព ក៏ដល់នូវសេចក្តីវិនាស និងទាំង
ខ្លួនឯង មិនអាចនឹងត្រាច់ទៅបានតាមផ្លូវតាមដែលត្រូវការបាន យ៉ាងណា
ភិក្ខុដែលមិនគ្រប់គ្រងទ្វារក្នុងឥន្ទ្រិយ ៦ ក៏ដូច្នោះ មិនអាចសោយសេចក្តី
ត្រេកអរក្នុងសេចក្តីស្ងប់តាមដែលត្រូវការបាន ។ ចំណែកនាយសារថីដែល
ឆ្ងាត ទីមសេះសិទ្ធិពដែលទូន្មានហើយ បររថត្រាច់ក្នុងផ្ទៃដីដែលរាបស្មើ
ចាប់ខ្សែ តាំងសតិទុកត្រង់កជើងសេះសិទ្ធិពទាំងឡាយ ចាប់កាន់ជន្នញ្ញធ្វើ
ឲ្យអស់មានៈហើយបរទៅ បរទៅតាមផ្លូវទៅដែលខ្លួនត្រូវការៗ យ៉ាងណា
ភិក្ខុដែលគ្រប់គ្រងទ្វារក្នុងឥន្ទ្រិយទាំង ៦ ក៏ដូច្នោះ រមែងសោយសេចក្តី
ត្រេកអរក្នុងសេចក្តីស្ងប់ តាមដែលខ្លួនត្រូវការៗ ក្នុងព្រះសាសនានេះ ។

ប្រសិនបើភិក្ខុមានបំណងនឹងបញ្ជូនញាណដល់អនិច្ចានុបស្សនាសោត ញាណ
ក៏កើតឡើងក្នុងអនិច្ចានុបស្សនានោះ សូម្បីក្នុងទុក្ខានុបស្សនា ក៏ន័យនេះ
ដូចគ្នា ។

បទថា ភោជនេ មត្តញ្ញ ប្រែថា ស្គាល់ប្រមាណក្នុងភោជន ។ ក្នុង
បទថា ស្គាល់ប្រមាណនោះ ប្រមាណមាន ២ យ៉ាង គឺ ប្រមាណក្នុងការ
ទទួល និងប្រមាណក្នុងការបរិភោគ ។ ក្នុង ២ យ៉ាងនោះ ប្រមាណក្នុងការ
ទទួល គប្បីជ្រាបដោយអំណាចនៃទាយក គប្បីជ្រាបដោយអំណាចនៃទេយ្យ-
ធម៌ គប្បីជ្រាបដោយកម្លាំងរបស់ខ្លួន ។ ពិតណាស់ ភិក្ខុបែបនេះ បើទេយ្យ-
ធម៌មានច្រើន ទាយកប្រាថ្នានឹងឲ្យតិច រមែងទទួលយកតិច , ទេយ្យធម៌មាន
តិច ទាយកប្រាថ្នានឹងឲ្យច្រើន ក៏ទទួលយកតិច ដោយអំណាចទេយ្យធម៌ ,
ទាំងទេយ្យធម៌ក៏មានច្រើន ទាំងទាយកប្រាថ្នានឹងឲ្យច្រើន រមែងដឹងកម្លាំង
របស់ខ្លួន ទទួលយកដោយប្រមាណ , ភិក្ខុនោះ រមែងធ្វើលាក់ដែលមិន
ទាន់កើតឲ្យកើតឡើង និងធ្វើលាក់ដែលកើតឡើងហើយឲ្យស្ថិតស្ថេរ ព្រោះ
ខ្លួនជាអ្នកស្គាល់ប្រមាណក្នុងការទទួលនោះ ដូចសាមណេរមានអាយុ ៧ ខួប
ក្នុងរជ្ជសម័យនៃព្រះបាទតិស្សមហារាជអ្នកទ្រទ្រង់ធម៌ ។

បានឮថា រាជបុរសទាំងឡាយដឹកជុំស្ករអំពៅមក ៥០០ រទេះ ថ្វាយ

ចំពោះព្រះរាជា ។ ព្រះរាជាទ្រង់ព្រះតម្រិះថា គ្រឿងបណ្ណាការ គួរពេញចិត្ត
មិនថ្វាយភិក្ខុសង្ឃមុន យើងគប្បីមិនសោយ ដូច្នោះ ទើបបញ្ជូនទេ ២៥០
ទៅកាន់មហាវិហារ ចំណែកព្រះអង្គសោយព្រះក្រយាហារត្រឹកហើយ ស្តេច
ក៏យាងទៅតាម ។ កាលគេវាយសួរ ភិក្ខុ ១២.០០០ រូបប្រជុំគ្នា ព្រះរាជា
ប្រថាប់ឈរក្នុងក្នុងទីដ៏សមគួរមួយ ត្រាស់បង្គាប់ឲ្យហៅញោមវត្តមក ត្រាស់
ថា “ក្នុងការថ្វាយទានរបស់ព្រះរាជា ថ្វាយមួយអង្គប្រមាណមួយបាត្រ ដាក់
ពេញកាជនៈដែលកាន់មក ហើយចូរប្រាប់ថា បើអង្គណាៗ ធ្ងន់ក្នុងការទទួល
ល្មមប្រមាណ ក៏កុំព្រម គប្បីប្រាប់ដល់យើង” ។

លំដាប់នោះ ព្រះមហាថេរៈមួយរូប បំណងនឹងថ្វាយបង្គំដើមព្រះ-
មហាពោធិ ព្រះមហាចេតិយ មកពីចេតិយបពិត្រចូលទៅកាន់វិហារ ឃើញ
ភិក្ខុកាន់យកដុំស្ករអំពៅត្រង់ទីមណ្ឌបធំ ទើបពោលនឹងសាមណេរដែលមក
តាមក្រោយថា លោកមិនត្រូវការដុំស្ករអំពៅឬ ។

សាមណេរ ឆ្លើយថា លោកម្ចាស់ ខ្ញុំមិនត្រូវការ ។

ព្រះថេរៈពោលថា អាវុសោ ពួកយើងធ្វើដំណើរមកលំបាក ត្រូវការ
អាហារត្រឹមតែផ្លែខ្ញុំតមួយ ។

សាមណេរ ទើបនាំកាជនៈចេញមក ហើយបានដាក់រៀងតាមលំដាប់

វស្សារបស់ព្រះថេរៈ ។ ញោមវត្តដាក់ពេញភាជនៈដែលល្មមទទួល ហើយ
លើកចេញ ។ សាមណេរញ្ជើម្រាមដៃ ។ ញោមវត្ត ពោលថា “សាមណេរ
ក្នុងទានរបស់រាជត្រកូល កំណត់ថ្វាយពេញភាជនៈទាំងនោះ មេត្តាទទួល
ភាជនៈដែលពេញចុះ” ។ សាមណេរពោលថា “យ៉ាងនោះឬ ឧបាសក
ធម្មតាព្រះរាជាទាំងឡាយ មានព្រះរាជអធ្យាស្រ័យធំ ព្រះឧបជ្ឈាយ៍របស់
ពួកអាត្មា ត្រូវការត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះឯង” ។

ព្រះរាជា ទ្រង់ស្តាប់ពាក្យរបស់ញោមវត្តនោះហើយ ត្រាស់សួរថា
“អ្នកដឹងមែន សាមណេរលោកនិយាយអ្វី?” ទើបស្តេចមកកាន់សម្លាក់របស់
សាមណេរ ។ ញោមវត្តទូលថា ភាជនៈរបស់សាមណេរតូច ទទួលច្រើន
មិនបាន” ។ ព្រះរាជាត្រាស់ថា “លោកម្ចាស់ សូមដាក់ឲ្យពេញភាជនៈដែល
លោកម្ចាស់នាំមក ហើយទទួលយកចុះ” ។ សាមណេរទូលថា “មហាបពិត្រ
ធម្មតាថា ព្រះរាជាទាំងឡាយ មានព្រះរាជអធ្យាស្រ័យធំ និងមានព្រះរាជ-
បំណងដាក់ឲ្យពេញភាជនៈដែលយកមកហើយ ទើបថ្វាយ តែឧបជ្ឈាយ៍របស់
អាត្មាកាត ត្រូវការរបស់មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះឯង” ។ ព្រះរាជាទ្រង់ត្រិះរិះ
ថា សាមណេរនេះ មានអាយុ ៧ ខួប សូម្បីតែមាត់របស់លោក ក៏មិនទាន់
អស់ក្លិនទឹកដោះ លោកម្ចាស់មិនពោលថា យើងនឹងទទួលយកពេញឆ្នាំង

ឬពាង ហើយនឹងធាន់ទាំងក្នុងថ្ងៃនេះ ទាំងក្នុងថ្ងៃស្អែកនេះ នរណាៗ មិន
អាចនឹងរក្សាព្រះសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធទុកបាន ដូច្នោះ ទើបទ្រង់បន្តិចរាជ-
បុរសទាំងឡាយថា “លោកដ៏ចម្រើន យើងជ្រះថ្លាក្នុងសាមណេរពិតៗ ពួក
លោកចូរនាំរទេះផ្ទុកដុំស្ពឺអំពៅ ២៥០ រទេះ មកទៀត ហើយថ្វាយដល់សង្ឃ ។

ក៏ព្រះរាជានោះ ថ្ងៃមួយមានព្រះបំណងចង់សោយសាច់សត្វទទា
ទើបទ្រង់ព្រះតម្រិះថា បើយើងនឹងប្រាប់ដល់អ្នកអ្នកដទៃថា យើងចង់ស៊ីសាច់
សត្វទទាអាំង មនុស្សទាំងឡាយក៏នឹងធ្វើសម្លាប់សត្វទទា ក្នុងទីជុំវិញមួយ
យោជន៍ ដូច្នោះ ទើបទ្រង់អត់ទ្រាំសូម្បីការស្រែកឃ្លានកើតឡើង ហើយទ្រង់
បញ្ឈប់បានរហូតអស់ ៣ ឆ្នាំ ។ តមកព្រះរាជានោះ កើតរោគអំពៅអំបែក ។
ព្រះរាជា កាលមិនអាចនឹងអត់ទ្រាំបាន ទើបត្រាស់សួរថា នរណាៗ ដែល
ជាឧបាសកអ្នកឧបដ្ឋាកយើង ជាអ្នករក្សាសីលមានដែរខ្លះទេ? ។ រាជបុរស
ទាំងនោះទូលថា ទេវៈ មានព្រះអង្គ គេឈ្មោះថា តិស្សៈ រក្សាសីលមិន
ដាច់ ។ លំដាប់នោះ ព្រះរាជាប្រាថ្នានឹងសាកល្បងឧបាសកនោះ ទើបត្រាស់
បន្តិចឲ្យហៅមក ។ ឧបាសកនោះក៏មកគាល់ ហើយថ្វាយបង្គំព្រះរាជា ។
លំដាប់នោះ ព្រះរាជាត្រាស់ចំពោះឧបាសកនោះថា នៃៗ! លោកឈ្មោះ
តិស្សៈឬ ឧបាសកទូលទទូលថា ព្រះករុណាម្ចាស់ ។ ព្រះរាជាត្រាស់ថា បើ

ដូច្នោះ លោកចូរទៅបាន ។ កាលឧបាសកនោះទៅហើយ ព្រះរាជាត្រាស់
ឲ្យនាំមាន់មួយក្បាលមក ហើយត្រាស់បង្គាប់បុរសម្នាក់ថា អ្នកឯងចូរទៅ
ប្រាប់ចំពោះតិស្សៈថា លោកចូរអាំងមាន់ឲ្យឆ្អិន ៣ វេលា និងចូរឲ្យមក
ប្រណិបត្តិយើង ដូច្នោះ ។ រាជបុរសនោះ បានទៅប្រាប់យ៉ាងនោះ ។ ឧបាសក
នោះពោលថា សំឡាញ់ដ៏ចម្រើន បើមាន់នេះជាមាន់ស្លាប់ហើយ យើងនឹង
គប្បីអាំងតាមដែលយើងដឹង និងទៅប្រណិបត្តិ ព្រោះថា យើងមិនធ្វើបាណា-
តិបាត ។ រាជបុរសនោះបានទៅទូលចំពោះព្រះរាជា ។

ព្រះរាជា ទ្រង់ត្រាស់បង្គាប់ថា លោកចូរទៅម្តងទៀត ។ គេទៅប្រាប់
ថា លោកដ៏ចម្រើន ដែលឈ្មោះថា ការប្រណិបត្តិព្រះរាជា ជាភារៈធ្ងន់
លោកកុំធ្វើយ៉ាងនេះ សីល លោកអាចនឹងសមាទានបានទៀត ចូរអាំងមាន់
នោះចុះ ។ លំដាប់នោះ តិស្សៈបានពោលនឹងបុរសនោះថា អ្នកដ៏ចម្រើន
ធម្មតាថា ក្នុងអត្តភាពមួយ សេចក្តីស្លាប់មានតែម្តងយ៉ាងពិត យើងមិនធ្វើ
បាណាតិបាតទេ ។ រាជបុរសនោះបានក្រាបទូលចំពោះព្រះរាជាម្តងទៀត ។
ព្រះរាជា បញ្ជូនទៅជាលើកទី ៣ ហើយត្រាស់បង្គាប់ឲ្យហៅឧបាសកដែល
មិនទទួលមក ត្រាស់សួរដោយព្រះអង្គឯង ។ ឧបាសកក៏ថ្វាយពាក្យឆ្លើយ
សូម្បីដល់ព្រះរាជូបាយាមនោះ ។ លំដាប់នោះ ព្រះរាជាបង្គាប់រាជបុរស

ទាំងឡាយថា បុគ្គលនេះជំទាស់ព្រះរាជឱង្ការ ពួកអ្នកឯងចូរទៅ ចូរដាក់គេ
លើកំណាត់ឈើត្រង់ផ្លូវបែកជាបួន ហើយចូរកាត់សីសៈចេញ តែបានប្រទាន
សញ្ញាក្នុងទឹកបំបាំងដល់រាជបុរសទាំងនោះថា ពួកអ្នកគម្រាមឧបាសកនេះ
នាំទៅ ដាក់សីសៈរបស់គេទុកលើកំណាត់ឈើសម្រាប់សម្លាប់ ហើយមក
ប្រាប់យើង ។ រាជបុរសទាំងនោះ ឲ្យឧបាសកនោះ ដេកលើកំណាត់ឈើ
ត្រង់ផ្លូវបែកជាបួន ហើយទុកមាន់មួយក្បាលនោះក្នុងដែរបស់គេ ឧបាសក
នោះឱបមាន់នោះជាប់នឹងទ្រូង ហើយនិយាយថា បាអើយ ខ្ញុំឲ្យជីវិតរបស់
ខ្ញុំជំនួសអ្នក ខ្ញុំនឹងរក្សាជីវិតរបស់អ្នកទុក អ្នកចូររួចផុតភ័យទៅចុះ ដូច្នោះ
ហើយក៏លែងមាន់ទៅ ។ មាន់ទទះស្លាប ហើយក៏ហើរទៅតាមអាកាស ចុះ
ជិតដើមជ្រៃចំណាស់ ។ កន្លែងដែលឧបាសកឲ្យអភ័យដល់មាន់នោះ ឈ្មោះ
ថា កុក្កដតិរី ។

ព្រះរាជា ទ្រង់ស្តាប់រឿងនោះហើយ ត្រាស់បង្គាប់ឲ្យហៅឧបាសក
បុត្រអាមាត្រមក ទ្រង់ប្រដាប់ដោយគ្រឿងអាករណៈទាំងពួង ត្រាស់ថា
បាអើយ យើងសាកល្បងអ្នកឯងដើម្បីប្រយោជន៍នេះឯង កាលយើងប្រាថ្នា
នឹងសុំសាច់សត្វទទា កន្លងទៅដល់ ៣ ឆ្នាំ អ្នកនឹងអាចធ្វើសាច់ឲ្យបរិសុទ្ធ
ដោយបីចំណែក ហើយប្រណិបត្តិយើងបានឬទេ ។ បុត្រអាមាត្រទូលថា

ទេវៈ ដែលឈ្មោះថា ការធ្វើនេះ ជាមុខនាទីរបស់ខ្ញុំព្រះអង្គនេះឯង ដូច្នោះ
ហើយចេញទៅឈរត្រង់ចន្លោះទ្វារ ឃើញបុរសម្នាក់ កាន់យកសត្វទទា ៣
ក្បាល ចូលទៅពីត្រីកព្រលឹម ឲ្យទ្រព្យ ២ កហាបណៈ ទិញយកសត្វទទា
ជម្រះឲ្យស្អាត ហើយផ្សំដោយបន្លែដីជាដើម ចម្អិនឲ្យឆ្អិនល្អដោយភ្លើងហើយ
ក៏ប្រណិបត្តិដល់ព្រះរាជា ។ ព្រះរាជាប្រថាប់អង្គុយលើបល្ល័ង្ក (ព្រះវែន)
ដែលមានផ្ទៃធំ កាន់យកសត្វទទាមួយ កាត់បន្តិចដាក់ចូលក្នុងព្រះឱស្ន ។
ក្លាមនោះឯង សាច់សត្វទទាបានផ្សាយជ្រួតជ្រាបរហូតដល់អស់សរសៃប្រសាទ
គ្រឿងទទួលរស ១៧.០០០ របស់ព្រះរាជានោះ ។

ក្នុងសម័យនោះ ព្រះរាជាទ្រង់រលឹកដល់ភិក្ខុសង្ឃ ទ្រង់ព្រះតម្រិះថា
ព្រះរាជាដែលជាម្ចាស់ផែនដីដូចយើង បំណងនឹងស៊ីសាច់សត្វទទាមិនបាន
រហូតដល់ ៣ ឆ្នាំ ភិក្ខុសង្ឃអ្នកមិនប្រមាទ នឹងបានពីទីណា ។ ទើបទ្រង់
ខ្ជាក់សាច់ចំណិតដែលដាក់ចូលក្នុងព្រះឱស្នចុះលើផែនដី ។ បុត្រអាមាត្រ
លុតជង្គង់យកមាត់ទទួល ។ ព្រះរាជាត្រាស់ថា ជៀសចេញទៅបា យើង
ដឹងថា អ្នកមិនមានកំហុស ដោយហេតុនេះឯង យើងទើបលះបង់ដុំសាច់
នេះ ហើយទើបត្រាស់ថា អ្នកចូររក្សាទុកសាច់សត្វទទាដែលសល់យ៉ាងនោះ
ចុះ ។

ថ្ងៃស្អែក ព្រះថេរៈអ្នកជាវាជកុលុបកៈ (ប្រចាំរាជត្រកូល) ចូលទៅ
 បិណ្ឌបាត ។ បុត្រអាមាត្រឃើញលោកចូលមក ទើបទទួលបាត ឲ្យចូល
 ទៅក្នុងក្រុងរាជគ្រិះ ។ ភិក្ខុបួសពេលចាស់មួយរូប ជាប់តាមចូលទៅ ដូច
 បច្ឆាសមណៈរបស់ព្រះថេរៈ ។ ព្រះថេរៈសម្គាល់ខុសថា ជាភិក្ខុដែលព្រះ
 រាជាត្រាស់ឲ្យមកគាល់ ។ សូម្បីបុត្រនៃអាមាត្រក៏សម្គាល់ខុសថា ជាឧប-
 ដ្ឋាករបស់ព្រះថេរៈ ។ ពួកមេការ ឲ្យលោកអង្គុយហើយ ថ្វាយបាយយាគូ
 ដល់លោកទាំងពីរនោះ ។ កាលលោកឆាន់បបរយាគូហើយ ព្រះរាជាបាន
 បង្ហាន់សត្វទទាចូលទៅថ្វាយ ។ សូម្បីព្រះថេរៈក៏ទទួលមួយ ។ មួយអង្គ
 ទៀតក៏ទទួលមួយ ។ ព្រះរាជាទ្រង់ព្រះតម្រិះថា នៅមានចំណែកតិចតួច
 មួយចំណែក ការមិនប្រាប់ជាមុន ហើយទំពារស៊ីមិនសមគួរ ដូច្នោះ ហើយ
 ទើបប្រាប់ព្រះថេរៈ ។ ព្រះថេរៈដកដៃ ។ ព្រះថេរៈចាស់លូកដៃទទួល ។
 ព្រះរាជាក៏មិនពេញព្រះទ័យ ទើបទទួលយកបាត ហើយបញ្ជូនព្រះថេរៈ
 ដែលសម្រេចកត្តកិច្ចទៅ ត្រាស់ថា លោកដ៏ចម្រើន ការដែលលោកមកកាន់
 ផ្ទះត្រកូល នាំភិក្ខុជាអ្នកសិក្សាវត្តហើយមក ទើបគួរ ។ ខណៈនោះព្រះថេរៈ
 ដឹងថា ភិក្ខុរូបនេះ ព្រះរាជាមិនបានត្រាស់បង្គាប់ឲ្យមកគាល់ទេ ។

ថ្ងៃស្អែក ទើបនាំសាមណេរដែលឧបដ្ឋាកចូលទៅ ។ កាលលោក

ឆាន់យាគូហើយ សូម្បីក្នុងវេលានោះ ព្រះរាជាក៏បង្ហាន់សត្វទទាចូលទៅ ។
ព្រះថេរៈបានទទួលចំណែកមួយ ។ សាមណេរកម្រើកម្រាមដៃ ឲ្យកាត់ត្រង់
កណ្តាល ទទួលទុកមួយចំណែកប៉ុណ្ណោះ ។ ព្រះរាជាបង្ហាន់ចំណែកនោះ
ចូលទៅថ្វាយព្រះថេរៈ ព្រះថេរៈរាដៃ ។ ចំណែកសាមណេរក៏រាដៃ ។ ព្រះ
រាជាប្រថាប់អង្គុយ កាត់ឲ្យជាចំណិតតូចៗ សោយ ត្រាស់ថា យើងអាស្រ័យ
ភិក្ខុដែលសិក្សាវគ្គមកហើយ ទើបបានសោយសាច់ទទាចំណែកនៅសល់
ពាក់កណ្តាល ។ ពេលសោយសាច់សត្វទទានោះប៉ុណ្ណោះ ទឹកអំបៅអំបែក
ក៏ហូរចេញពីព្រះកាណិទាំងពីរខាង ។ តពីនោះ ក៏ខ្ញុំព្រះឱស្ឋ ហើយចូល
ទៅរកសាមណេរ ត្រាស់ថា បុរសាមណេរ ញោមជ្រះថ្លាណាស់ ញោម
នឹងថ្វាយធុវគ្គាហារជាប្រចាំទាំង ៨ យ៉ាង ដល់បុរសាមណេរ ។ សាមណេរ
ទូលថា មហាបពិត្រ អាត្មាកាតនឹងថ្វាយចំពោះព្រះឧបជ្ឈាយ័យ ។ ព្រះរាជា
ត្រាស់ថា ញោមនឹងថ្វាយ ៨ ទៀត ។ សាមណេរទូលថា អាត្មាកាតនឹង
ថ្វាយកត្តទាំងនោះដល់ព្រះថេរៈឧបជ្ឈាយ័យ ។ ព្រះរាជាត្រាស់ថា នឹងថ្វាយ
៨ ទៀត ។ សាមណេរទូលថា អាត្មាកាតនឹងថ្វាយចំពោះភិក្ខុសង្ឃ ។ ព្រះ
រាជាត្រាស់ថា នឹងថ្វាយ ៨ ទៀត ។ សាមណេរក៏ទូលទទួល ។

ភិក្ខុ កាលស្គាល់ប្រមាណក្នុងការទទួលយ៉ាងនេះ ទើបធ្វើលាក់ដែល

មិនកើតឲ្យកើតឡើង ធ្វើលោកដែលកើតឡើងហើយឲ្យស្ថិតស្ថេរ ។ នេះ
ឈ្មោះថា ប្រមាណក្នុងការទទួល ។

ក៏ការដែលភិក្ខុគិតថា យើងនឹងបរិភោគភោជនដែលមានហើយ ដូច្នោះ
នឹងបរិភោគបច្ច័យតាមដែលពិចារណាហើយ ឈ្មោះថា ប្រមាណក្នុងការ
បរិភោគ ។ ប្រមាណក្នុងការបរិភោគនោះ លោកបំណងយកក្នុងទីនេះ ។
ដោយហេតុនោះឯង ព្រះមានព្រះភាគទើបត្រាស់ថា បដិសន្ធា យោនិសោ
(ពិចារណាដោយល្អ) ដូច្នោះជាដើម ។ ប្រមាណក្នុងការបរិភោគសូម្បីក្រៅ
ពីនេះ ក៏គួរដូចគ្នា ។

[៣១៧] ក្នុងបទថា សីហសេយ្យា (សីហសេយ្យំ) នេះ មានវិនិច្ឆ័យ
ដូចតទៅនេះ ៖

ឈ្មោះថា ការដេកមាន ៤ យ៉ាង ការដេករបស់អ្នកបរិភោគកាម ១
ការដេករបស់ប្រេត ១ ការដេករបស់សីហៈ ១ ការដេករបស់ព្រះតថាគត
១ ។ ក្នុងការដេក ៤ យ៉ាងនោះ ការដេកដែលត្រាស់ទុកថា “ម្ចាស់ភិក្ខុ
ទាំងឡាយ សត្វអ្នកបរិភោគកាម ដោយច្រើនរមែងដេកផ្អៀងខាងឆ្វេង” នេះ
ឈ្មោះថា ការដេករបស់អ្នកបរិភោគកាម ។ ពិតណាស់ ដែលឈ្មោះថា
ការដេកផ្អៀងខាងស្តាំរបស់សត្វអ្នកបរិភោគកាមទាំងនោះ ដោយច្រើនមិន

មាន ។

ការដេកដែលត្រាស់ទុកថា “ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ដោយច្រើន ពួក
ប្រេតរមែងដេកជ្វារ នេះដែលឈ្មោះថា ការដេករបស់ប្រេត” ។ ពិតហើយ
ពួកប្រេត ឈ្មោះថា មានរាងឆ្អឹងរតីមរតាម ព្រោះមានសាច់ឈាមតិច មិន
អាចនឹងដេកផ្អៀងបាន ទើបដេកជ្វារប៉ុណ្ណោះ ។

ការដេក ដែលត្រាស់ទុកថា “ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ដោយច្រើន
សីហម្រិតរាជ សិកកន្ទុយចូលទៅចន្លោះជើងក្រោយ ដេកផ្អៀងខាងស្តាំ”
នេះឈ្មោះថា ការដេករបស់សីហៈ” ។ ពិតណាស់ សីហៈ រាជានៃម្រិត
ព្រោះខ្លួនមានអំណាចច្រើន ទើបដាក់ជើងមុខទាំង ២ ទុកម្ខាង ជើងក្រោយ
ទាំង ២ ទុកម្ខាង ហើយសិកកន្ទុយចូលទៅក្នុងចន្លោះជើងក្រោយ កំណត់
ឱកាសទីតាំងរបស់ជើងមុខ ជើងខ្នង និងកន្ទុយ ហើយដេក ដាក់សីសៈ
ទុកលើជើងមុខទាំង ២ ។ សូម្បីដេកពេលថ្ងៃ កាលក្លាក់ឡើង ក៏មិនតក់-
ស្លុត ។ ឆើយសីសៈឡើង កំណត់ឱកាសត្រង់ជើងមុខជាដើម ។ បើអ្វីៗ
មួយ ឃ្នាតចាកទី ក៏នឹងតូចចិត្តថា ប្រការនេះមិនគួរដល់ជាតិ និងដល់ភាព
ក្លៀវក្លាបស់យើង ទើបដេកក្នុងទីនោះៗ ឯងទៀត មិនចេញទៅរកចំណី ។
តែបើមិនខុសទីតាំងដែលកំណត់ទេ ក៏ត្រេកអររីករាយថា នេះសមគួរដល់

ជាតិ និងដល់សេចក្តីក្លៀវក្លាមរបស់ខ្លួន ក្រោកឡើង រលាស់កាយ រលាស់
រោម.ក បន្តិសីហនាទ ៣ ដង ហើយចេញទៅរកចំណី ។

ចំណែកការដេកក្នុងចតុត្ថជ្ឈាន លោកហៅថា ការដេករបស់ព្រះ-
តថាគត ។ ក៏ក្នុងការដេកទាំងនោះ ការដេករបស់សីហៈមកហើយក្នុងសូត្រ
នេះ ។ ក៏ការដេករបស់សីហៈនេះ ជាការដេកដ៏ប្រសើរបំផុត ព្រោះជា
ឥរិយាបថរបស់សត្វដែលមានអំណាចច្រើន ។

បទថា ជើង (ត្រូតលើ) ជើង (បាទេន បាទំ) បានដល់ ជើងឆ្វេង
ត្រូតលើជើងស្តាំ ។ បទថា អច្ចាធាយ ប្រែថា ត្រូតហួសអំពីគ្នា គឺ ដាក់
ហួសគ្នាបន្តិច ។ ពិតណាស់ កាលក.ជើងនិងក.ជើង ឬជង្គង់និងជង្គង់ដូចគ្នា
វេទនាក៏កើតឡើយ។ ចិត្តរមែងមិនមានអារម្មណ៍តែមួយ ដេកក៏មិនជាសុខ ។
តែកាលដាក់ឲ្យហួសគ្នា ដោយអាការដែលឆ្លើងមិនប៉ះគ្នា វេទនាក៏មិនកើត
ចិត្តក៏មានអារម្មណ៍តែមួយ ដេកក៏ជាសុខ ។ ព្រោះដូច្នោះ រាជសីហ៍ទើបដេក
យ៉ាងនេះ ។

បទថា មានសតិសម្បជញ្ញៈ (សតោ សម្បជានោ) សេចក្តីថា ប្រកប
ដោយសតិ និងសម្បជញ្ញៈ ។ សួរថា ដេកដូចម្តេច ឈ្មោះថា ជាអ្នកមាន
សតិសម្បជញ្ញៈ? ។ ឆ្លើយថា ព្រោះមិនលះបង់សតិ និងសម្បជញ្ញៈ ។

ពិតណាស់ ភិក្ខុនេះ ជម្រះចិត្តឲ្យបរិសុទ្ធចាកធម៌ជាគ្រឿងរារាំង អស់
ថ្ងៃ អស់យាម ចុះចាកទីចង្រ្កមទីបំផុតនៃបឋមយាម សូម្បីលាងជើង ក៏
មិនលះមូលកម្មដ្ឋានឡើយ ។ មិនលះមូលកម្មដ្ឋាននោះ បើកទ្វារ អង្គុយ
លើគ្រែ សូម្បីដេកលក់ក៏មិនលះ ។ កាលភ្ញាក់ ក៏ញ៉ាំងកាន់យកកម្មដ្ឋាន
ហើយភ្ញាក់ ។ ឈ្មោះថា ជាអ្នកមានសតិសម្បជញ្ញៈ សូម្បីកាលដេកលក់
យ៉ាងនេះ ។ តែអាចារ្យទាំងឡាយមិនប្រាប់សេចក្តីនោះថា ជាញ្ញាណធាតុ ។

ក៏ភិក្ខុនោះ គ្រាជម្រះចិត្តឲ្យបរិសុទ្ធដោយន័យដូចពោលហើយ ទី
បំផុតនៃបឋមយាម គិតថា យើងនឹងសម្រាកសរីរៈដែលមានចិត្តគ្រប់គ្រង
ដោយការដេកលក់ ដូច្នោះ ហើយចុះចាកទីចង្រ្កម មិនលះបង់មូលកម្មដ្ឋាន
ឡើយ លាងជើង បើកទ្វារ អង្គុយលើគ្រែ មិនលះបង់មូលកម្មដ្ឋាន គិតថា
ខន្ធនុ៎ះឯងទាស់ក្នាក្នុងខន្ធ ធាតុនុ៎ះឯងទាស់ក្នាក្នុងធាតុ ដូច្នោះ ហើយពិចារណាសេនាសនៈ
ក៏ដេកលក់ទៅ ។ កាលភ្ញាក់ឡើង ក៏កាន់យកមូលកម្មដ្ឋានហើយភ្ញាក់ ។ កាលដេកលក់ដោយ
អាការយ៉ាងនេះ គប្បីជ្រាបថា ជាអ្នកមានសតិសម្បជញ្ញៈ ។

ក្នុងសូត្រនេះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់រិបសូនាដែលជាខាងដើម
មានអង្គ ៣ ដោយប្រការដូច្នោះ ។ ក៏ដោយហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះឯង

-២៥៧- ចតុត្ថបណ្ណាសកៈ អសីរិសវត្ត អដ្ឋកថា រថសូត្រទី ២

ភិក្ខុមិនទាន់ដល់ទីបំផុត ក៏ប្រជុំឥន្ទ្រិយ ពលៈ និងពោជ្ឈង្គៈទាំងនោះឯង
ចម្រើនវិបស្សនា សម្រេចព្រះអរហត្ត ។ គប្បីពោលទេសនា ដរាបដល់
ព្រះអរហត្ត ដូចពោលមក ។

ចប់អដ្ឋកថា រថសូត្រទី ២

អដ្ឋកថា

កុម្មុសូត្រទី ៣

កុម្មុសូត្រទី ៣ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

[៣១៨] បទថា កុម្មោ ប្រែថា អណ្ណិកមានស្នូក (ប្រភេទមិនមាន
 ស្បែកដណ្តប់) ។ បទថា កច្ឆុបោ នេះ ជាវេវចនៈនៃបទថា កុម្មោ នុ៎ះឯង ។
 បទថា អនុទីតិរេ ប្រែថា តាមឆ្នេរនៃស្ទឹង ។ បទថា ស្វែនរកចំណី
 (គោចរបសុតោ) សេចក្តីថា អណ្ណិកគិតថា បើយើងនឹងបានផ្ទៃឈើតូចធំ
 ក៏នឹងស៊ី ដូច្នោះ ទើបព្យាយាម គឺ ខ្វល់ខ្វាយ បន្តមកតាមប្រពៃណី ។
 បទថា លីប...ចូលទៅ (សមោទហិត្វា) បានដល់ ដូចជាកំចូលក្នុងប្រអប់ ។
 បទថា សង្កសាយតិ ប្រែថា រមែងនៅ ។

[៣១៩] បទថា តាំងមាំ (សមោទហំ) បានដល់ តាំងទុក គឺ តម្កល់
 ទុក ។ លោកអធិប្បាយទុកដូច្នោះថា អណ្ណិកតាំងអវយវៈទាំងឡាយទុក
 ក្នុងស្នូករបស់ខ្លួន មិនឲ្យឱកាសដល់សត្វចចក និងចចកក៏ធ្វើអន្តរាយដល់
 អណ្ណិកមិនបាន យ៉ាងណា កិក្ខុតាំងមនៅវិតក្ក (សេចក្តីត្រិះរិះផ្លូវចិត្ត) របស់
 ខ្លួនទុកក្នុងស្នូក គឺ អារម្មណ៍របស់ខ្លួន មិនឲ្យឱកាសដល់កិលេសមារ មារក៏

ធ្វើអន្តរាយដល់ភិក្ខុនោះមិនបាន ដូច្នោះ ។

បទថា មិនអាស្រ័យ (អនិស្សិទ្ធា) បានដល់ បុគ្គលមិនអាស្រ័យ
តណ្ហា និងទិដ្ឋិ ។ បទថា មិនបៀតបៀនអ្នកដទៃ (អាញ្ញមហេបយានោ)
បានដល់ មិនបៀតបៀនបុគ្គលដទៃណាៗ ។ បទថា រំលត់កិលេសបានហើយ
(បរិនិព្វតោ) បានដល់ រលត់មិន មានសេសសល់ ។ បទថា មិនតិះដៀល
បុគ្គលណាមួយ (ន ឧបវទេយ្យ កញ្ចិ) សេចក្តីថា មិនប្រទូស្តនឹងបុគ្គល
ដទៃណាៗ ដោយសីលវិបត្តិ ឬដោយអាចារិវិបត្តិ ដោយប្រាថ្នានឹងលើកខ្លួន
ឬដោយប្រាថ្នានឹងគ្របសង្កត់អ្នកដទៃ ។ សេចក្តីពិត ភិក្ខុតម្កល់ធម៌ ៥ ចូលទុក
ក្នុងខ្លួន នៅដោយចិត្តដែលតាំងនៅក្នុងសកាវៈដែលលើកឡើង ពោលយ៉ាង
នេះថា ៖

“យើងនឹងពោលតាមកាល នឹងមិនពោលដោយមិនមែនកាល
ពោលតែពាក្យពិត មិនពោលពាក្យមិនពិត ពោលតែពាក្យផ្អែម
ល្អ្លែម មិនពោលពាក្យគ្រោតគ្រោត ពោលតែពាក្យដែលប្រកប
ដោយប្រយោជន៍ មិនពោលពាក្យមិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ។
មានមេត្តាចិត្ត មិនច្រើនដោយទោសចិត្ត ហើយពោល” ។

អដ្ឋកថា

បឋមទារុក្ខន្ធសូត្រទី ៤

បឋមទារុក្ខន្ធសូត្រទី ៤ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

[៣២០] បទថា បានទតព្រះនេត្រឃើញ (អទុសា) សេចក្តីថា ប្រថាប់ គង់លើពុទ្ធាសនៈដ៏ប្រសើរដែលគេក្រាលទុក ក្បែរមាត់ប្រាំងទន្លេគង្គា បាន ទតឃើញហើយ ។ បទថា ដែល...អណ្តែតមក (វុយ្យមាទំ) បានដល់ កំណាត់ ឈើដែលគេចាំងជា ៤ ជ្រុង ហើយគេទុកចន្លោះភ្នំ ស្នួតល្អ ព្រោះខ្យល់ និង កំដៅថ្ងៃ កាលភ្លៀងធ្លាក់ជោរជន់ ក៏អណ្តែតតាមទឹក ធ្លាក់ទៅក្នុងក្រសែ ទន្លេគង្គាតាមលំដាប់ អណ្តែតទៅតាមក្រសែទឹកនោះ ។ បទថា ត្រាស់ ហៅភិក្ខុទាំងឡាយមក (ភិក្ខុ អាមន្តេសិ) សេចក្តីថា ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ ព្រះតម្រិះថា តថាគតនឹងសម្តែងកុលបុត្រដែលបួសដោយសទ្ធាក្នុងសាសនា របស់តថាគត ធ្វើឲ្យដូចកំណាត់ឈើនេះ ដូច្នោះ ហើយទើបត្រាស់ហៅមក ព្រោះទ្រង់បំណងនឹងទ្រង់សម្តែងធម៌ ។ មួយទៀត ព្រោះក្រៅអំពីទោស ៨ ប្រការ របស់កំណាត់ឈើដែលអណ្តែតទៅតាមក្រសែទឹក ដើម្បីនឹងទ្រង់ សម្តែងទោស ៨ ប្រការទៀត ដែលនឹងធ្វើអន្តរាយដល់កំណាត់ឈើ ដែល

អណ្តែតទៅកាន់សមុទ្រ ព្រះមានព្រះភាគទើបទ្រង់ផ្ដើមព្រះតម្រាស់នេះថា
អមុំ មហន្តំ ទារុក្ខន្តំ គង្គាយ នទិយា សោរេតន វុយ្ហមានំ ប្រែថា កំណាត់
ឈើធំឯណោះ ដែលក្រសែទឹកហូរនាំមកកាន់ទន្លេគង្គា ដូច្នោះ ។

ពិតហើយ ដើមឈើមួយដើម ដែលដុះត្រង់កំពូលភ្នំ មិនឆ្ងាយពី
ទន្លេគង្គា ត្រូវវាល្វិផ្សេងៗ រុំព័ទ្ធ មានស្លឹកលឿង ត្រូវកណ្តៀរជាដើមខាំស៊ី
ក៏ដល់ការមិនមានបញ្ញត្តិ (ស្លាប់) ក្នុងទីនោះឯង ។ កំណាត់ឈើនេះ ចុះកាន់
ទន្លេគង្គាហើយ ស្រស់ល្អ នៅក្នុងទឹកវល់ ពេលដល់សាគរហើយ រមែងមិន
បានស្រស់ល្អលើខ្នងរលកដែលមានពណ៌ដូចកែវមណី ។

ដើមឈើមួយដើមទៀត មានឫសនៅខាងក្រៅ មានមែកនៅខាងក្នុង
ដុះនៅត្រង់ប្រាំនិទន្លេគង្គា ។ ដើមឈើនេះប៉ះត្រូវទឹក ដោយមែកដែលសំយុង
ចុះមកខ្លះ គ្រាខ្លះក៏ពិត តែវាមានឫសនៅខាងក្រៅទន្លេគង្គា កាលដួលរលំចុះ
កាន់ទន្លេគង្គា ក៏ស្រស់ល្អនៅក្នុងទឹកវល់ ដល់សាគរហើយ រមែងមិនស្រស់
ល្អលើខ្នងរលកដែលមានពណ៌ដូចកែវមណី ។

មួយដើមទៀត ដុះកណ្តាលទន្លេគង្គា តែដើមត្រង់ល្អ ព្រោះឫសរឹងមាំ
និងមែករបស់វាដុះកោងទៅក្រៅដើម ត្រូវវាល្វិផ្សេងៗ រុំព័ទ្ធ ។ សូម្បីដើម
ឈើនេះ ក៏ដួលចុះកាន់ទន្លេគង្គា ។ល។ មិនបានស្រស់ល្អ ព្រោះមានឫស

រឹងមាំ និងមានវិញ្ញុវធីស្តីខាងក្រៅ ។

មួយដើមទៀត ត្រូវខ្សាច់លុបក្នុងទីដែលដើមឈើដួលនុ៎ះឯង ក៏ស្អុយ ។ល។ ដើមឈើសូម្បីនេះ ក៏ចុះកាន់ទន្លេគង្គា ។ល។ ក៏មិនស្រស់ល្អ ។

មួយដើមទៀត ដុះឡើងមានសភាពយ៉ាងស្មិទ្ធ ដូចកប់ទុកល្អ ព្រោះ កើតក្នុងចន្លោះផ្កាំងថ្ម ២ ផ្កាំង ។ ទឹកទន្លេគង្គាដែលហូរមកដល់ បានបែក ជា ២ ។ ដើមឈើនេះព្រោះនៅដោយល្អក្នុងចន្លោះផ្កាំងថ្ម កាលចុះកាន់ទន្លេ គង្គា ។ល។ ក៏មិនល្អ ។

មួយដើមទៀត ដុះទល់អាកាសក្នុងទីវាល ត្រូវវិញ្ញុវធីត្រង់ដើម សើមដោយទឹក ១-២ ជង ក្នុងអន្លង់ទឹកធំ ដែលជនមកសូម្បី លើសពី ១-២ ឆ្នាំ ។ សូម្បីដើមឈើនេះ ព្រោះវាដុះខ្ពស់ទៅក្នុងផ្ទៃអាកាស និងព្រោះសើម ហើយ ១-២ ជង ដោយកន្លងទៅ ១-២ ឆ្នាំ កាលចុះកាន់ ទន្លេគង្គា ។ល។ ក៏មិនល្អ ។

សូម្បីមួយដើមទៀត ដុះលើកោះតូច កណ្តាលទន្លេគង្គា មានដើម និងមែកតូច កាលឱ្យយះ អន្លង់ទឹកជនមកក៏ដួលអណ្តែតទៅតាមក្រវែសទឹក កាលទឹកហូរដល់ ក៏អណ្តែតឡើងដូចជាចេះរាំតត់ពេន ។ ដើម្បីប្រយោជន៍ ណា សាគរដូចពោលនឹងទន្លេគង្គាថា ម្នាលគង្គា លោកនាំមកតែឈើផ្សេងៗ

មានឈើខ្លឹមចន្ទន៍ និងឈើខ្លឹមមានបន្ទាជាដើម តែមិននាំកំណាត់ឈើមក ។
ទន្លេគង្គាពោលថា បពិត្រទេវៈ នោះជាការល្អហើយ ខ្ញុំក៏នឹងដឹងម្តងទៀត
ហើយហូរមក ដូចជាក្រសោបដោយទឹកពណ៌ក្រហមម្តងទៀត ។ ដើមឈើ
សូម្បីនោះ ក៏អណ្តែតទៅតាមក្រសែទឹក ដូចយ៉ាងនោះឯង កាលទឹកជោរ
មកដល់ ក៏អណ្តែតឡើងដូចជាចេះរាំ ដូច្នោះ ។ ដើមឈើនេះ ចុះកាន់ទន្លេ
គង្គា ព្រោះជាឈើតូច ។ល។ ក៏មិនល្អ ។

មួយដើមទៀត ដួលចុះទទឹងទន្លេគង្គា ត្រូវខ្សាច់គ្របទុក ជាទីអាស្រ័យ
របស់មនុស្សជាច្រើន ដូចស្ពានតូចនៅក្នុងចន្លោះនោះ ដូច្នោះ ។ ដើមឫស្សី
ដើមបុស ដើមឈើលើគោក និងដើមឈើក្នុងទឹកជាដើម ត្រង់ច្រាំងទាំង ២
អណ្តែតមកជាប់នៅត្រង់ដើមឈើនោះឯង ។ ជន្លត់ឈើផ្សេងៗ ក៏អណ្តែត
មកយ៉ាងនោះ ទាំងឈើអង្រែបាក់ ចង្កើរដាច់ សាកសពពស់ កូនសុន្ទ និង
ដំរី សេះជាដើម ក៏ជាប់នៅទីនោះដូចគ្នា ។ សូម្បីទឹកទន្លេគង្គាធំ បោកខូច
វត្ថុនោះហើយ ក៏បែកជា ២ ខ្សែ ទាំងត្រី អណ្តើក ក្រពើ និងមង្គ្រជាដើម
ក៏នៅក្នុងទីនោះឯង សូម្បីដើមឈើនេះ ដួលកាត់ទទឹងទន្លេគង្គាដោយសភាព
ធ្វើឲ្យជាទីអាស្រ័យរបស់មហាជន កាលដុះល្អនៅក្នុងទីទឹកវល់ កាលដល់
សាគរ ក៏មិនល្អឡើយលក់ដែលមានពណ៌ដូចកែវមណី ។

ដូច្នោះ កាលនឹងទ្រង់សម្តែងទោស ៨ ប្រការទៀត ដែលធ្វើអន្តរាយ
ដល់ការចូលដល់សមុទ្រនៃកំណាត់ឈើ ដែលអណ្តែតទៅតាមខ្សែទឹក ព្រោះ
ក្រៅអំពីទោស ៨ ប្រការនេះ ព្រះមានព្រះភាគ ទើបត្រាស់ព្រះតម្រាស់
មានជាអាទិ៍ថា អម្មំ មហន្តំ ទារុក្ខន្តំ គង្គាយ នទិយា សោតេន វុយ្ហមានំ
ប្រែថា កំណាត់ឈើធំឯណោះ ត្រូវខ្សែទឹកទន្លេគង្គាបន្សាត់នាំទៅ ដូច្នោះ ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា មិនទើរលើគោក (ន ថលេ ឧស្សាទិ-
ស្សាតិ) បានដល់ នឹងមិនរសាត់ឡើងគោក ។ បទថា មិនត្រូវមនុស្សចាប់
យក (ន មនុស្សគ្គាហោ គាហិយតិ) សេចក្តីថា មនុស្សទាំងឡាយ ឃើញ
គិតថា ដើមឈើនេះធំហ្ន៎ ទើបច្នូងទឹកទៅដោយក្បួន មិនកាន់យកដើម្បី
ប្រយោជន៍នឹងធ្វើជាឈើរុក្ខទារជាដើម ។ បទថា មិនត្រូវអមនុស្សចាប់
យក (ន អមនុស្សគ្គាហោ គាហិយតិ) សេចក្តីថា អមនុស្សទាំងឡាយ
សម្គាល់ថា ឈើខ្លីមចន្តន៍នេះមានតម្លៃច្រើន ពួកឈើនឹងទុកត្រង់ទ្វារវិមាន
តែក៏មិនកាន់យក ។

ក្នុងពាក្យថា ដូច្នោះដូចគ្នា (ឯវមេវ ខោ) នេះ គប្បីជ្រាបការប្រៀប
ធៀបឧបមា ព្រមជាមួយទោសខាងក្រៅ ៨ ប្រការ យ៉ាងនេះ ។ ពិតហើយ
បុគ្គលដែលប្រកបដោយមិច្ឆាទិដ្ឋិ មានជាដើមថា ទានដែលបុគ្គលឲ្យហើយ

រមែងមិនមានផល ដូច្នោះ គប្បីជ្រាបដូចកំណាត់ឈើកើតដែលដុះត្រង់កំពូលក្នុង
ឆ្ងាយពីទន្លេគង្គា ត្រូវកណ្តៀរជាដើមខាំស៊ី ដល់ការបញ្ញត្តិមិនបានក្នុងទីនោះ
ឯង ។ ពិតណាស់ បុគ្គលនេះ ចុះកាន់អរិយមគ្គ អង្គុយលើពោង គឺ សមាធិ
ក៏មិនអាចទៅដល់សាគរ គឺ ព្រះនិព្វាន ព្រោះឃ្នាតឆ្ងាយព្រះសាសនា ។

បុគ្គលដែលជាសមណកុដ្ឋមី នៅកាត់ចំណងផ្លូវគ្រហស្ថមិនបាន គប្បី
ឃើញដូចដើមឈើដែលមានបួសនៅខាងក្រៅ មានមែកនៅខាងក្នុង កើត
ត្រង់មាត់ច្រាំងទន្លេគង្គា ។ ពិតហើយ បុគ្គលនេះគិតថា ធម្មតាចិត្តនេះមិន
តជាប់គ្នា កាលពោលថា យើងជាសមណៈ តែក៏ជាគ្រហស្ថ កាលពោល
ថា យើងជាគ្រហស្ថ តែក៏ជាសមណៈ នរណានឹងដឹងថាយើងនឹងជាអ្វី ដូច្នោះ
សូម្បីកាលបួសក្នុងវេលាចាស់ ក៏មិនលះបង់ការជាប់ពាក់ព័ន្ធផ្លូវគ្រហស្ថ ។
និងឈ្មោះថា សម្បត្តិរបស់អ្នកបួសក្នុងវេលាចាស់ រមែងមិនមាន ។ បើ
ចីវរមកដល់លោកសោត ក៏ដល់តែចីវរដាច់ៗ ចីវរចាស់ៗ ឬចីវរស្នេកៗ ។
សូម្បីសេនាសនៈ មិនថាប័ណ្ណសាលា ឬមណ្ឌប ក៏មកដល់តែទីនៅខាងចុង
វិហារ ។ សូម្បីកាលត្រាច់ទៅបិណ្ឌបាត ក៏ត្រាច់ទៅខាងក្រោយក្មេងៗ ដែល
ជាកូន និងក្មួយ អង្គុយក្នុងទីចុងៗ ។ ដោយហេតុនោះ លោកទើបជាទុក្ខ
ទាស់ចិត្ត បន្តិះទឹកភ្នែក គិតថា ទ្រព្យដែលជារបស់ត្រកូលរបស់យើងមាន

ហើយ គួរឲ្យឃើញ ដែលយើងប្រើទ្រព្យនោះចិញ្ចឹមជីវិត ទើបសួរព្រះវិន័យធរ
មួយរូបថា លោកអាចារ្យ ការពិចារណាវត្ថុដែលជារបស់ខ្លួនហើយបរិភោគ
សមគួរ ឬមិនសមគួរ ។ ព្រះវិន័យធរ ឆ្លើយថា ក្នុងសេចក្តីនេះមិនមាន
ទោស សេចក្តីនេះសមគួរពិត ។ លោកទើបនាំពួកភិក្ខុដែលប្រដៅលំបាក
ប្រព្រឹត្តថាកទាប ដែលសេពគប់ជាមួយខ្លួន ២-៣ រូប ក្នុងវេលាល្ងាច ត្រាប់
ទៅខាងក្នុងស្រុក ឈរកណ្តាលស្រុក ឲ្យហៅអ្នកស្រុកមក ពោលថា លោក
ឲ្យទ្រព្យដែលកើតពីការប្រកបការងាររបស់ពួកយើងដល់នរណា? ។ អ្នក
ស្រុកនិយាយថា លោកម្ចាស់ ពួកលោកជាបព្វជិត ពួកលោកនឹងឲ្យដល់
នរណា ។ ភិក្ខុនោះពោលថា ទ្រព្យរបស់ខ្លួនមិនគួរដល់បព្វជិតឬ? ។ ដូច្នោះ
ហើយឲ្យមនុស្សកាន់ចប និងបង្កី ធ្វើកិច្ចមានការលើកក្តីស្រែដាំដើម ប្រមូល
បុព្វណ្ណជាតិ អបរណ្ណជាតិ និងផ្លែឈើតូចធំ មានប្រភេទផ្សេងៗ ឲ្យដាំស្ន
ទំពារស្មៅវត្ថុដែលខ្លួនប្រាថ្នា ក្នុងហោមន្តរដូវ គិម្ពន្តរដូវ និងវស្សន្តរដូវ ជា
សមណកុដុម្ពី ចិញ្ចឹមជីវិត ។ ស្រ្តីដែលជាបាទបរិចារិកាព្រមទាំងភ្លេងៗ ទុក
សក់ ៥ កញ្ចប់ របស់សមណកុដុម្ពីនោះ មួយនាក់ក៏មិនមាន ។ បុគ្គលនេះ
ឲ្យកាយសាមគ្គីដល់ភិក្ខុទាំងឡាយ ត្រង់លានព្រះចេតិយ និងលានដើមពោធិ
ជាដើម ដូចដើមឈើ សូម្បីដុះនៅត្រង់មាត់ច្រាំង តែក៏មានមែកសំយុងចុះ

មកប៉ះទឹក ។ គេចុះកាន់អរិយមគ្គ អង្គុយលើពោង គឺ សមាធិ មិនអាច
ទៅដល់សាគរ គឺ ព្រះនិព្វានបាន ព្រោះមានបួសខាងក្រៅដើម ហេតុដែល
កាត់សេចក្តីពាក់ព័ន្ធជាមួយគ្រហស្ថ មិនទាន់បាន ។

បុគ្គលដែលមិនមានអាជីវៈ អាស្រ័យរបស់សង្ឃចិញ្ចឹមជីវិត គប្បី
ឃើញដូចដង្កត់ឈើដុះកណ្តាលទន្លេគង្គា ត្រូវវិល្លិវ័ត្តទ្រព្យខាងក្រៅ ។ បុគ្គល
ខ្លះ សូម្បីលះបង់ការជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងគ្រហស្ថ ចេញបួស ក៏មិនបានបញ្ចេញ
ក្នុងស្ថានដែលសមគួរ ។ ពិតហើយ ដែលឈ្មោះថា ការបញ្ចេញនេះ ដូច
ជាការបដិសន្ធិ ។ មនុស្សទាំងឡាយបដិសន្ធិក្នុងត្រកូលពួកណា រមែងសិក្សា
អាចារៈ (មារយាទ និងធម្មទំនៀម) របស់ត្រកូលទាំងនោះឯង យ៉ាងណា
សូម្បីភិក្ខុ ក៏ដូច្នោះ រមែងកាន់យកអាចារៈដោយចំពោះក្នុងសម្មាគររបស់ពួក
ភិក្ខុដែលខ្លួនបួស ។ ព្រោះដូច្នោះ បុគ្គលខ្លះបួសក្នុងស្ថានដែលមិនសមគួរ
ក៏ជាអ្នកឆ្ងាយចាកគុណធម៌ មានឱវាទានុសាសនី ឧទេស (ការរៀន) និង
បរិបុច្ឆា (ការសាកសួរ) ជាដើម កាន់យកឆ្នាំងទេពព្រឹកព្រលឹម ទៅកាន់
កំពង់ទឹក ដាក់បាត្រត្រង់ក្រៅកាន់រោងឆាន់ ដើម្បីត្រូវការកត្ត សម្រាប់
អាចារៈ និងឧបជ្ឈាយ៍ទាំងឡាយ ។ លេងល្បែងផ្សេងៗ ជាមួយភិក្ខុកម្លោះ
និងសាមណេរ ជាអ្នកប្រដៅក្រ ស្ម័គ្រស្មាលជាមួយអារាមិកជន និងក្មេងៗ ។

ក្នុងវេលាជាភិក្ខុកម្លោះ លោកក៏បានរួមនឹងភិក្ខុកម្លោះ សាមណេរ
និងញាមវត្តដែលសមគួរដល់ខ្លួន ពោលថា បុគ្គលនេះជាអ្នកស៊ីរបស់សង្ឃ
ដែលព្រះខ័ណ្ឌាស្រពទាំងឡាយ ទទួលមកពីសម្លាកំរបស់ព្រះរាជាឯណោះ
ពួកលោកមិនឲ្យវត្តនោះវត្តនេះដល់សង្ឃ ព្រះរាជា ឬអាមាត្ររបស់ព្រះរាជា
ជ្រាបរឿងរបស់ពួកលោកហើយ ក៏នឹងមិនពេញព្រះទ័យ ឥឡូវនេះ ពួក
លោកចូរធ្វើវត្តនោះវត្តនេះក្នុងទីនេះ ហើយឲ្យមនុស្សកាន់យកចប និងបង្គី
ធ្វើកិច្ចដែលគួរធ្វើក្នុងស្រះទឹក និងអណ្តូងទាំងឡាយ ក្នុងកាលក្រោយ ឲ្យ
បញ្ជូនបុព្វណ្ណជាត និងអបរណ្ណជាតជាច្រើន ចូលទុកក្នុងវិហារ ឲ្យញាម
វត្តប្រាប់ដល់សង្ឃ ដល់ប្រការដែលខ្លួនជាអ្នកឧបការៈ ។ សង្ឃបង្គាប់ឲ្យថា
“ភិក្ខុកម្លោះនេះជាអ្នកមានឧបការៈច្រើន ពួកលោកចូរឲ្យ ១០០ ខ្លះ ២០០
ខ្លះ ដល់ភិក្ខុកម្លោះនេះ” ដូច្នោះ ។ លោកទើបកពូនដោយសម្បត្តិរបស់សង្ឃ
ខាងណោះខ្លះ ខាងនោះខ្លះ ត្រូវអនេសនា ២១ យ៉ាង រូបវិតខាងក្រៅ ធ្លាក់
ចុះអរិយមគ្គ អង្គុយលើពោធិ គឺ សមាធិ ក៏មិនអាចសម្រេចដល់សាគរ
គឺ ព្រះនិព្វាន ។

បុគ្គលដែលខ្ជិលច្រអូស និងស៊ីច្រើន គប្បីជ្រាបដូចដើមឈើដែល
ត្រូវខ្សាច់គ្របក្នុងទីដែលដួលចុះនុះឯង ហើយក្លាយជាឈើពុកផុយដូច្នោះ ។

ពិតហើយ ភិក្ខុទាំងឡាយ សំដៅយកបុគ្គលបែបនេះ អ្នកឃើញដល់អាមិស
និងលោកក្នុងចម្ងាយ លះបង់ចោលអាចារវត្ត និងឧបជ្ឈាយវត្តចេញហើយ
រៀរចាកឧទ្ទេស បរិបុច្ឆា និងយោនិសោមនសិការ (ការធ្វើទុកក្នុងចិត្ត) ទើប
ពោលនិវរណៈ ៥ ដោយអត្ថយ៉ាងនេះថា “លោកដ៏ចម្រើន ពួកយើងនឹង
ទៅសម្នាក់របស់នរណា?” ។ លំដាប់នោះ **បីនមិទ្ធីនិវរណៈ** ក្រោកឡើង
ពោលយ៉ាងនេះថា “លោកទាំងឡាយមិនឃើញទេ បុគ្គលដែលខ្ញុំលច្រមុស
នៅក្នុងវិហារឯណោះ ទៅស្រុកឈ្មោះឯណោះ ត្រួតបបរទុកលើបបរ នំទុក
លើនំ ត្រួតបាយតទុកលើបាយ មកវិហារ ជាអ្នកលះបង់វត្តបដិបត្តិអស់
រៀរចាកឧទ្ទេសជាដើម ឡើងគ្រែដេក ចូរឲ្យឱកាសដល់យើង” ។

លំដាប់នោះ **កាមធនុនិវរណៈ** ក្រោកឡើងពោលថា “កាលយើងឲ្យ
ឱកាសដល់លោក លោកក៏ត្រូវឲ្យឱកាសដល់យើងខ្លះ ឥឡូវនេះ គេដេក
លក់ ត្រូវកិលេសរុកក្នុង ភ្នាក់ឡើងក៏នឹងត្រិះរិះដល់កាមវិតក្ក” ។

លំដាប់នោះ **ព្យាបាទនិវរណៈ** ក្រោកឡើងពោលថា “កាលយើង
ឲ្យឱកាសដល់លោក លោកក៏ត្រូវឲ្យឱកាសដល់យើងខ្លះ ឥឡូវនេះ យើង
លក់ទៅ ក្រោកឡើងហើយ ត្រូវត.ថា លោកចូរធ្វើវត្តបដិបត្តិ ក៏ពោលពាក្យ
គ្រោតគ្រាតមានប្រការផ្សេងៗ ថា លោក មនុស្សទាំងនេះ មិនធ្វើការងារ

របស់ខ្លួន ខ្វល់ខ្វាយតែក្នុងយើង ចាំយើងនឹងខ្វះវត្ថុកចេញ ត្រាច់ទៅ” ។

លំដាប់នោះ **ឧទ្ធចូនីវរណៈ** ក្រោកឡើងពោលថា “កាលយើងឲ្យ
ឱកាសដល់លោក លោកក៏ត្រូវឲ្យឱកាសដល់យើងខ្លះ ដែលឈ្មោះថាអ្នក
ខ្ជិលច្រអូស រមែងក្រោកឡើងដូចគំនរភ្លើងដែលត្រូវខ្យល់បក់ ។

លំដាប់នោះ **កុក្កុច្ឆនីវរណៈ** “ក្រោកឡើងពោលថា កាលយើងឲ្យ
ឱកាសដល់លោក លោកក៏ត្រូវឲ្យឱកាសដល់យើងខ្លះ ដែលឈ្មោះថាអ្នក
ខ្ជិលច្រអូស រមែងជាអ្នកមានសេចក្តីវិវាទជាប្រក្រតី ធ្វើឲ្យកើតសេចក្តីសម្គាល់
ក្នុងវត្ថុដែលមិនគួរ ថាគួរ និងសេចក្តីសម្គាល់ក្នុងវត្ថុដែលគួរថា មិនគួរ” ។

លំដាប់នោះ **វិចិកិញ្ញនីវរណៈ** ក្រោកឡើងពោលថា “កាលយើងឲ្យ
ឱកាសដល់លោក លោកក៏ត្រូវឲ្យឱកាសដល់យើងខ្លះ ។ ពិតហើយ បុគ្គល
បែបនេះ ឈ្មោះថា រមែងឲ្យកើតសេចក្តីសង្ស័យយ៉ាងធំក្នុងឋានទាំង ៨” ។

នីវរណៈ ៥ រមែងគ្របសង្កត់ ប្រកាន់យកអ្នកដែលខ្ជិលច្រអូស និង
ស្មើច្រើន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ដូចសុខកាចជាដើម គម្រាមគោចាស់
ដូច្នោះ ។ សូម្បីបុគ្គលនោះ ចុះកាន់ក្រសែអវិយមគ្គ អង្គុយលើពោង គឺ
សមាធិ ក៏មិនអាចនឹងសម្រេចដល់សាគរ គឺ ព្រះនិព្វានបាន ។

បុគ្គលដែលមានទិដ្ឋិជាគតិ ធ្វើទិដ្ឋិឲ្យកើតហើយតាំងនៅ គប្បីជ្រាប

ដូចដើមឈើ តាំងនៅដោយអាការដូចឫសដែលកប់នៅក្នុងចន្លោះផ្ទាំងថ្ម ២
ផ្ទាំង ។ ពិតហើយ បុគ្គលនោះដូចជាអវិជ្ជកិក្ខុ និងកណ្ណកសាមណេរ ដែល
ដើរពោលថា “ក្នុងអរូបកពក៏មានរូប ក្នុងអសញ្ញិកព ចិត្តក៏រមែងប្រព្រឹត្តទៅ
លោកុត្តរមគ្គប្រព្រឹត្តទៅច្រើនខណៈចិត្ត អនុស័យជាចិត្តវិប្បយុត្ត និងពួក
សត្វទាំងនោះឯង រមែងស្វែងរក អន្ទាលទៅ” ។ ឬថា ជាអ្នកមានវាចា
សិកសៀត ។ ជាអ្នកត្រាប់ទម្លាយព្រះឧបជ្ឈាយ័យជាដើម ជាមួយសិទ្ធិវិហារិក
ជាដើម ។ សូម្បីបុគ្គលនោះ ចុះកាន់ក្រសែព្រះអរិយមគ្គ អង្គុយលើពោធិ
គី សមាធិ ក៏មិនអាចនឹងសម្រេចដល់សាគរ គឺ ព្រះនិព្វានបាន ។

បុគ្គលដែលឫសក្នុងវេលាចាស់ នៅក្នុងជនបទដោយដែន និងជាបុគ្គល
ឃើញធម៌បានដោយលំបាក គប្បីជ្រាបដូចដើមឈើដែលដុះទល់អាកាសក្នុង
ទីវាល ត្រូវវេលីរុំព័ទ្ធត្រង់ដើម ត្រាំក្នុងទឹក ២-៣ ជង ក្នុងកាលអន្លង់ទឹក
ជន់មក ជន់លិចលើស ១-២ ឆ្នាំ ដូច្នោះ ។ ពិតណាស់ បុគ្គលខ្លះឫសក្នុង
វេលាជាអ្នកចាស់ បានឧបសម្បទ ក្នុងជនបទដោយដែន ដោយ ២-៣ ថ្ងៃ
ក្នុងវេលាមានវស្សា ៥ ទន្ទេញបាដិមោក្ខបានរហ័សរហួន ក្នុងវេលាបាន
១០ វស្សា ក្នុងវេលាពោលវិន័យក្នុងសម្លាប់ព្រះថេរៈអ្នកទ្រទ្រង់វិន័យ ជាក់
ម្រេច ឬចំណិតសម្តែងក្នុងមាត់ បិទមុខដោយផ្ទិត អង្គុយលក់ ជាអ្នកឈ្មោះ

ថា មានវិន័យដែលគេធ្វើហើយដោយអាកប្បកិរិយាជាលេស កាន់បាត្រ និង ចីវរទៅកាន់ជនបទជ្រាលជ្រៅ ។

មនុស្សទាំងឡាយក្នុងទីនោះ នាំគ្នាសក្ការៈភិក្ខុនោះ ពោលថា “លោក ម្ចាស់ដីចម្រើន សូមលោកម្ចាស់ចូរទៅក្នុងទីនេះចុះ ព្រោះការឃើញភិក្ខុ រកបានលំបាក” ទើបនាំគ្នាសាងវិហារ ដាំដើមឈើមានផ្កា និងផ្លែ ហើយ ឲ្យគង់នៅក្នុងវិហារនោះ ។

លំដាប់នោះ ភិក្ខុទាំងឡាយដែលជាពហុស្សុត ចេញពីវិហារដូចនឹង មហាវិហារ ទៅក្នុងទីនោះដោយតាំងចិត្តថា នឹងមកបំពេញវិបស្សនាជាដើម ក្នុងជនបទ ។ ភិក្ខុនោះ ឃើញភិក្ខុទាំងនោះ ត្រេកអររីករាយ បំពេញវត្ត- បដិបត្តិ ថ្ងៃស្អែកទើបនាំគ្នាចូលទៅស្រុកដើម្បីកិក្ខាចារ ពោលថា “ព្រះថេរៈ ឈ្មោះឯណោះ ជាអ្នកទ្រទ្រង់ព្រះសូត្រ , ព្រះថេរៈឈ្មោះឯណោះ ជាអ្នក ទ្រទ្រង់អភិធម្ម , ព្រះថេរៈឈ្មោះឯណោះ ជាអ្នកទ្រទ្រង់ព្រះវិន័យ ព្រះ- ថេរៈឈ្មោះឯណោះ ជាអ្នកទ្រទ្រង់ព្រះត្រៃបិដក កាលណាពួកលោកនឹងបាន ព្រះថេរៈបែបនេះ ចូរសាងទីស្តាប់ធម៌” ។ ឧបាសកទាំងឡាយគិតថា ពួក យើងនឹងកសាងទីស្តាប់ធម៌ ដូច្នោះ ក៏នាំគ្នាជម្រះផ្លូវទៅវិហារ ហើយកាន់ យកទឹកដោះថ្នាំ និងប្រេងជាដើម ចូលទៅរកព្រះមហាថេរៈ ពោលថា “លោក-

ម្ចាស់ ពួកខ្ញុំនឹងសាងទីស្តាប់ធម៌ លោកចូរព្រាប់ដល់ព្រះធម្មកថិក” ថ្ងៃស្អែក
ទើបមកស្តាប់ធម៌ ។

ព្រះថេរៈដែលជាម្ចាស់អាវាស រក្សាទុកជាក់បាត្រ និងថីវររបស់ភិក្ខុ
ជាអាគន្ធកុះ ។ ឲ្យចំណែកនៃថ្ងៃកន្លងទៅ ខាងក្នុងបន្ទប់នុ៎ះឯង ។ ព្រះធម្ម-
កថិកអ្នកពោលពេលថ្ងៃ ក្រោកឡើង ពោលបទសរកញ្ញដូចចាក់ទឹកពីឆ្នាំង
លោកក៏មិនដឹងបទសរកញ្ញសូម្បីនោះ ។ ភិក្ខុអ្នកពោលពេលយប់ ដល់ពេល
យប់ហើយ ក្រោកឡើង ក៏ពោលដូចធ្វើសាគរឲ្យរញ្ជួយឡើង លោកមិនដឹង
សូម្បីបទសរកញ្ញៈនោះ ។ ភិក្ខុអ្នកពោលពេលជិតភ្លឺ ដល់វេលាពោល
ហើយ លោកមិនដឹងបទសរកញ្ញៈសូម្បីនោះ ។ ចំណែកលោកក្រោកឡើង
ពីព្រឹកព្រលឹម លុបមុខ បង្ហោនបាត្រ និងថីវរចូលទៅថ្វាយព្រះថេរៈដើម្បី
ភិក្ខុចារ ពោលនឹងព្រះមហាថេរៈថា “បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន ភិក្ខុអ្នក
ពោលពេលថ្ងៃ ពោលជាតកឈ្មោះអ្វី , ភិក្ខុអ្នកពោលបទសរកញ្ញៈ ពោល
សូត្រអ្វី , ភិក្ខុអ្នកពោលពេលយប់ ពោលធម្មកថាឈ្មោះអ្វី , ភិក្ខុអ្នកពោល
ពេលជិតភ្លឺ ពោលជាតកឈ្មោះអ្វី , ឈ្មោះថា ខន្ធទាំងឡាយ មានប៉ុន្មាន
ឈ្មោះថា ធាតុទាំងឡាយ មានប៉ុន្មាន ឈ្មោះថា អាយតនៈ មានប៉ុន្មាន?”
ព្រះថេរៈបែបនេះ កន្លងទៅ ១-២ ឆ្នាំ ទើបបានឃើញ ភិក្ខុនឹងបានស្តាប់

ធម៌ ដូចជាសើមដោយទឹក ក្នុងកាលអន្លង់ទឹកជន់មក ។ បុគ្គលនោះត្រឡប់
ពីសួរសុខទុក្ខព្រះសង្ឃ និងការស្តាប់ធម៌យ៉ាងនេះ នៅក្នុងទីឆ្ងាយ សូម្បី
ចុះកាន់អរិយមគ្គ អង្គុយលើពោធិ៍ គឺ សមាធិ ក៏មិនអាចសម្រេចដល់សាគរ
គឺ ព្រះនិព្វានបាន ។

បុគ្គលដែលពោលដោយសំឡេងដ៏ពិរោះ គប្បីជ្រាបដូចដើមឈើជំទង់
ដុះត្រង់កោះតូច កណ្តាលទន្លេគង្គា ។ ពិតណាស់ បុគ្គលនោះ រៀនជាតក
មានវេស្សន្តរជាតកជាដើម ដែលគេបានដឹងហើយ ទៅបច្ចន្តជនបទ ដែលជា
ទីឃើញភិក្ខុបានលំបាក ដែលជនអ្នកមានចិត្តជ្រះថ្លាដោយធម្មកថាក្នុងទីនោះ
ទំនុកបម្រុងហើយ នៅក្នុងវិហារដែលជាទីមនោរម្យ ដូចនន្ទវ័ន មានដើមឈើ
ផ្កា ផ្លែសម្បុរណ៍ ដែលគេឧទ្ទិសចំពោះខ្លួន ។

លំដាប់នោះ ពួកភិក្ខុដែលពោលកាណារោះ បានស្តាប់រឿងនោះរបស់
ភិក្ខុនោះហើយ ទើបទៅក្នុងទីនោះដោយគិតថា បានឮថា ភិក្ខុឈ្មោះឯណោះ
មានចិត្តជាប់ជំពាក់ក្នុងឧបដ្ឋាកយ៉ាងនេះនៅ ភិក្ខុដែលជាបណ្ឌិត អាចដើម្បី
រៀនពុទ្ធវចនៈ ឬដើម្បីមនសិការព្រះកម្មដ្ឋាន ពួកយើងព្រមទាំងលោក នឹង
នាំមករៀនធម៌ រៀនកម្មដ្ឋានក្នុងសម្លាក់ព្រះថេរវៈឈ្មោះឯណោះ ។

លោកធ្វើវត្តចំពោះភិក្ខុទាំងនោះ ក្នុងវេលាល្ងាចត្រូវភិក្ខុទាំងឡាយ

អ្នកចេញចារិកទៅក្នុងវិហារសួរថា “អាវុសោ លោកសាងចេតិយនេះឬ?” ។
ទើបឆ្លើយថា “កុណាលោកម្ចាស់ដឹងចម្រើន” ។ ភិក្ខុទាំងឡាយពោលថា នេះ
ដើមពោធិ នេះមណ្ឌប នេះរោងឧបាសថ នេះរោងភ្លើង នេះទីបង្ក្រម លោក
ឲ្យគេសាងឬ លោកឲ្យដាំដើមឈើទាំងនេះ សាងវិហារគួរមនោរម្យ ដូចជា
នន្ទវ័នឬ?” ។ ភិក្ខុនោះឆ្លើយថា “កុណាលោកម្ចាស់ដឹងចម្រើន” ។

ក្នុងវេលាល្ងាចលោកទៅកាន់ទីទំនុកបម្រុងព្រះថេរៈ ថ្វាយបង្គំហើយ
សួរថា “ព្រោះហេតុអ្វីលោកម្ចាស់ទើបមក” ។ ព្រះថេរៈពោលថា “អាវុសោ
ពួកយើងនឹងនាំលោកទៅរៀនកម្មដ្ឋាន ក្នុងសម្លាកព្រះថេរៈឈ្មោះឯណោះ
នឹងព្រមព្រៀងគ្នាធ្វើសមណធម៌ក្នុងព្រៃឈ្មោះឯណោះ ព្រោះដូច្នោះ ពួកយើង
ទើបនាំគ្នាមកដោយហេតុនេះ” ។ ភិក្ខុនោះពោលថា “ប្រពៃហើយលោកម្ចាស់
ធម្មតាថា លោកមកដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ខ្ញុំ សូម្បីខ្ញុំក៏ជាអ្នកនឿយណាយ
ក្នុងទីនេះដោយការនៅមកយូរ ទើបនឹងទៅ ខ្ញុំសូមទទួលបាត្រ និងថ្មីវរលោក
ម្ចាស់” ។ ព្រះថេរៈពោលថា “អាវុសោ ពួកយើងជាសាមណេរ និងភិក្ខុ-
កម្លោះ នឿយហត់មកក្នុងដំណើរផ្លូវ ថ្ងៃនេះសម្រាកសិន ស្អែកនេះ វេលា
ក្រោយអាហារ នឹងទៅ” ។ គេពោលថា “ល្អណាស់ លោកម្ចាស់” ថ្ងៃស្អែក
ក៏ទៅបិណ្ឌបាតជាមួយសាមណេរ និងភិក្ខុកម្លោះទាំងនោះ ។

អ្នកស្រុកគិតថា លោកម្ចាស់របស់ពួកយើង នាំភិក្ខុអាគន្ធកៈមកច្រើន
ដូច្នោះហើយ ទើបនាំគ្នារៀបចំអាសនៈ ឲ្យឆាន់បបរ អង្គុយយ៉ាងសប្បាយ
ស្តាប់កថា និងនាំកត្តាហារមក ។ ព្រះថេរៈទាំងឡាយពោលថា “អាវុសោ
លោកចូរធ្វើអនុមោទនាហើយចេញទៅ ពួកយើងនឹងធ្វើកត្តកិច្ច ក្នុងទីសប្បាយ
ដោយទឹក” ដូច្នោះ ហើយចេញទៅ ។

អ្នកស្រុកស្តាប់អនុមោទនាហើយ សួរថា “លោកម្ចាស់ ព្រះថេរៈ
ទាំងឡាយមកពីណា?” ។ លោកឆ្លើយថា “ព្រះថេរៈទាំងនោះ ជាអាចារ្យ
និងឧបជ្ឈាយ័របស់ពួកយើង ជាអ្នករួមឧបជ្ឈាយ័ ជាអ្នកធ្លាប់ឃើញធ្លាប់
សេពគប់គ្នាមក” ។ អ្នកស្រុកសួរថា “ព្រះថេរៈទាំងនោះមកធ្វើអ្វី?” ។
លោកឆ្លើយថា “មកព្រោះត្រូវការនឹងនាំអាត្មាទៅ” ។ ពួកអ្នកស្រុកសួរថា
“ក៏លោកម្ចាស់ បំណងនឹងទៅឬ?” ។ លោកឆ្លើយថា “យ៉ាងនោះឯង អ្នក
ដ៏មានអាយុ” ។ ពួកអ្នកស្រុកនិយាយថា “លោកម្ចាស់ លោកនិយាយអ្វី
ពួកខ្ញុំសាងរោងឧបោសថដើម្បីនរណា សាងរោងឆាន់ដើម្បីនរណា សាង
រោងភ្លើងដើម្បីនរណា ពួកយើងនឹងទៅកាន់សម្លាករបស់នរណា ក្នុងកាល
ដែលជាមន្ត្រីល និងអវមន្ត្រីល ។ ចំណែកឧបាសិកទាំងឡាយ អង្គុយក្នុងទី
នោះឯង ក៏បង្ហូរទឹកភ្នែក ។ ភិក្ខុម្លោះពោលថា “បើអ្នកទាំងឡាយបានទទួល

ទុក្ខយ៉ាងនេះ អាត្មានឹងទៅធ្វើអ្វី” ដូច្នោះ បញ្ចូនព្រះថេរៈទៅហើយ ក៏ត្រឡប់
ទៅវិហារ ។

សូម្បីព្រះថេរៈទាំងឡាយ សម្រេចកត្តកិច្ចហើយ អង្គុយកាន់បាត្រ
និងចីវររង់ចាំ ពេលឃើញភិក្ខុកម្លោះ ទើបពោលថា “អាវុសោ ហេតុដូច-
ម្តេចទើបយូរម្លោះ ថ្ងៃណាស់ហើយ យើងនឹងទៅ” ។ ភិក្ខុពោលថា “យ៉ាង
នោះឯងលោកម្ចាស់ លោកបានទទួលសុខ មូលរបស់ឥដ្ឋ សម្រាប់ផ្ទះឯណោះ
នៅបើកភ្នែកសម្លឹងមើល គង់នៅតាមសណ្ឋានទីតាំងទុកនុ៎ះឯង មូលរបស់
ចិត្រកម្មជាដើម សម្រាប់ផ្ទះឯណោះជាដើម ក៏កំពុងសម្លឹងមើល ប្រសិនបើ
ខ្ញុំចេញទៅ ចិត្តក៏នឹងរាយមាយ ពួកលោកចូរកន្លងមុខទៅធ្វើការដឹកនាំ និង
ការជ្រលក់ចីវរជាដើមក្នុងវិហារឯណោះ ខ្ញុំនឹងទៅដល់ក្នុងទីនោះ” ។ ព្រះថេរៈ
ទាំងនោះដឹងថា ភិក្ខុកម្លោះនោះបំណងពន្យាពេល ទើបពោលថា “លោក
គប្បីមកក្នុងខាងក្រោយ” ហើយក៏ជៀសចេញទៅ ។

ភិក្ខុកម្លោះនោះ តាមទៅបញ្ចូនព្រះថេរៈហើយត្រឡប់មកវិហារនុ៎ះ
វិញ ទើបពិនិត្យមើលរោងឆាន់ជាដើម ឃើញវិហារគួរមនោរម្យ ទើបគិតថា
ល្អហើយហ្ន៎ យើងមិនទៅទេ បើទៅ ព្រះធម្មកថិករូបខ្លះនុ៎ះឯង មកទម្លាយ
ទឹកចិត្តរបស់មនុស្សគ្រប់រូប ធ្វើវិហារឲ្យជារបស់និកាយខ្លួន បើដូច្នោះ យើង

ទៅក្រោយ ឆាន់បាយរបស់ជនដែលយើងបានខាងក្រោយ ទើបត្រាច់ទៅ ។

សម័យតមក ភិក្ខុកម្លោះនោះ បានឮថា ដំណាលមកថា ភិក្ខុទាំង-
នោះ រៀនពុទ្ធវិចារនៈបាន ១ និកាយ ២ និកាយ ១ បិដក និង ២ បិដក
ជាដើម ក៏ជាព្រះអដ្ឋកថាចារ្យ ជាព្រះវិន័យធរ មានបរិវារទាំងរយ ទាំងពាន់
ត្រាច់ទៅ ។ ចំណែកភិក្ខុពួកណា ទៅដើម្បីនឹងធ្វើសមណធម៌ក្នុងទីនោះ ភិក្ខុ
ទាំងនោះ ឧស្សាហ៍ ព្យាយាម ក៏ជាព្រះសោតាបន្ត ជាព្រះសកទាគាមី ជា
ព្រះអនាគាមី ជាព្រះអរហន្ត បរិនិព្វានដោយសក្ការៈយ៉ាងធំ ។ គេគិតថា
បើយើងនឹងទៅហើយ សម្បត្តិនេះក៏នឹងបានជារបស់យើង តែយើងកាលមិន
អាចនឹងដោះឋានៈនេះបាន ទើបក្លាយជាអ្នកវិនាសយ៉ាងក្រៃលែង ។ បុគ្គល
នេះ កាលដោះចេញនូវឋានៈនោះ ចុះកាន់អរិយមគ្គអង្គុយលើពោធិ គឺ សមាធិ
មិនអាចសម្រេចដល់សាគរ គឺ ព្រះនិព្វានបាន ខ្លួនជាអ្នកទន់ខ្សោយ ។

បុគ្គលដែលប្រព្រឹត្តធូរថយ រៀនបណ្ឌាបដិបទា មានរថវិនិតសូត្រ
មហាអរិយវង្សសូត្រ និងចន្ទោបមសូត្រជាដើម បដិបទាយ៉ាងណាមួយ គប្បី
ជ្រាបដូចដើមឈើដុះឯង ដូចជាស្ពានត្រង់ទៅចន្ទោះ ហើយកើតជាបច្ច័យ
ជាទីអាស្រ័យរបស់ជនច្រើន ព្រោះវាដួលចុះទទឹងទន្លេគង្គា ហើយត្រូវខ្សាច់
គ្របលុប ។ ពិតហើយ បុគ្គលនោះ រៀនធម៌ដែលអាស្រ័យវត្តបដិបត្តិនោះ

តាមប្រក្រតីជាអ្នកមានសំឡេងពីរោះ ក៏សម្រេចឋានៈដ៏ធំក្រៃលែង ដូចក្នុង
ចិត្តលបពិតជាដើម ធ្វើវត្តមានចេតិយន្តណាវត្តជាដើម ។

លំដាប់នោះ ភិក្ខុកម្លោះពួកអាគន្ធកៈ ពោលនឹងភិក្ខុកម្លោះដែលមក
ដល់រោងស្តាប់ធម៌ថា “លោកម្ចាស់ចូរពោលធម៌” ។ ភិក្ខុកម្លោះនោះសម្តែង
ធម្មប្បដិបទា ដែលខ្លួនរៀនមកដោយប្រពៃ ។

លំដាប់នោះ ពួកភិក្ខុដែលជាថេរៈ ភិក្ខុថ្មី និងមជ្ឈិមទាំងអស់ មាន
ភិក្ខុអ្នកទ្រទ្រង់បង្សកូលិកធុតន្ត និងភិក្ខុទ្រទ្រង់បិណ្ឌបាតិកធុតន្តជាដើម មាន
សេចក្តីពេញចិត្តចំពោះភិក្ខុកម្លោះនោះថា ប្រសើរណាស់ លោកសប្បុរស ។

ភិក្ខុកម្លោះនោះ ផ្ដើមតាំងត្រឹមពីនិទាននៃសូត្រខ្លះ កន្លះគាថានៃសូត្រ
ខ្លះ មួយគាថានៃខ្លះ សង្រ្គោះភិក្ខុកម្លោះ និងសាមណេរ ដូចជាចងជាប់គ្នា
ដោយបន្ទះដែក ហើយចូលទៅរកព្រះមហាថេរៈ សួរថា “លោកដ៏ចម្រើន
ក៏វិហារចាស់នេះមានហើយ បច្ច័យលោកអ្វីៗ កើតក្នុងវិហារនោះ ក៏ត្រូវជា
របស់ភិក្ខុក្នុងវិហារនោះឬ?” ។ ព្រះថេរៈទាំងឡាយពោលថា “អាវុសោ លោក
និយាយអ្វី បច្ច័យលោក កើតក្នុងវិហារនោះ សូម្បីសាច់បានដល់ ២៤.០០០
ករិស” ។ ភិក្ខុកម្លោះពោលថា “បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន ពួកលោក
ពោលយ៉ាងនេះ តែសូម្បីភ្នំនីក៏ឆេះមិនជាប់គ្រង់ចង្រ្កាន” ។ ព្រះថេរៈពោល

ថា “អាវុសោ ដែលឈ្មោះថា បច្ច័យលោកដែលភិក្ខុនៅក្នុងវិហារបានហើយ មិនមានយ៉ាងនេះឡើយ នរណាហ្ន៎មិនប្រាថ្នា” ។ ភិក្ខុកម្លោះពោលថា “ទាន- វត្ថុដែលព្រះរាជាចាស់ៗ ព្រះរាជទាន ព្រះខ័ណ្ឌស្រពទទួលទុកហើយ ព្រោះ ហេតុអ្វី ព្រះខ័ណ្ឌស្រពទាំងនោះ ទើបធ្វើបច្ច័យលោកឲ្យវិនាស” ។ ព្រះថេរៈ ពោលថា “អាវុសោ ព្រះធម្មកថិកដូចលោក ក៏គប្បីនឹងបាន” ។ ភិក្ខុកម្លោះ ពោលថា “លោកម្ចាស់ លោកកុំនិយាយដូច្នោះ ដែលឈ្មោះថា ព្រះធម្ម- កថិកអ្នកសម្តែងវគ្គបដិបត្តិ សម្គាល់ខ្ញុំថា ជាសង្ឃកុដ្តម្តី ជាអ្នករក្សាវិហារ ដូច្នោះ ទើបប្រាថ្នានឹងធ្វើចំពោះខ្ញុំ” ។ ព្រះថេរៈពោលថា “អាវុសោ ប្រការ នោះមិនគួរប្តូរ តែកាលបុគ្គលដូចលោកពោលហើយ ប្រការនោះនឹងគប្បីកើត ដល់ពួកខ្ញុំ” ។ ភិក្ខុកម្លោះពោលថា “បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន បើដូច្នោះ កាលញោមវត្តមក លោកចូរទុកនាទីពួកខ្ញុំ ពួកខ្ញុំនឹងប្រាប់ទ្វារដែលគួរ” ។

ភិក្ខុកម្លោះទៅពីព្រឹកព្រលឹម ឈរក្នុងវេលាប្រជុំ កាលញោមវត្តមក ទើបពោលពាក្យមានជាដើមថា “ឧបាសកទាំងឡាយ ការៈក្នុងខេត្តឯណោះ នៅទីណា កហាបណៈក្នុងខេត្តឯណោះនៅទីណា” ដូច្នោះ ទើបចាប់ដៃមនុស្ស ម្នាក់ ឲ្យដល់មនុស្សម្នាក់ទៀត ។ កាលគេបដិសេធប្រការនោះៗ តាមលំដាប់ យ៉ាងនេះ ឲ្យដល់មនុស្សនោះៗ ធ្វើដោយអាការដែលឧបាសកទាំងឡាយ កាន់

បាយបបរ កាន់នំ កាន់ភក្ត្រ និងកាន់ដបប្រេង ទឹកយ៉ូ និងទឹកអំពៅជាដើម មកកាន់សម្មាកររបស់ខ្លួន ។ វិហារគ្រប់វិហារ ក៏កោលាហលដូចគ្នា ។ ពួក ភិក្ខុដែលគួរស្រឡាញ់បែកបាក់គ្នាទៅ ។

សូម្បីភិក្ខុកម្លោះនោះ ក៏ធ្វើមុខនាទីជាឧបជ្ឈាយ៍ ញ៉ាំងវិហារឲ្យពេញ ដោយភិក្ខុអ្នកប្រដៅក្រជាច្រើន ដែលត្រូវអាចារ្យ និងឧបជ្ឈាយ៍បណ្តេញ ចេញហើយ ។ ភិក្ខុពួកអាក្នកៈ ត្រង់ដែលទ្វារវិហារ សួរថា “នរណានៅ ក្នុងវិហារ?” បានឮថា ពួកភិក្ខុឈ្មោះបែបនេះ ភិក្ខុផ្សេងក៏ជៀសចេញទៅ ផ្លូវខាងក្រៅ ។ បុគ្គលនេះ ប្រកាន់មហាជនជាបច្ច័យ ចុះកាន់អរិយមគ្គ អង្គុយលើពោធិ គឺ សមាធិ មិនអាចនឹងសម្រេចដល់សាគរ គឺ ព្រះនិព្វាន បាន ព្រោះដេកទទឹងក្នុងព្រះសាសនា ។

[២២១] បទថា បានទូលសួរព្រះមានព្រះភាគ (ភគវន្តំ ឯតទរោច)

សេចក្តីថា ភិក្ខុបណាមួយដឹងព្រះធម៌ទេសនា ដែលព្រះមានព្រះភាគឲ្យចប់ ស្រេច ដោយព្រះតម្រាស់ថា បង្ហាន់ទៅកាន់ព្រះនិព្វាន (និព្វានបញ្ចក) ហើយបានពោលពាក្យនេះ គឺ ពាក្យមានជាដើមថា អ្វីហ្ន៎ ព្រះអង្គ (ភី នុ រោ ភន្ត) ដូច្នោះ ព្រោះខ្លួនជាអ្នកធ្លាតក្នុងអនុសន្និ ។ ពិតណាស់ សូម្បី ព្រះតថាគតគង់ប្រថាប់ក្នុងបរិស័ទនេះ ទ្រង់មានព្រះតម្រិះថា ភិក្ខុដែលធ្លាត

ក្នុងអនុសន្និមានហើយ ភិក្ខុនោះនឹងសួរតថាគត ទើបធ្វើទេសនាឲ្យចប់ស្រេច
ក្នុងទីត្រង់នេះ ដើម្បីទ្រង់ឲ្យឱកាសដល់ភិក្ខុនោះឯង ។

ឥឡូវនេះ គប្បីជ្រាបការចូលទៅប្រកាន់ និងមិនចូលទៅប្រកាន់ជា
ដើម ក្នុងអាយតនៈខាងក្នុងជាដើម ដែលពោលហើយដោយន័យមានជាដើម
ថា រេទីយនេះ (ឱរិមំ តិរិ) យ៉ាងនេះ ។ ភិក្ខុដែលគិតថា ចក្កុរបស់យើង
ស្រស់ថ្លា យើងអាចជីវិតច្បាស់រូបារម្មណ៍ សូម្បីមានប្រមាណតិចបាន ដូច្នេះ
រូបារម្មណ៍នោះ ធ្វើចក្កុរក្លើតក្លើនក្លី អ្នកមានចក្កុរបសាទរិនាសព្រោះសភាព
ឆឺឆាយ និងខ្យល់ជាដើម សូម្បីទោមនស្សថា ចក្កុរបស់យើងមិនគួរពេញចិត្ត
យើងមិនអាចនឹងធ្វើរូបារម្មណ៍សូម្បីធំ ឲ្យឃើញច្បាស់បានក្តី ឈ្មោះថា ចូល
ទៅប្រកាន់ចក្ខុយតនៈ ។ តែកាលឃើញច្បាស់ដោយអំណាចលក្ខណៈ ៣
ថា មិនទៀង ជាទុក្ខ ជាអនត្តា ដូច្នេះ ឈ្មោះថា មិនចូលទៅប្រកាន់ (ចក្ខុ-
យតនៈ) សូម្បីក្នុងសោតាយតនៈជាដើម ក៏ន័យនេះដូចគ្នា ។

ចំណែកក្នុងមនាយតនៈ ភិក្ខុពេញចិត្តយ៉ាងនេះថា ចិត្តរបស់យើង
គួរពេញចិត្តហ្ន៎ មិនកាន់អ្វីៗ ក្នុងផ្លូវច្រើន កាន់យកវត្ថុគ្រប់យ៉ាងតែក្នុងផ្លូវ
ស្តាំប៉ុណ្ណោះ ឬត្រេកអរយ៉ាងនេះថា កាលយើងគិតហើយ គិតដោយចិត្ត
ឈ្មោះថា មិនមានលាភមិនមាន ដូច្នេះក្តី កើតទោមនស្សឡើងយ៉ាងនេះថា

កាលយើងគិតហើយ គិតតែវត្ថុអាក្រក់ ចិត្តក៏មិនព្រមទទួលយកដូច្នោះក្តី
ឈ្មោះថា ចូលទៅប្រកាន់មនាយតនៈ តែកាលឲ្យកើតសេចក្តីត្រេកអរក្នុង
រូបដែលគួរប្រាថ្នា ឲ្យកើតសេចក្តីទាស់ចិត្តក្នុងរូបដែលមិនគួរប្រាថ្នា ឈ្មោះថា
ចូលទៅប្រកាន់រូបាយតនៈ ។ សូម្បីក្នុងសទ្ធាយតនៈជាដើម ក៏ន័យនេះដូច
គ្នា ។

បទថា ជាឈ្មោះនៃនន្ទិរាគៈ (នន្ទិរាគស្សត្តំ អធិវចនំ) សេចក្តីថា
ដូចជា ខ្សាច់ល្អិត និងគ្រឿម លុបកំណាត់ឈើដែលលិចត្រង់កណ្តាល (ពី
ខាងក្រៅ) នៅលើគោក កំណាត់ឈើនោះ មិនអាចនឹងលើកចុងឡើងបាន
ទៀត យ៉ាងណា បុគ្គលដែលដែលនន្ទិរាគៈរូបវិតហើយ ក៏ដូច្នោះ ធ្លាក់ទៅ
ក្នុងអបាយ ៤ ត្រូវទុក្ខធំបៀតបៀន ។ គេមិនអាចងើបក្បាលឡើងបាន
តាំងនៅច្រើនពាន់ឆ្នាំ ។ ដោយហេតុនោះ ទើបត្រាស់ថា ជាឈ្មោះនៃនន្ទិ-
រាគៈ ដូច្នោះ ។

បទថា ជាឈ្មោះនៃអស្មិមានៈ (អស្មិមានស្សត្តំ អធិវចនំ) សេចក្តីថា
ដូចជា កំណាត់ឈើដែលដុះនៅឡើងលើគោក កំណាត់ក្រោមត្រាំទឹកក្នុង
ទន្លេគង្គា កំណាត់លើសើមទឹកភ្លៀង ត្រូវសារាយរុំទុកដោយលំដាប់ ក៏នឹង
ត្រូវតវ៉ាថា “តពីនោះជាផ្ទាំងថ្មប្តូរ” យ៉ាងណា បុគ្គលដែលប្រកាន់ខ្លួនដោយ

អស្មិមានៈ ក៏ដូច្នោះ ប្រកាន់ថា ជាអ្នកសមាទានបង្សក្រុលជាវត្ត ក្នុងឋានៈ
របស់អ្នកសមាទានបង្សក្រុលិកន្តិធុតន្តិ , ជាព្រះធម្មកថិក ក្នុងឋានៈព្រះធម្ម-
កថិក , ជាអ្នករក្សាយ្យាន្ត ក្នុងឋានៈកណ្ណាគារិក , ជាពេទ្យ ក្នុងឋានៈជា
ពេទ្យ , ជាអ្នកសិកសៀត ក្នុងឋានៈអ្នកសិកសៀត ។ បុគ្គលនោះ សូម្បី
ការស្វែងរកទីមិនសមគួរ មានប្រការផ្សេងៗ ត្រូវអាបត្តិនោះៗ រូបវិតទុក
ក៏នឹងត្រូវគេតវ៉ាថា “សីលអ្វីៗ ខាងក្នុងរបស់គេ មានឬមិនមានហ្ន៎” ។
ដោយហេតុនោះ ទើបត្រាស់ថា ជាឈ្មោះថែអស្មិមានៈ ដូច្នោះ ។

បទថា ជាឈ្មោះនៃកាមគុណ ៥ (បញ្ចន្ទេតំ កាមគុណានំ អធិវចនំ)

សេចក្តីថា ដូចជា កំណាត់ឈើដែលធ្លាក់ទៅក្នុងទឹកក្នុង ត្រូវប៉ះទង្គិចផ្ទាំង
ថ្មជាដើម បែកខ្ទេចខាងក្នុងនោះឯង យ៉ាងណា បុគ្គលដែលធ្លាក់ទៅក្នុង
សភាពវក្សី គឺ កាមគុណ ៥ ក៏ដូច្នោះ ត្រូវទុក្ខដែលកើតពីសេចក្តីស្រេក
ឃ្មានជាដើមប៉ះទង្គិះ ទាំងបៀតបៀន ព្រោះកម្មករណ៍ (ទុក្ខទោស) ក្នុង
អបាយ ៤ ដល់សភាពបាក់បែកខ្ទេចខ្ទីរហូតដល់អស់កាលយូរ ដោយហេតុ
នោះ ទើបត្រាស់ថា ជាឈ្មោះនៃកាមគុណ ៥ ដូច្នោះ ។

បទថា ជាអ្នកទ្រុស្តសីល (ទុស្សីលោ) បានដល់ អ្នកមិនមានសីល ។

បទថា បាបធម្មោ ប្រែថា អ្នកមានធម៌ដ៏លាមក ។ បទថា អសុចិ ប្រែថា

មិនស្អាត ។ បទថា មានការប្រព្រឹត្តគួរឡើង (សន្តិសុរសមាថារោ) សេចក្តី
ថា អ្នកមានការប្រព្រឹត្ត ដែលអ្នកដទៃគប្បីរលឹកដោយសភាពគួរឡើងយ៉ាង
នេះថា កម្មនេះ ដូចជារបស់បុគ្គលនេះ ដូចជារបស់បុគ្គលនេះ ។ ម្យ៉ាងទៀត
ឈ្មោះថា អ្នកមានការប្រព្រឹត្តគួរឡើង ព្រោះប្រព្រឹត្តសមាថារដល់បុគ្គលដទៃ
ដោយសភាពគួរឡើង ដូច្នោះក៏មាន ។ ពិតហើយ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា
មានសមាថារគួរឡើង ព្រោះឃើញបុគ្គល ២-៣ នាក់ និយាយគ្នា ក៏រង្វៀស
គឺ ស្ទុះទៅកាន់ការប្រព្រឹត្តរបស់បុគ្គលទាំងនោះថា មនុស្សទាំងនេះ ប្រហែល
ជានឹងពោលទោសយើង ដូច្នោះក៏មាន ។

បទថា ប្តេជ្ញាថាជាសមណៈ (សមណប្បជីញ្ញោ) សេចក្តីថា ក្នុង
ការចាប់ស្នាក់ជាដើម កាលគេផ្តើមរាប់ថា “សមណៈក្នុងវិហារមានប៉ុន្មាន?”
ភិក្ខុនោះក៏ឲ្យប្តេជ្ញាថា សូម្បីយើងក៏ជាសមណៈ សូម្បីយើងក៏ជាសមណៈ” ។
ហើយធ្វើការចាប់ស្នាក់ជាដើម ។ បទថា ប្តេជ្ញាថាជាព្រហ្មចារី (ព្រហ្មចា-
រិប្បជីញ្ញោ) សេចក្តីថា ក្នុងឧបោសថកម្ម និងបវារណាកម្មជាដើម ភិក្ខុនោះ
រមែងចូលសង្ឃកម្មទាំងនោះ ដោយប្តេជ្ញាថា “សូម្បីយើងក៏ជាព្រហ្មចារី” ។
បទថា ជាអ្នកស្តុយខាន់ក្នុង (អន្តោបូតិ) សេចក្តីថា ឈ្មោះថា ភាពជាអ្នក
ស្តុយក្នុង ព្រោះស្តុយរបស់គុណ គឺ សេចក្តីល្អ សូម្បីរបស់បុគ្គលដែលមិន

សុយ ក្នុងអាការ ៣២ មានស្នត និងបេះដូងជាដើម ។ បទថា មានចិត្ត
ទទឹកដោយកាម (អវស្សតោ) ប្រែថា អ្នកដែលមានរាគៈទទឹកហើយ ។ បទថា
មានសភាពស្នោកគ្រាកដូចសម្រាម (កសម្ពុកជាតោ) បានដល់ ដូចសម្រាម
ព្រោះកិលេសទាំងឡាយ មានរាគៈជាដើម ។

[៣២២] បទថា បានក្រាបទូល (ឯតទេវោច) សេចក្តីថា នាយនន្ទៈ
អ្នកចិញ្ចឹមគោ កៀងហ្នូងគោឲ្យបែរមុខកាន់ត្រើយទន្លេគង្គា ហើយឈរខាង
ចុងបរិស័ទ ស្តាប់ធម្មទេសនារបស់ព្រះសាស្តា តាំងពីដើមដរាបចប់ ហើយ
គិតថា ព្រះសាស្តាត្រាស់ថា អ្នកអាចបំពេញវត្ថុបដិបត្តិ ដោយអំណាចជា
អ្នកមិនចូលដល់ត្រើយអាយជាដើម បើយើងអាចបំពេញយ៉ាងនោះបានដែរ
យើងបួសហើយនឹងបំពេញបាន ដូច្នោះ ទើបបានក្រាបទូលពាក្យនេះ គឺ ពាក្យ
ថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គ (អហំ ខោ កន្ត) ដូច្នោះជាដើម ។

បទថា គោដែលជាប់កូន (វច្ឆតិទ្ធិ និយោ) សេចក្តីថា មេគោទាំង-
ឡាយ មានសេចក្តីស្រឡាញ់ក្នុងកូនគោទាំងឡាយ ដោយទាំងដោះដែល
កំពុងបង្ហូរទឹកដោះ ក៏នឹងទៅរក ព្រោះសេចក្តីស្រឡាញ់ក្នុងកូនគោ ។ បទថា
និយ្យាទេហេវ ប្រែថា ចូរប្រគល់ឲ្យ ។ ពិតហើយ កាលមេគោមិនទាន់ត្រូវ
ប្រគល់ឲ្យម្ចាស់របស់គោទាំងឡាយ ក៏នឹងដើរតាមពីក្រោយលោក ដោយ

គិតថា មេគោមួយក្បាលក៏មិនប្រាកដ គោមួយក្បាល កូនគោមួយក្បាល
ក៏មិនប្រាកដ ។ ដើម្បីសម្តែងថា សេចក្តីសុខនឹងមានដោយប្រការដូច្នោះ
និងដែលឈ្មោះថា បព្វជ្ជានេះ មិនចម្រើនសម្រាប់បុគ្គលកំណាញ់ និងការ
បព្វជ្ជាដែលមិនកំណាញ់ បណ្ឌិតទាំងឡាយ មានព្រះពុទ្ធជាដើមសរសើរ
ហើយ ដូច្នោះ ទើបត្រាស់យ៉ាងនោះ ។ បទថា ខ្ញុំព្រះអង្គប្រគល់ឲ្យ (និយ្យា-
ទេត្វា) បានដល់ (គោ) ត្រូវប្រគល់ឲ្យហើយ ។ ក្នុងសូត្រនេះ ត្រាស់ដល់
វដ្តៈ និងវិវដ្តៈ ។

ចប់អដ្ឋកថា បឋមទារុក្ខន្ធសូត្រទី ៤

អដ្ឋកថា

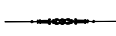
ទុតិយទារុក្ខន្ធសូត្រទី ៥

ទុតិយទារុក្ខន្ធសូត្រទី ៥ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

[៣២៣] បទថា ជិតក្រុងកិម្មិលៈ (កិម្មិលាយំ) បានដល់ ក្នុងព្រះនគរ
មានឈ្មោះថា កិម្មិលៈ ។ បទថា សៅហ្មង (សន្តិលិង្គ) សេចក្តីថា ចាប់
ផ្តើមតាំងពីវេលាដែលបិទទុកអាបត្តិ ដែលឈ្មោះថា មិនសៅហ្មង រមែងមិន
មាន , (មានតែ) អាបត្តិដែលសៅហ្មងបែបនោះ ។

បទថា ការចេញ... មិនប្រាកដ (វុដ្ឋានំ បញ្ញាយតិ) បានដល់ ការ
ចេញចាកអាបត្តិ ដោយបរិវាស មានតួ និងអព្ពាន រមែងប្រាកដនោះឯង ។

ចប់អដ្ឋកថា ទុតិយទារុក្ខន្ធសូត្រទី ៥

អដ្ឋកថា

អវស្សតបរិយាយសូត្រទី ៦

ក្នុងអវស្សតបរិយាយសូត្រទី ៦ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

[៣២៤] បទថា សណ្ឋាគារថ្មី (នរ សណ្ឋាគារ) សេចក្តីថា សណ្ឋាគារ ដែលគេសាងឡើងមិនយូរ(សម្រេចថ្មីៗ) ។ អធិប្បាយថា សាលាធំមួយ ខ្នង ។ ក្នុងវេលាចាត់ចែងក្បួនស្តេចជាដើម ពួកសក្យៈទាំងឡាយ ប្រថាប់ ឈរក្នុងទីនោះ ធ្វើគ្រប់យ៉ាង ចាត់ជាជួរក្បួនយ៉ាងនេះថា ពួកសក្យៈប៉ុណ្ណោះ ទៅខាងមុខ ប៉ុណ្ណោះទៅខាងក្រោយ ប៉ុណ្ណោះទៅសងខាង ប៉ុណ្ណោះឡើងជើង ប៉ុណ្ណោះឡើងសេះ ប៉ុណ្ណោះឈរក្នុងរថ ។ ព្រោះដូច្នោះ ទីនោះលោកទើប ហៅថា សណ្ឋាគារ ។ ក៏សក្យៈទាំងនោះមកពីក្បួនស្តេច រមែងស្នាក់អាស្រ័យ ក្នុងទីនោះ អស់ ២-៣ ថ្ងៃ រហូតដល់វេលាដែលជនទាំងឡាយនាំគ្នាធ្វើ ការបូក (គឺបូកលាប) អាចម៍គោស្រស់ជាដើម ក្នុងផ្ទះទាំងឡាយ ព្រោះ ហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា សណ្ឋាគារ ។ អាគារព្រមទាំងទីចាត់ការរាជការ របស់ពួកសក្យៈទាំងនោះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា សណ្ឋាគារ ។ តែ សក្យៈទាំងនោះ ជាគណៈសក្យៈ ព្រោះដូច្នោះ កិច្ចដែលកើតឡើងរមែងជាប់

ខាត ដោយអំណាចសក្យៈអង្គខ្លះ បានសូម្បីឆន្ទៈ (ពីទីប្រជុំ) របស់សក្យរាជ
ក៏គួរ ។ ព្រោះដូច្នោះ សក្យៈគ្រប់អង្គ ទើបប្រជុំគ្នាពោលអំពីរាជការក្នុង
ទីនោះ ។ ដោយហេតុនោះ ទើបពោលថា អាគារ ព្រមទាំងកន្លែងរាជការ
ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា **សណ្ឋាគារ** ដូច្នោះ ។ ក៏ព្រោះហេតុដែល
សក្យៈទាំងនោះ ប្រជុំគ្នាក្នុងទីនោះ ហើយប្រឹក្សាក្នុងកិច្ចការគ្រប់គ្រងផ្ទះ
ដោយន័យមានជាអាទិយ៉ាងនេះថា គួរនឹងក្នុងវេលានេះ គួរនឹងសាបព្រោះ
ក្នុងវេលានេះ ព្រោះដូច្នោះ សក្យៈទាំងនោះ រមែងចាត់ការការគ្រប់គ្រងផ្ទះ
ដែលមានប្រការខ្លះខាត ក្នុងទីនោះ ព្រោះហេតុនោះ ទីនោះទើបឈ្មោះថា
សណ្ឋាគារ ។

បទថា បង្គាប់ឲ្យកសាងក្នុងកាលមិនយូរ (អចិរការិតំ ហោតិ) សេចក្តី
ថា ឲ្យសម្រេចដោយមិនយូរដូចទេពវិមាន ដែលចាត់ចែងទុកដោយល្អ ដោយ
អំណាចការងារ មានការក.ឥដ្ឋ ការងារបូកលាបកំបោរស និងការងារវិចិត្រ-
កម្មជាដើម ។ ក្នុងបទថា **សមណេន** វា នេះ ព្រោះហេតុដែលក្នុងវេលា
កំណត់យកផ្ទៃដីសាងផ្ទះនោះឯង ទេវតាទាំងឡាយកាន់យកជាស្ថានទីនៅរបស់
ខ្លួន ដូច្នោះ លោកទើបមិនពោលថា **ទេវេន** វា ហើយពោលថា **សមណេន**
វា ព្រាហ្មណេន វា កេនចិ វា មនុស្សកូតេន (ដែលសមណព្រាហ្មណ៍ ឬ

មនុស្សណាៗ) ដូច្នោះ ។

បទថា ស្តេចចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគដល់ទីប្រថាប់ (យេន ភគវា តេនុបសន្តិមីសុ) សេចក្តីថា សក្យរាជទាំងឡាយ ស្តាប់ថា សណ្ឋាគារ សម្រេចហើយ ត្រិះរិះថា នឹងទៅមើលសណ្ឋាគារនោះ ទើបទៅពិនិត្យមើល ទាំងអស់ តាំងពីខ្លោងទ្វារ គិតថា សណ្ឋាគារនេះ គួរមនោរម្យក្រែលែង មានសិរិមង្គល នរណាប្រើប្រាស់មុន គប្បីមានប្រយោជន៍ធំ ដើម្បីសេចក្តី សុខដល់ពួកយើងអស់កាលយូរ ទើបព្រមព្រៀងគ្នាថា បើយើងថ្វាយជាគ្រា ដំបូង ដល់ញាតិដីប្រសើររបស់ពួកយើង ក៏គួរដល់ព្រះសាស្តា សូម្បីកាល ថ្វាយដោយអំណាចជាទុក្ខិណោយរូបគុល ក៏គួរដល់ព្រះសាស្តាដូចគ្នា ព្រោះ ដូច្នោះ យើងនឹងឲ្យព្រះសាស្តាទ្រង់ប្រើប្រាស់មុន នឹងនិមន្តភិក្ខុសង្ឃមក កាលភិក្ខុសង្ឃមកហើយ ព្រះពុទ្ធវចនៈ គឺ ព្រះត្រៃបិដកក៏នឹងមកផង នឹង ឲ្យព្រះសាស្តាសម្តែងធម្មកថាដល់ពួកយើង រហូតអស់យាម ៣ នៃរាត្រី ដូច្នោះ សណ្ឋាគារនេះ ព្រះរតនត្រ័យក៏ប្រើប្រាស់ហើយ ពួកយើងនឹងប្រើ ប្រាស់ក្នុងខាងក្រោយ យ៉ាងនេះ ក៏នឹងជាប្រយោជន៍ដ៏ធំ នឹងសេចក្តីសុខដល់ ពួកយើងអស់កាលយូរ ដូច្នោះ ទើបចូលទៅគាល់ ។ បទថា ស្តេចចូលទៅ កាន់សណ្ឋាគារថ្មី (យេន នវំ សណ្ឋាគារំ តេនុបសន្តិមីសុ) សេចក្តីថា បាន

ឮថា ថ្ងៃនោះ សណ្ឋាគារ បានចាត់ចែងដោយល្អ រៀបចំដោយល្អ ដូច
ទេពវិមាន គួរជាទីទេសស្សនាសម្រាប់របស់រាជត្រកូលក៏ពិត តែក៏ឈ្មោះថា
មិនទាន់តាក់តែងឲ្យសមគួរដល់ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ ។ ពិតហើយ ធម្មតាថា
ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ ទ្រង់ជាអ្នកមានអធ្យាស្រ័យពេញព្រះទ័យចំពោះព្រៃ មាន
ជាទីរីករាយ ទោះបីនៅក្នុងស្រុក ឬមិននៅក៏ដោយ ព្រោះដូច្នោះ ពួក
សក្យរាជទើបត្រិះរិះថា ពួកយើងគប្បីដឹងព្រះហឫទ័យរបស់ព្រះមានព្រះភាគ
ទើបតាក់តែង ដូច្នោះ ទើបចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ ដោយហេតុនោះ ។
ក៏ឥឡូវនេះ សក្យៈទាំងឡាយ បំណងនឹងជ្រាបហើយតាក់តែង ទើបចូល
ទៅកាន់សណ្ឋាគារ ។

បទថា ក្រាលសណ្ឋាគារ ដែលបុគ្គលក្រាលហើយដោយគ្រឿងក្រាល
ទាំងពួង (សព្វសន្តវិសន្តតំ សណ្ឋាគារំ សន្តវិគ្វា) សេចក្តីថា សក្យរាជ
ទាំងឡាយ ទ្រង់មិនក្រាល ដោយប្រការដែលគេក្រាលសណ្ឋាគារទាំងអស់ ។
មុនដំបូង ឲ្យយកអាចម៍គោស្រស់លាប សូម្បីដែលគេបូកដោយកំបោរស
ដោយគិតថា ធម្មតាអាចម៍គោ រមែងក្នុងការងារមន្តលទាំងពួង លុះ
ដឹងថាស្អុតល្អហើយ ទើបបូកលាបដោយរបស់ក្រអូប ៤ ប្រភេទ ត្រង់ស្នាម
ជើងដែលប្រាកដត្រង់ទីជាន់ ទើបក្រាលកន្ទេលផែនដីមានពណ៌ផ្សេងៗ ទុក

ខាងលើ ហើយឲ្យក្រាលឱកាសទាំងអស់ដែលគួរក្រាល ដោយកម្រាលមាន
ពណ៌ផ្សេងៗ មានក្បាច់ដំរី ក្បាច់សេះ ក្បាច់សីហា ក្បាច់ខ្លាធំ ក្បាច់ដែល
ប្រកបដោយសិរី និងក្បាច់ដ៏វិចិត្រជាដើម ចាប់តាំងពីសំពត់ព្រំមានខ្នងធំ
ទុកខាងលើកន្ទេលផែនទាំងនោះ ។ ដោយហេតុនោះ លោកទើបពោលថា
ក្រាលសណ្ឋាគារដែលបុគ្គលក្រាលហើយដោយគ្រឿងក្រាលទាំងពួង ដូច្នោះ ។

បទថា បន្តិចឲ្យ... ក្រាលអាសនៈហើយ (អាសនាទិ បញ្ញាបេត្តា)

សេចក្តីថា បន្តិចឲ្យក្រាលពុទ្ធាសនៈដែលសមគួរយ៉ាងធំជិតសសរមន្តិល
ត្រង់កណ្តាល ក្រាលបញ្ចូលរណ៍ (ទីដេក) ដីទន់ល្អ និងជាទីមនោរម្យទុក
ក្នុងទីនោះៗ ជាក់ខ្លើយក្រហមទាំង ២ ខាង គួរជាទីពេញចិត្ត តុបតែងពិតាន
ដ៏វិចិត្រដោយផ្កាយមាស និងផ្កាយប្រាក់ពីខាងលើ ប្រដាប់ដោយកម្រងគ្រឿង
ក្រអូប កម្រងផ្កាលើ និងកម្រងសំពត់ជាដើម ដោយជុំវិញឲ្យធ្វើសំណាញ់
ផ្កាលើប្រមាណ ១២ ហត្ថ លោមព័ទ្ធក្នុងទីប្រមាណ ៣០ ហត្ថ ដោយរាំងនន
ផ្កាលើ ហើយតុបតែងព្រះទ័ន តាំងមានបង្អែក និងតាំងត្រងោល សម្រាប់
ភិក្ខុសង្ឃផ្អែក ឲ្យក្រាលដោយគ្រឿងក្រាលពណ៌សទុកខាងលើ ឲ្យក្រាល
សំពត់ព្រំផ្ទាំងធំសម្រាប់ខ្លួន ផ្អែកជញ្ជាំងទិសខាងកើត ឲ្យជាក់ខ្លើយញាត់
ដោយរោមហង្សជាដើម ។ បទថា បន្តិចឲ្យ (ក្រាលសណ្ឋាគារដែលបុគ្គល

ក្រាលហើយដោយគ្រឿងក្រាលទាំងពួង) (អាសនាទិ បញ្ញាបេត្តា) លោក
ពោលសំដៅយកសេចក្តីត្រិះរិះនេះថា ពួកយើងមិនលំបាកយ៉ាងនេះ ទើបនឹង
ស្តាប់ធម៌បានរហូតអស់មួយយប់ ។

បទថា ឆ្នាំងទឹក (ឧទកមណិកំ) បានដល់ ឲ្យតាំងឆ្នាំងទឹកខ្នាតធំទុក ។

បទថា បង្គាប់ឲ្យតាំង (បតិដ្ឋាបេត្តា) សេចក្តីថា សក្យៈទាំងឡាយគិតថា
បើដូច្នោះ ព្រះមានព្រះភាគ និងកិក្ខុសង្ឃ នឹងលាងព្រះហស្ត ឬព្រះបាទ ឬ
នឹងខ្ញុំព្រះឱស្តបានតាមពេញព្រះទ័យ ទើបដងទឹកពណ៌កែវមណីជាក់ឲ្យពេញ
ជាក់ផ្កាលើផ្សេងៗ ដើម្បីអប់ និងលម្អិតអប់ ឲ្យបិទទុកដោយស្លឹកចេក តាំង
ទុកក្នុងទីនោះៗ ។ លោកសំដៅយកប្រការនេះ ទើបពោលថា បង្គាប់ឲ្យ
តាំង (ឆ្នាំងទឹក) ទុក ។

បទថា ត្រាស់បង្គាប់ឲ្យតាំងប្រទីបប្រេង (តេលប្បទីបំ អាហេបេត្តា)
សេចក្តីថា តាំងប្រទីបប្រេងតាមសសរគោមដែលធ្វើដោយប្រាក់ និងមាស
ជាដើម និងក្នុងកាជនៈដែលធ្វើដោយមាស និងប្រាក់ជាដើម ដែលជាក់ទុក
ក្នុងដែរបស់រូបអ្នកស្រុកយោនកៈ និងរូបមនុស្សព្រៃជាដើម ។

ក៏ក្នុងពាក្យថា ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគដល់ទីប្រថាប់ (យេន
កតវា តេនុបសន្តមីសុ) មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

សក្យត្រកូលទាំងនោះ នឹងឲ្យតាក់តែងសណ្ឋាគារតែម្យ៉ាងប៉ុណ្ណោះ ក៏ទេ ដោយពិត ឲ្យបោសសំអាតសូម្បីថ្នល់ក្រុងកបិលកស្ក ក្នុងផ្លូវមួយយោជន៍ ឲ្យលើកទង់ ឲ្យតាំងដើមចេក និងឆ្នាំងពេញដោយទឹក ទុកត្រង់ទ្វារផ្ទះ ធ្វើ នគរទាំងអស់ឲ្យហាក់បីដូចជាដួងផ្កាយ ពោរពេញដោយប្រទីប និងមាលា ជាដើម ឲ្យមនុស្សវាយស្ករស្រែកប្រកាសថា “ពួកលោក ចូរឲ្យក្មេងតូចៗ ដែលនៅចៅដោះ ឲ្យចៅដោះចុះ ឲ្យពួកក្មេងជំទងៗ ប្រញាប់ស៊ីបាយ ហើយ ឲ្យដេក កុំធ្វើសំឡេងអីឯកង ថ្ងៃនេះ ព្រះសាស្តានឹងប្រថាប់ក្នុងស្រុកមួយ រាត្រី ធម្មតាថា ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយទ្រង់មានព្រះបំណងស្ងាត់ស្ងៀម ហើយនាំ គ្នាកាន់យកចង្អៀងគោមដោយខ្លួនឯង ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ ដល់ ទីប្រថាប់ ។

[៣២៥] បទថា គ្រានោះឯង ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់គ្រងអន្តរវាសកៈ ហើយ ទ្រង់កាន់បាត្រ និងចីវរ ស្តេចយាងចូលទៅកាន់សណ្ឋាគារថ្មី ព្រមទាំង ភិក្ខុសង្ឃ (អថខោ ភគវា និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ សទ្ធិ ភិក្ខុសង្ឃន យេន នវំ សណ្ឋាគារំ តេនុបសង្កមិ) សេចក្តីថា ន័យថា កាលគេក្រាបទូល វេលាយ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន បានវេលាដែលសមគួរហើយ សូមនិមន្តព្រះមានព្រះភាគចុះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ចាត់ចែងសំពត់ ២ ជាន់

ដែលទ្រង់ជ្រលក់ហើយដោយទឹកលក្កស្រស់ មានពណ៌ដូចផ្កាមាសក្រហម
ដូចកាត់ផ្កាបទុមដោយកន្ត្រៃ ទ្រង់ស្ងៀកដណ្តប់បិទមណ្ឌល ៣ ដូចត្របក
ផ្កាបទុមដោយសង្វារមាស ទ្រង់ក្រវាត់វត្តពុទ្ធចង្កេះ មានរស្មីដូចផ្នែកបន្ទោរ
ដូចយកសំពត់កម្ពុលក្រហមរុំជុំប្រាក់ ដូចដាក់សំណាញ់កែវប្រវាឡលើជុំមាស
ដែលមានកម្ពស់ ១០០ ហត្ថ ដូចដណ្តប់សំពត់កម្ពុលក្រហមត្រង់ចេតិយ
មាស ដូចយកពតកពណ៌ក្រហមបិទព្រះចន្ទពេញវង់ ដែលកំពុងគោចរ ដូច
ស្រោចទឹកលក្កចុះពីលើកំពូលភ្នំមាស ដូចវង់កំពូលភ្នំចិត្តកូដដោយផ្នែក-
បន្ទោរ ទ្រង់ដណ្តប់សំពត់បង្សកូលដ៏ប្រសើរមានពណ៌ក្រហម ដូចស្លឹកជ្រៃខ្ចី
ដែលចាប់អង្រួនផែនដីធំ ព្រមទាំងភ្នំចក្រវាឡ ភ្នំសិរេនុ ទិសគេយុគន្ទរ ហើយ
ស្តេចចេញចាកទ្វារព្រះគន្ធកុដិ ដូចសីហៈចេញចាកល្អាងមាស និងដូចព្រះចន្ទ
ចេញចាកកំពូលភ្នំផ្នែកបូព៌ាទិស ក៏គ្រាស្តេចយានចេញហើយ ក៏ប្រថាប់ឈរ
ត្រង់មុខនៃព្រះគន្ធកុដិ ។

លំដាប់នោះ រស្មីផ្សាយចេញពីព្រះវរកាយរបស់ព្រះអង្គ ដូចក្រុម
ផ្នែកបន្ទោរចេញចាកស្រទាប់ពតក ហើយធ្វើដើម ឈើក្នុងអារាមឲ្យហាក់
បីដូចជាមានស្លឹក ផ្កា ផ្លែ និងប្រគៀបមានពណ៌លឿង ដែលស្រោចដោយ
ទឹកមាស ដូច្នោះ ។ ភ្លាមនុំរំឯង ភិក្ខុសង្ឃពួកធំ កាន់បាត្រ និងបីវររបស់ខ្លួន

ហែហមព្រះមានព្រះភាគ ។ ក៏ពួកភិក្ខុដែលឈរហែហមទាំងនោះ សុទ្ធតែ
ជាអ្នកមានគុណធម៌បែបនេះ គឺ ប្រាថ្នាតិច សន្តោស ស្ងប់ស្ងាត់ មិនច្របូក-
ច្របល់ដោយពួក ប្រារព្ធសេចក្តីព្យាយាម មានវត្ត អត់ធន់ចំពោះពាក្យអ្នក
ជាសំតៀនខ្លួន មានប្រក្រតីតិះដៀលបាប ដល់ព្រមដោយសីល ដល់ព្រម
ដោយសមាធិ ដល់ព្រមដោយវិមុត្តិ និងវិមុត្តិញ្ញាណទស្សនៈ ព្រះមាន-
ព្រះភាគដែលភិក្ខុទាំងនោះហែហមហើយ ទ្រង់រុនរៀងក្រែលែង ហាក់បីដូច
ដុំមាសដែលដាក់ក្នុងសំពត់កម្ពុលក្រហម ដូចទូកមាសដែលនៅកណ្តាលក្រុម
បទុមក្រហម និងដូចប្រាសាទមាសដែលស្ថិតក្នុងរង្វង់ព្រៃដែលកែវប្រវាឡ ។
ចំណែកព្រះមហាថេរៈទាំងឡាយ មានព្រះសារីបុត្រ និងព្រះមហាមោគ្គ-
ល្លានត្រូវជាដើម ដណ្តប់សំពត់បន្ស៊ីកូល មានពណ៌ដូចពពក ដូចជាពស់ធំ
មានស្បែកដូចកែវមណី មានរាគៈដែលប្រាសទៅហើយ មានកិលេសទម្ងាយ
ហើយ មានតណ្ហាដូចព្រៃក្រាស់ត្រូវរេចញហើយ មានកិលេសជាគ្រឿងចង
ដែលកាត់រេចញហើយ មិនជាប់នៅក្នុងត្រកូល ឬគណៈ ។

ដូច្នោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ប្រាសចាករាគៈដោយព្រះអង្គឯងហើយ
មានសាវកអ្នកប្រាសចាករាគៈហែហម ទ្រង់ប្រាសចាកទោសៈ មានសាវក
អ្នកប្រាសចាកទោសៈហែហម ទ្រង់ប្រាសចាកមោហៈ មានសាវកអ្នកប្រាស-

ចាកមោហៈហៃហមហើយ ទ្រង់ប្រាសចាកតណ្ហា មានសាវកអ្នកប្រាសចាក
តណ្ហាហៃហមហើយ ទ្រង់ប្រាសចាកកិលេស មានសាវកអ្នកប្រាសចាក
កិលេសហៃហមហើយ ទ្រង់ជាព្រះពុទ្ធ មានព្រះពហុស្សតពុទ្ធក្នុងហៃហមហើយ
ស្តេចព្រះដំណើរទៅកាន់ផ្លូវដែលនឹងនាំទៅកាន់ក្រុងកបិលកស្ក ដោយរោទ
របស់ព្រះពុទ្ធដែលរកបុគ្គលស្មើដូចមិនបាន និងដោយភាពស្រស់ល្អរបស់
ព្រះពុទ្ធដែលរកប្រមាណមិនបាន ដូចកេសរផ្កាលើដែលស្លឹកលោមព័ទ្ធទុក
ដូចផ្កាកណ្តិការដែលកេសរលោមព័ទ្ធទុក ។ ដូចស្តេចជំរិះទុន្ត ដែលជំរិះ
៨.០០០ ហៃហម ដូចស្តេចហង្សធម្មរដ្ឋ មានហង្ស ៩០.០០០ ហៃហម ដូច
ស្តេចចក្រតត្តិដែលមានកងទ័ពហៃហម ដូចស្តេចសក្កទេវរាជដែលមានពួក
ទេវហៃហម ដូចហារិតមហាព្រហ្ម ដែលពួកព្រហ្មហៃហម ដូចព្រះចន្ទពេញ-
វង្ស ដែលពួកផ្កាយហៃហមហើយ ។

លំដាប់នោះ រស្មីមានវណ្ណៈដូចមាស ផ្សាយចេញចាកព្រះវរកាយ
ចំណែកខាងមុខរបស់ព្រះពុទ្ធអង្គ ប្រមាណ ៨០ ហត្ថ ។ ព្រះរស្មីដូចមាស
ផ្សាយចេញចាកព្រះវរកាយខាងក្រោយ អំពីព្រះហត្ថស្តាំ អំពីព្រះហត្ថឆ្វេង
ប្រមាណ ៨០ ហត្ថ ។ រស្មីមានពណ៌ដូចកសត្វក្លោក ពុះកព្រៃព្រាលផ្សាយ
ចេញអង្គិញៗ ពីព្រះកេសាទាំងអស់ តាំងពីចុងសក់ខាងលើទៅប្រមាណ ៨០

ហត្ថ កាន់ផ្ទៃអាកាស ។ រស្មីមានវណ្ណៈដូចកែវប្រវាឡ ពុះកម្រញាលផ្សាយ
ចេញពីផ្ទៃព្រះបាទខាងក្រោម ទៅក្នុងផែនដីជម្រៅប្រមាណ ៨០ ហត្ថ ។
ព្រះពុទ្ធរស្មី មានវណ្ណៈ ៦ រុងរឿង វិលទៅមក ក្នុងផ្ទៃប្រមាណ ៨០ ហត្ថ
ដោយជុំវិញ ដោយអាការយ៉ាងនេះ មានសភាពភ្ជាប់ភ្ជួរដូចអណ្តាតភ្លើង
ដែលឆេះចេញចាកចង្អៀងគោម ដែលធ្វើដោយមាសផ្សាយទៅកាន់អាកាស
និងដូចជ្រូកបន្ទោរស្មុះចេញពីមហាមេឃដែលតាំងឡើងទាំង ៤ ទ្វីប ពុទ្ធ-
រស្មីនោះឯង ស្វាងស្វែទៅទូទាំងទិសភាគ ដូចជារោយដោយផ្កាចម្បាមាស
ដូចជាស្រោចដោយទឹកមាសដែលហូរចេញពីឆ្នាំងមាស ដូចជារុំទុកដោយ
ផ្ទាំងសំពត់មាសដែលលាតហើយ ដូចជារោយដោយលម្អងផ្កាចារ និងផ្កា
កណ្តិកា ដែលខ្យល់វេរម្តាបក់ឡើង ។

ព្រះសិរិរដែលមានព្រះរស្មីនៃព្រះអនុព្យញ្ជនៈ ៨០ និងរុងរឿងដោយ
ព្រះវរលក្ខណៈ ៣២ ប្រការ សូម្បីរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ក៏រុងរោចន៍ដូច
ផ្ទៃអាកាសមានពួកផ្កាយមិរដេរដាស ដូចព្រៃផ្កាបទុមដែលរីកហើយ ដូចដើម
បារិវត្តកៈកម្ពស់ ១០០ យោជន៍ មានផ្ការីកស្កុះស្កាយពេញដើម ហាក់បីដូច
ជាយកព្រះសិរិគ្របសង្កត់សិរិរបស់ព្រះចន្ទ ៣២ ដួង របស់ព្រះអាទិត្យ ៣២
ដួង របស់ស្តេចចក្រពត្តិ ៣២ ព្រះអង្គ ស្តេចទេវរាជ ៣២ ព្រះអង្គ របស់

ស្តេចមហាព្រហ្ម ៣២ ព្រះអង្គ ដែលត្រូវតាំងទុកតាមលំដាប់ ។ ដោយអាការ
ដែលព្រះសិវីរនោះ ប្រដាប់ដោយបារមី ៣០ គត់ គឺ បារមី ១០ ឧបបារមី
១០ បរមត្ថបារមី ១០ ដែលទ្រង់បំពេញមកហើយដោយប្រពៃ ។ ទាន
ដែលទ្រង់ឲ្យហើយ សីលដែលទ្រង់រក្សាហើយ កល្យាណកម្មដែលទ្រង់ធ្វើ
ហើយអស់ ៤ អសន្ទើយ្យកម្រៃសែនកប្ប កាលមិនបានឋានៈដែលនឹងឲ្យ
វិជ្ជាឈានចុះក្នុងអត្តភាពមួយ ក៏ក្លាយជាទីចង្អៀត ។ ដូចជាវេលាដែល
លើកវត្ថុអំពីទុក ១.០០០ មកដុកក្នុងទូកទូកតែមួយ ដូចវេលាដែលលើក
វត្ថុអំពីរទេះ ១.០០០ មកដុកក្នុងរទេះតែមួយ ដូចជាវេលាអន្លង់ទឹកនៃទន្លេ
គន្លាបែកចេញ ២៥ ខ្សែ ហើយរួមគ្នាជាខ្សែតែមួយត្រង់ទ្វារមាត់ផ្លូវ ។

ចង្អៀនគោមច្រើនពាន់ដួង លើកឡើងខាងមុខព្រះកំក្រែរបស់ព្រះមាន-
ព្រះភាគ បានបំភ្លឺហើយដោយព្រះពុទ្ធសិរីនេះ ខាងក្រោយ ខាងឆ្វេង ខាង
ស្តាំក៏ដូចគ្នា ។ ផ្កាមិរុត ផ្កាចម្បា មិរុលា ឧប្បលក្រហម ឧប្បលខៀវ
ផ្កាពិកុល និងផ្កាលើទាលខ្សាច់ គ្រឿងលំអិតក្រអូបមានពណ៌ខៀវ និង
ពណ៌លឿងជាដើម ផ្សាយឡើង ដូចខ្សែទឹកនៃពពកទាំង ៤ ទិស ប្រោះព្រំ
ចុះមក ។ សំឡេងរំពងនៃតន្ត្រីមានអង្គ ៥ និងសំឡេងស្រែកព្រមៗ គ្នា
ដែលទាក់ទងដោយពុទ្ធកុណ ធម៌កុណ និងសង្ឃកុណាលាន់ឮទៅគ្រប់ទិស ។

ក្លែករបស់ពួកទេវតា មនុស្ស នាគ គ្រុឌ គន្ធាញ និងយក្ខជាដើម បានឃើញ
ហើយ ក៏ដូចជាបាននូវទឹកអម្រឹត ។ ក៏ការតាំងនៅក្នុងទីនេះ ហើយពោល
សរសើរក្នុងពុទ្ធដំណើរសូម្បី ១.០០០ បទ ក៏គួរ ។ ពាក្យដូចពោលតទៅ
នេះ មានត្រឹមតែមុខ គឺ (មាតិកា) ក្នុងរឿងនោះ ។

ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ជានាយកពិសេសនៃលោក ទ្រង់បរិបូរ
ដោយព្រះអង្គវាយវៈគ្រប់ចំណែក សម្រេចនូវភាពល្អស្អាត
យ៉ាងនេះ ទ្រង់មិនបៀតបៀនសត្វមានជីវិតទាំងឡាយ រមែង
ស្តេចដំណើរទៅ ។ ព្រះនរោសកៈ ទ្រង់ខ្ពស់បំផុតជាងសត្វ
ជើងពីរ កាលទ្រង់លើកព្រះបាទខាងស្តាំ ព្រះបាទដំបូង ស្តេច
ដំណើរទៅសម្បូរណ៍ដោយព្រះសិរី រមែងស្រស់ល្អ ។ ផ្ទៃ
ព្រះបាទខាងក្រោមរបស់ព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ដែលស្តេចទ្រង់
ដំណើរទៅ ក៏ទន់ល្អ ប៉ះខ្ទប់កាត់ផ្ទៃដីរាបស្មើ ល្អឆ្លលីក៏
មិនជាប់ ។ ព្រះអង្គជានាយករបស់លោក ស្តេចកំពុងដំណើរ
ទៅ ទីទំនាប់ក៏ទូលឡើង និងទីទូលក៏រាបស្មើ ទាំងដែលផែន
ដីរាបចិត្តមិនបាន ។ ផែនដី ដុំគ្រួស អំបែងក្បឿង ជន្លត់ និង
បន្ទាទាំងអស់ ក៏រៀរមក្តា (មិនមានក្នុងផ្លូវ) កាលព្រះមាន-

ព្រះភាគជានាយករបស់លោក ស្តេចកំពុងពុទ្ធដំណើរទៅ ។

ព្រះមុនីទ្រង់មានចរណៈបរិច្ចរណ៍ មិនឈានព្រះបាទវែងក្នុង
 ទីឆ្ងាយពេក មិនឈានព្រះបាទខ្លីក្នុងទីជិតពេក ស្តេចពុទ្ធ
 ដំណើរមិនទង្គិចព្រះជានុ និឝក.ព្រះបាទទាំងពីរ ស្តេចពុទ្ធ-
 ដំណើរមិនរហ័សពេកមិនយឺតពេក ខណៈស្តេចពុទ្ធដំណើរ
 ក៏មានសមាធិ ព្រះហឫទ័យតាំងមាំ ។ មិនទតព្រះនេត្រឡើង
 ខាងលើ ចុះខាងក្រោម ខាងទទឹង និងទិសជំរុញយ៉ាងនោះ
 ស្តេចពុទ្ធដំណើរទៅ ទតព្រះនេត្រត្រឹមតែមួយជួរនឹម ។ ព្រះ
 ជិនស្រីអង្គនោះ មានព្រះអាការកែក្រាយ ស្រដៀងស្តេចដំរី
 ក្នុងការស្តេចពុទ្ធដំណើរទៅ ទើបល្អស្អាត ។ ព្រះពុទ្ធទ្រង់ជា
 កំពូលនៃលោក ស្តេចពុទ្ធដំណើរល្អស្អាត ធ្វើលោកព្រម
 ទាំងទៅលោកឲ្យរីករាយ ។ ទ្រង់ល្អស្អាតដូចរាជាណៃដួងតារា
 គឺ ព្រះចន្ទ ដូចកេសរាជសីហ៍ ចេញរកចំណីក្នុងទិសទាំង
 បួន ទ្រង់ធ្វើកិក្ខុដែលជាពហុស្សត្រឡូត្រេកអរ ស្តេចដល់
 បុរីដ៏ប្រសើរហើយ ។

ន័យថា នេះឈ្មោះថា វេលាពណិនាព្រះគុណ កម្លាំងរបស់ព្រះធម្ម-

កថិកប៉ុណ្ណោះកាន់យកជាប្រមាណ ក្នុងការពណ៌នាព្រះសិវៈដ៏ប្រសើរ ឬ
ក្នុងការពណ៌នាព្រះគុណរបស់ព្រះពុទ្ធ ក្នុងកាលទាំងឡាយ ដោយវិធីយ៉ាង
នេះ ។ ពាក្យមានប្រមាណប៉ុណ្ណា អាចពោលបានដោយបទរាយ ឬដោយ
បទចងជាពាក្យកាព្យបាន ពាក្យមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ក៏គួរពោល ។ មិន
គួរពោលពាក្យដែលអាក្រក់ៗ ។ ព្រោះថា ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ មានព្រះគុណ
រកប្រមាណមិនបាន ។ សូម្បីតែព្រះពុទ្ធទាំងឡាយដូចគ្នា ក៏មិនទាន់អាច
ពោលព្រះគុណរបស់ព្រះពុទ្ធទាំងនោះ ដោយមិនឲ្យសេសសល់បាន ។ នឹង
ចាំបាច់ពោលថ្វីល់ពួកសត្វក្រៅនេះ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ស្តេចចូលទៅកាន់
សក្យរាជបុរី ដែលប្រដាប់តាក់តែងដោយសិរិវិលាស សូម្បីយ៉ាងនេះ ដែល
ជនអ្នកមានចិត្តជ្រះថ្លាហើយបូជាដោយរបស់ក្រអូប ធ្មេច លម្អិតក្រអូបជា
ដើម ស្តេចចូលកាន់សណ្ឋាគារ ។ ដោយហេតុនោះ លោកទើបពោលថា
គ្រានោះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់គ្រងអន្តរវាសកៈហើយ ទ្រង់កាន់បាត្រ និង
ចីវរ ស្តេចចូលទៅកាន់សណ្ឋាគារថ្មី ព្រមទាំងភិក្ខុសង្ឃ (អថ ខោ ភគវា
និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ សទ្ធិ ភិក្ខុសង្ឃន យេន វនំ សណ្ឋាគារ
តេនុបសង្កមី ។

បទថា ភគវន្តិយេវ បុរក្ខត្វា បានដល់ ធ្វើព្រះមានព្រះភាគទុកខាង

មុខ ។ ក្នុងទីនោះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ប្រថាប់គង់កណ្តាលពួកភិក្ខុ និងពួក
ឧបាសក ទ្រង់ឲ្យស្រង់ដោយទឹកក្រអូប ឲ្យទឹកហូរចុះក្រោម ដោយគ្រឿង
ទទួល គឺ សំពត់ ជូតដោយជាតិហិង្ក័ (មហាហិង្ក័) ស្រស់ល្អ ដូចរូបបដិមា
មាសឆ្និនដែលគេផ្ចិតផ្ចង់ដោយល្អតម្កល់ទុកលើតាំង ដែលចង់ដោយសំពត់
កម្ពលក្រហម ។

ក៏នេះជាការពណ៌នាព្រះគុណ របស់បុរាណាចារ្យទាំងឡាយក្នុងសេចក្តី
នោះ ។

ព្រះពុទ្ធទ្រង់ជាកំពូលលោក មានព្រះអាការកែក្រាយស្រដៀង
ស្តេចជីវី ស្តេចជំណើរទៅកាន់រោងមណ្ឌល ទ្រង់បញ្ចេញព្រះ
រស្មីប្រថាប់គង់លើអាសនៈដ៏ប្រសើរ ។ ក្នុងទីនោះ ទ្រង់ជា
សារថីទូន្មានបុគ្គលដែលគួរទូន្មាន ជាទេពប្រសើរជាងទេព
មានព្រះបុញ្ញលក្ខណ៍ ១០០ ប្រថាប់គង់នៅកណ្តាលពុទ្ធសនៈ
រុងរោចន៍ប្រដូចដុំមាសជម្ពូនុទ លើសំពត់កម្ពលក្រហម ។
ទ្រង់ប្រាសចាកមន្ទិលដូចដុំមាសជម្ពូនុទដែលតម្កល់ទុកលើ
សំពត់កម្ពលក្រហម រុងរោចន៍ដូចឥន្ទុកែវមណី ។ ទ្រង់
ប្រកបដោយភាពក្រអឺត ដូចដើមសាលៈធំ ដែលព្រះគុណ

ប្រដាប់ ហើយដូចរណ្តៅភ្នំសិនេរុ បញ្ចេញរស្មីដូចប្រាសាទ
មាស រីកខ្លាយដូចបទុមកោកនុទ ។ ទ្រង់រុនរៀងដូចប្រទីប
មានដង ដូចអណ្តាតភ្លើងលើកំពូលភ្នំ ស្រស់បំព្រង រុន-
រោចន៍ដូចដើមបារិវត្តកៈរបស់ពួកទេវ ដូច្នោះ ។

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យ ក្នុងពាក្យថា ញ៉ាំងសក្យត្រកូលទាំងឡាយដែល
គ្រប់គ្រងក្រុងកបិលកស្ក...ដោយធម្មិកថាច្រើនរាត្រី (កាបិលវត្តវេ សក្យ
ពហុទេវ រត្តិ ធម្មិយា កថាយ) ដូចតទៅ ។ ឈ្មោះថា ធម្មិកថាដែលទាក់-
ទងដោយអនុមោទនាសណ្ឋាគារ គប្បីជ្រាបថា ជាបកិណ្ណកថា ។ ក៏ក្នុង
វេលានោះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សម្តែងបកិណ្ណកថា នាំមកនូវប្រយោជន៍
ដ៏ធំ និងសេចក្តីសុខដល់ពួកសក្យត្រកូលក្រុងកបិលកស្ក ដូចធ្លាក់ចុះកាន់
អាកាសគង្គា ដូចខ្វះយកស្នូលដើមក ដូចចាប់ចុងដើមព្រីងធំអង្រួន ដូច
រម្ងាស់ទឹកឃ្មុំទំហំមួយយោជន៍ដោយគ្រឿងយន្ត ហើយឲ្យជីកទឹកឃ្មុំ ដោយ
ព្រះតម្រាស់ថា “ម្ចាស់មហាបពិត្រ ដែលឈ្មោះថា អាវាសទាននេះជារបស់
ធំ អាវាសរបស់ព្រះអង្គ តថាគតក៏បានប្រើប្រាស់ហើយ និងភិក្ខុសង្ឃក៏ប្រើ
ប្រាស់ហើយ ទាំងតថាគតទាំងភិក្ខុសង្ឃក៏ប្រើប្រាស់ហើយ ក៏ឈ្មោះថា ព្រះ
ធម្មរតនៈប្រើប្រាស់ហើយដូចគ្នា ព្រោះដូច្នោះ ទើបឈ្មោះថា ព្រះរតនត្រ័យ

ប្រើប្រាស់ហើយ ។ ពិតណាស់ កាលឲ្យអាវាសទាន ក៏ឈ្មោះថា ឲ្យវត្ថុ
ទាំងពួង ឈ្មោះថា អាទិសង្ឃនៃបណ្ណសាលា និងសាខាមណ្ឌប នរណាៗ
ក៏មិនអាចកំណត់បាន ។ ពិតហើយ ដោយអានុភាពអាវាសទាន ការកើត
ក្នុងគភ៌ដ៏ចង្អៀត” រមែងមិនមានដល់សត្វអ្នកកើតក្នុងភព ផ្ទៃរបស់មាតា រមែង
ដូចបន្ទប់តូច ១២ ហត្ថ មិនចង្អៀត លុះត្រាស់ធម្មិកថាជាច្រើន វិចិត្រដោយ
ន័យផ្សេងៗ យ៉ាងនេះហើយ (ត្រាស់គាថាវិហារទាន) ដូច្នោះថា ៖

សេនាសនៈ រមែងការពារត្រជាក់ក្តៅ សត្វកាច ពស់ មូស
កាតត្រជាក់ក្នុងរដូវត្រជាក់ និងភ្លៀង ។ ទាំងខ្យល់ និងកំដៅ
ថ្ងៃដ៏ខ្លាំងដែលកើតឡើង សេនាសនៈក៏ការពារបាន ។ ការ
ថ្វាយវិហារដល់សង្ឃ ដើម្បីពួនសម្លំនៅ ដើម្បីសេចក្តីសុខ
ដើម្បីសម្លឹងឈាន និងដើម្បីចម្រើនវិបស្សនា ព្រះពុទ្ធទាំង
ឡាយទ្រង់សរសើរថា ជាទានដ៏ប្រសើរ ។ ព្រោះហេតុនោះ
បុគ្គលជាបណ្ឌិត កាលសម្លឹងឃើញប្រយោជន៍ខ្លួន គប្បីសាង
វិហារដ៏មនោរម្យឲ្យកិត្តិកុពលហុស្សតនៅក្នុងវិហារនោះចុះ
គប្បីថ្វាយបាយទឹក សំពត់ និងសេនាសនៈ ដល់លោកទាំង
នោះដោយទឹកចិត្តដែលជ្រះថ្លា ក្នុងលោកអ្នកបដិបត្តិត្រង ។

គេដឹងធម៌ណាក្នុងព្រះសាសនានេះហើយ នឹងជាអ្នកមិនមាន

អាសវៈ រមែងរំលត់ ភិក្ខុពហុស្សតទាំងនោះ រមែងសម្តែង

ធម៌នោះ ដែលជាគ្រឿងបន្លាបង់ទុក្ខទាំងពួងដល់គេ ។

ដូច្នោះហើយ ទើបទ្រង់សម្តែងអាទិសង្ស្កកថានៃការថ្វាយទីនៅអាស្រ័យ
លើសកន្លះយាម ច្រើនរាត្រីថា អយម្បិ អាវាសេ អាទិសំសោ (សូម្បីនេះ
ក៏ជាអាទិសង្ស្កកថាការថ្វាយអាវាស) ដូចពោលមកដូច្នោះ ។ ក្នុងសេចក្តីនោះ
វិហារទានគាថាទាំងនេះ ព្រះធម្មសង្គាហកាថារូបលើកឡើងកាន់សង្គាយនា
ចំណែកបកិណ្ណធម៌ទេសនាមិនបានលើកឡើងកាន់ការសង្គាយនា ។

បទថា ឲ្យសមាទាន (សន្តេស្សត្វា) ជាដើម បានពោលទុកហើយ ។

បទថា អភិក្កន្តា ប្រែថា កន្លងទៅហើយ គឺ កន្លងទៅ ២ យាម ។ បទថា
អ្នកទាំងឡាយសម្គាល់កាលដែលនឹងស្តេចទៅចុះ (យស្ស ទានិ កាលំ មញ្ញថ)
សេចក្តីថា អ្នកទាំងឡាយ រមែងសម្គាល់វេលានៃការទៅណា វេលានៃការ
ទៅនោះជារបស់អ្នក លោកអធិប្បាយទុកថា អ្នកចូរនាំគ្នាទៅចុះ ។ សួរថា
ក៏ព្រោះហេតុអ្វី ព្រះមានព្រះភាគ ទើបទ្រង់បញ្ជូនពួកសក្យៈទាំងនោះទៅ? ។
ឆ្លើយថា ព្រោះទ្រង់អនុគ្រោះ ។ ពិតណាស់ ពួកសក្យៈទាំងនោះ ជាសុខុ-
មាលជាតិ ជាអ្នកទន់ខ្សោយ កាលពួកសក្យៈទាំងនោះប្រថាប់អង្គុយកន្លង

រាត្រី ៣ យាមទៅ គប្បីកើតអាពាធឡើងក្នុងព្រះសវ័រៈ ។ សូម្បីភិក្ខុសង្ឃ
ក៏ច្រើន ភិក្ខុសង្ឃនោះ គួរនឹងបានឱកាសឈរ និងអង្គុយ ព្រោះដូច្នោះ ព្រះ
អង្គទើបទ្រង់បញ្ជូនទៅ ដើម្បីអនុគ្រោះទាំង ២ យ៉ាង ។

[៣២៦] បទថា ប្រាសចាកបីនមិទ្ធុហើយ (វិតតបីនមិទ្ធុ) សេចក្តីថា
បានឮថា ភិក្ខុទាំងឡាយបានឈរលើក អង្គុយលើកអស់ ២ យាម ក្នុងទី
នោះ ។ តែយាមចុងក្រោយអាហាររលួយ ។ ពាក្យថា ភិក្ខុសង្ឃប្រាសចាក
បីនៈ និងមិទ្ធុៈ (មិននឿយលើកដក់) នោះ មិនមែនហេតុ ព្រោះអាហារនោះ
រលួយហើយ ។ ពិតណាស់ ភិក្ខុសង្ឃស្តាប់ព្រះតម្រាស់របស់ព្រះពុទ្ធទាំង
ឡាយ រមែងមិនមានសេចក្តីខ្វល់ខ្វាយផ្លូវកាយ និងផ្លូវចិត្ត ។ វិការរូប
មានសេចក្តីស្រាលកាយ និងគួរដល់ការងារជាដើម រមែងកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុនោះ ភិក្ខុទាំងនោះឈរក្តី អង្គុយក្តី រហូតអស់ ២ យាម ហើយស្តាប់
ព្រះធម៌ ក៏ប្រាសចាកបីនមិទ្ធុៈ សូម្បីដល់បច្ច័យយាម ក៏ប្រាសចាកបីនមិទ្ធុៈ
ដូចគ្នា ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបទ្រង់ត្រាស់ថា ប្រាសចាកបីនមិទ្ធុៈហើយ
(វិតតបីនមិទ្ធុ) ដូច្នោះ ។

បទថា តថាគតផ្អែកខ្នង (បិដ្ឋិ មេ អាគិលាយតិ) សួរថា ព្រោះ
ហេតុអ្វី ទើបទ្រង់អាពាធខ្នង ។ ឆ្លើយថា ព្រោះថា ព្រះមានព្រះភាគ ផ្តើម

តាំងសេចក្តីព្យាយាមដ៏ធំ រហូតអស់ ៦ ឆ្នាំ ទ្រង់មានទុក្ខផ្លូវកាយហើយ ។
លុះត.មក កាលទ្រង់ព្រះជរា ទើបកើតអាពាធខ្នងឡើង ប្រការនេះមិនមែន
ហេតុសម្រាប់ព្រះអង្គ ។ សេចក្តីពិត ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់អាចគ្របសង្កត់
វេទនាដែលកើតឡើងហើយ ដោយការគង់ពត់ក្នុងនោះឯង រហូតអស់ ១
សប្តាហ៍ខ្លះ ២ សប្តាហ៍ខ្លះ ។ តែទ្រង់មានព្រះបំណងនឹងប្រើប្រាស់សណ្ឋា-
ការសាលា ដោយឥរិយាបថទាំង ៤ ។ ទើបស្តេចយាងចាកទីជម្រះព្រះហស្ត
និងព្រះបាទ រហូតដល់ធម្មាសនៈ ។ ការដែលស្តេចយាងទៅក្នុងទីប៉ុណ្ណោះ
ស្រេចហើយ ស្តេចដល់ធម្មាសនៈហើយ ប្រថាប់ឈររន្ធតិច ហើយប្រថាប់
គង់ ។ ការស្តេចទៅក្នុងទីប៉ុណ្ណោះស្រេចហើយ ។ ប្រថាប់គង់លើធម្មាសនៈ
២ យាម ។ ការប្រថាប់គង់ក្នុងទីប៉ុណ្ណោះស្រេចហើយ ។ ឥឡូវនេះ កាល
ព្រះអង្គផ្ទៀងខាងស្តាំបន្តិច ក៏នឹងសម្រេចការផ្ទុំដូចពោលមកនេះ ព្រះអង្គ
ទ្រង់មានព្រះបំណងនឹងប្រើប្រាស់ដោយឥរិយាបថទាំង ៤ ដូច្នោះ ។ ពិតហើយ
ដែលឈ្មោះថា សរិរៈដែលមានចិត្តគ្រប់គ្រង មិនគួរពោលថា នឹងមិនឈឺ
ចាប់ ។ ព្រោះដូច្នោះ ទ្រង់កាន់យកការឈឺចាប់សូម្បីតិចតួចដែលកើតឡើង
ព្រោះប្រថាប់គង់ ទើបត្រាស់យ៉ាងនោះ ។

បទថា ក្រាលសំពត់សង្ឃរាជី (សង្ឃរាជី បញ្ញាបេត្តា) សេចក្តីថា

ពួកសក្យៈទាំងនោះ ត្រាស់បង្គាប់ឲ្យបាំងបាំងនន ៧ ជាន់ ក្នុងទីម្ខាងនៃកន្លែង
មួយរបស់សណ្ឋាគារ ហើយឲ្យរៀបចំតាំង គ្រែ ដីសមគួរ ឲ្យក្រាលទីដេក
ដីសមគួរ ឲ្យរៀបចំពិភានប្រដាប់ ដោយផ្កាយមាស និងកម្រងផ្កាឈើក្រអូប
ជាដើម ឲ្យតាំងប្រទីបដោយប្រេងក្រអូប ដោយទ្រង់ព្រះតម្រិះថា ធ្វើដូច
ម្តេចហ្ន៎ ព្រះសាស្តានឹងគប្បីស្តេចចុះចាកធម្មាសនៈ សម្រាកបន្តិច គប្បីផ្អែ
ក្នុងទីនេះ បើដូច្នោះ សណ្ឋាគាររបស់យើង ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ប្រើ
ប្រាស់ដោយឥរិយាបថ ៤ នឹងមានប្រយោជន៍ និងសេចក្តីសុខដល់យើង
អស់កាលយូរ ។ ចំណែកព្រះសាស្តា ទ្រង់សំដៅយកប្រការនោះឯង ទើប
ទ្រង់ក្រាលសង្ឃាដី និងផ្ទះក្នុងទីនោះ ។ បទថា ទ្រង់ធ្វើទុកក្នុងព្រះទ័យ នូវ
ឧដ្ឋានសញ្ញា (ឧដ្ឋានសញ្ញំ មនសិ ករិត្យា) សេចក្តីថា ព្រះអង្គតាំងសញ្ញា
ក្នុងកាលស្តេចក្រោកឡើងទុកក្នុងព្រះទ័យថា កន្លងកាលប៉ុណ្ណោះហើយនឹង
ក្រោកឡើង ដូច្នោះ មិនផ្តល់កំ ទ្រង់ស្តាប់ធម្មកថារបស់ព្រះថេរៈនោះឯង ។

បទថា អវស្សតបរិយាយំ បានដល់ បរិយាយនៃភិក្ខុដែលមានចិត្ត
ទទឹកហើយ (ទទឹកដោយរាគៈ) អធិប្បាយថា ហេតុនៃភិក្ខុដែលមានចិត្ត
ទទឹកហើយ ។ បទថា រមែងបង្ហានចិត្តទៅ (អធិម្មច្ចុតិ) បានដល់ បង្ហាន
ចិត្តទៅ គឺ ត្រេកអរដោយការបង្ហានទៅក្នុងកិលេស ។ បទថា ទាស់ចិត្ត

(ព្យាបជ្ជតិ) បានដល់ ជាអ្នកមានចិត្តទោមនស្សដោយអំណាចព្យាបាទ ។

[៣២៧] បទថា ផ្លូវចក្ខុ (ចក្ខុតោ) ប្រែថា ដោយការវិនិច្ឆ័យ ។
បទថា មារ (មារោ) បានដល់ កិលេសមារខ្លះ ទេវបុត្តមារខ្លះ ។ បទថា
ឱតារំ ប្រែថា ឱកាស (ចន្លោះ) ។ បទថា ហេតុ (អារម្មណ៍) បានដល់
បច្ច័យ ។ បទថា ផ្ទះដើមបុស (នាឡាគារំ) សេចក្តីថា អាយតនៈ ដែល
ប្រព្រឹត្តទៅដោយការសេពខុស ដូចផ្ទះស្មៅ អារម្មណ៍ដែលគួរដល់ការកើត
ឡើងនៃកិលេស ដូចគប់ស្មៅ , ការកើតឡើងនៃកិលេស ក្នុងកាលអារម្មណ៍
មកប្រាកដ ដូចភ្លើងឆេះត្រង់គប់ស្មៅ ដែលគេតាំងទុក ។ ដោយហេតុនោះ
ព្រះមោគ្គល្លាន ទើបពោលថា មារគប្បីបានឱកាស (លកេថ មារោ ឱតារំ) ។

ក្នុងសុក្កបក្ខ (ខាងល្អ) គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យដូច្នោះ ។ អាយតនៈដែល
អស់ការប្រកាន់ ដូចកូដាគារដែលបូកលាបដោយដុំដីក្រាស់ ។ អារម្មណ៍
មានប្រការដូចពោលហើយ ដូចគប់ស្មៅ , ការមិនកើតឡើងនៃសេចក្តី
ក្តៅហ្វាយ គឺ កិលេស កាលអារម្មណ៍របស់អាយតនៈដែលអស់សេចក្តី
ប្រកាន់មកប្រាកដហើយ ដូចការធ្វើឲ្យភ្លើងរលត់ត្រង់គប់ស្មៅដែលគេតាំង
ទុក ។ ដោយហេតុនោះ ព្រះថេរៈទើបពោល មារមិនគប្បីបានឱកាស (នេវ
លកេថ មារោ ឱតារំ) ដូច្នោះ ។

អដ្ឋកថា

ទុក្ខធម្មសូត្រនី ៧

សូត្រទី ៧ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

[៣៣០] បទថា **ទុក្ខធម្ម (ទុក្ខធម្មានំ)** បានដល់ ធម៌ជាហេតុកើត នៃទុក្ខ ។ កាលបើខន្ធទាំង ៥ មានហើយ ទុក្ខចែកជាប្រភេទផ្សេងៗ មាន ការកាប់ ការសម្លាប់ និងការចាប់ចងជាដើម ក៏កើតឡើង ។ ព្រោះដូច្នោះ ខន្ធទាំងនោះ ព្រះមានព្រះភាគទើបត្រាស់ហៅថា “ទុក្ខធម៌” ព្រោះជាធម៌ ជាហេតុឲ្យកើតទុក្ខ ។

បទថា **ដោយអាការនោះ (តថា ខោ បនស្សា)** សេចក្តីថា (ធម៌ ជាគ្រឿងប្រព្រឹត្ត និងធម៌ជាគ្រឿងនៅ ដែលជាប់តាមភិក្ខុនោះ) ដោយអាការ នោះ ។

បទថា **កាលបើភិក្ខុឃើញកាមទាំងឡាយហើយ (យថាស្ស កាមេ បស្សតោ)** សេចក្តីថា កាលភិក្ខុឃើញកាមទាំងឡាយដោយអាការណា ។

បទថា **បុគ្គលប្រព្រឹត្តហើយដោយអាការណា (យថា ចរន្តំ)** សេចក្តី ថា អ្នកត្រាច់ជាប់តាមការត្រាច់ទៅ និងការនៅដោយអាការណា ។

[៣៣១] បទថា ជាអ្នកឃើញកាមប្រៀបដូចរណ្តៅរនីកភ្លើង (អន្តរ-
កាស្ថបមា កាមា ទិដ្ឋា ហោន្តិ) សេចក្តីថា កាមទាំងឡាយ ដែលភិក្ខុនោះ
ឃើញហើយថា មានសេចក្តីក្តៅក្រហាយច្រើន ដូចសេចក្តីក្តៅក្នុងរណ្តៅ
រនីកភ្លើង ដោយអំណាចទុក្ខដែលមានការស្វែងរកជាមូល និងមានបដិសន្ធិ
ជាមូល ។ អធិប្បាយថា សេចក្តីទុក្ខដែលក្តៅក្រហាយច្រើន មានការស្វែង
រក (ទ្រព្យ) ដោយអំណាចការដើរទូកក្នុងមហាសមុទ្រ ការដើរក្នុងផ្លូវដែល
បត់បែន លំបាក និងមានភាពជាទាយាទ ដោយអំណាចចូលធ្វើកងទ័ពធ្វើ
សង្គ្រាម (ជាមួយញាតិ) ទាំងពីរចំណែកជាដើម ជាមូល រមែងកើតឡើង
ដល់ជនទាំងឡាយដែលស្វែងរកកាមខ្លះ សេចក្តីទុក្ខដែលក្តៅក្រហាយច្រើន
ដែលចេតនាក្នុងការបរិភោគកាម ឲ្យបដិសន្ធិក្នុងអបាយកូមិទាំង ៤ ជាមូល
រមែងកើតឡើងដល់ជនទាំងឡាយដែលបរិភោគកាមខ្លះ ។ កាមទាំងឡាយ
ដែលភិក្ខុឃើញថា មានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ឧបមាដូចរណ្តៅរនីកភ្លើង
ដោយអំណាចទុក្ខទាំងពីរយ៉ាង ដូចពណ៌នាមកនេះ ។

[៣៣២] បទថា ទាយំ បានដល់ ដងព្រៃ ។

បទថា ខាន់មុខ... ក៏មានបន្ទា (បុរតោបិ កណ្តកោ) សេចក្តីថា
បន្ទានៅក្នុងទីជិតនុ៎ះឯង ដូចជា ប្រាថ្នានឹងមុតត្រង់ផ្នែកខាន់មុខ ។

សូម្បីក្នុងបទថា ខាងក្រោយ (បច្ឆតោ) ជាដើម ក៏ន័យនេះដូចគ្នា ។
តែខាងក្រោម គឺ ក្នុងទីជិតដែលជើងជាន់ បានដល់ ត្រង់ទីដែលជើងជាន់
នុ៎ះឯង ។ បុរសនោះ ដូចជាអ្នកចូលទៅកាន់ព្រៃបន្ទា ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

បទថា បន្ទាកុំ... យើង (មា មំ កណ្តកោ) សេចក្តីថា ប្រយ័ត្នបន្ទា
មុត ដោយគិតថា បន្ទាកុំមុតយើងឡើយ ។

[៣៣៥] បទថា ការកើតឡើងនៃសតិយ័តយូរ (ទេន្ទោ ភិក្ខុវេ សតុ-
ប្បារទោ) សេចក្តីថា ការកើតឡើងនៃសតិនុ៎ះឯង យ័តយូរ តែកាលសតិនោះ
ល្មមកើតឡើងហើយ ជវនចិត្តក៏នឹងស្ទុះទៅ កិលេសទាំងឡាយក៏នឹងត្រូវ
គ្របសង្កត់ មិនអាចតាំងនៅបាន ។ អធិប្បាយថា ក្នុងចក្ខុទ្ធារ កាលកិលេស
ទាំងឡាយ មានរាគៈជាដើមកើតឡើងហើយ ព្រោះជ្រាបដោយវារៈនៃជវន-
ចិត្តទីពីរថា កិលេសទាំងឡាយកើតឡើងដល់យើង ជវនចិត្តសហគតៈដោយ
សំវារៈ ក៏នឹងស្ទុះទៅក្នុងវារៈនៃជវនចិត្តទីបី ក៏ភិក្ខុអ្នកចម្រើនវិបស្សនា គប្បី
គ្របសង្កត់កិលេសទាំងឡាយបានក្នុងវារៈនៃជវនចិត្តទីបី មិនមែនជារឿង
គួរអស្ចារ្យឡើយ ។

មួយទៀត ក្នុងចក្ខុទ្ធារ កាលឥដ្ឋារម្មណ៍ (អារម្មណ៍ដែលគួរប្រាថ្នា)
មកកាន់គន្លង កវន្តចិត្តក៏នឹងរលឹក កាលបើអារជួនចិត្តជាដើមកើតឡើង ក៏

នឹងហាមវារៈនៃជវនចិត្តដែលមានកិលេសលាយឡំចេញ តពីវោដ្ឋពូនចិត្ត ហើយ ឲ្យវារៈនៃជវនចិត្តដែលជាកុសលកើតឡើងជំនួសភ្លាម ។ នេះជាអាទិ-សង្សរបស់ភិក្ខុអ្នកចម្រើនវិបស្សនា តាំងនៅក្នុងការពិចារណាការវនា ។

[៣៣៦] បទថា គប្បីបវារណា...ដើម្បីឲ្យត្រេកអរ (អភិហដ្ឋំ បវារេ-យ្យំ) សេចក្តីថា (ព្រះរាជា ឬរាជមហាមាត្រក្តី មិត្ត អាមាត្រ ញាតិ ឬសាលោហិត) គប្បីនាំរតនៈ ៧ ប្រការ មកប្រគល់ឲ្យតាមកាល ដូចដែលនាំមកប្រគល់ឲ្យដល់ព្រះសុទិទ្ធនត្ថរ និងព្រះរដ្ឋបាលកុលបុត្រ ឬពោលបវារណា ដោយវាចាថា “លោកម្ចាស់ ប្រាថ្នាទ្រព្យរបស់យើងចំនួនប៉ុណ្ណា ចូរយកប៉ុណ្ណោះ” ។

បទថា រមែងដុតរោល (អនុទយ្ហន្តិ) សេចក្តីថា សំពត់កាសាវៈទាំងឡាយ ឈ្មោះថា ដុតរោលឲ្យកើតសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ព្រោះគ្របដណ្តប់រាងកាយ ។ ម្យ៉ាងទៀត មានន័យថា ស្ងៀកដណ្តប់ជិតរាងកាយ ដែលធ្វើឲ្យញើសហូរចេញ ។

បទនេះថា ភិក្ខុទាំងឡាយព្រោះថា ចិត្ត (យំ ហិ តំ ភិក្ខុវេ ចិត្តំ) ព្រះមានព្រះកាគត្រាស់ទុក ព្រោះកាលបើចិត្តមិនវិលត្រឡប់ ឈ្មោះថា ការមិនប្រព្រឹត្តទៅ (វិលត្រឡប់) របស់បុគ្គល និងចិត្តបែបនេះ ក៏មិនប្រព្រឹត្ត

-៣១៦- សារតុប្បកាសិនី អដ្ឋកថា សំយត្តនិកាយ សង្ឃាយតនវគ្គ

ទៅ (មិនវិលត្រឡប់) ។

ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សម្តែងកម្លាំងរបស់វិបស្សនា ទុកក្នុងសូត្រនេះ

ដោយប្រការដូចពណ៌នាមកដូច្នោះ ។

ចប់អដ្ឋកថា ទុក្ខធម្មសូត្រទី ៧

អដ្ឋកថា

កិណ្ឌកសូត្រទី ៨

កិណ្ឌកសូត្រទី ៨ គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

[៣៣៧] បទថា ទស្សនៈ (ទស្សនំ) នោះ ជាឈ្មោះហៅ បឋមមគ្គ (សោតាបត្តិមគ្គ) ព្រោះថា បឋមមគ្គ ធ្វើកិច្ចនាទី គឺ ការលះកិលេសបាន សម្រេច ឃើញព្រះនិព្វានជាគ្រាដំបូង ដូច្នោះ ទើបហៅថា “ទស្សនៈ” ។

សូម្បីថា គោត្រកុញ្ញាណ នឹងឃើញព្រះនិព្វានមុនមគ្គក៏ពិត តែក៏ មិនហៅថា “ទស្សនៈ” ព្រោះត្រឹមតែឃើញ តែមិនមានការលះកិលេសដែល ជាកិច្ចនឹងត្រូវធ្វើ ។

ម្យ៉ាងទៀត មគ្គទាំង ៤ ក៏ឈ្មោះថា ទស្សនៈដូចគ្នា ព្រោះដូច្នោះ ភិក្ខុនោះបានស្តាប់ភិក្ខុទាំងឡាយពោលហើយយ៉ាងនេះថា “ក្នុងខណៈនៃសោតាបត្តិមគ្គ ទស្សនៈកំពុងបរិសុទ្ធិ ក្នុងខណៈនៃផល (សោតាបត្តិផល) បរិសុទ្ធិហើយ ។ ក្នុងខណៈនៃសកទាគាមិមគ្គ អនាគាមិមគ្គ និងអរហត្តមគ្គ ទស្សនៈកំពុងបរិសុទ្ធិ ចំណែកក្នុងខណៈនៃផល បរិសុទ្ធិហើយ” ទើបគិត ថា សូម្បីយើងក៏នឹងជម្រះទស្សនៈឲ្យបរិសុទ្ធិ ហើយតាំងនៅក្នុងអរហត្ត-

ផល គឺ នឹងធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវព្រះនិព្វានដែលមានទស្សនៈដ៏បរិសុទ្ធិ ដូច្នោះ
ហើយចូលទៅរកភិក្ខុនោះ ទើបផ្ដើមសួរយ៉ាងនេះ ។

ភិក្ខុនោះ បំពេញកម្មដ្ឋាន មានផស្ស្យតនៈជាអារម្មណ៍ កំណត់
រូបធម៌ និងអរូបធម៌ ដោយអំណាចផស្ស្យតនៈ ៦ ហើយក៏សម្រេចជា
ព្រះអរហន្ត ។

ក៏ក្នុងអាយតនៈ ៦ នេះ អាយតនៈ ៥ ប្រការ ដំបូង ចាត់ជារូប
មនាយតនៈចាត់ជាអរូប ។ ព្រោះហេតុនោះ ភិក្ខុនោះទើបនិយាយដល់មគ្គ
ដែលខ្លួនសម្រេចហើយ ។

បទថា មិនពេញចិត្ត (អសន្តុដ្ឋោ) សេចក្ដីថា ភិក្ខុនោះ មិនពេញ
ចិត្ត ព្រោះលោកពោលបញ្ជាក់សង្ខារចំណែកខ្លះ ។ បានឮថា ភិក្ខុដែលសួរ
នោះ មានការគិតយ៉ាងនេះថា ភិក្ខុរូបនេះបានពោលបញ្ជាក់សង្ខារចំណែក
ខ្លះ នរណាៗ នឹងអាចបញ្ជាក់ក្នុងសង្ខារចំណែកខ្លះ ហើយសម្រេចនិព្វាន
ដែលជាទស្សនវិសុទ្ធិបានហ្ន៎ ។ បន្ទាប់ពីនោះ លោកទើបសួរភិក្ខុរូបនោះថា
“អ្នកមានអាយុ លោកតែមួយអង្គប៉ុណ្ណោះឬដែលស្គាល់ព្រះនិព្វាន ដែលជា
ទស្សនៈដ៏បរិសុទ្ធិនេះ ឬថា សូម្បីអ្នកដទៃដែលដឹងក៏មាន” ។

គ្រានោះ ភិក្ខុដែលត្រូវសួរនោះបានពោលថា “អ្នកមានអាយុ ក្នុងវិហារ

ឯណោះ មានព្រះថេរៈឈ្មោះឯណោះ” ។

ភិក្ខុរូបដែលសួរនោះ ទើបចូលទៅសួរព្រះថេរៈនោះ ។ លោកចូល
ទៅសួរព្រះថេរៈរូបដទៃៗ ដោយឧបាយនេះឯង ។

មួយទៀត ក្នុងសូត្រនេះ ភិក្ខុរូបទី ២ ចម្រើនកម្មជ្ជាន មានបញ្ចក្ខន្ធ
ជាអារម្មណ៍ បានកំណត់នាមរូប គឺ កំណត់រូបដោយអំណាចរូបក្ខន្ធ កំណត់
នាមដោយអំណាចខន្ធដ៏សេស ហើយបានសម្រេចព្រះអរហន្តតាមលំដាប់
ព្រោះដូច្នោះ ភិក្ខុរូបទី ២ នោះ ទើបនិយាយដល់មគ្គដែលខ្លួនសម្រេចហើយ ។

ចំណែកភិក្ខុរូបដែលសួរនោះ មិនពេញចិត្តដោយគិតថា ពាក្យនិយាយ
របស់ភិក្ខុទាំងនេះចូលគ្នាមិនបាន (ព្រោះ) ភិក្ខុរូបទី ១ ពោលបញ្ជាក់សង្ខារ
ដែលប្រព្រឹត្តទៅដោយចំណែកខ្លះ (ចំណែក) ភិក្ខុរូបទី ២ នេះ ពោលបញ្ជាក់
សង្ខារមិនមានចំណែកសល់ (ទាំងអស់) ដូច្នោះ ទើបសួរភិក្ខុនោះយ៉ាងនោះ
ហើយចៀសចេញទៅ ។

ភិក្ខុរូបទី ៣ ចម្រើនកម្មជ្ជាន មានមហាកុត្តរូបជាអារម្មណ៍ កំណត់
មហាកុត្តរូប ៤ ទាំងដោយសន្ធិប និងដោយពិស្តារហើយ ក៏សម្រេចអរ-
ហត្តផល ។ ព្រោះដូច្នោះ ភិក្ខុរូបទី ៣ នេះ ទើបនិយាយដល់មគ្គដែលខ្លួន
សម្រេចហើយប៉ុណ្ណោះ ។ តែភិក្ខុរូបដែលសួរនេះ ក៏មិនទាន់ពេញចិត្ត ដោយ

គិតថា ពាក្យនិយាយរបស់ភិក្ខុទាំងនេះ ចូលក្នុងមិនបាន (ព្រោះ) ភិក្ខុរូបទី
១ ពោលសង្ខារដែលប្រព្រឹត្តទៅដោយចំណែកខ្លះ , ភិក្ខុរូបទី ២ ពោលបញ្ចក់
សង្ខារមិនមានចំណែកនៅសល់ (ទាំងអស់) , ភិក្ខុរូបទី ៣ ពោលបញ្ចក់
សង្ខារដែលមានចំណែកធំក្រែលែង (មហាកុត្តរូប) ដូច្នោះ ទើបសួរភិក្ខុរូបទី
៣ នោះ យ៉ាងនោះ ហើយចៀសចេញទៅ ។

ភិក្ខុរូបទី ៤ ចម្រើនកម្មជ្ជានដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ ។ បានឮ
ថា ធាតុរបស់លោកប្រព្រឹត្តទៅស្មើ ។ រាងកាយស្អាតល្អ រឹងមាំ សូម្បី
កម្មជ្ជានគ្រប់ប្រការក៏ជាសប្បាយៈសម្រាប់លោក សង្ខារមិនថា នឹងជាអតីត
អនាគត បច្ចុប្បន្ន ជាការវិចារ រូបាវចរ ឬអរូបាវចរ ទាំងអស់សុទ្ធតែជា
សប្បាយ (សម្រាប់លោក) ទាំងអស់ ។ ឈ្មោះថា កម្មជ្ជានដែលមិនជា
សប្បាយ មិនមាន ។

សូម្បីក្នុងកាលទាំងឡាយ នឹងជាវេលាមុនអាហារ ក្រោយអាហារ
ឬបឋមយាមជាដើម ក៏ដោយ (ជាសប្បាយទាំងអស់) កាលដែលមិនជា
សប្បាយ មិនមានឡើយ ។

“ដំរីធំ ឈានចុះកាន់ភូមិភាគដែលជាមាត់ទឹក ដកវត្ថុប្រើដោយ
ប្រមោយ ហើយក៏ប្រើប្រមោយនុ៎ះឯងចាប់ទុក ឈូសវត្ថុដែលត្រូវចាប់ដោយ

ជើង ហើយចាប់ទុក យ៉ាងណា ភិក្ខុរូបទី ៤ នោះ ក៏ដូច្នោះ គឺ កំណត់
ធម៌ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិទាំង ៣ ទាំងអស់ ដោយការកំណត់កលាបៈ
ហើយពិចារណារហូតសម្រេចជាព្រះអរហន្ត ព្រោះដូច្នោះ ភិក្ខុរូបទី ៤ នោះ
ទើបប្រាប់ដល់មគ្គដែលខ្លួនសម្រេចហើយ ។

ចំណែកភិក្ខុរូបដែលសួរនេះ ក៏មិនទាន់ពេញចិត្ត ដោយគិតថា ពាក្យ
និយាយរបស់ភិក្ខុទាំងនេះចូលគ្នាមិនបាន (ព្រោះ) ភិក្ខុរូបទី ១ តាំងនៅក្នុង
សប្បទេសសន្ធិារពោល , ភិក្ខុរូបទី ២ តាំងនៅក្នុងនិប្បទេសសន្ធិារពោល
, ភិក្ខុរូបទី ៣ ក៏ដូចគ្នា គឺ តាំងនៅក្នុងសប្បទេសសន្ធិារពោល (ចំណែក)
ភិក្ខុរូបទី ៤ ក៏តាំងនៅក្នុងនិប្បទេសសន្ធិារពោល ដូច្នោះ ទើបបានផ្ដើមសួរ
ភិក្ខុនោះថា “អ្នកមានអាយុ និព្វានដែលមានទស្សនៈដ៏បរិសុទ្ធិនេះ លោកដឹង
បានតាមធម្មតារបស់ខ្លួន ឬថា នរណាប្រាប់លោក?” ។ ភិក្ខុនោះក៏ឆ្លើយ
ថា “អ្នកមានអាយុ ពួកខ្ញុំនឹងដឹងអ្វី តែព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធមាននៅក្នុងលោក
និងទាំងទេវលោក ពួកខ្ញុំអាស្រ័យព្រះអង្គ ទើបដឹងព្រះនិព្វាននោះ ។

ភិក្ខុរូបដែលសួរនោះ គិតថា ភិក្ខុទាំងនេះ មិនអាចប្រាប់ឲ្យត្រូវ
អធ្យាស្រ័យរបស់យើងបាន យើងនឹងទៅទូលសួរព្រះសព្វញ្ញពុទ្ធប៉ុណ្ណោះ
ទើបអស់សេចក្ដីសង្ស័យ ដូច្នោះ ហើយចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគដល់

ទីប្រថាប់ ។

ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ស្តាប់ពាក្យរបស់ភិក្ខុនោះហើយ ក៏មិនបាន ធ្វើឲ្យលោកលំបាកចិត្តយ៉ាងនេះ មិនថា ភិក្ខុដែលពោលដោះស្រាយបញ្ហា ដល់លោកទាំង ៤ រូបនោះ ជាព្រះខ្ជីណាស្រេច ភិក្ខុទាំងនោះ ពោលដោះ ស្រាយល្អហើយ ។ តែភិក្ខុឯងទេ កំណត់បញ្ហានោះមិនបាន ព្រោះខ្លួនឯង ជាបុគ្គលល្ងង់ ។

ព្រោះទ្រង់ជ្រាបថា ភិក្ខុដែលសួររូបញ្ហានោះ ជាការកបុគ្គល ព្រះ- មានព្រះភាគ ទើបទ្រង់ព្រះតម្រិះថា ភិក្ខុនេះជាអ្នកស្វែងរកប្រយោជន៍ (គឺ ព្រះនិព្វាន) តថាគតនឹងទូន្មានគេឲ្យត្រាស់ដឹងដោយព្រះធម៌ទេសនាយ៉ាងនេះ ដូច្នោះ ទើបទ្រង់នាំកិច្ចការបមសូត្រ មក (សម្តែង) ។ គួរលើកយករឿង ដែលប្រាកដហើយក្នុងកិច្ចការបមសូត្រនោះមក អធិប្បាយពង្រីកសេចក្តី ឲ្យជាក់ច្បាស់ដូចតទៅនេះ ៖

មានរឿងដំណាលថា ព្រាហ្មណ៍ពេទ្យម្នាក់ ជាអ្នកស្មាត់ជំនាញក្នុង ការរក្សារោគគ្រប់ប្រភេទ ជាបណ្ឌិត អាស្រ័យនៅក្នុងនគរធំមួយ ។ តមក បុគ្គលម្នាក់មានរោគប្រចាំខ្លួន អាស្រ័យនៅក្នុងស្រុក ដែលស្ថិតនៅទិស ខាងជើងឈាងខាងលិចទ្វារក្រុង បានទៅរកពេទ្យនោះ ថ្វាយបង្គំគេហើយ

ឈរក្នុងទិសមគ្គរមួយ ។ ពេទ្យដែលជាបណ្ឌិត សន្ទនាប្រាស្រ័យនឹងគេ ហើយបានសួរថា “អ្នកដឹងចម្រើន អ្នកមកដោយបំណងអ្វី” ។

គេឆ្លើយថា “បពិត្រពេទ្យ ខ្ញុំត្រូវរោគគំរាម សូមលោកជួយប្រាប់ ថ្នាំឲ្យខ្ញុំផងចុះ” ។ ពេទ្យណែនាំថា អ្នកដឹងចម្រើន បើដូច្នោះ អ្នកទៅកាត់ ដើមចារ យកមកហាលថ្ងៃឲ្យស្ងួត ដុតហើយ យកទឹកក្បួងរបស់ដើមចារ នោះ មកផ្សំចូលនឹងថ្នាំប្រភេទនេះៗ ធ្វើជាថ្នាំត្រាំ ហើយដឹកចុះ លោកនឹង សប្បាយ ។

អ្នកដែលមានរោគនោះ ធ្វើតាមពេទ្យប្រាប់ហើយក៏បាត់រោគ ត្រឡប់ ជាអ្នករឹងមាំ ពណ៌សម្បុរថ្លាផ្សផង ។

តមក បុគ្គលម្នាក់ទៀត អាស្រ័យនៅក្នុងពួកស្រុក ដែលស្ថិតនៅ ទិសខាងត្បូងទ្វារក្រុង រសាប់រសល់ដោយរោគដូចគ្នានោះ បានស្តាប់ថា បុគ្គលឯណោះធ្វើថ្នាំ (ដឹក) ហើយត្រឡប់បាត់រោគ ដូច្នោះ ។ ទើបចូលទៅ រកបុគ្គលនោះ ហើយសួរថា សម្លាញ់លោកជារោគព្រោះអ្វី? ។ ចំណែក អ្នកដែលត្រូវសួរនោះ ក៏ឆ្លើយថា ព្រោះថ្នាំត្រាំដើមចារ សូមលោកទៅធ្វើ សាកមើលចុះ ។ ចំណែកបុគ្គលដែលមានរោគនោះ ក៏ទៅធ្វើតាមនោះ ហើយក៏ជារោគដូចគ្នា ។

តមក បុគ្គលម្នាក់ទៀត អាស្រ័យនៅក្នុងស្រុកដែលស្ថិតនៅទិសខាង
លិចទ្វារក្រុង ។ល។ បុគ្គលម្នាក់ទៀត អាស្រ័យនៅក្នុងស្រុកដែលស្ថិត
ទិសខាងជើងឈាងខាងកើតទ្វារក្រុង រសាប់រសល់ដោយរោគប្រភេទតែមួយ
ដូចគ្នានោះ បានឮថា អ្នកឯណោះធ្វើថ្នាំ (ផឹក) ហើយក៏បានជារោគ ទើប
ចូលទៅរក ហើយសួរថា សម្លាញ់ លោកជាជម្ងឺព្រោះអ្វី? ។ បុគ្គលដែល
ត្រូវសួរ ក៏ឆ្លើយថា ព្រោះថ្នាំត្រាំដើមចារ សូមលោកទៅធ្វើមើលចុះ ។
ចំណែកអ្នកដែលសួរនោះ ក៏ទៅធ្វើតាមនោះ ហើយក៏ជារោគដូចគ្នា ។

តមក បុរសម្នាក់ទៀតជាអ្នកស្រុកក្រៅ មិនធ្លាប់ឃើញដើមចារ
ទុរន់ទុរាដោយរោគតែមួយដូចគ្នានោះ បានធ្វើថ្នាំ (ព្យាបាលរោគ) ទាំងនោះ
(រក្សាខ្លួន) យូរហើយ កាលរោគមិនបាត់ បានស្តាប់ថា មនុស្សដែលនៅក្នុង
ស្រុកដែលស្ថិតនៅទិសខាងលិចទ្វារក្រុង ធ្វើថ្នាំ (ផឹក) ហើយជារោគ ទើប
គិតថា យើងនឹងសួរមើល នឹងបានធ្វើថ្នាំដូចដែលគេធ្វើ ដូច្នោះហើយ កាន់
ឈើច្រត់ធ្វើដំណើរទៅរកគេ តាមលំដាប់ (ដល់ហើយ) បានសួរថា សម្លាញ់
លោកជាជម្ងឺ ព្រោះអ្វី? ។ អ្នកដែលត្រូវសួរ ក៏ឆ្លើយថា ព្រោះថ្នាំត្រាំដើម
ចារ សម្លាញ់! ។

គេសួរទៀតថា អ្នកដឹងចម្រើន ក៏ដើមចារ ដូចម្តេច? ។ អ្នកដែល

ត្រូវសួរ ក៏ឆ្លើយថា មានសម្បុរខ្មៅដូចជង្គត់ត្រូវភ្លើងឆេះ (យកសេចក្តីតាម
បិដក) ដុះខ្ពស់នៅក្នុងស្រុក ។

ដោយប្រការដូចពណ៌នាមកនេះ ដែលបុរសនោះប្រាប់ (លក្ខណៈ)
ដើមចារតាមអាការដែលខ្លួនបានឃើញមក ។ ព្រោះថា ក្នុងវេលាដែលគេ
ឃើញដើមចារ កំពុងលាស់ស្លឹក ទើបបានដូច្នោះ ព្រោះគេមកឃើញក្នុង
វេលាជាជង្គត់ ។

ក៏បុរសដែលនិយាយថា ដើមចារនេះដូចជាជង្គត់ត្រូវភ្លើងឆេះ ព្រោះ
គេជាបុគ្គលប្រភេទ សុតមន្តលិកៈ (ជឿក្នុងវត្ថុដែលបានឮហើយថាជាមន្តល
វៃត) រឿងនេះមិនមែនជាមន្តល ។ គេមិនពេញចិត្តពាក្យប្រាប់របស់បុគ្គល
នោះ ដោយគិតថា សេចក្តីពិត កាលយើងបានផ្សំថ្នាំមួយមុខហើយ រោគ
នេះមិនបាត់ ទើបសួរបុរសនោះតទៅទៀតថា លោក! មនុស្សម្នាក់ប៉ុណ្ណោះ
ដែលស្គាល់ដើមចារ ឬថា មនុស្សដទៃ (ក៏ស្គាល់) ដែរ? ។ គេឆ្លើយថា
មាន សំឡាញ់ អ្នកឈ្មោះឯណោះ នៅស្រុកជិតទ្វារទិសខាងត្បូង ។ គេ
បានចូលទៅសួរបុរសម្នាក់នោះ ។ បុរសម្នាក់នោះប្រាប់ថា ដើមចារមាន
ពណ៌ក្រហម ដោយអនុលោមដល់ដើមចារដែលខ្លួនឃើញ ព្រោះខ្លួនឃើញ
ក្នុងវេលាដែលដើមចារមានផ្ការីក ។ គេមិនពេញចិត្តពាក្យប្រាប់នោះ សូម្បី

របស់បុគ្គលនោះ ដោយគិតថា បុរសនេះប្រាប់ថា ដើមចារមានពណ៌ក្រហម
 ខុសអំពីអ្នកមុន ដែលប្រាប់ថាខ្មៅ ព្រោះឃើញជិតពេក និងឃើញឆ្ងាយ
 ពេក (ផ្សេងគ្នា) ទើបសួរថា សំឡាញ់! នៅមាននរណាទៀតដែលធ្លាប់ឃើញ
 ដើមចារ? ។ គេឆ្លើយថា មានបុគ្គលឈ្មោះឯណោះ នៅត្រង់ស្រុកជិតទ្វារ
 ព្រះនគរទិសខាងលិច ទើបចូលទៅសួរបុរសនោះ ។ បុរសនោះ ឆ្លើយថា
 ដើមចារ មានផ្កាសំយុងចុះដូចស្រោមដាវ ល្អណាស់ (ព្រោះមិនទាន់ស្ងួត)
 តាមដំណើរដែលខ្លួនឃើញ ព្រោះគេឃើញក្នុងវេលាដើមចារមានផ្ការីក ។
 ពិតណាស់ ដើមចារ ក្នុងវេលាមានផ្ការីក ដូចជាព្យួរសំពត់ និងដូចជាព្យួរ
 ស្រោមដាវ ដែលមានស្រោមសំយុងចុះដូចផ្លែជ្រៃស ។ គេ (បានស្តាប់
 ហើយ) មិនពេញចិត្តពាក្យប្រាប់របស់បុគ្គលនោះ ដោយគិតថា បុរសនេះ
 និយាយខុសអំពីអ្នកមុន យើងមិនអាចជឿកាន់យកពាក្យរបស់បុរសនេះបាន
 ដូច្នោះ ទើបសួរថា សំឡាញ់ នៅមានអ្នកដទៃដែលធ្លាប់ឃើញដើមចារទៀតទេ
 គេឆ្លើយថា មានអ្នកឈ្មោះឯណោះ នៅក្នុងស្រុកជិតទ្វារព្រះនគរទិស ទើប
 ចូលទៅសួរបុគ្គលនោះ ។ បុគ្គលនោះប្រាប់ថា ដើមចារ មានស្លឹកចាស់ខ្ចី
 ដីក្រាស់ មានម្លប់ដីជិត ។ តាមដែលខ្លួនឃើញ ព្រោះគេឃើញក្នុងវេលាដើម-
 ចារមានស្លឹកក្រាស់ ។ ម្លប់ដីជិត ។

គេមិនពេញចិត្តក្នុងពាក្យរបស់បុរស ដោយគិតថា បុគ្គលនេះនិយាយ
ខុសពីបុគ្គលមុន យើងមិនអាចជឿតាមពាក្យរបស់បុគ្គលនេះបាន ដូច្នេះ
ទើបសួរគេថា សំឡាញ់ ពួកលោកស្គាល់ដើមចារតាមធម្មតារបស់ខ្លួន ឬ
ថា នរណាប្រាប់លោក? ពួកគេឆ្លើយថា សំឡាញ់ ពួកយើងនឹងដឹងបាន
យ៉ាងណា តែយើងទាំងឡាយ មានអាចារ្យដែលជាពេទ្យបណ្ឌិតនៅកណ្តាល
មហានគរ ពួកយើងអាស្រ័យលោកហើយ ទើបដឹងបាន ។ បុរសនោះគិត
ថា សូម្បីយើងក៏នឹងចូលទៅរកអាចារ្យនោះ ទើបអស់ការសង្ស័យ ហើយ
ចូលទៅកាន់សម្លាក់អាចារ្យ ថ្វាយបង្គំហើយ អង្គុយក្នុងទីសមគួរ ។ ពេទ្យ
បណ្ឌិតរាក់ទាក់ជាមួយគេ ល្មមកើតសេចក្តីរីករាយហើយ សួរថា លោកដ៏
ចម្រើន អ្នកមកដោយមានបំណងយ៉ាងណា? គេឆ្លើយថា ខ្ញុំនេះត្រូវរោគ
បៀតបៀន សូមអាចារ្យប្រាប់លក្ខណៈផ្សំថ្នាំដល់ខ្ញុំ ។ ពេទ្យបណ្ឌិត ទើប
ប្រាប់ថា សំឡាញ់ បើដូច្នោះលោកចូរទៅកាត់យកដើមចារ មកហាលឲ្យ
ស្ងួត ដុតហើយ យកទឹកក្បួនរបស់វាមកផ្សំនឹងថ្នាំយ៉ាងនេះៗ ត្រាំហើយ
ផឹក លោកនឹងដល់សេចក្តីសប្បាយដោយថ្នាំផ្សំនេះ ។ គេធ្វើយ៉ាងនោះ
ហើយក៏ជាពេក ត្រឡប់ជាអ្នកមានកម្លាំង សម្បុរផ្សេងផង ។

ក្នុងឧបមាទោះ ព្រះនគរ គឺ ព្រះនិព្វាន គប្បីឃើញថា ដូចមហានគរ ។

ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ដូចពេទ្យបណ្ឌិត ។

សមពិតដូចដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ទុកថា “ម្ចាស់សុនក្ខត្តៈ ពាក្យ
ថា ភិសក្កោ ពេទ្យព្យាបាលដោយថ្នាំ សាល្លថត្តោ (សាល្យពេទ្យ) នេះជាឈ្មោះ
របស់គាត់អរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ។ ព្រះខីណាស្រព ៤ ប្រភេទ ដែល
សម្រេចទស្សនវិសុទ្ធិ ដូចកូនឈ្នួល ៤ នាក់ របស់ពេទ្យដែលនៅក្នុងស្រុក
ជិតទ្វារព្រះនគរទាំង ៤ ។ ភិក្ខុដែលទូលសួររេញ ដូចបុរសអ្នកបច្ចន្តជន-
បទ ។ វេលាចូលទៅគាល់ព្រះសាស្តា ហើយទូលសួររេញរបស់ភិក្ខុនេះ មិន
ពេញចិត្តដោយពាក្យរបស់ព្រះខីណាស្រព ៤ ប្រភេទ ដែលសម្រេចទស្សន-
វិសុទ្ធិ ដូចការចូលទៅរកអាចារ្យហើយសួរ របស់អ្នកស្រុកបច្ចន្តជនបទដែល
មិនពេញចិត្តចំពោះពាក្យរបស់កូនឈ្នួលពេទ្យទាំង ៤ នាក់ ដូច្នោះ ។

[៣៣៧] បទថា បង្ហាន់ទៅដោយប្រការណាៗ (យថា យថា អធិ-
មុត្តានំ) សេចក្តីថា បង្ហាន់ទៅហើយ ដោយអាការណាៗ ។

បទថា ទស្សនៈដែលបរិសុទ្ធល្អ (ទស្សនំ សុរិសុទ្ធី) សេចក្តីថា
ការឃើញព្រះនិព្វាន ជាទស្សនៈដ៏បរិសុទ្ធល្អ ។

បទថា ដែលសប្បុរសទាំងឡាយអ្នកឆ្លាត ព្យាករណ៍ហើយដោយ
ប្រការនោះៗ (តថា តថា ខោ ឆេកេហិ សប្បុរិសេហិ ព្យាកតំ) សេចក្តីថា

សប្បុរស (អ្នកធ្លាតទាំងឡាយ) ទាំងនោះ បានប្រាប់ហើយដល់លោក ដោយ
អាការនោះៗ ឯង ។

ឧបមាដូចជា បុគ្គលកាលប្រាប់ថា “ដើមចារខ្មៅ” ក៏នឹងមិនប្រាប់យ៉ាង
ដទៃ ក៏គង់ប្រាប់ដើមចារន្ទុះឯង តាមន័យដែលខ្លួនបានឃើញ យ៉ាងណា
សូម្បីព្រះខ័ណ្ឌាស្រពអ្នកបានសម្រេចទស្សនវិសុទ្ធិ ដោយអំណាចនៃផស្សៈ-
យតនៈ ៦ ក៏ដូច្នោះដូចគ្នា កាលនឹងឆ្លើយបញ្ហានេះ ក៏មិនប្រាប់យ៉ាងដទៃ
ប្រាប់និព្វានន្ទុះឯង ដែលជាទស្សនវិសុទ្ធិ តាមមគ្គដែលខ្លួនបានសម្រេច ។

បុគ្គលសូម្បីកាលនឹងប្រាប់ថា “ដើមចារពណ៌ក្រហម មានមកយូរ
ហើយ មានស្លឹកក្រាស់” នឹងមិនប្រាប់យ៉ាងដទៃ ក៏គង់ប្រាប់ដើមចារន្ទុះឯង
តាមន័យដែលខ្លួនបានឃើញហើយ យ៉ាងណា ព្រះខ័ណ្ឌាស្រពដែលបាន
សម្រេចទស្សនវិសុទ្ធិ ដោយអំណាចនៃឧបាទានក្នុងទាំង ៥ ដោយអំណាច
នៃមហាក្ខត្រូប ៤ ឬដោយអំណាចនៃធម៌ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ ក៏ដូច្នោះ
ដូចគ្នា ។ កាលនឹងឆ្លើយបញ្ហានេះ ក៏មិនឆ្លើយយ៉ាងដទៃ គង់ឆ្លើយនិព្វាន
ន្ទុះឯង ដែលជាទស្សនវិសុទ្ធិ តាមមគ្គដែលខ្លួនបានសម្រេចហើយ ។

បណ្ណាបុគ្គលទាំងនោះ អ្នកឃើញដើមចារ ក្នុងវេលាដើមចារមាន
ពណ៌ខ្មៅ ការឃើញនោះ ជារឿងពិត ជារបស់ពិត មិនមែនគេឃើញយ៉ាង

ដទៃ ឃើញដើមចារន្ទុះឯង យ៉ាងណា ព្រះទ័ណាស្រពសូម្បីបានសម្រេច
ទស្សនវិសុទ្ធិ ដោយអំណាចនៃផស្ស្សយតនៈ ៦ ក៏ដូច្នោះដែរ ទស្សនៈជា
របស់ពិត មិនមែនលោកប្រាប់យ៉ាងដទៃ ប្រាប់ព្រះនិព្វានន្ទុះឯង ដែលជា
ទស្សនវិសុទ្ធិ តាមមគ្គដែលខ្លួនបានសម្រេចហើយ ។ មួយទៀត សូម្បីអ្នក
ឃើញដើមចារ ក្នុងវេលាវាមានពណ៌ក្រហមកើតមកយូរ មានស្លឹកក្រាស់
ការឃើញនោះ ក៏ជារបស់ពិត មិនមែនឃើញយ៉ាងដទៃ ឃើញដើមចារ
ន្ទុះឯង យ៉ាងណា ព្រះទ័ណាស្រពសូម្បីបានសម្រេចទស្សនវិសុទ្ធិ ដោយ
អំណាចឧបាទានក្ខន្ធទាំង ៥ ដោយអំណាចមហាកុត្តរូប ៤ (ឬ) សូម្បីដោយ
អំណាចធម៌ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ ក៏ដូច្នោះដែរ ទស្សនៈជារបស់ពិត
លោកមិនបានប្រាប់វត្ថុដទៃ ប្រាប់និព្វានន្ទុះឯង ដែលជាទស្សនវិសុទ្ធិ តាម
មគ្គដែលខ្លួនបានសម្រេច ។

[៣៤០] សួរថា ព្រោះហេតុអ្វី ព្រះមានព្រះភាគ ទើបផ្ដើមពាក្យ
នេះទុកថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចសេចក្ដីថា ក្រុងជាយដែនរបស់ព្រះរាជា
(សេយ្យថាបិ ភិក្ខុ រញ្ជោ បច្ចុន្តិមំ នគរំ) ។

ឆ្លើយថា ព្រោះបើភិក្ខុនោះ យល់ពាក្យនោះបានហើយ ចំពោះនោះ
ព្រះមានព្រះភាគ ទើបទ្រង់បានផ្ដើមខ្លឹមសារដើម្បីសម្ដែងធម៌ ។ បើមិនយល់

តពីនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ទើបបានចាប់ផ្តើមដើម្បីត្រូវការនឹងសម្តែង
គឺ ដើម្បីត្រូវការអធិប្បាយរឿងនោះឯងដល់ភិក្ខុនោះ ដោយឧបមាដោយ
នគរនេះ ។

ក្នុងការឧបមានោះ ព្រោះហេតុដែលនគរក្នុងមជ្ឈិមប្រទេស មានវត្ត
លោមព័ទ្ធជុំវិញទាំងឡាយ មានកំពែងជាដើម រឹងមាំខ្លះ មិនរឹងមាំខ្លះ ឬថា
មិនរឹងមាំដោយប្រការទាំងពួង សេចក្តីខ្លាចក្រែងចោរ រមែងមិនមាន ដូច្នោះ
ព្រះមានព្រះភាគ ទើបត្រាស់ថា ក្រុងជាយដែន (បច្ចុន្តិមំ នគរំ) ដូច្នោះ
ដោយមិនបានសំដៅយកនគរក្នុងមជ្ឈិមប្រទេសនោះ ។

បទថា ទឡំ ប្រែថា រឹងមាំ ។

បទថា កំពែង និងខ្លោងទ្វារ (បាភារតោរណំ) បានដល់ កំពែងដីរឹង
មាំ និងខ្លោងទ្វារដីរឹងមាំ ។

ដែលធម្មតាថា ខ្លោងទ្វារមានកម្ពស់ ១ ជួរមនុស្ស គេសាងទុកដើម្បី
ជាគ្រឿងប្រដាប់នគរ ទាំងជាស្ថានទីសម្រាប់ការពារចោរបានដូចគ្នា ។

ម្យ៉ាងទៀត បទថា តោរណំ នោះ ជាឈ្មោះរបស់ខ្លោងទ្វារ មាន
ន័យថា មានខ្លោងទ្វាររឹងមាំ ។

បទថា មានទ្វារ ៦ (ឆទ្វារំ) សេចក្តីថា ធម្មតាទ្វារក្រុង រមែងមានទ្វារ

តែ ១ ខ្លះ ២ ទ្វារខ្លះ ១០០ ទ្វារខ្លះ ១.០០០ ទ្វារខ្លះ ។ តែក្នុងទីនេះ
ព្រះសាស្តាកាលនឹងទ្រង់សម្តែងនគរមានទ្វារ ៦ ទើបត្រាស់យ៉ាងនេះ ។

បទថា បណ្ឌិតោ បានដល់ អ្នកប្រកបដោយភាពជាអ្នកឆ្លាត ។

បទថា ឈ្មោះវៃ (ព្យតោ) បានដល់ បុគ្គលប្រកបដោយភាពជាអ្នក
វ៉ាន់វៃ គឺ ប្រកបដោយញ្ញាណ ។

បទថា មានបញ្ញា (មេធាវី) បានដល់ អ្នកប្រកបដោយបញ្ញា ពោល
គឺ បញ្ញាសម្រាប់វិនិច្ឆ័យហេតុដែលកើតឡើង ។ គប្បីធ្វើន័យក្នុងពាក្យថា
ចាកទិសបូព៌ា (បុរតិមាយ ទិសាយ) ជាដើម ឲ្យជាក់ច្បាស់ ហើយជ្រាប
ន័យយ៉ាងនេះ (ដូចតទៅនេះ) ចុះ ។

បានឮថា ក្នុងមហានគរដ៏មង្គល ព្រះរាជាប្រកបដោយរតនៈទាំង ៧
ប្រការ ទ្រង់គ្រប់គ្រងចក្រពត្តិរាជសម្បត្តិ (ប៉ុន្តែថា) បច្ចុន្តនគររបស់ព្រះអង្គ
ត្រឡប់ជាខ្លះអ្នកបដិបត្តិរាជការជំនួសព្រះអង្គ គ្រានោះ រាជបុរសទាំងឡាយ
ទើបនាំគ្នាក្រាបទូលថា “បពិត្រទេវៈ ក្នុងនគររបស់ពួកខ្ញុំព្រះអង្គ មិនមាន
អ្នកបដិបត្តិរាជការជំនួសព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គមេត្តាប្រទានអ្នកបដិបត្តិរាជការ
ជំនួសព្រះអង្គ ឲ្យពួកខ្ញុំព្រះអង្គ ត្រឹមតែម្នាក់ចុះ” ។

ព្រះរាជា ព្រះរាជទានព្រះរាជឱវសម្មយព្រះអង្គ ហើយត្រាស់ថា “ទៅ

ចុះ ចូរនាំយករាជបុត្រនោះទៅអភិសេកទុកក្នុងក្រុងនោះ ឲ្យទទួលតំណែង
មានតំណែងវិនិច្ឆ័យជាដើម ហើយនៅចុះ” ។ រាជបុរសទាំងនោះ បានធ្វើ
តាមព្រះរាជតម្រាស់ ។

ព្រោះស្និទ្ធស្នាលជាមួយមិត្តអាក្រក់ កន្លងទៅបាន ២-៣ ថ្ងៃ រាជឱវាស
ក៏ក្លាយជាអ្នកលេងសុរា លះបង់តំណែងគ្រប់យ៉ាង មានតំណែងវិនិច្ឆ័យ
ជាដើម ដែលពួកអ្នកលេងហែហម ផឹកសុរា បណ្តោយថ្ងៃ និងយប់ឲ្យកន្លង
ទៅ ដោយសេចក្តីសប្បាយភ្លើតភ្លើននឹងការរាំច្រៀងជាដើម នៅកណ្តាល
នគរ ។

តមក រាជបុរសទាំងឡាយ បានក្រាបទូលឲ្យព្រះរាជាទ្រង់ជ្រាប ។
ព្រះរាជាទ្រង់ត្រាស់បង្គាប់អាមាត្រជាបណ្ឌិតម្នាក់ថា “អ្នកចូរទៅជាសំតៀន
ព្រះកុមារឲ្យទទួលខុសចំពោះតំណែង មានការវិនិច្ឆ័យក្តីជាដើម អភិសេក
ជាថ្មី ហើយសន្សឹមត្រឡប់មក” ។

អាមាត្រក្រាបទូលថា “បពិត្រទេវៈ ខ្ញុំព្រះអង្គមិនអាចនឹងជាសំតៀន
ព្រះកុមារបានទេ ព្រះកុមារជាអ្នកកាច (ពេលខ្លះ) នឹងគប្បីសម្លាប់ខ្ញុំព្រះអង្គ
ក៏បាន” ។

គ្រានោះ ព្រះរាជាទើបត្រាស់បង្គាប់ នាយទាហានដែលសម្បូរណ៍

ដោយកម្លាំងម្នាក់ថា “អ្នកចូរទៅជាមួយនឹងអាមាត្រនេះ បើព្រះកុមារនោះ មិនព្រមនៅក្នុងឱវាទ ក៏ចូរកាត់សីសៈគេចោល” ។

ដោយព្រះបរមរាជឱង្ការនេះ រាជទូតទាំងគូ គឺ អាមាត្រ និងនាយ ទាហាននោះ ក៏នាំគ្នាទៅកាន់ក្រុងនោះ ហើយសួរនាយទូរបានថា “សំឡាញ់ ដ៏ចម្រើន ព្រះកុមារជានាយការព្រះនគរនៅទីណា?” ។ នាយទូរបានឆ្លើយ ថា “(ខណៈនេះ) ព្រះអង្គត្រូវពួកអ្នកលេងហែហម ប្រថាប់អង្គុយសោយ ទឹកចណ្ឌ ទ្រង់សប្បាយជាមួយនឹងការរាំច្រៀងជាដើម នៅត្រង់ផ្លូវបែកជា បីកណ្តាលនគរ ។

ក្លាមនោះ រាជទូតទាំងពីរនាក់នោះ ទើបចូលទៅគាល់ ហើយទូល ថា “មានព្រះបរមរាជឱង្ការឲ្យអមាត្យជាធំ (រក្សាការ) ក្នុងក្រុងនេះទៅមុន សូមព្រះអង្គចូរទទួលបញ្ជាឲ្យគេទទួលខុសត្រូវតំណែងវិនិច្ឆ័យជាដើម ហើយ ចូរគ្រប់គ្រងស្រុកទេសឲ្យល្អ ។

ព្រះកុមារប្រថាប់អង្គុយ ធ្វើដូចជាទ្រង់មិនបានឮ ។ កាលហេតុការណ៍ ជាដូច្នោះ ទូតចំណែកទាហាន ក៏ចាប់ព្រះសីសៈរបស់ព្រះកុមារនោះ ហើយ នាំព្រះខ័នចេញមក ព្រមទាំងទូលថា “បើព្រះអង្គធ្វើតាមព្រះរាជអាជ្ញាក៏ចូរ ធ្វើចុះ បើមិនធ្វើ ខ្ញុំនឹងកាត់ព្រះសីសៈ (របស់ព្រះអង្គ) ឲ្យជ្រុះចុះក្នុងទីនេះ

ឯង” ។ ពួកអ្នកលេងជាអ្នកធ្លាប់ទំនុកបម្រុង ក៏រត់គេចខ្លាត់ខ្លាយក្នុងវេលា
នោះឯង ។ ព្រះកុមារជាក់ព្រះទ័យខ្លាច ព្រមទទួលព្រះរាជសាសន៍ ។

គ្រាហើយ រាជទូតទាំងគូនោះ ក៏ធ្វើការអភិសេកដល់ព្រះកុមារនោះ
ក្នុងទីនោះឯង ហើយឲ្យលើកស្វេតតត្រឡើង ប្រគល់ព្រះបរមរាជឱង្ការដែល
មានព្រះតម្រាស់ទុកថា “អ្នកចូរគ្រប់គ្រងស្រុកទេសដោយប្រពៃចុះ” ដូច្នោះ
ហើយធ្វើដំណើរត្រឡប់ទៅតាមផ្លូវដែលមកនុ៎ះឯង ។

ព្រះមានព្រះភាគ កាលនឹងទ្រង់ធ្វើសេចក្តីនេះឲ្យជាក់ច្បាស់ ទើប
ត្រាស់ពាក្យថា ចាកទិបូព៌ (បុរត្តិមាយ ទិសាយ) ជាដើម ។

ក្នុងសូត្រនោះ មានការឧបមាប្រៀបធៀប ដូចតទៅ ៖

ក៏ព្រះនគរ គឺ និព្វាន គប្បីឃើញដូចមហានគរដ៏មន្តិល ។ ព្រះធម្ម-
រាជាសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ប្រកបដោយរតនៈ គឺ ពោជ្ឈង្គៈ ៧ ប្រការ គប្បី
ឃើញដូចស្តេចចក្រពត្តិ ដែលប្រកបដោយរតនៈ ៧ ប្រការ ។ នគរ គឺ
កាយរបស់ខ្លួន គប្បីឃើញដូចនគរជាយដែន ។ ចិត្តប្បាទកោងរបស់ភិក្ខុ
នេះ គប្បីឃើញដូចរាជបុត្រកោង (យោរយោ) ក្នុងនគរនោះ ។ វេលាដែល
ភិក្ខុនេះ ព្រមព្រៀងដោយនិវរណៈ ៥ គប្បីឃើញដូចវេលាដែលរាជបុត្រ
(យោរយោ) ដែលពួកអ្នកលេងហែហម ។ សមថកម្មដ្ឋាន និងវិបស្សនា-

កម្មជ្ជាន គប្បីឃើញដូចរាជទូតវាំងវៃទាំងគូ ។ វេលាដែលចិត្តត្រូវសមាធិ ក្នុងបឋមជ្ឈានកើតឡើង ធ្វើមិនឲ្យញាប់ញ័រ គប្បីឃើញដូចវេលាដែលរាជ- បុត្រយោរយៅត្រូវទាហានធំចាប់ព្រះសីសៈ ។ ការវៈដែលបឋមជ្ឈានល្មម កើតឡើងហើយ និវរណៈ ៥ ក៏ឃ្នាតឆ្ងាយ គប្បីឃើញដូចការវៈកាលដែល រាជបុត្រទុររាជត្រូវទាហានធំចាប់ព្រះសីសៈ និងពួកអ្នកលេងទាំងឡាយ ក៏ រត់គេចខ្ចាត់ខ្ចាយទៅ ។ វេលាដែលភិក្ខុនោះចេញចាកឈាន គប្បីឃើញ ដូចវេលាដែលទាហានធំ ឲ្យរាជបុត្រទុររាជទទួលថា នឹងធ្វើតាមព្រះបរម- រាជឱង្ការ ហើយក៏ព្រលឹងព្រះរាជកុមារ ។ វេលាដែលភិក្ខុនោះធ្វើចិត្តឲ្យ គួរដល់ការងារ ដោយសមាធិហើយ ចម្រើនវិបស្សនាកម្មជ្ជាន គប្បីឃើញ ដូចវេលាដែលអាមាត្រទូលឲ្យជ្រាបនូវព្រះបរមរាជឱង្ការ (ដល់រាជបុត្រ) ។ ការដែលភិក្ខុដែលអាស្រ័យសមថកម្មជ្ជាន និងវិបស្សនាកម្មជ្ជាន ហើយបាន សម្រេចជាព្រះអរហន្ត លើកស្ទេតតត្រ គឺ វិមុត្តិឡើង គប្បីជ្រាប ដូចការ ដែលរាជបុត្រនោះ ត្រូវរាជទូតទាំងគូនោះ ធ្វើការអភិសេក ហើយលើក ស្ទេតតត្រឡើងថ្វាយក្នុងក្រុងនោះឯង ។

ចំណែកអត្ថរបស់បទទាំងឡាយ មានជាដើមថា ដែលប្រកបដោយ មហាកូតរូប ៤ (ចាតុម្មហាកូតិកស្ស) ក្នុងពាក្យមានជាដើមថា ពាក្យថា

-៣៣៧- ចតុត្ថបណ្ណាសកៈ អសិរិសវក្ក អដ្ឋកថា កិដ្ឋកសូត្រទី ៨

ក្រុង ជាឈ្មោះរបស់កាយនេះ ដែលប្រកបដោយមហាកូតរូប ៤ (នគរន្តិ
ខោ ភិក្ខុ ឥមស្សតំ ចាតុម្មហាកូតិកស្ស កាយស្ស អធិវចនំ) បានអធិ-
ប្បាយទុកយ៉ាងពិស្តារហើយក្នុងខាងក្រោយ ។

ក៏ក្នុងសូត្រនេះ កាយ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហៅថា “នគរ” ព្រោះ
ជាទីប្រថាប់នៅរបស់រាជបុត្រ គឺ វិញ្ញាណនោះឯង ។

អាយតនៈ ៦ ត្រាស់ហៅថា “ទ្វារ” ព្រោះជាទ្វារ (ផ្លូវចេញ) របស់
រាជបុត្រ គឺ វិញ្ញាណនោះឯង ។

សតិ ត្រាស់ហៅថា “នាយទ្វារបាល” (អ្នករក្សាទ្វារ) ព្រោះរក្សា
ប្រថាប់នៅទ្វារទាំង ៦ នោះ ។

សមថៈ នឹងវិបស្សនា ត្រាស់ហៅថា “រាជទូតទាំងគូមានរាជការ
ស្មាត់ជំនាញ” ព្រោះត្រូវព្រះរាជា បានត្រាស់ប្រាប់កម្មដ្ឋាន ទ្រង់បញ្ជូនទៅ
ហើយ ។ ក្នុងពាក្យនេះ សមថៈ គប្បីជ្រាបថា ដូចនាយទាហាន វិបស្សនា
គប្បីជ្រាបដូចអាមាត្រអ្នកប្រកបដោយភាពជាបណ្ឌិត ។

បទថា ផ្លូវបែកកណ្តាលក្រុង (មជ្ឈេ សិស្សាដកោ) សេចក្តីថា
ផ្លូវបែកកណ្តាលនគរ ។

បទថា មហាកូតានំ បានដល់ មហាកូតរូបដែលជាទីអាស្រ័យរបស់

ហទយវត្ថុ ។ អធិប្បាយថា ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ស័ព្ទថា មហាកុត្តរូប
៤ ទុក ក៏ដើម្បីសម្តែងបច្ច័យ (ទីអាស្រ័យ) របស់វត្ថុរូបនុ៎ះឯង ។

ព្រះរាជបុត្រ គឺ វិបស្សនាចិត្ត ប្រថាប់អង្គុយនៅត្រង់ផ្លូវបែក គឺ
ហទយរូប ត្រង់កណ្តាលសរីរៈ ដែលពួករាជទូត គឺ សមថៈ និងវិបស្សនា
គប្បីអភិសេក ដោយការអភិសេកជាព្រះអរហន្ត គប្បីឃើញដូចព្រះរាជកុមារ
នោះ (ប្រថាប់អង្គុយ) នៅកណ្តាលនគរ ។

ចំណែកព្រះនិព្វាន ត្រាស់ហៅថា “យថាកុត្តវចនៈ” ពាក្យតាមសេចក្តី
ពិត ព្រោះអធិប្បាយថា ចូលដល់សេចក្តីពិត ដែលមិនកម្រើក ។

ក៏អរិយមគ្គ ត្រាស់ហៅថា “យថាគតមគ្គ” (តាមផ្លូវដែលមកហើយ)
ព្រោះអធិប្បាយថា យថាគតមគ្គនេះ គឺ វិបស្សនាមគ្គដែលជាចំណែកខាង
ដើមនុ៎ះឯង ព្រោះប្រកបល្អហើយដោយអង្គ ៨ ។

ប្រការប្រៀបធៀប (ដូចនឹងពោលតទៅនេះ) ជាការប្រៀបធៀបក្នុង
ចំណែកដែលនាំមក ដើម្បីធ្វើសេចក្តីនោះឯងឲ្យប្រាកដច្បាស់ ។

អធិប្បាយថា ក្នុងសូត្រនេះ ឧបមាដោយទ្វារ ៦ (ព្រះមានព្រះភាគ
ទ្រង់លើក) មក ដើម្បីសម្តែងដល់ព្រះខ្ញីណាស្រព អ្នកសម្រេចទស្សនវិសុទ្ធិ
ដោយអំណាចផស្សាយតនៈ ៦ ។

-៣៣៨- ចតុត្ថបណ្ណាសកៈ អសិរិសវត្ត អដ្ឋកថា កិច្ចកុស្យត្រដី ៨

ឧបមាដោយម្ចាស់នគរ (ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់លើក) មក ដើម្បីសម្តែង
ដល់ព្រះខ្ញីណាស្រពអ្នកសម្រេចទស្សនវិសុទ្ធិ ដោយអំណាចបញ្ចក្ខន្ធ ។

ឧបមាដោយផ្លូវបែក (ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់លើក) មក ដើម្បីសម្តែង
ដល់ព្រះខ្ញីណាស្រពអ្នកសម្រេចទស្សនវិសុទ្ធិ ដោយអំណាចមហាក្ខត្រូប ៤ ។

ឧបមាដោយនគរ (ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់លើក) មក ដើម្បីសម្តែងដល់
ព្រះខ្ញីណាស្រពអ្នកសម្រេចទស្សនវិសុទ្ធិ ដោយអំណាចតេក្ខមិកធម៌ ។

តែក្នុងសូត្រនេះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់សច្ចៈទាំង ៤ ទុកដោយ
សង្ខេបនោះឯង ។

ពិតណាស់ ទុក្ខសច្ចៈនុ៎ះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ទុកហើយដោយ
អង្គប្រកបរបរសក្រុងទាំងអស់ ។ និរោធសច្ច ត្រាស់ទុកហើយដោយ យថា-
ក្ខតវចនៈ ។ មគ្គសច្ច ត្រាស់ទុកហើយដោយយថាគតមគ្គ ។ ចំណែក
តណ្ហាដែលជាហេតុឲ្យទុក្ខកើត គឺ សមុទេយសច្ច ។

ក្នុងវេលាចប់ព្រះធម៌ទេសនា ភិក្ខុដែលសួររូបញ្ហា បានតាំងនៅក្នុង
សោតាបត្តិផល ។

ចប់អដ្ឋកថា កិច្ចកុស្យត្រដី ៨

អដ្ឋកថា

វិណាសូត្រទី ៩

វិណាសូត្រទី ៩ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

[៣៤១] ព្រះសាស្តាទ្រង់ផ្ដើមពាក្យថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ... ដល់
ភិក្ខុ ឬភិក្ខុនីណាមួយ (យស្ស កស្សចិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុស្ស វា ភិក្ខុនិយា វា)
ដូច្នោះទុក ដើម្បីទ្រង់សម្ដែងថា ប្រៀបដូចជា មហាកុដុម្ពីធ្វើកសិកម្មច្រើន
បានស្រូវហើយ សាងបារាំងទុកត្រង់ទ្វារផ្ទះ ផ្ដើមថ្វាយទានដល់សង្ឃទាំងឡាយ ។
សូម្បីគេតាំងចិត្តថ្វាយដល់ព្រះសង្ឃទាំងពីរចំណែក (ប៉ុណ្ណោះ) ក៏ពិត តែ
កាលបរិស័ទទាំងពីរចំណែក ឆ្កែតស្តាប់ស្តាប់ហើយ និងជនដ៏សេសក៏ឆ្កែត
ស្តាប់ស្តាប់ផង យ៉ាងណា ព្រះមានព្រះភាគក៏ដូច្នោះដូចគ្នា ទ្រង់បំពេញ
បារមីមក ៤ អសន្ទេយ្យសេស ទ្រង់សម្រេចព្រះសព្វញ្ញតញ្ញាណ ត្រង់គល់
ពោធិព្រឹក្ស ទ្រង់សម្ដែងធម្មចក្រដ៏ប្រសើរ ប្រថាប់គង់នៅព្រះរាជតពនមហា
វិហារ កាលប្រទានធម៌បូជា ដល់ភិក្ខុបរិស័ទ និងភិក្ខុនីបរិស័ទ ទើបទ្រង់
ប្រារព្ធវិណាបមសូត្រ ។ ក៏វិណាបមសូត្រនេះ ទ្រង់ប្រារព្ធសំដៅយក
បរិស័ទទាំងពីរ (ប៉ុណ្ណោះ) ក៏ពិត តែក៏ទ្រង់មិនបានហាមបរិស័ទទាំង ៤ ។

ព្រោះដូច្នោះ សូម្បីបរិស័ទទាំងមូល ក៏គួរស្តាប់បាន ទាំងគប្បីមានសទ្ធា
បានផង ទាំងបំពេញឲ្យបរិបូណ៌ហើយ ក៏នឹងបានផឹកអត្តនៃព្រះធម៌ទេសនា
នោះ ។

បណ្តាបទទាំងនោះ ក្នុងបទថា សេចក្តីពេញចិត្ត (ឆន្ទោ) ជាដើម
គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

តណ្ហាដែលមានកម្លាំងខ្សោយ កើតដំបូង ឈ្មោះថា ឆន្ទៈ (សេចក្តី
ពេញចិត្ត) ឆន្ទៈនោះ មិនអាចឲ្យរីករាយបាន ។ តែតណ្ហាដែលមានកម្លាំង
កាលកើតឡើងរឿយៗ ទើបឈ្មោះថា រាគៈ (សេចក្តីរីករាយ) ។ រាគៈនោះ
អាចធ្វើឲ្យរីករាយត្រេកអរបាន ។ សេចក្តីក្រោធដែលមានកម្លាំងតិច កើត
ដំបូង មិនអាចនឹងកាន់កំណាត់ឈឺជាដើមបាន ឈ្មោះថា ទោសៈ (សេចក្តី
ទាស់ចិត្ត) ។ ចំណែកសេចក្តីក្រោធដែលមានកម្លាំង កើតឡើងជាប់តគ្នាមក
អាចនឹងធ្វើការទាំងនោះបាន ឈ្មោះថា បដិមៈ (សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់) ។
ចំណែកសេចក្តីមិនដឹង ដែលកើតឡើងដោយអំណាចនៃសេចក្តីវង្វេង និង
សេចក្តីល្ងង់ ឈ្មោះថា មោហៈ (សេចក្តីវង្វេង) ។ ក្នុងសូត្រនេះ លោក
សង្គ្រោះអកុសលមូល ៣ ទុកដោយបទទាំង ៥ ។ កាលកាន់យកអកុ-
សលមូលទាំងនោះហើយ កិលេសទាំងអស់ដែលមានអកុសលធម៌ទាំងនោះ

ជាមូល ក៏ទ្រង់បានសំដៅយកហើយនោះឯង ។

ម្យ៉ាងទៀត ដោយបទទាំង ២ ថា សេចក្តីពេញចិត្ត តម្រេក (ឆន្ទា រាគា) នេះ ដែលទ្រង់សំដៅយកចិត្តប្បាទ ដែលសហគតដោយលោកចិត្ត ៤ ដួង ។

ដោយបទទាំង ២ ថា សេចក្តីទាស់ចិត្ត សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត (ទោសា បដិឃំ) ទ្រង់សំដៅយកចិត្តប្បាទ ដែលសហគតដោយទោមនស្ស ២ ដួង ។

ដោយបទថា សេចក្តីវង្វេង (មោហៈ) ទ្រង់សំដៅយកចិត្តប្បាទដែល សហគតដោយឧទ្ធច្ចៈ និងវិចិកិច្ចា ពីរដួង ប្រាសចាកលោកៈ និងទោសៈ ។ សរុបមក គឺ ទ្រង់សម្តែងចិត្តប្បាទ (ចំណែកអកុសល) ១២ ដួង ទាំងអស់ ទុកហើយ ។

បទថា មានភ័យ (សភយោ) សេចក្តីថា មានភ័យ ព្រោះជាទីនៅ អាស្រ័យរបស់ពួកចោរ គឺ កិលេស ។

បទថា មានភ័យតាំងនៅចំពោះមុខ (សប្បដិកយោ) សេចក្តីថា មាន ភ័យចំពោះមុខ ព្រោះជាហេតុនៃការសម្លាប់ និងការឃុំឃាំងជាដើម ។

បទថា មានបន្ទា (សកណ្តរោ) សេចក្តីថា មានបន្ទា ព្រោះមានបន្ទា

មានរាគៈជាដើម ។

បទថា ជាផ្លូវខុស (ឱម្មគ្គោ) សេចក្តីថា មិនមែនផ្លូវសម្រាប់អ្នក ធ្វើដំណើរទៅកាន់ទេវលោក មនុស្សលោក ឬព្រះនិព្វាន ។

បទថា ជាផ្លូវដែលបណ្ឌិតស្តាប់ខ្លឹម (កុម្មគ្គោ) សេចក្តីថា ឈ្មោះថា ផ្លូវអាក្រក់ ព្រោះជាផ្លូវឲ្យដល់អបាយ ដូចផ្លូវជើងដែលនាំទៅកាន់ស្ថានទី ដែលគួររង្រៀស ខ្លឹមរអើម ។

បទថា ជាផ្លូវទៅលំបាក (ទុហិតិកោ) មានអត្ថវិគ្រោះថា ឈ្មោះថា ឥរិយនា ព្រោះ ជាទីដំណើរទៅ ។ ផ្លូវឈ្មោះថា ទុហិតិកោ ព្រោះជាទី ទៅលំបាក ។ ព្រោះថា ផ្លូវណា មិនមានរបស់ទំពារស៊ី គឺ ផ្លែផល្លាហារ ជាដើម ឬរបស់លិទ្ធិ ផ្លូវនោះមានការទៅលំបាក ។ អ្នកដើរទៅផ្លូវនោះហើយ មិនអាចនឹងដល់ទីដៅបាន (យ៉ាងណា) អ្នកដើរទៅសូម្បីកាន់ផ្លូវ គឺ កិលេស ក៏មិនអាចដល់សម្បត្តិភពបាន (ដូច្នោះ) ព្រោះដូច្នោះ ផ្លូវ គឺ កិលេស ព្រះមានព្រះភាគទើបត្រាស់ថា ទុហិតិកោ (ជាផ្លូវដែលទៅលំបាក) ។ បាវៈ ថា ទ្វិហិតិកោ ក៏មាន ។ មានន័យតែមួយដូចគ្នានុ៎ះឯង ។

បទថា ជាផ្លូវដែលអសប្បុរសធ្វើដំណើរ (អសប្បុរិសសេវិតោ) សេចក្តី ថា ជាផ្លូវដែលអសប្បុរស មានព្រះកោកាលិកៈជាដើម ដើរទៅហើយ ។

បទថា គប្បីហាមចិត្តអំពីរូប ដែលបុគ្គលគប្បីជីនច្បាស់ដោយចក្ខុ
នោះ (តតោ ចិត្តំ និវារយេ) សេចក្តីថា គប្បីហាមចិត្តនោះដែលប្រព្រឹត្តទៅ
ហើយដោយអំណាចនៃឆន្ទៈជាដើម អំពីរូបទាំងនោះ ដែលនឹងគប្បីជីនច្បាស់
បានតាមផ្លូវចក្ខុ ដោយឧបាយ មានការរលឹកដល់អសុការម្មណ៍ជាដើម អធិ-
ប្បាយថា កាលតម្រេកមាន ព្រោះឥដ្ឋារម្មណ៍កើតឡើង ក្នុងចក្ខុទ្វារ ចិត្ត
របស់អ្នករព្វកដល់ (រូបនោះ) ដោយសភាពជាអសុកៈ នឹងវិលត្រឡប់ ។
កាលសេចក្តីទាស់ចិត្តព្រោះអនិដ្ឋារម្មណ៍កើតឡើង ចិត្តរបស់អ្នករព្វកដល់រូប
នោះដោយមេត្តា នឹងវិលត្រឡប់ ។ កាលសេចក្តីវង្វេង ព្រោះមជ្ឈត្តារម្មណ៍
កើតឡើង ចិត្តរបស់អ្នករព្វកដល់ការសាកសួរឧទ្ទេស ការនៅជាមួយគ្រូ
នឹងវិលត្រឡប់ ។ តែបុគ្គលកាលមិនអាចធ្វើយ៉ាងនេះបាន គួររព្វកដល់
ព្រះសាស្តាដែលទ្រង់អ្នកធំក្រែលែង ព្រះធម៌ជាស្វាភ្នាតធម៌ និងកបដិបត្តិ
ត្រូវរបស់ព្រះសង្ឃ ។ ព្រោះថា កាលភិក្ខុពិចារណាដល់ព្រះសាស្តាទ្រង់
ជាធំក្រែលែងក្តី ដល់ព្រះធម៌ជាស្វាភ្នាតធម៌ក្តី ពិចារណាការបដិបត្តិប្រពៃ
របស់ព្រះសង្ឃក្តី ចិត្តនឹងវិលត្រឡប់ ។ ដោយហេតុនោះ ទើបបានពោល
ទុកថា គប្បីហាមដោយឧបាយ មានការរព្វកដល់អសុកៈជាដើម ។

[៣២២] បទថា សំទួន (កិដ្ឋំ) បានដល់ សំទួនដែលកើតឡើងពាស-

ពេញ ។ បទថា សម្បូរណ៍ (សម្បូរខ្ញុំ) បានដល់ បរិច្ចណិហើយ គឺ ដុះ
ល្អហើយ ។ បទថា ស៊ីសំទូង (កិដ្ឋាតោ) បានដល់ ទំពារស៊ីសំទូង ។

ក្នុងបទថា ដូច្នោះដូចគ្នា (ឯវមេវ ខោ) នេះ គប្បីឃើញ បញ្ចកាម-
គុណ ដូចសំទូងដែលសម្បូរណ៍ហើយ ។ ចិត្តកោង គប្បីឃើញ ដូចគោ
កោង ដែលស៊ីសំទូងក្នុងទីសម្បូរណ៍ ។ វេលាដែលភិក្ខុលះបង់សតិចាល
(បណ្ណាយចិត្ត) ត្រាច់ទៅក្នុងទ្វារទាំង ៦ គប្បីឃើញដូចវេលាដែលអ្នកចាំ
សំទូងប្រមាទ ដូច្នោះ ។ ការវះដែលភិក្ខុមិនបានសម្រេចសាមញ្ញផល ព្រោះ
ធម៌ចំណែកកុសលវិនាសទៅ ក្នុងកាលចិត្តប្រាសចាកសតិ មាននាទីរក្សា
ទ្វារ ៦ ពេញចិត្តបញ្ចកាមគុណ គប្បីជ្រាបថា ដូចម្ចាស់សំទូងមិនបាន
ទទួលផលរបស់សំទូង ព្រោះសំទូងដែលកំពុងជើម ត្រូវបានគោស៊ី ដោយ
អាស្រ័យសេចក្តីប្រមាទរបស់អ្នករក្សាសំទូង ដូច្នោះ ។

បទថា រវាងគេ (ឧបរិយដាយ) បានដល់ ក្នុងរវាងគេទាំងពីរ ។
បទថា ចងទុក (សុនិគ្គហិតំ និគ្គណ្ណយ្យ) សេចក្តីថា ចាប់ឲ្យមាំត្រង់ខ្សែ
កន្ទុះ ។ បទថា ដំបង (ទណ្ឌន) សេចក្តីថា ដោយដំបង មានលក្ខណៈ
ស្រដៀងញញួរ ។ បទថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ គោនោះឯង... យ៉ាងនោះ
(ឯវំ ហិ សោ ភិក្ខុវេ គោណោ) សេចក្តីថា គោនោះអាស្រ័យសេចក្តីធ្វេស-

ប្រហែសរបស់អ្នកករក្សាសំទួនយ៉ាងនេះហើយ ក្នុងខណៈដែលចង់សុំសំទួន
នឹងត្រូវម្ចាស់បង្រ្កាប ដោយការបង្រ្កាប វាយ ហើយព្រលែងទៅយ៉ាងនេះ ។

បទថា ដូច្នោះដូចគ្នា (ឯវមេវ ខោ) សេចក្តីថា សូម្បីក្នុងព្រះសូត្រ
នេះ កាមគុណទាំង ៥ គប្បីឃើញដូចសំទួនដែលសម្បូរណ៍ ។ ចិត្តកោង
គប្បីឃើញដូចគោដែលចូលចិត្តសុំសំទួន ។ ការមិនបណ្តោយសតិទៅក្នុង
ទ្វារទាំង ៦ គប្បីឃើញដូចការមិនធ្វេសប្រហែសរបស់អ្នកករក្សាសំទួន ។
ព្រះសូត្រ ប្រៀបដូចដំបង ។ ការរព្វកដល់ព្រះសូត្រនោះៗ ក្នុងបណ្តាព្រះ
សូត្រទាំងឡាយ មានអនមតគ្គិយសូត្រ ទេវទូតសូត្រ អាទិត្តសូត្រ អាសី-
វិស្សបមសូត្រ អនាគតកយសូត្រ ជាដើម ក្នុងវេលាដែលចិត្តឆ្ពោះមុខកាន់
អារម្មណ៍គ្រោតគ្រោតក្នុងខាងក្រៅ ហើយកាច់បំបាក់ហាមចិត្តប្បាទទុកអំពី
អារម្មណ៍ដែលគ្រោតគ្រោត ហើយចុះកាន់មូលកម្មជួន គប្បីជ្រាបថា ដូច
ជាការវាយគោដោយដំបង ក្នុងវេលាដែលវាបែរមុខចុះកាន់សំទួន ។

ដោយហេតុនោះ ព្រះបុរាណចារ្យទើបបានពោលទុកថា ៖

ព្រោះបានស្តាប់ព្រះសូត្រដែលត្រាស់ល្អហើយ ចិត្តទើបផ្ស-
ផង់ស្ងប់ និងចិត្តនោះនឹងប្រសព្វបីតិ និងសុខ ក្នុងវេលានោះ
ចិត្តរបស់អ្នកនឹងតាំងនៅក្នុងអារម្មណ៍ (នៃកម្មជួន) ដូចគោ

ដែលស៊ីសំទួន ត្រូវវាយដោយជំបង ដូច្នោះ ។

បទថា ឧទុជ្ជិតំ ប្រែថា ចិត្តដែលភិក្ខុគ្របសង្កត់ហើយ ។ បទថា សុទុជ្ជិតំ ប្រែថា ជាចិត្តដែលភិក្ខុគ្របសង្កត់ទុកល្អហើយ ។ អធិប្បាយថា ដែលអ្នកឈ្នះហើយដោយល្អខ្លះ ។ បទថា ឧទុ សុទុ នេះ ត្រឹមតែជានិបាត ប៉ុណ្ណោះ ។ បទថា ក្នុងខាងក្នុង (អជ្ឈត្តំ) ប្រែថា មានអារម្មណ៍ជាខាងក្នុង ។ ក្នុងបទថា ស្ងប់ (សន្តិដ្ឋតិ) ជាដើម មានអធិប្បាយថា ស្ងប់ហើយដោយ អំណាចនៃបឋមជ្ឈាន ស្ងប់ស្ងៀមដោយអំណាចនៃទុតិយជ្ឈាន ជាចិត្តមាន ធម៌ឯកជុសឡើង ដោយអំណាចនៃតតិយជ្ឈាន តាំងមាំដោយអំណាចនៃ ចតុត្ថជ្ឈាន ។ ម្យ៉ាងទៀត ពាក្យទាំងអស់នេះ គប្បីជ្រាបដោយអំណាច បឋមជ្ឈាន ។ ពិតហើយ ធម្មតា ឥន្ទ្រិយសំវរៈសីល ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធឡើង បានត្រាស់ទុកថា ជាការអនុរក្ខសមថៈ ដោយពាក្យមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ។

[៣៤៣] បទថា ព្រះរាជា (រេញ្ញា វា) សំដៅដល់ម្ចាស់ស្រុកជាយ ដែនខ្លះ អង្គនុ៎ះឯង ។

បទថា ស្តាប់សំឡេង (សទ្ធិំ សុរណេយ្យ) សេចក្តីថា ភ្នាក់ពីផ្ទះក្នុង វេលាព្រឹក គប្បីបានស្តាប់សំឡេងពិណ្ណដ៏ពីរោះ ដែលម្ចាស់ពិណ្ណដ៏ជំនាញ ដេញហើយ ។

ក្នុងបទថា គួរពេញចិត្ត (រជនីយោ) ជាដើម មានអធិប្បាយថា ឈ្មោះថា គួរពេញចិត្ត ព្រោះឲ្យចិត្តត្រេកអរ ។ ឈ្មោះថា គួរប្រាថ្នា (កម្ម-នីយោ) ព្រោះធ្វើឲ្យប្រាថ្នា ។ ឈ្មោះថា គួរកាន់កាំង (មទនីយោ) ព្រោះ (ធ្វើឲ្យ) ចិត្តកាន់កាំង ។ ឈ្មោះថា គួរឯបចិត្ត (មុច្ឆនីយោ) ព្រោះវង្វេង ដោយធ្វើចិត្តឲ្យឈ្នាក់វង្វេង ។ ឈ្មោះថា គួរជក់ចិត្ត (ពន្ធនីយោ) ព្រោះ ចង់ទុកដោយការប្រកាន់ ដូចចង់ភ្ជាប់ទុក ។

បទថា ទៃ! អ្នកដ៏ចម្រើន ខ្ញុំមិនត្រូវការ (អលំ មេ កោ) សេចក្តី ថា កាលឃើញសណ្ឋានរបស់ពិណហើយ មិនប្រាថ្នា ទើបពោលយ៉ាងនេះ ។

បទថា ពំនួត (ឧបធារណេ) បានដល់ ពំនួត (សម្រាបរិតខ្សែ) ។

បទថា គ្រឿងដេញ (កោណំ) បានដល់ ឈើខ្លឹម ៤ ជ្រុង ។

បទថា ព្រះរាជា... ពិណនោះ (សោ តំ វីណំ) សេចក្តីថា ព្រះរាជា នោះ ត្រាស់បង្គាប់ថា អ្នកទាំងឡាយ ចូរនាំពិណនោះមក យើងនឹងមើល សំឡេងរបស់វា ហើយទ្រង់ចាប់ពិណនោះ ។

ក្នុងបទថា ១០ ចំណែក (ទេសធា វា) ជាដើម មានអធិប្បាយថា គប្បីពុះចេញជា ១០ ចម្រៀកមុន ។ គ្រាព្រះអង្គមិនឃើញសំឡេងរបស់វា ទើបទ្រង់ពុះចេញជា ១០០ ចម្រៀក ។ កាលទ្រង់មិនឃើញ ទើបទ្រង់ចិញ្ច្រាំ

ជាចម្រៀកៗ កាលទ្រង់មិនឃើញ ទើបទ្រង់ត្រិះរិះថា នឹងដុតចម្រៀកតូចៗ
ចំណែកសំឡេងនឹងស្ទុះចេញ ពេលនោះ យើងនឹងឃើញវា ដូច្នោះហើយ
ទើបប្រើភ្លើងដុត ។ កាលទ្រង់មិនឃើញ ទើបទ្រង់ត្រិះរិះថា កំទេចខ្នុកដែល
ម៉ត់ នឹងរោយទៅតាមខ្យល់ ចំណែកសំឡេងនឹងចេញមក ធ្លាក់ចុះជិតជើង
ដូចចុងអង្ករ ។ កាលនោះ យើងនឹងឃើញវា ហើយទ្រង់រោយទៅតាមខ្យល់ ។
សូម្បីយ៉ាងនោះ ក៏ទ្រង់មិនឃើញ ទើបទ្រង់ត្រិះរិះថា កំទេចខ្នុកនឹងបណ្តែត
ទៅតាមទឹក ចំណែកសំឡេងនឹងអណ្តែតចេញមក ដូចអ្នក (ឆ្លង) ទៅកាន់
ត្រើយ កាលនោះយើងនឹងឃើញវា ទើបទ្រង់បណ្តែតវាទៅតាមទន្លេ ដែល
មានក្រសែទឹកហូរត្របាញ់ ។

បទថា ត្រាស់យ៉ាងនេះ (ឯវំ វទេយ្យ) សេចក្តីថា ព្រះរាជាកាល
ទ្រង់មិនឃើញដោយឧបាយទាំងនេះ សូម្បីគ្រប់យ៉ាង ទើបត្រាស់នឹងអ្នក
ទាំងនោះយ៉ាងនេះ ។

បទថា អសតិ កិរាយំ សេចក្តីថា បានឮថា ពិណនេះមិនមានសតិ ។
អធិប្បាយថា ជាពិណអាក្រក់ ។ បទថា មិនមានសតិ (អសតិ) នេះ ជា
ពាក្យហៅដល់វត្ថុដ៏លាមក ។

សមដូចដែលទ្រង់ត្រាស់ទុកថា ៖

អស្សា លោកិតិយោ នាម វេលា តាសំ ន វិជ្ជតិ
សារត្តា ច បគព្ភា ច សិទ្ធិ សព្វយសោ យថា
ដែលឈ្មោះថា ស្រ្តីប្រលោមលោក សេចក្តីប្រាថ្នា ទាំងតម្រេក
ទាំងការឃើសយូនមិនមានព្រំដែន ដូចភ្លើងដែលឆេះមិនរើស
ដូច្នោះ ។

បទថា វត្ថុណាមួយដែលឈ្មោះថាពិណ (យថេវំ យំ កិញ្ចិ វីណា
នាម) មានអធិប្បាយថា មិនមែនពិណតែម្យ៉ាងប៉ុណ្ណោះដែលអាក្រក់ សូម្បី
វត្ថុដទៃៗ ដែលទាក់ទងជាមួយតន្ត្រីគ្រប់ប្រភេទ ក៏អាក្រក់ទាំងអស់ ដូចវត្ថុ
ដែលឈ្មោះថា ពិណ ដែលអាក្រក់នុ៎ះឯង^(១) ។

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យ ក្នុងបទថា ដូច្នោះនោះឯង (ឯវមេវ ខោ) នេះ
ដូចតទៅនេះ ៖

បញ្ចក្ខន្ធ គប្បីជ្រាបថា ដូចពិណ ។ ព្រះយោគាវចរគប្បីជ្រាបថា
ដូចព្រះរាជា ។ ព្រះរាជានោះ ផ្ដើមតាំងពីទ្រង់ពុះពិណនោះជា ១០ ចម្រៀក
ហើយទ្រង់ពិចារណាមើល ក៏ទ្រង់មិនឃើញសំឡេង ទើបមិនមានប្រាថ្នាក្នុង
ពិណ យ៉ាងណា ព្រះយោគាវចរក៏ដូច្នោះ កាលពិចារណាបញ្ចក្ខន្ធ មិនឃើញ
អ្វីដែលនឹងគប្បីកាន់យកថាយើង ឬរបស់យើង ក៏មិនមានសេចក្តីប្រាថ្នាក្នុង

ខន្ធ ។ ដោយហេតុនោះ កាលទ្រង់សម្តែងការពិចារណាខន្ធនោះ ដល់ភិក្ខុ
នោះ ទើបត្រាស់ពាក្យមានជាដើមថា រូបំ សមទ្វេសតិ យាវតា រូបស្ស
គតិ ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា សមទ្វេសតិ បានដល់ រមែងស្វែងរក ។

បទថា យាវតា រូបស្ស គតិ សេចក្តីថា គតិរបស់រូបមានប្រមាណ
ប៉ុណ្ណា ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា គតិ បានដល់ គតិ ៥ យ៉ាង គឺ គតិគតិ

១ សញ្ញាតិគតិ ១ សលក្ខណគតិ ១ វិភវគតិ ១ ភេទគតិ ១ ។

បណ្តាគតិទាំង ៥ នោះ ដែលឈ្មោះថា រូបនេះ នឹងត្រាច់វិលវល់
ទៅក្នុងរវាងនេះ ខាងក្រោមទល់អវិច័នរក ខាងលើទល់ព្រហ្មលោកជាន់
អកនិដ្ឋៈ ការត្រាច់រន្តតវិលវល់ទៅនេះ ឈ្មោះថា គតិគតិ របស់រូបនោះ ។

មួយទៀត កាយនេះ មិនមែនកើតក្នុងផ្កាឈូកហ្នឹងឡើយ មិនមែន
កើតក្នុងផ្កាឈូកខៀវ និងផ្កាឈូកសជាដើម តែកើតត្រង់ចន្លោះអាហារថ្មី
និងអាហារចាស់ គឺ ក្នុងឱកាសដែលងងឹត ជាទីត្រាច់ទៅក្នុងព្រៃដែលមាន
ក្រិនស្អុយ គួរឡើយយ៉ាងក្រៃលែង ដូចជង្គុវដែលកើតក្នុងត្រីស្អុយជាដើម
នេះឈ្មោះថា សញ្ញាតិគតិ របស់រូប ។

ក៏លក្ខណៈរបស់រូប មានពីរយ៉ាង គឺ បច្ចុត្តលក្ខណៈ ពោលគឺ ការបែកធ្លាយ ដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ទុកយ៉ាងនេះថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ឈ្មោះថា រូប ព្រោះអត្តថា បែកធ្លាយទៅ ១ សាមញ្ញលក្ខណៈ គឺ ការមិនទៀងជាដើម ១ នេះឈ្មោះថា សលក្ខណគតិ របស់រូបនោះ ។

ការមិនមាននៃរូប លោកពោលទុកយ៉ាងនេះថា ៖

ព្រៃធំ ជាគតិរបស់ម្រឹកទាំងឡាយ អាកាសជាគតិរបស់បក្សី
ទាំងឡាយ វិកវៈ (សកាវៈដែលប្រាសចាកភព) ជាគតិរបស់
ធម៌ទាំងឡាយ ។ ព្រះនិព្វាន ជាគតិរបស់ព្រះអរហន្ត ។

ឈ្មោះថា វិកវគតិ ។

ក៏សេចក្តីផ្សេងគ្នានៃសោមន្ស នេះឈ្មោះថា ភេទគតិ ។ សូម្បីក្នុង
វេទនាជាដើម ក៏ន័យនេះដូចគ្នា ។ ពិតណាស់ ក្នុងទីនេះ គប្បីជ្រាប សញ្ញា-
តិគតិ (គតិដែលជាទីកើតឡើង) នៃរូបទាំងនោះ (ថាកើតក្នុង) ខាងលើ
ដរាបដល់កវគ្គព្រហ្មនោះឯង ។ តែក្នុង សលក្ខណគតិ គប្បីជ្រាបលក្ខណៈ
ចំពោះ ដោយអំណាចនៃការសោយ ការចាំបាចន ការតាក់តែង និងការដឹង
ច្បាស់ ។

បទថា សូម្បីនោះក៏មិនមានដល់អ្នក (តម្បី តស្ស ន ហោតិ) សេចក្តី

-៣៥៣- ចតុត្ថបណ្ណាសកៈ អសិរិសវគ្គ អដ្ឋកថា វិណាសូត្រទី ៩

ថា សូម្បីការប្រកាន់ ៣ យ៉ាង ក្នុងរូបារម្មណ៍ជាដើម ដោយអំណាចទិដ្ឋិ
តណ្ហា និងមានៈ ដែលលោកសម្តែងទុកយ៉ាងនេះថា យើង របស់យើង
ឬថាខ្លួនយើង ក៏មិនមានដល់ព្រះខ័ណ្ឌស្រពនោះ រួមសេចក្តីថា ព្រះសូត្រ
ឈ្មោះថា ប្រព្រឹត្តទៅតាមលំដាប់ ។ ដោយហេតុនោះ លោកទើបពោលទុក
ក្នុងមហាអដ្ឋកថាថា

សីល លោកពោលទុកក្នុងខាងដើម សមាធិ និងការវិនា លោក
ពោលទុកហើយត្រង់កណ្តាល និងនិព្វាន ពោលទុកក្នុងទីបំផុត
សេចក្តីឧបមាដោយពិណ្ឌនេះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សម្តែងទុក
ហើយ ដូច្នោះ ។

ចប់អដ្ឋកថា វិណាសូត្រទី ៩

អដ្ឋកថា

ធម្មារណសូត្រទី ១០

ធម្មារណសូត្រទី ១០ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

[៣៤៤] បទថា អរុគត្តា ប្រែថា ខ្លួនមានដំបៅ ។ ឈ្មោះថា មាន ខ្លួនពុរពង (បក្កគត្តា) ព្រោះដំបៅទាំងនោះឯង ស្អុយ ។ បទថា ព្រៃបន្ទា (សរវនំ) ប្រែថា ស្លឹកមានបន្ទា ។ បទថា ដូច្នោះឯង (ឯវមេវ ខេ) សេចក្តី ថា បុគ្គលអ្នកទ្រុស្តសីល គប្បីជ្រាបថា ដូចបុគ្គលមានខ្លួនពេញទៅដោយ ដំបៅ ។ ទុក្ខដែលកើតដល់ភិក្ខុ ដែលត្រូវសព្វហូចារីក្នុងទីនោះ ពោលថា “លោកនេះជាអ្នកធ្វើកម្មពួកនេះៗ” គប្បីជ្រាប ដូចទុក្ខទោមនស្សដែលកើត ឡើងដល់បុរសនោះ ដែលត្រូវមុតដោយពន្ធកស្សវក្ខាន់ និងមានខ្លួនត្រូវ ស្លឹកឈើដែលមានបន្ទា ប្រៀបដូចកាំបិត មុត ។

បទថា រមែងបានបុគ្គលអ្នកពោល (លភតិ វត្តារំ) សេចក្តីថា រមែងបាននូវអ្នកពោលចោទ ។ បទថា ធ្វើយ៉ាងនេះ (ឯវការី) សេចក្តីថា ជាអ្នកធ្វើវេជ្ជកម្ម និងទូតកម្មជាដើម បែបនេះ ។

បទថា មានសមាចារយ៉ាងនេះ (ឯវ សមាចារោ) សេចក្តីថា អ្នក

មានគោចរវែបនេះ ដោយអំណាចនៃគោចរ ៣ យ៉ាងជាដើម ។

បទថា ជាអ្នកមិនស្អាត និងជាបន្ទាត្តស្រុក (អសុច្ឆិកាមកណ្តកោ) សេចក្តីថា ឈ្មោះថា ជាអ្នកមិនស្អាត ព្រោះអត្ថថា មិនហ្មត់ចត់ ។ ឈ្មោះថា ជាចម្រូង ព្រោះអត្ថថា ចាក់អ្នកស្រុក ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា ជាបន្ទាចាក់អ្នកស្រុក ។

[៣៤៦] បទថា បក្សី (បក្ខី) បានដល់ បក្សីដែលមានប្រមោយ ដូចដំរី ។ បទថា ឱសជ្ជយ្យ ប្រែថា គប្បីព្រលែងទៅ ។ បទថា អាវិញ្ញេយ្យំ ប្រែថា គប្បីប្រឹងទាញ ។ បទថា បរេក្ខាមិ ប្រែថា នឹងចូលទៅ ។ បទថា អាកាសំ ឧស្សរាមិ ប្រែថា យើងនឹងហើរទៅកាន់អាកាស ។

ក៏ក្នុងបណ្ណាសត្វទាំងនោះ ពស់មានសេចក្តីប្រាថ្នានឹងចូលទៅកាន់ ដំបូក ដោយគិតថា យើងនឹងឆ្ងាយរង្វេលឲ្យមូល ហើយដេក ។

ក្រពើ មានបំណងនឹងចុះកាន់ទឹក ដោយគិតថា យើងនឹងចូលទៅ កាន់រូងក្នុងទីឆ្ងាយ ហើយដេក ។

បក្សី មានបំណងនឹងហើរទៅកាន់អាកាស ដោយគិតថា នឹងត្រាច់ ទៅឲ្យសប្បាយក្នុងផ្ទៃអាកាស ។

វ្តែស្រុក មានបំណងនឹងចូលទៅកាន់ស្រុក ដោយគិតថា យើងនឹង

-៣៥៦- សារតុប្បកាសិនី អដ្ឋកថា សំយុត្តនិកាយ សឡាយតនវគ្គ

កាយកម្មចេរ្តៈក្នុងចង្រ្កាន ដេកដើម្បីបានសេចក្តីអប់រំឧណ្ណ ។

ត្រួចចក មានបំណងនឹងចូលទៅកាន់ព្រៃខ្លោច ដោយគិតថា យើង
នឹងទំពារស៊ីសាកសព និងទម្រេតខ្នងហើយដេក ។

ស្វា មានបំណងនឹងចូលទៅកាន់ព្រៃធំ ដោយគិតថា យើងនឹងឡើង
ដើមឈើខ្ពស់ រត់លេងទៅតាមទិសផ្សេងៗ ។

បទថា អនុវិធាធម្យំ ប្រែថា គប្បីទៅតាម ។ បាលីថា អនុវិធី-
ធម្យំ ដូច្នោះ ក៏មាន ។ សេចក្តីថា គប្បីបណ្តោយតាម ។ លោកពោល
អធិប្បាយទុកថា សត្វទាំង ៦ នោះគប្បីទៅក្នុងទី (ដែលគេប្រាថ្នានឹងទៅ)
នោះឯង ។

ក្នុងបទថា ដូច្នោះឯង (ឯវមេវ ខោ) មានអធិប្បាយដូចតទៅនេះ ៖

អាយតនៈ គប្បីឃើញដូចសត្វ ៦ ប្រភេទ តណ្ហា គប្បីឃើញដូច
ខ្សែដ៏ស្ងួត អវិជ្ជា គប្បីឃើញដូចចំណង់ត្រង់កណ្តាល (ដែលក្អួចទុក) ។ ក្នុង
ទ្វារណាៗ អារម្មណ៍មានកម្លាំងខ្លាំង អាយតនៈនោះៗ រមែងតោងអារម្មណ៍
នោះៗ ចូលមក ។

តែព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់នាំឧបមាទាំងប្រៀបធៀប ដោយវត្ថុដែល
ឃើញស្មើគ្នា ឬដោយអំណាចសម្តែងឲ្យឃើញសេចក្តីផ្សេងគ្នានៃអាយតនៈ

ទាំងឡាយ ។ ក្នុងពីរយ៉ាងនោះ កាលបើពោលដោយវត្ថុដែលឃើញស្មើ
គ្នាមុន កិច្ចនៃអប្បនាទីនឹងមិនមានផ្នែកផ្សេងទៀតទេ តែក្នុងបាលីប៉ុណ្ណោះ
ទើបចាត់ជាអប្បនា ។ បើពោលដោយការសម្តែងឲ្យឃើញសេចក្តីផ្សេងគ្នា
នៃអាយតនៈ ទើបជាអប្បនា ដូច្នោះ ។ ធម្មតា ពស់នេះមិនចូលចិត្តនៅក្នុង
ទីត្រជាក់ និងទីដែលស្រឡះក្នុងខាងក្រៅ ។ តែក្នុងវេលាដែលចូលទៅ
ទីគំនរសម្រាម ចូលទៅទីស្តុកក្នុងស្មៅ និងស្លឹកឈើ និងដំបូកជាដើម
ប៉ុណ្ណោះ ហើយដេក ទើបត្រេកអរ សូម្បីជាសត្វមានអារម្មណ៍តែមួយយ៉ាង
ណា ។ សូម្បីចក្ខុនេះ ក៏ដូចគ្នា មានអារម្មណ៍មិនស្មើគ្នា រមែងមិនត្រេកអរ
ក្នុងទីរៀបរយ មានជញ្ជាំងផ្ទះដែលធ្វើដោយមាសជាដើម មិនប្រាថ្នានឹង
មើល តែចូលចិត្តមើលក្នុងវត្ថុដែលវិចិត្រដោយរូប និងវិចិត្រដោយផ្កាឈើ
និងគ្រឿងវល្លិជាដើមប៉ុណ្ណោះ ។ ព្រោះថា កាលក្អែកមិនពេញចិត្ត (មិន
ចង់មើល) ក្នុងទីនោះ ក៏លំបាកបើកមើល ។

សូម្បីក្រពើ ចេញទៅខាងក្រៅ មិនឃើញវត្ថុដែលខ្លួននឹងចាប់ស៊ីបាន
ក៏បិទក្អែកវារទៅ ។ តែវេលាណាចុះទៅក្នុងទឹកប្រមាណ ១០០ ព្យាម ចូល
ទៅកាន់រូងហើយដេក ក្នុងវេលានោះ ចិត្តរបស់វាក៏មានអារម្មណ៍តែមួយ
ដេកយ៉ាងសប្បាយ យ៉ាងណា សូម្បីសោតប្បសាទនេះ ក៏ដូចគ្នា មានប្រហោង

ជាទីអាស្រ័យ អាស្រ័យអាកាស ធ្វើសេចក្តីពេញចិត្តចំពោះក្នុងរន្ធត្រចៀក
ប៉ុណ្ណោះ ការនៅក្នុងរន្ធត្រចៀកនុំឯង រមែងជាបច្ច័យក្នុងការស្តាប់សំឡេង
របស់សោតប្បសាទនោះ សូម្បីអាកាសដែលជាចន្លោះក៏គួរដូចគ្នា ។ ក៏កាល
បុគ្គលធ្វើការទន្ទេញក្នុងល្អាង សំឡេងនឹងមិនលាន់ចេញខាងក្រៅល្អាងបាន
ឡើយ តែនឹងចេញមកតាមចន្លោះទ្វារ និងបង្អួច ធាតុប៉ះខ្ទប់តៗ គ្នាចេញមក
(រលកអាកាស) ក៏ប៉ះខ្ទប់សោតបសាទ ។ ទើបក្នុងវេលានោះ អ្នកដែល
អង្គុយខាងក្រោយល្អាងក៏ដឹងបានថា គេទន្ទេញសូត្រឈ្មោះឯណោះ ។

សួរថា បើដូច្នោះ អារម្មណ៍ដែលជួបប្រសព្វរមែងមាន នេះឬ គឺ
អារម្មណ៍ដែលជួបប្រសព្វ?

ឆ្លើយថា មែនហើយ ជាអារម្មណ៍ដែលមកជួបប្រសព្វ ។

សួរថា បើដូច្នោះ កាលគេវាយស្តរជាដើមក្នុងទីឆ្ងាយ ការនឹងដឹង
ថា សំឡេងមាននៅក្នុងទីឆ្ងាយ មិនគប្បីមានឬ?

ឆ្លើយថា មិនគប្បីមានក៏មិនមែន ព្រោះកាលអារម្មណ៍មកប៉ះខ្ទប់
សោតប្បសាទ អាការដែលនឹងដឹងថា សំឡេងនៅក្នុងទីឆ្ងាយ សំឡេងនៅ
ក្នុងទីជិត នៅត្រើយឯណោះ ឬនៅត្រើយនេះ ដូច្នោះ រមែងមាន ។ ប្រការ
នោះ មានជាធម្មតា ។

-៣៥៥- ចតុត្ថបណ្ណាសកៈ អសិរិសវក្ក អដ្ឋកថា វិណាសូត្រទី ៩

សួរថា រន្ធត្រចៀកនេះ នឹងមានប្រយោជន៍អ្វី ។

ឆ្លើយថា (មានគឺ) ការបានឮ នឹងមានក្នុងទីដែលមានរន្ធត្រចៀក ដូចការឃើញព្រះចន្ទ និងព្រះអាទិត្យជាដើម ដូច្នោះ ព្រោះដូច្នោះ សោត- ប្បាទនោះ នឹងមិនមានអារម្មណ៍ដែលមកជួបប្រសព្វឡើយ (បើមិនមានរន្ធ ត្រចៀក) ។

សូម្បីបក្សី ក៏រមែងមិនត្រេកអរនឹងដើមឈើ ឬផែនដី ។ ក៏កាល ណាវាហើរទៅកាន់អាកាស ១ ឬ ២ ជួរលេណ្ឌបាទ (មួយជួរដុំដីធ្លាក់) កាលនោះ វាក៏ដល់នូវសេចក្តីស្ងប់ស្ងៀម យ៉ាងណា សូម្បីឃានបសាទ ក៏ដូច្នោះដូចគ្នា មានអាកាសជាទីអាស្រ័យ មានក្លិនដែលអាស្រ័យខ្យល់ជា អារម្មណ៍ ។ ពិតហើយ គោទាំងឡាយ កាលភ្លៀងធ្លាក់ថ្មីៗ នឹងហិតផែនដី ហើយងើយមុខកាន់អាកាសស្រូបក្លិន ។ ម្យ៉ាងទៀត កាលបើវាមិនទាន់ បានស្រូបក្លិន ក្នុងវេលាយកជើងឈូសដីដែលមានក្លិន នឹងមិនដឹងក្លិនរបស់ ដុំដីនោះឡើយ ។

ចំណែកឆ្កែស្រុក ត្រាច់ទៅខាងក្រៅ មិនឃើញទីផុតភ័យ ត្រូវគប់ គ្រវែងដោយដុំដី និងកំណាត់ឈើជាដើម ។ តែកាលវាចូលទៅខាងក្នុង ស្រុក ហើយកកាយដោះចង្រ្កានដេក នឹងមានសេចក្តីសុខ យ៉ាងណា សូម្បី

អណ្តាត ក៏ដូច្នោះ មានអាហារដែលបានមកពីស្រុកជាទីអាស្រ័យ មានរស
ដែលអាស្រ័យអាបោធាតុជាអារម្មណ៍ ។ ពិតហើយ ភិក្ខុសូម្បីបំពេញ
សមណធម៌ហត្ថអស់ ៣ យាមនៃរាត្រី កាន់យកបាត្រ និងចីវរចូលទៅកាន់
ស្រុក ។ លោកមិនអាចដឹងរសនៃរបស់ទំពារដែលក្រៀមស្អុត ដែលមិន
សើមដោយទឹកមាត់បាន ។

សូម្បីតែចចក ត្រាច់ទៅខាងក្រៅ ក៏មិនប្រសព្វសេចក្តីពេញចិត្ត
តែកាលវាកកេស៊ីសាច់សាកសពហើយ ដេកនុះឯង ទើបនឹងមានសេចក្តីសុខ
យ៉ាងណា សូម្បីកាយ ក៏ដូច្នោះដូចគ្នា មានឧបាទិទ្ធិកសន្ធារជាទីអាស្រ័យ
មានផោដ្ឋព្វៈអាស្រ័យបឋវីធាតុជាអារម្មណ៍ ។ ពិតណាស់ សត្វទាំងឡាយ
កាលមិនបានឧបាទិទ្ធិកសន្ធារដទៃ នឹងដេកយកបាតដៃញីសីសៈរបស់ខ្លួន ។
និងបឋវីធាតុ ទាំងដែលជាខាងក្នុង និងខាងក្រៅ រមែងជាបច្ច័យនៃកាយ
នោះ ក្នុងការកាន់យកអារម្មណ៍ ។ ពិតហើយ អ្នកមិនបានអង្គុយ ឬមិន
បានដេក មិនអាចនឹងដឹងការវៈដែលរឹង ឬក្រាស់នៃទីដេក ទីដែលគេក្រាល
ទុកល្អហើយ ឬបន្ទះក្តៅដែលដាក់នៅខាងក្រោមបាន ព្រោះដូច្នោះ បឋវីធាតុ
ទាំងខាងក្នុង និងខាងក្រៅ ទើបជាបច្ច័យនៃកាយនោះ ក្នុងការដឹងផោដ្ឋព្វៈ
បាន ។

សូម្បីស្វា កាលត្រាប់ទៅលើកាគផែនដី ក៏រមែងមិនរីករាយចិត្ត តែ
កាលវាឡើងដើមឈើខ្ពស់ប្រមាណ ៧ ហត្ថ ហើយអង្គុយនៅត្រង់បង្កើប
សម្លឹងមើលទិសតូចធំ នឹងមានសេចក្តីសប្បាយ យ៉ាងណា សូម្បីចិត្តក៏
ដូច្នោះ ពេញចិត្តក្នុងវត្ថុផ្សេងៗ មានកវង្គចិត្តជាបច្ច័យ រមែងធ្វើសេចក្តី
ពេញចិត្តក្នុងអារម្មណ៍ច្រើនប្រភេទ សូម្បីដែលធ្លាប់ឃើញហើយ តែកវង្គ
ដើម រមែងជាបច្ច័យរបស់ចិត្តនោះ ការពោលក្នុងរឿងនេះ មានសេចក្តី
សង្ខេបត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះ ។ តែកាលពោលដោយពិស្តារ សេចក្តីផ្សេងគ្នានៃ
អាយតនៈទាំងឡាយ បានពោលទុកហើយក្នុងអាយតននិទ្ទេស ក្នុងគម្ពីរ
វិសុទ្ធិមគ្គនោះឯង ។

បទថា ចក្ខុរមែងមិនទាញភិក្ខុនោះទៅ (តំ ចក្ខុ នាវិញ្ញតិ) សេចក្តីថា
ក្នុងសូត្រនេះ លោកពោលចំពោះវិបស្សនាដែលជាចំណែកខាងដើមថា ចក្ខុ
នឹងមិនទាញ (គ) មក ព្រោះសត្វទាំង ៦ ពោលគឺ អាយតនៈដែលប្រាថ្នា
ដោយអំណាចតណ្ហា ត្រូវចង់ទុកត្រង់បង្កើល គឺ កាយគតាសតិ ដល់ការៈ
អស់ការប្រកាន់ហើយ ។

អដ្ឋកថា

យវកលាបិសុត្តនិ ១១

យវកលាបិសុត្តនិ ១១ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

[៣៤៧] បទថា កណ្តាប់ស្រូវដំណើប (យវកលាបិ) បានដល់ កណ្តាប់ស្រូវដំណើប ដែលគេច្រូតគរទុក ។

បទថា កាន់ដងវែក (ព្យកន្តីហត្ថា) សេចក្តីថា មានដងវែកក្នុងដៃ ។

បទថា វាយដោយដងវែកទាំង ៦ (ព្យកន្តីហិ ហនេយ្យំ) សេចក្តីថា វាយដោយឈើដងវែកដ៏ក្រាស់ៗ ទាំង ៦ ។

បទថា បុរសទី ៧ (សត្តមោ) សេចក្តីថា កាលបុរសទាំង ៦ នាក់នោះ វាយកណ្តាប់ស្រូវដំណើប ជាក់ពេញបាវហើយទៅ បុរសទី ៧ ក៏មក ។

បទថា ត្រូវបុរសទាំងនោះវាយកំទេច (សុហតតព អស្ស) សេចក្តីថា ត្រូវគេវាយកំទេចដើម្បីកាន់យកវត្ថុដែលសល់ក្នុងកណ្តាប់ស្រូវនោះ សូម្បីត្រឹមតែអង្កាម និងចំបើង ។

ក្នុងបទថា ដូច្នោះដូចគ្នា (ឯវមេវ ខោ) នេះ មានអធិប្បាយថា អាយតនៈ ៦ គប្បីឃើញដូចផ្លូវធីបៃកជា ៤ សត្វ (អ្នកដែលជាម្ចាស់របស់អាយតនៈ) គប្បីឃើញដូចកណ្តាប់ស្រូវដំណើប ដែលគេរក្សាទុកត្រង់ផ្លូវធី

បែកជា ៤ ។

អារម្មណ៍ ១៨ គឺ ឥដ្ឋារម្មណ៍ ៦ អនិដ្ឋារម្មណ៍ ៦ មជ្ឈត្តារម្មណ៍ ៦ គប្បីឃើញដូចជនរែកទាំង ៦ ។ កិលេសដែលប្រាថ្នាកត គប្បីឃើញដូចជនរែកទី ៧ ។ កណ្តាប់ស្រូវដំណើបដែលគេទុកត្រង់ផ្លូវធំបែកជា ៤ រមែងត្រូវវាយដោយជនរែកទាំង ៦ យ៉ាងណា សត្វទាំងឡាយក៏ដូច្នោះដូចគ្នា ត្រូវកំណាត់ឈើ គឺ អារម្មណ៍ទាំង ១៨ ប៉ះខ្ទប់ត្រង់អាយតនៈទាំង ៦ ។ សត្វទាំងឡាយត្រូវកិលេសដែលប្រាថ្នាកត ប៉ះខ្ទប់ដ៏យ៉ាងធ្ងន់ហើយ សោយទុក្ខមានភពជាមូល ដូចសត្វដែលត្រូវវាយកំទេចដោយជនរែកទី ៧ ដូច្នោះ ។

ចប់អដ្ឋកថា យវកលាបិស្សត្រដី ១១

អដ្ឋកថា

ទេវាសុវណ្ណបសុត្តនិ ១២^(១)

[៣៥០] ឥឡូវនេះ ដើម្បីនឹងសម្តែងកិលេសដែលប្រាថ្នាក្នុងនោះ របស់
សត្វទាំងនោះ ព្រះមានព្រះភាគទើបទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ រឿង
ធ្លាប់មានមកហើយ (កូតបុព្វំ ភិក្ខុវេ) ដូច្នោះ ជាដើម ។

[៣៥១] បទថា តត្រ ប្រកបនឹង សុធម្មាយ ជាសត្តមីវិកត្តិ អធិ-
ប្បាយថា ជិតទ្វារទេវសភា ឈ្មោះថា សុធម្មា ។

ដោយបទថា ទេពទាំងឡាយ ជាអ្នកតាំងនៅក្នុងធម៌ (ធម្មិកា ខោ
ទេវា) នេះ ស្តេចវេបចិត្តិ ជាអសុរាធិបតី ពោលសំដៅយកសេចក្តីទាំងនេះ
ថា ទេពអ្នកទ្រទ្រង់ធម៌ ដែលចង់អសុរាធិបតីដូចជាយើង ដោយគ្រឿងចង
មាន.កជាទី ៥ ហើយឲ្យដេក ដូចចង់ជ្រុកទុកជាមួយលាមកថ្មី ដូច្នោះ ។

បទថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ចំណងវេបចិត្តិ ល្អិតយ៉ាងនេះ (ឯវំ
សុខុមំ ខោ ភិក្ខុវេ វេបចិត្តិតន្ធនំ) សេចក្តីថា មើលទៅដូចជាចំណងនោះ
ជាចំណងដ៏ល្អិត ដូចសរសៃដើមឈូក និងដូចសរសៃសំណាញ់ពីងពាង តែ

១-សូត្រទី ១២ អដ្ឋកថា កែរមុខក្នុងសូត្រទី ១១ ក្នុងទីនេះចែកទុកផ្សេងគ្នា ។

នរណាៗ មិនអាចកាត់ដោយកាំបិត និងពូថៅបាន តែព្រោះហេតុនេះ មាន
ការបង្កើតកំណើតឡើងដោយចិត្តនុ៎ះឯង និងរួចផុតក៏ដោយចិត្ត ដូច្នោះ ព្រះ
អង្គទើបត្រាស់ថា “ចំណងរបស់អស្សរឈ្មោះ វេបចិត្តិ” ។

បទថា ចំណងរបស់មារ ល្អិតក្រៃលែងជាងចំណងរបស់វេបចិត្តិនោះ
(តតោ សុខុមតវំ មារពន្ធនំ) សេចក្តីថា តែចំណង គឺ កិលេសនេះ ល្អិត
ជាងចំណងរបស់វេបចិត្តិនោះ គឺ មិនទៅកាន់គន្លងនៃចក្ខុ (មិនកន្លងភ្នែក)
បានដល់ មិនរារាំងឥរិយាបថ ។ ទាក់ទងជាមួយសត្វទាំងឡាយ ត្រូវចំណង
គឺ កិលេសចងវិភក្តិ និងទៅក៏បាន មកក៏បាន ត្រង់ដែនដីបបរិខ្លះ លើ
អាកាសខ្លះ ចម្ងាយ ១០០ យោជន៍ក៏មាន ១,០០០ យោជន៍ក៏មាន ព្រោះ
ចំណងនេះ ប្រសិនបើដាច់ ក៏ដាច់ដោយញាណ មិនដោយយ៉ាងដទៃ ព្រោះ
ដូច្នោះ លោកទើបពោលថា “ជាចំណងដែលនឹងរួចផុតទៅបានដោយញាណ
ខ្លះ” ។

បទថា បើសម្គាល់ (មញ្ញមារោ) សេចក្តីថា សម្គាល់ (ប្រកាន់) នូវ
ខន្ធទាំងឡាយដោយអំណាចតណ្ហា ទិដ្ឋិ និងមានៈ ។

បទថា ឈ្មោះថា ត្រូវមារចងហើយ (ពន្ធា មារស្ស) សេចក្តីថា
ត្រូវចងដោយចំណងរបស់មារ ។ ម្យ៉ាងទៀត បទថា មារស្ស នេះ ជាឆ្នើ-

វិភត្តិ ប្រើក្នុងអត្ថនៃតតិយាវិភត្តិ មានន័យថា ត្រូវចងវិភក្តទុកដោយកិលេស-
មារ ។

បទថា ឈ្មោះថា រួចផុតហើយពីមានចិត្តបាប (មុត្តា បាបិមតោ)
សេចក្តីថា រួចផុតហើយអំពីចំណងរបស់មារ ។ ម្យ៉ាងទៀត ពាក្យថា បាបិ-
មតោ នេះ ជាធម្មវិភត្តិប្រើក្នុងអត្ថ នៃតតិយាវិភត្តិដូចគ្នា មានន័យថា រួចផុត
ហើយអំពីមានដីលាមក គឺ ចាកចំណង គឺ កិលេសនុ៎ះឯង ។

[៣៩២] ដោយបទថា អាត្មាអញ្ញមាន (អស្មិ) ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់
ដល់សេចក្តីប្រកាន់ដោយអំណាចតណ្ហា ។

ដោយបទថា នេះជាអាត្មាអញ្ញ (អយមហមស្មិ) ត្រាស់សេចក្តីប្រកាន់
ដោយអំណាចទិដ្ឋិ ។ ដោយបទថា ថា អាត្មាអញ្ញនឹងមាន ដូច្នោះ (ភវិស្សន្តិ)
ត្រាស់ការប្រកាន់ដោយទិដ្ឋិ ដោយអំណាចសស្សតទិដ្ឋិនោះឯង ។

ដោយបទថា ថា អាត្មាអញ្ញនឹងមិនមាន (ន ភវិស្សន្តិ) ត្រាស់ទុក
ដោយអំណាចឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ។

បទថា មានរូប (រូបិ) ជាដើម បង្ហាញដល់ប្រភេទនៃសស្សតទិដ្ឋិ
នុ៎ះឯង ។

បទថា ព្រោះហេតុនោះ (តស្មា) សេចក្តីថា ព្រោះហេតុដែលសម្គាល់

ដែលជាសេចក្តីឈឺចាប់ ឈ្មោះថា សេចក្តីសម្គាល់ជាភេត សេចក្តីសម្គាល់
ជាបួស សេចក្តីសម្គាល់កូនសរ ព្រោះអំណាចសេចក្តីប្រាថ្នា ដែលមានទោស
នៅខាងក្នុង ។

[៣៥៣] បទថា សេចក្តីញាប់ញ័រដោយតណ្ហា (ឥញ្ចិតំ) ជាដើម
ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ទុក ដើម្បីទ្រង់សម្តែងដល់អាការរបស់តណ្ហា និង
សស្សតទិដ្ឋិ ឧច្ឆេទទិដ្ឋិទាំងនោះ ព្រោះសត្វទាំងឡាយញាប់ញ័រ រើបម្រះ
យឺតយូរ និងដល់អាការប្រមាទហើយ ដោយកិលេសទាំងនេះ ។

តែក្នុង មានគតវារៈ មានអត្តជិប្បាយថា ការទៅរបស់មានៈ ឈ្មោះ
ថា មានគតៈ បានដល់ ប្រព្រឹត្តទៅដោយមានៈ ។ មានគតៈ ក៏គឺ មានៈ
នុ៎ះឯង ដូច (ពាក្យថា) គូបគតៈ មុត្តគតៈ (ក៏ស្មើនឹងគូបៈ មុតៈ) ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា អាត្មាអញ្ញនឹងមាន (អស្មិ) នេះ ព្រះមាន-
ព្រះភាគត្រាស់ទុក ដោយអំណាចមានៈដែលសម្បយុត្តដោយតណ្ហា (សំដៅ
ដល់មានៈប្រកបជាមួយតណ្ហា) ។

បទថា នេះជាអាត្មាអញ្ញ (អយមហមស្មិ) ត្រាស់ទុកដោយអំណាច
ទិដ្ឋិ (ទ្រង់សំដៅដល់ទិដ្ឋិតែម្យ៉ាង) ។

បើនឹងមានពាក្យសួរថា មានៈ ឈ្មោះថា សម្បយុត្តដោយទិដ្ឋិ មិនមាន

ទេហ ។

ឆ្លើយថា អើ! មិនមាន តែព្រោះលះបង់មានៈមិនបាន ដែលឈ្មោះ
ថា ទិដ្ឋិទើបនៅមាន ។ ពាក្យនេះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់សំដៅយកទិដ្ឋិ
ដែលមានមានៈជាមូល ។ ពាក្យដ៏សេសក្នុងបទទាំងពួង ងាយទាំងអស់នោះ
ឯង ។

ចប់អដ្ឋកថា ទេវាសុរសង្គ្រាមសូត្រទី ១២

ចប់អាសីវិសវគ្គទី ៤

រូបក្ខុចចក្កនេះមាន ១២ អដ្ឋកថា

១-អដ្ឋកថា អាសីវិសសូត្រ	២-អដ្ឋកថា រថសូត្រ
៣-អដ្ឋកថា កុម្មសូត្រ	៤-អដ្ឋកថា បឋមទារុ...សូត្រ
៥-អដ្ឋកថា ទុតិយទារុ...សូត្រ	៦-អដ្ឋកថា អវស្សុតបិយាយសូត្រ
៧-អដ្ឋកថា ទុក្ខធម្មសូត្រ	៨-អដ្ឋកថា កិដ្ឋកសូត្រ
៩-អដ្ឋកថា វិណាសូត្រ	១០-អដ្ឋកថា ធម្មាណាសូត្រ
១១-អដ្ឋកថា យវក្កហិសូត្រ	១២-អដ្ឋកថា ទេវាសុរសង្គ្រាមសូត្រ

រូបក្ខុចចក្កបណ្ណាសកៈ

មាន ៤ ចក្ក

និទ្ទិយវគ្គ , សន្និទ្ធយវគ្គ , សមុទ្រវគ្គ , អាសីវិសវគ្គ

ចប់សំយត្តនិកាយ សន្និដ្ឋានវគ្គ

រាយនាមសប្បុរសជន
ចូលរួមកសាងកម្មវិធីអង្គការ

លោកគ្រូអគ្គបណ្ឌិត ប៊ុន សារវង្ស	\$ 1.000 US
ភិក្ខុធម្មប្បញ្ញោធា ជំ សារឿន វត្តពង្រីកទួលក្រ	\$ 300 US
-ឧបាសក តាំង សុផល ឧបាសិកា ឡុង កេង ព្រមទាំងបុត្ត និងចៅ	\$ 70 US
-ឧបាសក វ៉ាន់ ស៊ីមវ៉ា ឧបាសិកា តាំង សានីតា ព្រមទាំងបុត្ត	\$ 30 US
-កុមារី តាំង សុមារីតី	\$ 10 US

